

PLA
NACIONAL
JOVENTUT
CATALUNYA
DOS MIL 10
DOS MIL 20

Document de bases

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria de Joventut

**PLA
NACIONAL
JOVENTUT
CATALUNYA
DOS MIL 10
DOS MIL 20**

Document de bases

Carme Capdevila i Palau
Consellera del Departament d'Acció Social i Ciutadania

El Pla Nacional de Joventut de Catalunya (PNJCat) ha de ser el marc de referència de les polítiques de joventut al nostre país; l'eina per definir, impulsar i coordinar les actuacions en matèria juvenil que es duen a terme arreu del territori.

Som ben conscients que l'eficàcia de les polítiques públiques depèn de la seva capacitat de donar resposta a les demandes de la ciutadania. Per aquesta raó, cal que el PNJCat s'adapti als canvis que experimenta la joventut i hem de ser capaços d'aconseguir que doni resposta a les necessitats de la gent jove i del seu entorn social. A les necessitats de sempre i a les noves necessitats que apareixen en una societat que canvia i es transforma.

Perquè tot això sigui possible, la proximitat és un valor a tenir molt en compte. Des del Departament d'Acció Social i Ciutadania, apostem pel treball braç a braç amb els agents i amb les institucions del territori, per tal d'aconseguir que les polítiques que impulsem s'adeqüin a la realitat d'aquells a qui van destinades. Així doncs, el principi de subsidiarietat, la col·laboració interinstitucional i la suma d'agents són apostes estratègiques de la nostra acció política.

I el procés d'elaboració del nou PNJCat 2010-2020 no n'ha estat cap excepció. El document de bases que tens a les mans recull i sintetitza una feina ingent, duta a terme durant molts mesos, en què hem tingut en compte les aportacions de tots els agents que desenvolupen polítiques de joventut i, també, les de les persones joves. Perquè els destinataris de les mesures del nou PNJCat

no podien quedar al marge del seu procés de definició. Per garantir-ne la màxima eficàcia, el PNJCat no només havia de ser un pla per a la joventut sinó, també, un pla fet amb els i les joves.

Vull aprofitar l'avinentsa per agrair l'esforç i la implicació de totes les persones, entitats i institucions que han permès que el procés d'elaboració del nou PNJCat2010-2020 arribés fins aquí. Ara cal que aquest document de bases es tradueixi en un pla aprovat pel Parlament. Vull, doncs, aprofitar també per apel·lar a la responsabilitat de tots els grups polítics en el procés de tramitació parlamentària del nou pla. Confio que serà possible repetir la unanimitat que es va assolir en l'aprovació del primer PNJCat, l'any 2000. La tasca de diàleg i consens amb tots els agents socials i institucionals bé s'ho mereix.

Eugeni Villalbí i Godes
Secretari de Joventut

Tens a les mans el document de bases del futur Pla Nacional de Joventut de Catalunya (PNJCat), que ha de guiar les polítiques juvenils del nostre país durant la propera dècada. Parlar del PNJCat vol dir parlar d'un instrument d'ordenació i de planificació estratègic, però vol dir també parlar d'un model nacional de polítiques de joventut que, en molts aspectes, ha esdevingut una referència internacional.

El model català de polítiques de joventut representa una aposta decidida per l'apoderament juvenil i és també una aposta per unes polítiques integrals, capaces d'oferir resposta a totes les necessitats i inquietuds dels joves i de les joves i, alhora, permetre'ls desenvolupar el seu projecte vital. Això implica que les polítiques de joventut han de tenir caràcter estructural i no poden dependre de contingències com els canvis de color polític del Govern. L'estabilitat i la continuïtat són claus per a garantir unes polítiques públiques capaces de consolidar tendències i de generar nous escenaris estructurals. I per assolir-ho cal bastir un ampli suport social. Per aquest motiu, des de l'any 2000, existeix la figura del PNJCat, entès com un instrument de consens al voltant del qual s'estructura la política juvenil catalana.

El PNJCat constitueix, en definitiva, un full de ruta de les polítiques de joventut dissenyades i executades des dels diferents nivells administratius. És un pla a llarg termini (a deu anys vista), en l'elaboració i seguiment del qual prenen part tots aquells agents que, de forma directa o indirecta, estan implicats en la gestió de les polítiques

juvenils: Generalitat, ens locals, associacions juvenils, entitats municipalistes, partits polítics...

És, per tant, un pla de país. Un pla per a tots, capaç de superar legislatures i de comprometre el Govern, independentment de qui l'encapçali en cada moment. Per reforçar aquest plantejament, el Pla està supervisat per un Consell Rector, integrat per la Secretaria de Joventut (SJ), les dues entitats municipalistes de Catalunya (ACM i FCM) i el Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC), en representació de les entitats juvenils.

La construcció d'un instrument com aquest és un mèrit compartit. Mèrit del conjunt d'institucions del país, que hem fet possible que avui, a Catalunya, les polítiques de joventut només es puguin plantejar des de la lleialtat institucional i la voluntat de sumar esforços i energies. I és un mèrit, també, de l'associacionisme juvenil: un moviment fort i estructurat, capaç d'assumir responsabilitats públiques i de guanyar-se la confiança i el respecte dels poders públics fins el punt d'establir-hi canals de col·laboració permanents.

El document de bases que ara presentem, després de mesos de treball intens, és el millor exemple d'aquesta aposta pel treball col·lectiu, fet amb exigència i rigor. Estic convençut que, entre tots i totes, hem assentat unes bones bases per a la política de joventut catalana dels propers deu anys. Ara només queda traduir tot això en un pla aprovat al Parlament. Confio que serem capaços de fer-ho i d'assolir, també, el consens parlamentari.

Miquel Buch i Moya
Alcalde de Premià de Mar
Representant de l'Associació Catalana
de Municipis i Comarques

Des d'un punt de vista municipalista, el document de bases del PNJCat incideix en el paper dels ajuntaments en la necessitat d'intervenir en totes aquelles accions (tant de l'Administració com de la societat civil) que configuren les oportunitats i els recursos a disposició dels i de les joves, a partir dels quals construeixen el seu propi projecte vital. I tenim maneres de fer-ho. Els ajuntaments disposem de capacitat d'actuació legal i competencial, molta o poca, per poder-los desenvolupar. I aquest és un repte que hem volgut afrontar i que voldrem continuar afrontant en el futur.

Com a representants dels municipis, ens correspon fer costat a les polítiques transversals i de gran abast d'aquest país, i aquesta ho és. I, per tant, el Pla ha estat i és una gran oportunitat per repensar les polítiques de joventut, per reforçar instruments per desenvolupar actuacions ja no tant assistencials, sinó com a eines d'integració, coresponsabilitat i interrelació amb la nostra societat civil.

Participem, actuem, transformem i decidim. Per a mi, aquests són els quatre verbs que millor defineixen el document de bases del futur PNJCat. Una participació que ha de ser activa, amb la voluntat de sumar idees

i esforços. Una actuació ferma i decidida. Una voluntat de transformació de la societat amb l'únic objectiu de millorar. I una capacitat de decidir quin és el futur cap al qual nosaltres, les persones joves, volem anar i com hi hem d'anar.

Amb el PNJCat 2010-2020 tenim un bon instrument, tenim unes bases sòlides, ara només depèn de tots i cadascun de nosaltres.

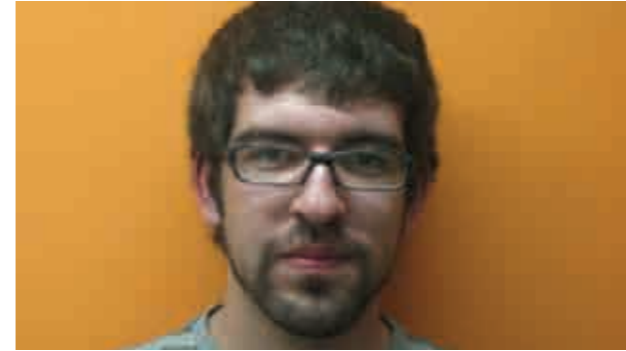
Jordi Garcia Guitart
Federació de Municipis de Catalunya

En tant que responsable de la Comissió de Joventut de la Federació de Municipis de Catalunya (FMC), i en tant que membre del Consell Rector del PNJCat, voldria donar el punt de vista del món municipalista sobre aquest document de bases del futur PNJCat 2010-2020.

Com veureu en aquestes planes, el PNJCat té una inequívoca voluntat de transformar la realitat juvenil del nostre país, amb el consens dels principals actors de les polítiques de joventut. El Pla està basat en 25 fites, o indicadors, sobre les quals cal assolir uns objectius ambiciosos. L'objectiu d'aquestes fites és marcar l'horitzó cap al qual volem avançar.

Les persones electes locals responsables d'implementar polítiques en matèria de joventut adscrites a l'FMC considerem que el procés entorn del Pla ha estat molt assenyat. És així perquè des del primer dia s'ha tingut en compte la veu dels municipis i s'ha treballat conjuntament en el marc del Consell Rector del PNJCat. Aquest Consell impulsa el procés d'implementació del Pla i està compost per les tres institucions que lideren les polítiques de joventut: la Secretaria de Joventut de la Generalitat, el Consell Nacional de Joventut de Catalunya i els municipis representats per les dues entitats municipalistes (la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis i Comarques).

Els governs locals som els primers a rebre les demandes de la joventut i hem de ser els primers d'actuar. Aquest Pla ens donarà eines per adaptar-nos als canvis i donar resposta a les noves necessitats i demandes dels joves i del seu entorn. El PNJCat 2010-2020 es planteja grans reptes: l'èxit en la trajectòria educativa dels joves i de les joves; l'èxit en la seva trajectòria laboral; l'èxit en la transició domiciliària; la promoció d'una vida saludable i avançar en la participació i la cohesió cultural i social.

Víctor Albert Blanco
President del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya

Després de prop de dos anys de feina, el document de bases del Pla Nacional de la Joventut de Catalunya 2010-2020 és una realitat. És un document elaborat a partir del treball concertat dels diferents agents implicats en les polítiques de joventut del nostre país: el Govern de la Generalitat, l'Administració local i l'associacionisme juvenil que representem des del Consell Nacional de la Joventut.

El Pla que avui presentem suposa una oportunitat per a la consolidació d'unes polítiques de joventut integrals i transversals, executades a partir de l'acció coordinada de les diferents àrees temàtiques de l'Administració que afecten els i les joves, i la participació col·legiada dels diferents actors que hi estem implicats.

És rellevant el moment en què presentem aquest document. Les conseqüències de la crisi econòmica i social que estem patint han tornat a posar de manifest les dificultats que tenim els i les joves per desenvolupar els nostres projectes de vida i s'ha evidenciat, per tant, la necessitat d'unes polítiques públiques que incideixin en les condicions que ens envolten. D'altra banda, en els darrers anys, s'ha aguditzat l'anomenada desafecció, un fenomen que està allunyant les persones joves de la política i, per tant, de la implicació amb l'entorn i amb els afers públics.

En aquest sentit, el PNJCat 2010-2020 esdevé una eina de transformació. Els reptes i els objectius estratègics que hem establert suposen una meta ambiciosa a la qual arribar a partir d'unes polítiques públiques capaces

de modificar la realitat que ens envolta. Cal destacar que la joventut constitueix una etapa vital de les persones que esdevé clau en la reproducció o no de les desigualtats socials, així com en la configuració d'una cultura democràtica i participativa. El conjunt de mesures previstes ens permetrà, doncs, avançar cap a la igualtat d'oportunitats de tots els joves i les joves del país i en la construcció d'una ciutadania més activa a partir de la promoció i el suport a l'associacionisme juvenil.

El PNJCat 2010-2020 conté, a més, importants avenços en el mètode de desplegament. En primer lloc, tindrà el caràcter de pla de coordinació interdepartamental, amb rang de decret i, per tant, vincularà l'acció de tot el Govern de la Generalitat. D'altra banda, conté un sistema d'avaluació que ha de permetre una revisió acurada del seu compliment d'aquí a 5 anys. I, en darrer lloc, un sistema de seguiment basat en l'acció concertada dels diferents agents implicats a partir de la distinció de dues dimensions, la local i la nacional.

En conclusió, aquest document de bases és un pas endavant important en les polítiques de joventut del nostre país. Comporta la superació definitiva d'unes polítiques basades en serveis parcials i poc integrals per donar pas a unes polítiques de transformació, centrades en l'emancipació i el ple exercici de la condició de ciutadania dels joves i de les joves. Creiem, doncs, que és un bon document, amb el qual ens sentim plenament identificats i creiem que ha de permetre al futur Govern i als grups parlamentaris arribar al consens que sempre ha caracteritzat i impulsat les polítiques de joventut al nostre país.

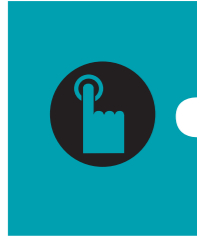
INDEX

Dimensió discursiva. Marc general del PNJCat 2010-2020	15
1. Plantejament discursiu	17
1.1. L'herència del PNJCat 2000-2010.....	17
1.2. Un salt endavant en les polítiques de joventut	18
1.3. Prioritats i reptes a mitjà i llarg termini dins el PNJCat	
2. Concepte de joventut	22
2.1. Definició declarativa	23
2.2. Definició operativa	23
3. Visió	24
4. Missió.....	25
5. Reptes a què vol donar resposta el PNJCat.....	27
5.1. Els reptes del PNJCat 2010-2020	27
5.2. La interconnexió dels reptes i de les polítiques de joventut al PNJCat 2010-2020	29
6. Objecte de les polítiques de joventut.....	31
7. Aliats estratègics del PNJCat	32
7.1. L'associacionisme educatiu com a aliat estratègic	32
7.2. La internacionalització de la joventut catalana com a aposta de país	32
7.3. Les TIC com a font de noves oportunitats	33
7.4. La llengua catalana, un actiu imprescindible.....	33
8. Principis rectors i criteris metodològics del PNJCat.....	35
8.1. Participació	36
8.2. Transformació.....	39
8.3. Integralitat	41
8.4. Qualitat.....	42

Dimensió substantiva. Reptes, estratègies i objectius del PNJCat 2010-2020	45
1. Repte 1. Aconseguir l'èxit en la trajectòria educativa de la joventut.....	47
1.1. Punt de partida. Estat de la qüestió.....	47
1.2. Les estratègies del PNJCat 2010-2020 en l'educació	53
1.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius.....	58
2. Repte 2. Aconseguir l'èxit en la trajectòria laboral de la joventut.....	63
2.1. Punt de partida. Estat de la qüestió.....	63
2.2. Les estratègies del PNJCat 2010-2020 en l'ocupació i el treball	66
2.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius.....	70
3. Repte 3. Aconseguir l'èxit en la transició domiciliària de la joventut.....	74
3.1. Punt de partida. Estat de la qüestió.....	74
3.2. Les estratègies del PNJCat 2010-2020 en habitatge.....	80
3.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius.....	85
4. Repte 4. Promoure la vida saludable en la joventut	88
4.1. Punt de partida. Estat de la qüestió.....	88
4.2. Les estratègies del PNJCat 2010-2020 en salut	97
4.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius.....	101
5. Repte 5. Avançar cap a l'autonomia, el desenvolupament personal i la participació en allò col·lectiu.....	104
5.1. Punt de partida. Estat de la qüestió.....	106
5.2. Estratègies del PNJCat 2010-2020 en participació	117
5.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius.....	122
6. Repte 6. Universalitzar la cultura entre la població juvenil, treballant perquè l'oferta cultural respongui a objectius educatius i socialment cohesionadors	126
6.1. Estat de la qüestió. Punt de partida	128
6.2. Estratègies del PNJCat 2010-2020 en cultura	132
6.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius.....	135
7. Repte 7. Avançar cap a un nou model de país i de societat cohesionada, vertebrada territorialment, sostenible i innovadora en les formes d'organització col·lectiva.....	137
7.1. ESTRATÈGIA 1: L'organització i distribució social dels temps.....	137
7.2. ESTRATÈGIA 2: Positivitzar la imatge social de les persones joves.....	139
7.3. ESTRATÈGIA 3: Cohesió social, societat intercultural i convivència	141
7.4. ESTRATÈGIA 4: Avançar cap a una societat més vertebrada territorialment, més sostenible i més compromesa amb el medi ambient.....	143

Dimensió operativa. Desplegament del PNJCat 2010-2020. Agents, rols i funcions	145
1. El model de polítiques públiques del PNJCat	147
2. Agents del PNJCat i actors en les PJ.....	148
2.1. Els agents del PNJCat.....	148
2.2. Els actors de les polítiques de joventut	149
2.3. Altres actors que incideixen sobre les Polítiques de Joventut	151
3. Nivells del desplegament del PNJCat.....	152
3.1. Desplegament estratègic del Pla	153
3.2. Desplegament operatiu del Pla.....	155
4. Estructura organitzativa del desplegament operatiu del PNJCat.....	159
4.1. L'acció de la Generalitat de Catalunya en el desplegament del PNJCat.	
Projecte Govern.....	161
4.2. L'acció del món local en el desplegament del PNJCat.	
Projecte Territori	165
4.3. L'acció del moviment juvenil organitzat en el desplegament del PNJCat.	
El Projecte Jove.....	171
4.4. Altres òrgans i espais de treball transversal en el desplegament operatiu.....	180
5. L'avaluació del PNJCat	183
5.1. Avaluació estratègica	185
5.2. Avaluació operativa	193

Les 25 fites del PNJCat 2010-2020	203
1. Què són i per què s'estableixen les fites del PNJCat 2010-2020.....	205
2. El procés de treball de les fites del PNJCat 2010-2020.....	208
2.1. Moments de treball.....	208
2.2. Dinàmiques per cada un dels moments de treball.....	209
3. Les 25 fites i els 7 reptes del PNJCat 2010-2020.....	211
4. Descripció detallada de les fites del PNJCat	214
FITA 1: Millorar la taxa d'emancipació juvenil.....	214
Fites per l'èxit en la trajectòria educativa de les persones joves (FITA 2, 3, 4, 5 i 6).....	216
Fites per l'èxit en la trajectòria laboral de les persones joves (FITES 7, 8, 9 i 10).....	222
Fites per l'èxit en la trajectòria domiciliar de les persones joves (FITES 11, 12 i 13)	227
Fites per promoure la vida saludable de la gent jove (FITES 14, 15 i 16)	233
Fites per avançar cap a l'autonomia, el desenvolupament i la participació de la gent jove en allò col·lectiu. (FITES 17, 18 i 19).....	237
Fites per universalitzar la cultura entre la gent jove, treballant per a què respongui a objectius cohesionadors (FITES 20, 21 i 22)	240
Fites per avançar cap a un nou model de país i de societat cohesionada, vertebrada territorialment, sostenible i innovadora en les formes d'organització col·lectiva (FITES 23, 24 i 25)	244
Glossari de termes i sigles	249

DIMENSIÓ DISCURSIVA. Marc general del PNJCat 2010-2020

01

1. Plantejament discursiu

1.1. L'herència del PNJCat 2000-2010

El document que teniu a les mans és el fruit d'un intens procés de consulta i recollida de propostes desenvolupat amb els agents socials, institucionals i polítics amb l'objectiu d'elaborar de manera conjunta i consensuada les bases del que serà el nou Pla Nacional de Joventut de Catalunya (PNJCat) 2010-2020. Aquest procés de treball, impulsat pel Consell Rector del PNJCat, s'ha desenvolupat a partir de dues grans fases o moments de treball: l'avaluació conjunta del PNJCat 2000-2010 i la recollida de propostes amb els agents implicats en polítiques de joventut. A continuació us presentem el resultat d'aquest treball.

Des de mitjan 2008 fins al començament de 2009 s'ha dut a terme tot un procés de treball amb l'objectiu d'avaluar i reflexionar entorn d'aquests 10 anys del que ha estat el primer PNJCat a casa nostra. Al llarg del procés de debat del PNJCat hi ha hagut, per part de tots els agents implicats, la constatació que el període 2000-2010, marcat pel primer PNJCat, ha suposat un avenç clar en les polítiques de joventut a Catalunya. Hi ha, per tant, el reconeixement que aquests anys han servit per consolidar aquestes polítiques. Els diversos agents han valorat molt positivament el camí que s'ha fet en:

Planificació i institucionalització de les polítiques de joventut: el PNJCat 2000-2010 ha contribuït en l'extensió d'un model de polítiques de joventut integrals, que pretenen incidir de manera coordinada i transversal sobre totes les esferes de la vida de les persones joves. També ha facilitat un model d'intervenció en polítiques de joventut i ha generat instruments de planificació de les polítiques en l'àmbit local. De la mà dels plans locals i comarcals de joventut, en els darrers anys s'ha assistit a un procés d'institucionalització de les polítiques de joventut al món local, amb un increment notable del nombre de regidories i conselleries comarcals en aquest àmbit i també de personal tècnic que hi treballa.

Contingut: el PNJCat 2000-2010 ha representat un avenç pel que fa al contingut de les polítiques de joventut; les han centrat en dues grans línies estratègiques de treball que han condicionat els seus àmbits materials d'actuació:

- **L'emancipació**, entesa com la capacitat de construcció del projecte de vida de les persones joves i l'exercici de la plena ciutadania.
- **La participació**, en sentit ampli, entesa com el conjunt d'accions i de processos que generen capacitat en les persones joves per decidir, intervenir i transformar el seu entorn, les seves relacions i les seves possibilitats de desenvolupar-se personalment i col·lectiva.

1.2. Un salt endavant en les polítiques de joventut

Metodologia: el PNJCat 2000-2010 ha facilitat criteris metodològics i eines concretes per al seu desplegament, desenvolupant un model d'execució de les polítiques de joventut fonamentat en la interdepartamentalitat*, la interinstitucionalitat i la participació jove.

La integralitat, la transversalitat* o el paper de la participació són alguns dels elements amb un alt component discursiu que han anat calant en els diferents agents de les polítiques de joventut gràcies a la intencionalitat inicial del PNJCat 2000-2010. Aquest és un bon punt de partida per fer un salt endavant en aquestes polítiques no sols en la seva organització, planificació i metodologia, sinó també en la intenció de fons, la missió* i la construcció d'un horitzó comú.

Si el passat PNJCat 2000-2010 representa una bona base per seguir avançant en les polítiques de joventut també en el pla discursiu, en què ha de consistir aquest salt endavant?

En el que portem de segle, a Catalunya hi ha hagut temps per a **transformacions** importants en l'esfera social, econòmica, política, cultural i identitària que plantegen nous reptes i desafiaments a les polítiques de joventut: l'arribada d'immigració estrangera, que ha acabat representant una quarta part de la població jove; els canvis en el sistema educatiu; el període d'expansió i la crisi econòmica posterior, que ha tingut un impacte contundent en el mercat de treball i de l'habitatge; l'aprofundiment en els canvis dels models familiars, i la universalització de l'ús d'Internet. Aquests són només alguns dels canvis que, segons les dades, han tingut una gran repercussió en la manera com transcorre la joventut a començament del segle XXI a Catalunya.

A més, Catalunya parteix d'un model de benestar propi de l'Europa mediterrània on les oportunitats de les persones joves estan fortament determinades per les característiques del mercat i el paper subsidiari de la família, i on les polítiques públiques tenen un rol cabdal per incidir en els efectes generats pel mercat i en la millora de les oportunitats d'emancipació juvenil, anant més enllà dels condicionants familiars.

Malgrat que, en termes generals, podem afirmar que la situació laboral i l'emancipació dels i les joves de Catalunya ha millorat durant la darrera dècada, **la joventut és un col·lectiu especialment permeable al canvi**, i les transformacions socials tenen una repercussió en les seves condicions de vida, els seus valors i les seves actituds. Concretament és, en el context actual, el col·lectiu que pateix de manera més acusada els efectes de la crisi econòmica. Així, tenint en compte aquesta situació de més vulnerabilitat davant les fluc-

El PNJCat 2010-2020 vol posar de relleu la capacitat transformadora de les polítiques de joventut.

tuacions del cycle econòmic, caldrà prestar especial atenció a la millora de les oportunitats per a l'emancipació de la població juvenil catalana.

A més de la necessària adaptació de les polítiques de joventut a una realitat social canviant, el nou **PNJCat2010-2020 vol reivindicar la rellevància de les polítiques de joventut en el si de les públiques:** la joventut és una etapa del cycle vital on l'individu adquireix habilitats, instruments i recursos amb els quals haurà d'afrontar la resta de la seva vida. És el moment també en què s'emancipa, en sentit ampli, respecte de la seva família d'origen. Per això representa un període de construcció d'oportunitats i on es construeixen les trajectòries de mobilitat social. Des del punt de vista de les polítiques públiques, aquest moment del cycle vital representa una oportunitat per la lluita contra la reproducció de les desigualtats. Durant molt de temps no s'ha reconegut aquesta capacitat de les polítiques de joventut, que han estat considerades com a perifèriques. Cal que els diferents agents reconeixin la capacitat transformadora de les polítiques de joventut i les situïn com a primordials de la intervenció pública.

Per tant, malgrat que avui dia la societat és més incerta, complexa i dinàmica que mai, això no resta sentit al PNJCat, sinó que en justifica l'existència, sobretot tenint en compte la potencialitat transformadora d'incidir sobre la joventut.

El PNJCat 2010-2020, en tant que full de ruta de les polítiques de joventut per als propers 10 anys, vol contribuir a incorporar accions i mesures destinades a millorar i augmentar el paper de les polítiques públiques per avançar cap a la **igualtat d'oportunitats** real i la capacitat de les persones joves per desenvolupar la seva pròpia vida de manera autònoma i lliure com a base de la societat del futur. Només amb l'acció coordinada, agosarada i decidida de **tots els agents** serem capaços de construir respostes i generar oportunitats per al canvi, per minsa que sigui l'oportunitat o per petit que sigui aquest canvi (des de l'acció de cada ajuntament, des del treball de les entitats juvenils i de la gent jove, i des de l'acció del Govern de la Generalitat).

A continuació es presenten les idees força que serveixen per emmarcar el plantejament teòric i/o discursiu d'aquest salt endavant que ha de significar el nou PNJCat 2010-2020:

— **Rellevància.** Cal reivindicar el paper clau de les polítiques de joventut en el si de les polítiques públiques ja que el moment del cycle vital que és la joventut representa una oportunitat en la lluita contra la reproducció de les desigualtats.

- **Transformació i/o incidència.** Les polítiques de joventut han de tenir una voluntat explícita de transformar tant les condicions de vida de les persones joves com el model de societat en general, i de dotar-se dels instruments i les eines necessaris perquè sigui possible.
- **Apoderament.** Les polítiques de joventut han de servir per potenciar les capacitats dels i les joves i fer, per tant, que siguin responsables i protagonistes del seu projecte de vida personal i col·lectiu.
- **Inclusió.** Cal tenir en compte el conjunt de les persones joves i fer-ho dissenyant, implementant i avaluant les polítiques des d'una perspectiva inclusiva, atenent la diversitat i les desigualtats.
- **Instruments de desplegament.** El nou PNJCat ha de millorar el desplegament dels seus objectius. Cal teixir una estratègia de desplegament del Pla que garanteixi que les polítiques i programes concrets de joventut responen i s'adapten als seus plantejaments.
- **Impacte i/o avaluació.** Per garantir aquest desplegament, el nou PNJCat ha de tenir molt en compte, des del començament, com s'ha d'avaluar l'impacte que té sobre les polítiques i la realitat dels i les joves.

Aquesta intencionalitat discursiva o teòrica del PNJCat estarà present en el plantejament dels objectius estratègics i operatius, així com en el seu desplegament.

Com hem assenyalat, el Pla Nacional de la Joventut de Catalunya 2010-2020 té la voluntat de vincular-se al moment històric actual, ubicar-se en el context en què es genera i en el qual s'haurà de desplegar i desenvolupar:

- Un escenari de crisi i postcrisi en què es fa present el risc d'un retrocés de drets socials i la dificultat d'avançar en la qualitat de vida i el benestar de les persones des d'una perspectiva de justícia i cohesió social: en aquest sentit, la crisi posa encara més dificultats a la configuració autònoma dels projectes de vida de les persones joves i, per tant, obstaculitza l'exercici de la plena ciutadania.
- Un escenari de "transició", obert, de canvi d'època, dotat d'un alt grau d'incertesa respecte del futur, d'orientació difícil: caldrà, doncs, intuir, identificar i promoure aquells elements (valors, actituds, hàbits) que han d'esdevenir centrals i fonamentals per al desenvolupament de la societat i la construcció de nous models i dinàmiques de vida que assegurin la convivència i la igualtat d'oportunitats.

- Un escenari que requereix i espera noves propostes, noves dinàmiques, noves concepcions que puguin articular alternatives capaces de fer avançar i progressar el model de vida i societat actual.

Així, el Pla es veu obligat a partir d'un moment i tendència actuals i concrets als quals cal donar resposta i, alhora, projectar a 10 anys vista, l'horitzó cap al qual es vol avançar, una visió genèrica que cal anar construint i precisant durant el recorregut, amb elements que permetin mantenir la seva vigència i d'interès a mitjà i llarg termini.

Per aquesta raó el PNJCat 2010-2020 recollirà, d'una banda, els **reptes epicèntrics** cap als quals cal avançar a llarg termini i, de l'altra, **les prioritats que deriven dels reptes conjunturals als quals cal donar resposta**, que es concretaran en polítiques, programes, mesures i actuacions que necessitaran de ritmes diferents (mitjà i llarg termini).

A més, tenint en compte la voluntat de transformació social del PNJCat i el context competencial existent, aquest haurà de dirigir la seva planificació, en alguns casos, no a la definició d'objectius concrets a assolir (ja que per temàtica sectorial no en té les competències), sinó a determinar cap a quin horitzó cal que avancin altres agents, que sí que disposen de competències en aquests àmbits. Fem referència a aspectes tan cabdals com l'increment de la base salarial (treballar perquè el sou mínim interprofessional* sigui sempre igual o superior al 60% del sou brut anual mitjà) o bé la reducció de l'edat de vot als 16 anys, horitzons cap als quals el PNJCat vol avançar. En aquests casos, el PNJCat té per funció influir en els agents amb competències o responsabilitats per tal que avancin cap a aquests objectius o perquè impregnin la seva acció dels principis i les maneres de fer establerts al PNJCat.

Això té efectes sobre la manera com es planteja l'avaluació d'aquesta acció d'influència, ja que, tot i ser aspectes cabdals per a la consecució de la missió del Pla, no són a les mans dels agents que el desenvolupem. Per això, en la concreció de les eines d'avaluació, el PNJCat preveu els instruments que permetin fer el seguiment de la influència exercida i dels passos fets en aquests àmbits.

1.3. Prioritats i reptes a mitjà i llarg termini dins el PNJCat 2010-2020

2. Concepte de joventut

2.1. Definició declarativa

No hi ha una sola manera de ser jove, la joventut és una etapa del cicle vital on conflueixen processos i transicions diverses i no lineals.

Per trobar una definició que sigui útil a l'hora d'enfocar les polítiques de joventut interessa optar per una conceptualització àmplia que reculli totes aquelles problemàtiques i oportunitats relacionades amb la gent jove que han d'afrontar les polítiques públiques.

Tot i així, cal definir, delimitar què és i què no és la joventut, per saber a qui es dirigeixen aquestes polítiques:

- La joventut és un **període del cicle vital** que, com a tal, porta associats uns canvis biològics i psicològics, així com d'actituds i rols socials.
- Si hi ha una característica clau en aquest període del cicle vital és que es produeix un seguit de **transicions** –educatives, laborals, residencials, familiars i ciutadanes– que fan que l'individu passi, no sempre d'una forma lineal, d'una situació de dependència respecte de la seva família d'origen, que caracteritza la infantesa, a un estatus autònom com a ciutadà i subjecte social.
- Aquest no és un pas que el jove duu a terme de forma passiva, sinó que el construeix. La joventut és un moment de construcció dels **projectes de vida**. És un moment, per tant, d'oportunitats.
- En aquesta construcció també destaca el procés **d'adquisició i d'exercici de la ciutadania** i rols ciutadans; adquisició d'implicació comunitària i competències cíviques que fan que l'individu no sols sigui protagonista del seu projecte de vida, sinó també de la societat on viu.
- En aquest sentit i des d'una **perspectiva generacional***, la joventut també es pot definir com un col·lectiu destinat a tenir un paper protagonista en el canvi social. Les transformacions que tinguin lloc en la joventut d'avui tenen un efecte sobre el seu present, però sobretot tindran també un efecte cabdal sobre la configuració de la societat del futur.
- La joventut és també un moment de **construcció de les identitats** personals i col·lectives. Els diferents processos en què viu la joventut i la caracteritzen determinen els i les joves amb una manera determinada de posicionar-se en el món, una determinada manera de "ser jove", d'entendre el món, que cal tenir en compte en la definició i el desenvolupament de les polítiques públiques.

2.2. Definició operativa

La LPJC estableix un interval dels 16 als 29 anys que ha de ser flexible i adaptar-se a determinades problemàtiques i transicions.

Quan es vol delimitar la joventut, com a període del cicle vital, s'acostuma a fer a través de l'edat. La Llei de Polítiques de Joventut de Catalunya (a partir d'ara LPJC) recull un interval d'edat, dels 16 als 29 anys, i ja preveu que la complexitat de la joventut i la diversitat de polítiques que s'hi adrecen obliga a ser oberts en les fronteres de l'edat.

Per aquesta raó, i en els mateixos termes, el PNJCat 2010-2020 mantindrà la referència de 16 a 29 anys, tot i que deixa oberta aquesta definició operativa perquè sigui dins de cada política i/o programa concret on es defineixin els límits d'edat que més s'adeqüin a les necessitats de la seva intervenció.

3. Visió*

La visió indica quin és l'escenari de futur al qual vol contribuir el PNJCat. Es tracta d'establir quin és l'horitzó a què vol arribar el Pla en últim terme, i que en condiciona i justifica l'existència. Aquesta visió es pot expressar en tres punts:

- **Una societat on les persones joves puguin desenvolupar els seus projectes de vida i les seves expectatives** (educatives, culturals, laborals, familiars...), entenent que aquesta és la millor garantia d'un futur millor per al conjunt de la societat.
- **Una societat socialment més justa**, on l'origen social no determini les expectatives i les possibilitats a l'hora de desenvolupar el projecte de vida.
- Una societat on **les persones joves s'impliquin i tinguin un paper protagonista en el desenvolupament del seu entorn** (poble, país, món); que aposti per un creixement quantitatiu i qualitatiu de l'associacionisme i el moviment juvenils, organitzats com a aposta estratègica perquè el conjunt de la ciutadania, i també les persones joves, tinguin capacitat per incidir sobre el funcionament de la societat i traslladar la seva visió del món.

4. Missió

Quan parlem de missió, fem referència a quina és la finalitat que preten complir el Pla, en tant que és l'eina de planificació estratègica que establirà els passos necessaris per avançar cap a la visió anterior. Es tracta, doncs, d'establir els seus aspectes fonamentals, que han de servir de guia per al desenvolupament de les polítiques de joventut.

D'acord amb això, hi ha dos aspectes fonamentals que configuren la missió i finalitat última del PNJCat com a pla estratègic de les polítiques de joventut:

- Facilitar la realització del **projecte de vida** de les persones joves atenent la diversitat de formes i models de vida.

El PNJCat 2010-2020 vol consolidar i fer efectius els drets bàsics de les persones joves i garantir les condicions que permetin la seva qualitat de vida, tenint en compte les esclotxes que es generen en els múltiples processos de transició i en les dificultats específiques pròpies de l'etapa juvenil.

Per a això és cabdal incidir sobre la trajectòria vital dels i les joves com a oportunitat per a la **mobilitat social** i evitar la reproducció de desigualtats, a través de la construcció d'oportunitats per a la igualtat. El PNJCat vol incidir sobre aquells aspectes estructurals i conjunturals que dificulten les oportunitats de les persones joves i que cal transformar per tal d'evitar la reproducció de desigualtats.
- Apoderar el jove com a agent de **canvi social**, impulsant el seu paper actiu com a ciutadà en el conjunt de la societat, oferint espais per a la seva participació en la presa de decisions, així com oportunitats per donar rellevància a la seva visió del món.

El PNJCat 2010-2020 vol afavorir el protagonisme, la participació i la implicació de la gent jove en la generació i el desenvolupament de propostes i dinàmiques per al desenvolupament i progrés de la societat. Vol aprofundir en el paper actiu i constructor de la gent jove més enllà de ser receptors o usuaris de polítiques amb l'objectiu de generar i construir canvis en el nostre entorn.

Per a això també cal impulsar polítiques encarades a enfortir, desenvolupar i consolidar valors, hàbits i dinàmiques entre la gent jove que contribueixin al desenvolupament i progrés de la societat, basats en la convivència i la igualtat de totes les persones en un context democràtic i participatiu, i així avançar cap a una societat cohesionada i vertebrada.

5. Reptes a què vol donar resposta el PNJCat 2010-2020

5.1. Els reptes del PNJCat 2010-2020

El PNJCat 2010-2020 estableix un marc estratègic organitzat a partir de **set grans reptes que han de contribuir a l'acompliment de la seva missió**. Per cada un dels reptes, el Pla estableix unes estratègies prioritàries, de les quals es desprenen els objectius estratègics i operatius.

Aquest model de planificació respon a la necessitat d'establir un marc ampli i integral que permeti una acció coordinada entre els múltiples àmbits i agents; tenint en compte que les diferents esferes de la vida de la persona estan interconnectades i que la realitat social i els seus processos de transformació resulten complexos, multidimensionals* i, per tant, multicausals*.

REPTE 1: Aconseguir l'èxit en la trajectòria educativa de les persones joves

- L'educació com a element generador d'oportunitats socials.
- La qualitat de l'educació com a condició necessària que permeti avançar cap a una societat del coneixement.
- Corresponsabilitat de tots els agents educatius i aprenentatge de competències instrumentals i procedimentals, i habilitats de la gent jove.
- Protagonisme de la persona jove en la seva pròpia vivència educativa.

REPTE 2: Aconseguir l'èxit en la trajectòria laboral de les persones joves

- Millora de l'ocupabilitat i l'accés al món laboral de les persones joves.
- L'emprenedoria com estratègia per a la millora de les oportunitats professionals dels i les joves.
- Qualitat del treball juvenil.
- Avenç cap a un model productiu basat en la innovació i el coneixement.

REPTE 3: Aconseguir l'èxit en transició domiciliària de les persones joves

- Millora de les oportunitats per a l'accés a l'habitatge.
- Foment del lloguer com a model de tenença que contribueix a millorar les oportunitats de mobilitat de les persones joves.
- Impuls de les noves formes i models residencials de les persones joves.
- Participació, mediació i intermediació en habitatge.
- Avenç de la consideració de l'habitatge com un dret social.

REPTE 4: Promoure una vida saludable de les persones joves

- Promoció d'hàbits i conductes saludables entre les persones joves.
- Prevenió de riscos de les conductes de risc entre les persones joves.
- Millora del coneixement, la percepció d'utilitat i l'ús (el bon ús) dels recursos de salut.

REPTE 5: Avançar cap a l'autonomia, el desenvolupament personal i la participació en allò col·lectiu de les persones joves

- Incidència sobre els factors individuals que afecten la participació per tal de fomentar la implicació i la mobilització dels i les joves i reduir les desigualtats en el perfil de joves actius.
- Suport a les associacions juvenils, organitzacions, espais i xarxes socials que canalitzen la participació dels i les joves.
- Construcció d'una estructura institucional i una administració més oberta i horitzontal que faciliti la participació i la incidència de tots els i les joves.

REPTE 6: Universalitzar la cultura entre la població juvenil: treballar perquè l'oferta cultural respongui als objectius educatius i socialment cohesionadors

- Millora i augment de l'accés, la difusió i el consum cultural crític de les persones joves.
- Impuls de la creació i de la producció cultural de les persones joves.
- Impuls de la cultura i de la llengua catalana com a eina d'inclusió, de dinamització i de cohesió social.

REPTE 7: Avançar cap a un nou model de país i de societat cohesionada, vertebrada territorialment, sostenible i innovadora en els formes d'organització col·lectiva

- Organització i distribució social del temps.
- Millora de la imatge social de les persones joves.
- Impuls de la cohesió social, societat intercultural i convivència.
- Avenç cap a una societat més vertebrada territorialment, més sostenible i més compromesa amb el medi ambient.

5.2. La interconnexió dels reptes i de les polítiques de joventut al PNJCat 2010-2020

Els diagnòstics existents permeten establir la centralitat que ocupa cada repte dins del model estratègic. Així, el PNJCat 2010-2020 atorga diferents nivells de centralitat a les estratègies i polítiques a desenvolupar per fer front a cada un dels reptes. En aquest sentit, **l'educació resulta un element central dins del model estratègic del PNJCat 2010-2020** en tant que representa el punt de partida per a la generació d'oportunitats que afavoreixen la mobilitat social i esdevé fonamental per igualar oportunitats entre les persones joves.

Així doncs, el primer repte del Pla, aquell que fa referència a l'educació, té una funció vertebradora en el conjunt de polítiques de joventut i articula un seguit d'accions que es relacionen amb la resta de reptes de manera més intensa. A continuació, expliquem aquestes relacions de manera sintètica:

- La trajectòria educativa té una influència directa en les oportunitats per assolir l'èxit en la trajectòria laboral.

Polítiques educatives com eix vertebrador de les polítiques de joventut.

- L'educació contribueix a l'adquisició d'hàbits saludables i a la reducció de conductes de risc vinculats a la salut.
- L'educació contribueix al desenvolupament de la consciència individual i col·lectiva de les persones joves.

Per tant, les polítiques educatives han de contenir estratègies vinculades a millorar les opcions de la persona jove davant aquests tres processos i articularan una part important dels continguts que, d'entrada, poden ser objecte d'altres reptes.

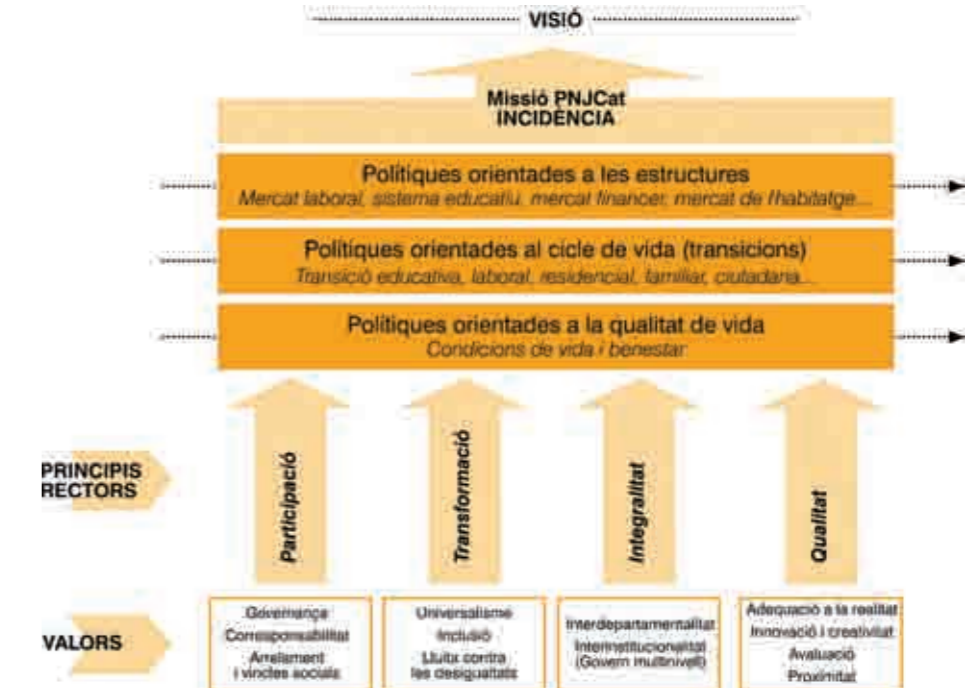
Més enllà de la consideració de l'educació com a àmbit central per desenvolupar les oportunitats presents i futures de la persona jove, el PNJCat 2010-2020 vol posar de relleu la importància del procés de **transició de la formació al treball** com a punt cabdal en la transició cap a la vida adulta i en la generació d'oportunitats de mobilitat social.

El PNJCat aposta, en aquest cas, per ubicar les accions destinades a millorar les condicions i oportunitats per realitzar el pont entre el món educatiu al món laboral, com a estratègia bàsica dins de les **polítiques d'ocupació i treball**. Tot i així, accions vinculades a les polítiques educatives poden tenir una influència sobre la transició formació-treball* en tant que aquesta implica la coordinació de recursos i estratègies que poden ser definides des de la vessant educativa.

6. Objecte de les polítiques de joventut

Tenint en compte aquests reptes, l'objecte de les polítiques de joventut s'orientaran a tres grans grups de necessitats o espais de transformació social:

- **Polítiques orientades** a aquelles necessitats vinculades a la joventut com a etapa del cicle vital on es donen certes **transicions o processos d'emancipació** a partir dels quals el jove defineix la seva vida adulta. Ens referim a aspectes relacionats amb les transicions educatives, laborals, residencials, familiars i ciutadanes.
- **Polítiques orientades** a les necessitats de les persones joves que no estan relacionades amb les transicions i amb la construcció del seu futur, sinó que fan referència al moment present: són necessitats vinculades **al benestar**.
- **Polítiques orientades** a les necessitats i oportunitats dels i les joves estan condicionades pel seu **entorn** (econòmic, social, familiar...). Si les polítiques de joventut volen ser realment incidents, cal que tinguin en compte aquest entorn i es dirigeixin també a transformar-lo. Les polítiques de joventut no s'han d'orientar només a la condició juvenil, sinó també a la situació social dels i de les joves.

7. Aliats estratègics del PNJCat 2010-2020

7.1. L'associacionisme educatiu com a aliat estratègic

El PNJCat 2010-2020 vol fer front als reptes plantejats de la mà d'un seguit d'aliats estratègics que es consideren claus en el desenvolupament de les polítiques de joventut en els propers 10 anys.

El lleure definit com un espai de relació i socialització dels i les joves en la mesura que afavoreix **la construcció i l'expressió de les identitats individuals i col·lectives**, a través de l'apropiació d'espais específics, de la constitució de grups d'amics, de la participació en activitats creatives, etc.

En aquest cas, l'associacionisme educatiu és una agent educatiu cabdal en l'aprenentatge de **competències i habilitats** per a un desenvolupament integral de les persones, esdevenint escoles de ciutadania i de participació activa. A més, aquesta funció educativa està impulsada, protagonitzada i liderada per persones joves. Per aquesta raó, el PNJCat 2010-2020 aposta per incorporar l'associacionisme educatiu com un agent aliat i clau en el desenvolupament de les polítiques de joventut per fer front a tots els reptes plantejats en el Pla.

7.2. La internacionalització de la joventut catalana com a aposta de país

L'aplicació de la perspectiva internacional en el si de les polítiques de joventut té a veure amb la millora de les oportunitats de desenvolupament del **capital humà** del país a partir d'accions destinades a fomentar i la millora la mobilitat laboral i educativa i amb la generació d'una ciutadania més preparada per desenvolupar-se individualment i col·lectivament en la **societat global** com un dels principals reptes de Catalunya.

Considerar la perspectiva internacional dins del projecte educatiu català ha de contribuir a millorar la posició dels i les joves de Catalunya dins de la **societat del coneixement** sumant oportunitats per la mobilitat social (en sentit ascendent) i millorant la posició de les persones joves en la societat global. Així mateix, les polítiques de treball, i especialment aquelles que fan referència a la millora de l'ocupabilitat i les oportunitats laborals, han de poder incidir en la generació d'una força de treball més competitiva i amb capacitat per desenvolupar-se en un context europeu i internacional.

Amb tot, més enllà d'aquesta aplicació que pot tenir un caràcter més pragmàtic, el PNJCat 2010-2020 aposta per la consideració de les experiències internacionals i de cooperació al desenvolupament com a **experiències vitals** que contribueixen al desenvolupament d'una consciència global i més solidària amb l'entorn.

7.3. Les TIC com a font de noves oportunitats

La incorporació de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (a partir d'ara TIC) en la nostra quotidianitat ha estat, probablement, un dels canvis socials més importants de les darreres dècades a les societats occidentals, en la mesura que ha revolucionat les formes de comunicar-nos i relacionar-nos amb el nostre l'entorn i ha incorporat noves maneres de gestionar, generar i accedir a la informació alhora que redueix les distàncies en una societat cada cop més global.

Tanmateix, la incursió de les TIC en la vida social ha provocat l'aparició de nous riscos socials i individuals. L'addicció a les pantalles o l'accés desigual a la tecnologia són només alguns dels exemples que podem esmentar com a conseqüència del desenvolupament de l'era digital. La detecció i comprensió de la esclatxa digital –entesa com l'accés desigual de les persones a les TIC, i l'adquisició desigual de les habilitats que l'ús d'aquestes eines requereix– ha permès que els poders públics i la societat entenguin el potencial de les TIC per assolir **una millor equitat social i reduir els riscos d'exclusió social**. Amb tot, més enllà dels possibles efectes “perversos” o desequilibris socials generats per l'accelerada incorporació de les TIC en la nostra quotidianitat, el PNJCat 2010-2020 aposta per les TIC com una oportunitat per al desenvolupament d'una societat més justa i amb menys barreres per a l'accés als recursos i a la informació.

Aquesta aposta estratègica s'articula d'una banda a partir de l'aplicació d'objectius específics en els diferents reptes del Pla, especialment a educació, cultura i participació. Però també en la consideració de la cultura digital i l'ús de les **TIC com una extensió de l'espai públic i de l'administració** i per tant com un dret ciutadà que caldrà fomentar més enllà del mercat de les telecomunicacions.

7.4. La llengua catalana, un actiu imprescindible

El coneixement de la llengua catalana, el seu ús i la seva presència en tots els espais públics és un aspecte fonamental de la realitat social d'un país. Sense competències lingüístiques –en les llengües oficials, la pròpia i les internacionals– no es pot arribar a tots els recursos i oportunitats socials, acadèmics i laborals que una persona jove necessita per al desenvolupament del seu projecte de vida lliurement i amb igualtat d'oportunitats.

El coneixement de la llengua catalana és imprescindible per integrar-se, estudiar, accedir a l'àmbit laboral i participar socialment. És imprescindible, en definitiva, per poder **exercir plenament la ciutadania**.

La llengua catalana, en la situació actual, plural i multilingüe, és una de les eines més destacades de què disposa aquest país per tal de contribuir a la

construcció d'una **societat cohesionada**. A la llengua catalana li correspon un paper destacat com a eix vertebrador cap a on conflueixi tot aquest potencial de llengües.

Cal tenir en compte que el 90,8% de joves saben parlar català i el 80,5%, el saben escriure, encara que només hi ha un 45,9% que l'utilitzen habitualment. Alhora, ha arribat en els darrers anys una població immigrada que no té coneixements de llengua catalana.

Tot plegat, és un repte i una oportunitat afegida per fer una aposta decidida en el PNJCat 2010-2020 i traçar actuacions integrades de política lingüística dedicades específicament a augmentar **la valoració, el coneixement i l'ús de la llengua catalana** entre les persones joves. Es tracta, doncs, de desenvolupar actuacions transversals lligades als reptes que el Pla es planteja on la llengua catalana és una component estructural: educació, treball, autonomia, cultura i cohesió social.

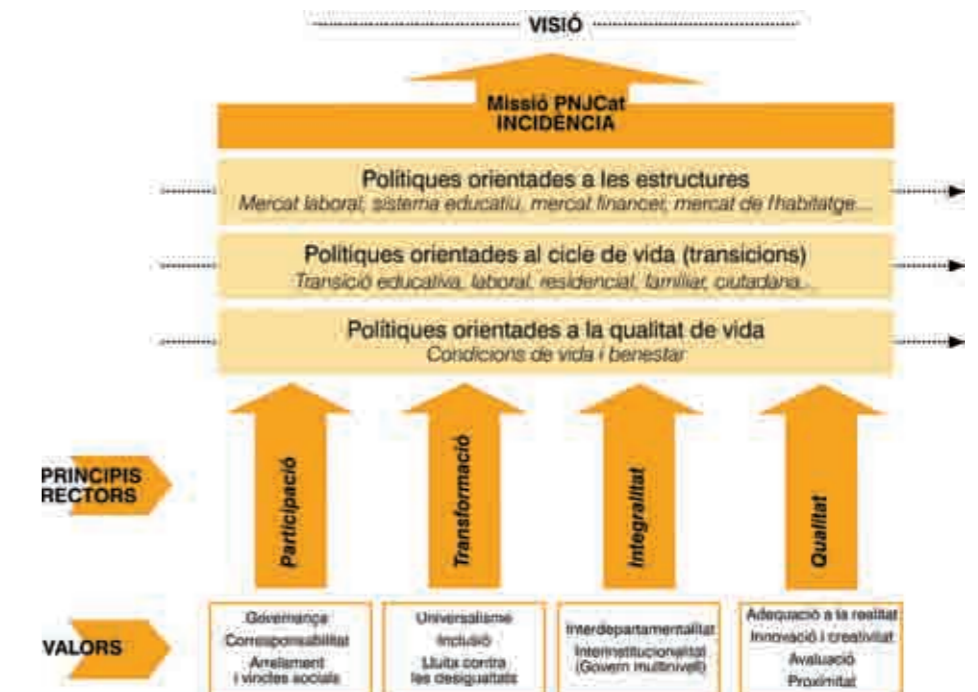
8. Principis rectors i criteris metodològics del PNJCat 2010-2020

Els principis rectors són aquells criteris que han d'inspirar el disseny, la implementació i l'avaluació de les polítiques de joventut d'una forma **transversal** i, en aquest sentit, poden ser molts i de naturaleses ben diferents.

Els principis rectors contenen els valors que han d'impregnar totes les actuacions que es derivin del PNJCat 2010-2020 i els transformen en uns criteris que cal aplicar en desenvolupar polítiques de joventut.

No obstant això, per tal que aquests principis rectors no es quedin només en un pla discursiu i tinguin una incidència observable sobre les polítiques de joventut, el PNJCat simplifica en quatre grans principis rectors.

Cadascun d'aquests quatre principis rectors (participació, transformació, **integralitat** i qualitat) conté diversos valors que hi donen contingut i que cal tenir en compte en el desenvolupament de les polítiques de joventut.

8.1. Participació

Governança democràtica*
Formes de democràcia
directa*
Corresponsabilitat

En els últims anys, la participació ha esdevingut un valor fonamental en les polítiques públiques en general i molt especialment en les de joventut. I això significa que han d'incloure els i les joves en les diverses fases del desenvolupament de les polítiques i programes, així com els diversos agents que hi intervenen. La missió mateixa del PNJCat 2010-2020 es proposa apoderar les persones joves impulsant el seu paper actiu com a ciutadans i ciutadanes. Per això cal elaborar polítiques per enfortir la participació de les persones joves i cal tenir present que els i les joves i el moviment juvenil organitzat són un agent fonamental a incloure en el disseny, la implementació i l'avaluació de qualsevol política de joventut.

Una societat més complexa, diversa i dinàmica exigeix d'una nova forma de govern. Les estructures rígides i jeràrquiques de les formes de govern tradicionals tenen una menor capacitat d'adaptar-se a aquesta complexitat i als seus canvis constants. El model de **governança o govern relacional*** que es fa seu el PNJCat significa que les polítiques de joventut s'han d'elaborar amb la intervenció del conjunt d'actors afectats i molt especialment amb les persones joves i les seves organitzacions i xarxes participatives. Les administracions no han de jugar un paper jeràrquic i monolític davant els altres actors socials, sinó que tenen l'obligació de procurar fer intervenir aquests actors socials en el procés polític. Per això les polítiques de joventut han d'incloure **mecanismes de democràcia directa*** i semidirecta* que facilitin la participació dels i les joves més enllà de les formes que preveu la democràcia representativa*. Per fer-ho, les polítiques de joventut poden incorporar la perspectiva del treball comunitari que procura acostar els espais de decisió a la ciutadania entenent que la participació és un procés del qual s'extreuen beneficis per a la comunitat més enllà de l'objectiu concret d'aquesta participació. Les polítiques que es desenvolupen a través de la participació com a procés comunitari contribueixen a una ciutadania més implicada i crítica alhora que generen afecció amb la comunitat i amb el resultat mateix de les polítiques.

En aquesta línia un model de governança democràtica pretén que tots els agents institucionals i socials participin amb **corresponsabilitat** en el desenvolupament de les polítiques públiques. Per aquesta raó, les polítiques de joventut han de contenir una alta intensitat democràtica on tots els agents implicats tinguin capacitat d'incidència en el procés de presa de decisions; on els agents tinguin clares les seves funcions i siguin corresponsables del seu disseny i execució; on es treballi amb lògica de procés i que aquest vagi acompanyat d'un procés intern i col·lectiu d'aprenentatge de la participació de cada un dels agents. Per fer això, els agents institucionals han de cedir poder per entrar en dinàmiques de codecisió amb altres agents.

Per tal de poder incorporar aquesta mirada dins el disseny i la concreció dels objectius estratègics i operatius, així com de les mesures i actuacions que es desenvoluparan al llarg dels propers 10 anys, cal que les polítiques de joventut tinguin en compte els següents **criteris i/o condicions**:

Criteris i condicions per a l'aplicació del principi rector de Participació:

- **Incorporar en el disseny, el seguiment i l'avaluació tots els agents rellevants i afectats en la política a desenvolupar** (agents institucionals i agents socials), especialment al moviment juvenil organitzat i persones joves.
- **Establir unes regles del joc clares**: cal aclarir els rols i les funcions dels agents que participen i l'objectiu o abast de la participació de cada un dels agents. Abans d'iniciar el procés és necessari saber quines seran les regles del joc. És important establir les condicions de la participació saber els límits de participació i que totes les parts els tinguin clars i hi estiguin d'acord: capacitat de decisió dels i les joves, espais de decisió (temes, regidories...), objectius, funcionament i estructura participativa.
- **Sotmetre a participació temàtiques que siguin d'especial interès pel jovent** i que donin resposta a les necessitats reals d'aquest col·lectiu.
- Reconèixer i tenir en compte **les múltiples formes de participació**. Els i les joves ja participen en el territori, s'organitzen per dur a terme accions i activitats. El primer que cal és fer un esforç des de la societat i des de les administracions de **reconeixement de la participació els espais formals i informals de la participació**, que els i les joves ja duen a terme per si mateixos i, conseqüentment, donar-los to el suport necessari. Així com la necessitat de fer emergir altres formes de participació, lligada a moviments, plataformes, grups no formals, que també se'ls ha de reconèixer com a interlocutors vàlids. Cal buscar la diversitat de discursos.
- **Utilitzar metodologies participatives** en el disseny, el seguiment i l'avaluació de les polítiques, les mesures, les accions i els programes a desenvolupar. Cal potenciar l'ús de metodologies participatives dins l'administració i amb la gent jove per tal de generar relacions de treball més horitzontals, col·laboratives i basades en el treball en xarxa. S'adopta la participació com a metodologia de treball en les vessants interna, transversal i interdepartamental i en tots els àmbits de l'Administració.

- Dotar de **recursos tècnics els processos per tal de dinamitzar-los adequadament**. Per tirar endavant un procés participatiu i deliberatiu calen persones que ajudin a dinamitzar-lo i a fer-ne un bon seguiment. A l'hora d'iniciar un procés, doncs, és imprescindible que hi hagi els recursos tècnics necessaris per aconseguir-lo; cal com a mínim un tècnic, un dinamitzador o un regidor que assumeixi la responsabilitat i les feines que comporta dinamitzar el procés participatiu. Cal que aquest detecti quines són les necessitats i demandes concretes i ofereixi els recursos i la informació necessària en cada moment per tal que el procés pugui tirar endavant.
- **Existència de voluntat política**. La voluntat política és imprescindible per poder treballar de forma participativa. Des de les administracions s'ha de confiar en la capacitat de la gent jove de prendre decisions, confiar en els seus coneixements i les seves opinions. Cal, doncs, que les diferents figures polítiques de les administracions (totes les regidories, no només la de joventut) apostin de forma real per la participació ciutadana i siguin conscients del que implica.
- **Planificar la participació**. Cal tenir present que per treballar de forma participativa es necessita temps i per això cal planificar-la. Cal saber adaptar-se en cada moment i no encarcarar el procés amb la rigidesa del funcionament administratiu. Treballar amb metodologia participativa impliquen ritmes diferents, de tots els agents, i ser capaç d'adaptar-se als horaris i a les realitats diferents.
- **Introduir la perspectiva comunitària i el treball en xarxa**. Cal incorporar la perspectiva comunitària a l'hora de treballar de forma participativa, administració i ciutadania, per tal de tenir en compte els diferents agents (polítics, tècnics i ciutadania), poder coordinar-se i crear un projecte compartit amb un model d'intervenció comunitari basat en el treball en xarxa.
- **Reconèixer i arribar als diferents perfils de joves i de formes de participació juvenil**, més enllà dels actors organitzats i institucionals, per tal que tots els i les joves hi participin. Cal incorporar els discursos significatius i la diversitat de persones joves. És important que en els processos puguin participar tots els i les joves i que s'adaptin a les diferents formes organitzatives de la gent jove i als diferents graus d'implicació. Cal intentar arribar a tots els col·lectius i buscar la diversitat de discursos de manera que aportin informació rellevant de la realitat dels diferents joves del municipi.
- Dur a terme **una participació informada, deliberativa, amb igualtat i resultats concrets**. Sense informació no es pot participar. Cal donar informació per tal que la ciutadania pugui deliberar amb coneixement de causa i amb

igualtat de condicions. Per això és important incorporar les noves tecnologies, com una eina útil per millorar els canals de participació.

- **Reforçar la transversalitat i la interdepartamentalitat** de les polítiques de joventut. Cal desenvolupar metodologies participatives que fomentin la participació entre departaments i entre administracions. Per fer-ho, una de les qüestions que cal abordar és la necessitat de dotar de recursos i de formació el personal tècnic local.
- **Formar en participació en l'àmbit conceptual, procedimental i actitudinal als diferents agents que fan polítiques de joventut** (administració i joves) i **donar suport i acompanyament i generar recursos i eines** per a la gent jove i als diferents agents institucionals que fan polítiques de joventut per tal que puguin exercir la participació de forma efectiva.
- **Generar espais i metodologies de treball** que garanteixin que els diferents perfils de joves puguin participar en igualtat de condicions i en funció de les seves necessitats i prioritats.

8.2. Transformació

Les polítiques de joventut han de tenir una voluntat transformadora en la línia que apunta la missió del PNJCat: afavorint l'apoderament de les persones joves i els processos de mobilitat social. Per fer-ho cal incorporar una mirada crítica que doni a les polítiques de joventut una voluntat de transformar tant les condicions de vida dels i de les joves com el model de societat en general. Perquè les polítiques de joventut siguin realment transformadores cal que tinguin impacte sobre la societat.

En els últims temps, en el camp de les polítiques públiques, s'ha donat valor i amplitud al concepte d'**inclusió**. Les polítiques públiques han de transformar la realitat per facilitar la integració en termes d'igualtat a tots els ciutadans en l'espai econòmic, social, comunitari i ciutadà. Donada la complexitat de la realitat juvenil, situacions socials, formes de vida i projectes que constitueixen la joventut cal tenir en compte la gran diversitat de situacions socials, formes de vida i projectes que constitueixen la joventut. Cal considerar, doncs, el global de les persones joves i cal que en dissenyar, implementar i avaluar les polítiques ho fem des d'una perspectiva inclusiva, atenent la diversitat cultural, de gènere, territorial. Aquesta perspectiva porta implícita una forma d'elaborar les polítiques de joventut que té en compte la multidimensionalitat dels problemes socials, la perspectiva comunitària i, en general, el que implica el principi rector de participació.

En línia amb la **perspectiva inclusiva**, les polítiques de joventut tenen un caràcter **universalista**, en el sentit que es dirigeixen a tot el col·lectiu de joves –la missió fa referència a la joventut en general i no només a determinats joves amb necessitats específiques. La voluntat de transformació fa referència al global de les condicions de vida de les persones joves i, fins i tot, a aquells aspectes de l'entorn que hi influeixen. Per fer-ho justament cal tenir en compte la diversitat interna del col·lectiu jove, ja que només tenint en compte aquesta diversitat es pot aconseguir que la voluntat transformadora de les polítiques arribi a tothom.

En coherència amb els valors d'universalisme i inclusió i amb la missió mateixa del Pla de promoure la mobilitat social, les polítiques de joventut han de tenir present que actuem sobre un col·lectiu on hi ha presents diversos eixos de desigualtat* per raó de classe, gènere, procedència, etc. Crear polítiques per **lluitar contra les desigualtats socials** és fonamental en tots els reptes de les polítiques de joventut.

Per tal de poder incorporar aquesta mirada dins el disseny i la concreció dels objectius estratègics i operatius, així com de les mesures i actuacions que es desenvoluparan al llarg dels propers 10 anys, cal que les polítiques de joventut tinguin en compte els criteris i/o condicions següents:

- **Facilitar recursos, eines i acompanyament pel desenvolupament satisfactori** de les polítiques de joventut en clau d'inclusió als diferents àmbits.
- **Capacitar els i les professionals de polítiques de joventut** perquè puguin incorporar la perspectiva inclusiva tant en la planificació com en les tasques de proximitat.
- **Establir criteris que garanteixin i facilitin l'accés real** de tots els i les joves als serveis i beneficis de les polítiques de joventut de caràcter generalista.
- **Dissenyar i implementar totes les polítiques de joventut incorporant de forma transversal la perspectiva inclusiva.**
- **Establir mecanismes d'avaluació i seguiment** de totes les polítiques que afecten les persones joves per tal que siguin inclusives.
- **Avaluar les polítiques de joventut a partir de la incidència que tenen en les condicions de vida** dels i les joves i en la reducció d'obstacles que dificulten la plena inclusió i ciutadania.

8.3. Integralitat

- **Elaborar i executar projectes i programes en clau inclusiva per a joves** amb necessitats específiques en els àmbits i col·lectius en què es diagnostiquin aquestes necessitats.
- **Promoure la incorporació de la perspectiva de gènere* en els projectes per potenciar la igualtat efectiva entre homes i dones joves.**
- **Crear mecanismes de seguiment i d'avaluació** que vetllin per l'efectivitat d'aquestes polítiques, tot creant dispositius pel desenvolupament de les polítiques que afecten les persones joves en clau d'inclusió.

El PNJCat planteja les polítiques de joventut de manera integral, és a dir, pretén actuar sobre totes les esferes i dimensions de la vida de les persones joves i això es veu reflectit en la diversitat de reptes i àmbits materials sobre els quals vol incidir el Pla. Alhora, l'actuació sobre aquestes esferes i la resposta a les problemàtiques o necessitats també ha de ser integral, ja que solen ser multicausals i estar interrelacionades (educació i treball, participació i educació, etc.). Cal entendre que l'individu és un i que, per bé que les lògiques administratives demanin divisions sectorials, cal actuar tenint en compte la globalitat.

Per això es fa imprescindible treballar des de la **transversalitat**, incorporant en les diferents fases de les polítiques públiques (disseny, implementació i avaluació) els agents de diferents àmbits territorials i perspectives o esferes sectorials. Aquest principi ja estava present a l'anterior PNJCat; en concret es posava l'èmfasi en:

- **Interdepartamentalitat.** Les diverses àrees sectorials –departaments, regidories, serveis... de les administracions implicades en les polítiques de joventut han de treballar de forma coordinada.
- **Interinstitucionalitat.** Diverses administracions que participen en les polítiques de joventut han de treballar de forma coordinada.

En efecte, l'estructura institucional del sistema polític a Catalunya ha anat esdevenint cada cop més complexa. En les polítiques de joventut, a més, participen multitud d'institucions governamentals des dels ajuntaments fins a la Unió Europea. És un clar exemple, doncs, de govern multinivell, que exigeix tenir en compte des de la realitat més local a la perspectiva internacional. La integralitat, per tant, demana aquests diferents àmbits de govern treballin també compartint objectius i formes de treball.

**Adequació a la realitat
Proximitat
Innovació i creativitat
i avaluació**

Cal fer-ho, però, des de la perspectiva del **treball en xarxa**, que significa un pas més enllà del traspàs d'informació i la coordinació de la transversalitat. Implica un treball conjunt on es comparteixen objectius i, per tant, corresponsabilitat, de forma sostinguda i continuada entre els diversos agents que hi participen. Per això cal crear espais de treball per tal d'implicar agents no institucionals i la ciutadania en les polítiques públiques.

Per tal de poder incorporar aquesta mirada dins el disseny i la concreció dels objectius estratègics i operatius, així com de les mesures i actuacions que es desenvoluparan al llarg dels propers 10 anys, cal que les polítiques de joventut compleixin tinguin en compte els següents aspectes:

- **Desenvolupar sistemes d'articulació multinivell** per garantir la integralitat de les polítiques en clau d'inclusió.
- **Desenvolupar formes de coordinació interdepartamental i treball en xarxa** entre joventut i altres àrees que operen en els territoris per tal de promoure i garantir polítiques en clau inclusiva.
- **Crear espais de treball multisectorial***, amb diferents perfils i experteses per compartir diagnòstics, dissenyar les polítiques de joventut, coordinar-les i avaluar-les.

El present principi rector fa referència a aquells aspectes que hauria de tenir present qualsevol política pública per garantir-ne la qualitat. Són, per tant, aspectes fonamentals. El PNJCat 2010-2020 vol explicitar aquests aspectes per tal d'assegurar que el desenvolupament de les polítiques de joventut es fan sobre una rigorosa "voluntat de fer-ho bé", incorporant criteris de qualitat, eficiència i eficàcia.

Les polítiques de joventut s'han d'adequar a la realitat social per tal de respondre a les necessitats i projectes de la gent jove. Per això és indispensable que es facin sobre el coneixement constant de la realitat juvenil i del seu entorn social. Aquest coneixement ha de esdevenir un exercici permanent que contribueixi a adaptar les polítiques a les transformacions de la joventut i les diferents realitats socials, a través de diagnòstics que han de servir per orientar la planificació de les polítiques de joventut.

En aquesta línia, cal que les polítiques de joventut es duguin a terme sota el principi de la **proximitat** per ajustar-se a les necessitats específiques de cada territori i de cada col·lectiu. Per aquesta raó, les polítiques de joventut s'han de desenvolupar sota un principi de subsidiarietat pel qual és preferible que els

serveis o programes es desenvolupin en l'àmbit administratiu més proper que pugui fer-se'n responsable garantint-ne la qualitat. Per això, el món local té un paper fonamental en el desenvolupament de les polítiques de joventut.

La concreció metodològica i la planificació de les polítiques de joventut que representa el PNJCat no pot anar en detriment de **la innovació i la creativitat** d'aquestes. Cal que les polítiques de joventut siguin capdavanteres en la construcció d'accions innovadores, de respostes creatives a les problemàtiques, que es nodreixin de l'estudi comparat amb altres experiències nacionals i/o internacionals i que siguin prou flexibles per adequar-se a una realitat canviant. Tot plegat amb l'objectiu de mostrar el valor afegit de l'acció conjunta dels diversos agents de Pla, que el fan un model únic, agosarat i innovador en ell mateix.

L'**avaluació** és una eina indispensable per obtenir informació sobre els resultats de les polítiques i els processos que hi han estat implicats. Les polítiques de joventut han d'incorporar ja des del seu disseny una mirada d'avaluació que ajudi tant a valorar quin és l'impacte que estan tenint les polítiques en relació amb els objectius proposats com per tal d'aprofitar les oportunitats no planificades que obre qualsevol procés d'intervenció pública. De la mateixa manera és un exercici fonamental de transparència i de rendir comptes¹ i, per tant, de qualitat democràtica.

Per tal de poder incorporar aquesta mirada dins el disseny i la concreció dels objectius estratègics i operatius, així com de les mesures i actuacions que es desenvoluparan al llarg dels propers 10 anys, cal que les polítiques de joventut compleixin i tinguin en compte els següents aspectes:

- **Generar mecanismes d'avaluació i seguiment** per tal de poder diagnosticar, planificar, redefinir i avaluar el procés i l'impacte sobre la població juvenil de les polítiques, accions i mesures desenvolupades.
- **Millorar el coneixement i la capacitat de diagnòstic (situació, necessitats, demandes, formes de participació i capacitats)** de la realitat juvenil, tenint en compte la seva complexitat, que és cada cop més diversa, per tal d'adequar les polítiques d'intervenció i fer-les més inclusives.
- **Generar un sistema adequat d'informació i coneixement** dels perfils econòmics, socials, educatius, laborals, culturals i participatius de les persones joves en el seu territori de referència.

¹ Accountability.

8.4. Qualitat

- **Facilitar eines i recursos per una millor diagnosi de les situacions, necessitats, demandes i capacitats de les persones joves en els territoris.**
- **Identificar i conèixer els factors d'exclusió i les dinàmiques d'inclusió** de les persones joves tant a escala nacional com en els territoris per millorar la incidència i eficàcia de les polítiques.
- **Crear mecanismes d'anàlisi de l'evolució dels diferents factors i eixos de desigualtat** pel ple desenvolupament de les persones joves.

DIMENSIÓ SUBSTANTIVA.
Reptes, estratègies i objectius
del PNJCat 2010-2020

1. REpte 1. Aconseguir l'èxit en la trajectòria educativa de les persones joves

1.1. Punt de partida. Estat de la qüestió

L'educació ocupa un paper cabdal en el desenvolupament de les oportunitats presents i futures de la persona. D'una banda la tria d'uns o altres estudis i els resultats acadèmics són elements que determinaran les oportunitats dels i les joves en el món laboral; de l'altra, i més enllà de l'ensenyament formal, l'educació integral de la persona incorpora l'aprenentatge d'habilitats i actituds que sumen de manera especialment profunda en la configuració de les identitats i el seu desenvolupament personal. Sota aquesta consideració, les polítiques educatives ocupen un paper central en el conjunt de les polítiques de joventut en tant que estan relacionades i connectades amb bona part de les estratègies a abordar en la resta de reptes del PNJCat 2010-2020 i seran una eina cabdal per incidir sobre les trajectòries vitals i el projecte de vida de les persones joves.

A l'hora d'abordar sota quina perspectiva i estratègies cal articular les polítiques educatives en el marc del PNJCat 2010-2020, és important tenir com a referent en quina situació es troba el sistema educatiu català per tal de detectar els reptes a assolir durant els propers 10 anys².

Les taxes d'escolarització* i graduació en l'etapa d'escolarització obligatòria han seguit durant la dècada del 2000 la tendència a l'augment iniciada als anys vuitanta. Malgrat aquest augment constant, aquestes dades es continuen mantenint per sota de la mitjana europea.

Tot i l'augment de graduació en l'ESO, es detecta que durant la mateixa dècada s'ha produït, també de manera constant, un empitjorament en la taxa d'idoneïtat a l'ESO* (nombre de joves que no obtenen la titulació corresponent en finalitzar l'educació obligatòria). Aquesta situació es tradueix en el fet que, malgrat que **els i les joves es mantenen durant més temps en el sistema educatiu reglat, aquest allargament del període educatiu bàsic no es tradueix necessàriament en una millora en els coneixements adquirits** o en les oportunitats davant el mercat laboral. Aquest és un dels principals desafiaments a assolir per part del sistema educatiu català.

² En a aquest sentit, i a tall de punt i a part, es recomana que, més enllà de les tendències que s'aporten a continuació, es consultin les principals fonts de dades en matèria d'educació i joventut, especialment el Sistema d'Indicadors (SI jove) elaborat i actualitzat de manera periòdica per l'observatori Català de la Joventut (OCJ). La revisió periòdica d'aquesta informació ha de permetre veure com evoluciona la situació que es descriurà en les línies següents.

Així mateix, cal tenir en compte els efectes que el fenomen migratori ha tingut en la configuració del sistema educatiu català. Segons dades del SIjove, en set anys, la proporció d'alumnat d'origen estranger s'ha multiplicat per cinc, fins a arribar al 12,9%. Aquest augment de la **diversitat cultural i ètnica*** s'ha donat principalment a l'escola pública, que ha absorbit bona part d'aquest contingent migratori* (81,8%), i de manera més acusada en centres educatius situats a barris o poblacions amb més població migrada. Aquesta situació s'ha traduït en un augment de la segmentació del sistema educatiu³.

Tot i aquestes dades que d'entrada resulten descoratjadores, val a dir que a Catalunya s'han produït avenços importants en matèria de política educativa que han donat peu a importants millores en la posició dels i les joves de Catalunya respecte a la resta d'Europa.

Més enllà de les dades relatives a l'educació obligatòria, durant la dècada del 2000 es manté estable la taxa d'escolarització **secundària postobligatòria**, tant pel que fa al batxillerat com als Cicles Formatius de Grau Mig (CFGM), que s'equiparen als primers com a opció educativa abandonant la situació residual que havia caracteritzat aquests tipus d'estudis professionalitzadors històricament⁴. Tot i així, encara s'observa una certa funció segregadora de la classe social en la tria i els resultats d'aquestes dues opcions formatives. D'una banda, el gènere, la posició social de la família d'origen i el territori compleixen una funció determinant en la tria del batxillerat o la formació professional; els matriculats a CFGM són majoritàriament homes, predominen les classes socials treballadores i mostren més proporcions en aquells territoris que es troben més allunyats de nuclis productius basats en el coneixement (àmbits metropolitans). D'altra banda, les taxes d'abandonament dels estudis en els CFGM són substancialment més elevades que no pas a l'opció del batxillerat, que es manté com la principal via d'entrada als estudis superiors.

Una altra tendència que es confirma és l'augment en el nivell d'instrucció vinculada als estudis superiors universitaris, situació que posiciona els i les joves catalanes per sobre de la mitjana europea.

³ Serracant, P; Soler, R; (2009). "La joventut catalana al segle XXI. Una anàlisi sobre el sistema d'indicadors sobre la Joventut de Catalunya." Observatori Català de la Joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

⁴ Al 2008 l'opció de triar entre batxillerat o formació professional es situava gairebé al 50%.

La diversificació de les trajectòries educatives planteja nous desafiaments en les polítiques de joventut.

Aquestes tendències dibuixen un sistema educatiu amb una forta **polarització dels perfils formatius**. En un extrem del pol, trobem un gruix considerable de joves que abandonen prematurament els estudis, amb baixos perfils formatius, i que s'incorporen al mercat laboral com a força de treball poc qualificada. En l'extrem oposat trobem aquells que han fet una forta inversió educativa que dilata el període d'incorporació a un mercat laboral, amb una baixa capacitat per absorbir aquesta nova força de treball basada en el coneixement. Aquesta multiplicitat de fenòmens –sobrequalificació*, fracàs escolar– i la polarització resultant planteja uns importants desafiaments per a les polítiques de joventut, que hauran de plantejar-se actuacions diverses i complementàries que permetin incidir sobre aquesta diversitat de fenòmens i els efectes que tindran sobre l'estructura productiva i social a mitjà termini.

Tot i que aquesta polarització obeeix a les transicions educatives majoritàries (els perfils que agrupen més percentatges), cal destacar que s'està produint una certa **diversificació de les trajectòries educatives seguides pels i les joves**. La diversificació es vincula principalment a la millora en l'accés a l'educació que ha permès incorporar noves dinàmiques dins del sistema educatiu. Aquestes responen principalment amb un trencament de la linealitat o reversibilitat de la transició educativa* (Miret *et al.* 2008), que dona peu a l'aparició de comportaments discontinus dins de la trajectòria educativa (abandonament i represa dels estudis, combinació de la vida laboral amb estudis –intermitències–, entre d'altres).

A més a més, si llegim aquestes tendències sota el prisma de la perspectiva del cicle de vida*, les dades presentades confirmen la tendència a l'allargament de la transició educativa de les darreres dècades. L'edat en què es finalitzen els estudis i s'inicia l'activitat laboral de manera plena ha anat augmentant de manera contínua, fins a situar-se al 2007 entre els 23 i els 25 anys⁵. Aquest fet també plantejarà nous desafiaments a assolir per part de les polítiques educatives que hauran de diversificar les seves formes d'actuació per tal de donar resposta a les noves necessitats que es deriven d'aquestes múltiples formes de transitar per l'etapa educativa.

⁵ "Els 23 anys són el primer moment en què la proporció d'estudiants entre el total de joves (15 a 34 anys) baixa del 50%". Miret, P, *et al.* (2008). "Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007. Una anàlisi de les transicions educatives, laborals, domiciliars i familiars". Observatori Català de la Joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

Pel que fa als efectes de l'estructura social en el desenvolupament de la transició educativa, ja s'han apuntat tímidament algunes desigualtats vinculades al gènere, al territori i a la classe social. Aquests apunts, però, no han permès visualitzar encara l'important **paper de l'educació en la reproducció de les desigualtats socials** i, per tant, la seva potencialitat per millorar la **mobilitat social** en sentit ascendent.

Certament el **sexe**, juntament amb l'origen familiar, apareixen com les principals variables explicatives que determinaran la transició educativa. D'una banda, les noies estudien més temps i tenen nivells educatius superiors als nois, mentre que la finalització de l'etapa educativa en edats primerenques seguida per la incorporació immediata al mercat de treball és una qüestió principalment masculina; d'altra banda, es dona una segregació en la tria dels itineraris formatius* que segueixen els nois i noies. Per tant, el gènere resulta un element segregador de la posició futura dels i les joves en l'estructura productiva. Amb tot, més enllà d'aquesta tendència majoritària, caldria tenir en compte com la variable sexe es relaciona amb la classe social i l'origen ètnic i cultural, ja que la construcció de gènere té un fort component cultural que es pot traduir en un abandonament prematur dels estudis en noies de determinats orígens ètnics.

El nivell d'**instrucció familiar** mostra una influència cabdal en la durada de l'escolarització (i el consegüent nivell d'estudis finalment assolit). A major nivell d'estudis de la família d'origen més probabilitats de tenir una escolarització prolongada i, tal com s'ha apuntat anteriorment, d'optar per la formació professional o el batxillerat.

En aquest punt caldria destacar l'**origen ètnic i cultural** com una altra variable que incideix en la configuració de les transicions educatives. Si bé és cert que l'origen ètnic no és *per se* un eix de desigualtat social, i que donada la seva l'heterogeneïtat no sempre se'n poden fer afirmacions categòriques, sí que es mostra que les persones joves d'origen ètnic no majoritari mostren més risc de vulnerabilitat, tot i que no existeixi una raó única per explicar el seu pitjor posicionament el sistema educatiu i la seva posterior sobrerrepresentació en aquells perfils que conformen la classe treballadora jove de Catalunya.

Tanmateix, el que sí que podem afirmar és que hi ha una forta incidència de **factors d'extracció familiar** (en els quals intervenen l'origen social, el nivell formatiu i l'origen ètnic i cultural) en l'explicació dels resultats i els itineraris formatius dels i les joves.

El PNJCat 2010-2020 entén l'educació des d'una perspectiva àmplia que incorpora l'acció de múltiples agents que intervenen en el procés educatiu.

D'altra banda, l'oferta educativa està relacionada amb el nombre d'habitants dels **diversos territoris** i, en part, amb la seva estructura productiva. Aquest fet atorga una altra dimensió de desigualtat en relació amb les oportunitats d'accés als diferents nivells educatius. L'Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007 evidencia que els i les joves de municipis menors de 50.000 habitants (a excepció de l'Àmbit Metropolità) veuen disminuïdes les seves possibilitats de cursar estudis postobligatoris. El resultat és que l'etapa educativa (i el nivell d'estudis) dels i les joves d'aquests territoris és menys prolongada que la dels joves metropolitans.

Per tant, són múltiples els **factors d'estructura social** que incideixen en el desenvolupament de la transició educativa (sexe, origen social, cultural i ètnic de la família, juntament amb territori) que posen de manifest l'important paper de l'educació en la reproducció de les desigualtats socials i el seu potencial transformador. Per això el gran repte de les polítiques de joventut del PNJCat és esdevenir capaçes d'incidir sobre aquests aspectes, fent de l'educació el principal motor per avançar cap a la igualtat d'oportunitats.

Per acabar, cal assenyalar que el PNJCat 2010-2020 entén l'educació des d'una perspectiva àmplia, que no només es redueix als espais formals educatius ni als aprenentatges relacionats amb els coneixements teòrics. L'**adquisició de múltiples competències** (de coneixement, instrumentals o procedimentals i habilitats) és el que garanteix l'èxit en la transició educativa, en sentit ampli. Val a dir que en l'aprenentatge d'aquestes competències juguen un paper cabdal l'escola i la família, però també l'esfera relacional i comunitària, el grup d'iguals i altres agents educatius importants, com és l'associacionisme educatiu, a més a més d'agents que, malgrat no tenir intencionalitat educativa, incideixen sobre el procés de socialització i aprenentatge dels i de les joves (com les TIC, els mitjans de comunicació, etc.).

D'una banda, alguns estudis destaquen que l'aprenentatge de la **participació** de l'alumnat en el marc del centre educatiu afavoreix l'adquisició d'altres competències instrumentals i habilitats cabdals per a l'èxit educatiu, en sentit ampli. També és un aprenentatge fonamental sobre els seus drets i deures com a estudiants, que servirà com a experiència per a la seva participació en altres contextos més enllà del centre, alhora que incentiva la motivació i el protagonisme del mateix jove en el seu procés d'aprenentatge. També la implicació de

tots els agents en la comunitat educativa (família, alumnat, equip docent, equip directiu, comunitat) augmenta el sentiment d'arrelament dels i de les joves amb l'entorn, alhora que augmenta el seu interès i motivació per prendre part en la vida del centre⁶.

D'altra banda, si bé és cert que els estudis i les dades disponibles no permeten establir una relació directa entre l'èxit en la transició educativa i la participació en entitats i associacions educatives, sí que es detecta que els joves que durant les etapes d'escolarització secundària obligatòria i postobligatòria han participat en associacions de lleure educatiu o altres entitats de caire educatiu es troben sobrerrepresentats en aquelles trajectòries educatives amb nivells d'instrucció més elevats (universitaris i CFGS)⁷. D'altra banda, la participació de l'alumnat, en tots els nivells educatius, en les **estructures de participació formals i no formals** que ofereix el sistema educatiu català té un efecte positiu en la seva implicació en el projecte educatiu dels centres, de manera que afavoreix la presa de decisions i l'autonomia vers la seva pròpia trajectòria educativa.

Així doncs, i per acabar amb aquest apartat, la consideració de l'educació com quelcom que va més enllà dels resultats acadèmics i dels aprenentatges relacionats amb els coneixements teòrics comporta, en primer lloc, donar reconeixement i promoure l'aprenentatge d'altres competències cabdals per al desenvolupament integral de la persona i per al seu èxit educatiu. Alhora, cal incrementar i reconèixer la importància del paper estratègic que juga l'**associacionisme educatiu** en la millora de les competències instrumentals i procedimentals i en les habilitats relacionals dels i les joves. A més, s'han de desenvolupar i augmentar els canals que són fonamentals per a aquests aprenentatges, com la participació de la gent jove en el seu centre educatiu (en els canals reglats o no formals), sigui en el marc de l'ensenyament secundari obligatori o postobligatori (batxillerat, cicles formatius i universitat). Per aquesta raó, el PNJCat 2010-2020 vol incloure tots aquests agents i espais en el desenvolupament de les polítiques de joventut a dur a terme en l'àmbit de l'educació.

⁶ Fundació Pere Tarrés. Projectes Socials. (2007) "Recerca-acció* sobre la participació juvenil a secundària." Direcció General de Participació Ciutadana. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. Generalitat de Catalunya. (Informe no publicat)

⁷ Merino, R. 2007. "Itineraris formatius, itineraris laborals i pràctiques associatives dels joves". Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya. Col·lecció e-quaderns, núm 7.

1.2. Les estratègies del PNJCat2010-2020 en l'educació

Amb tot el que hem vingut dient, el PNJCat 2010-2020 vol contribuir a alimentar el paper de l'educació com "la porta obligada a la realització personal i al progrés col·lectiu; és la palanca que fa possible la superació dels condicionants personals, socials, econòmics i culturals en origen; és la clau de les oportunitats per a superar les desigualtats i per a descobrir i aprofitar tots els talents de la societat"⁸.

Aquesta afirmació s'articula sota la consideració de l'educació com a instrument per al foment de la ciutadania lliure, compromesa amb l'entorn, i ben preparada per al present i el futur. Així doncs, quan parlem de les polítiques educatives, estem parlant de la millora de les oportunitats que han de contribuir a l'èxit educatiu dins del sistema reglat, però també estem fent referència a tots aquells aprenentatges que milloren les oportunitats de desenvolupament individual i col·lectiu de la persona. Estem parlant, doncs, d'un **ampli ventall d'accions i dimensions** sobre les quals cal incidir i que es relacionaran també amb àmbits diversos. Aquesta integralitat del concepte d'educació atorga a les polítiques educatives una centralitat estratègica en el conjunt de polítiques de joventut.

I tenint en compte aquesta centralitat i posició estratègica de l'educació per avançar cap a una societat més justa i igualitària, el PNJCat, en coherència amb la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, aposta per la **coeducació*** com a element central que ha de contribuir a transformar la visió androcèntrica* de la societat, en tant que acció educadora que contribueix a construir una societat sense subordinacions culturals i socials entre homes i dones⁹.

D'altra banda, per tal de poder millorar les oportunitats dels i les joves i contribuir a la seva posició d'igualtat dins el sistema educatiu i al seu èxit en la transició educativa, caldrà l'**articulació coordinada de totes aquelles dimensions i agents educatius que intervenen en la transició educativa**. D'aquesta manera, es reconeix la diversitat d'agents i les esferes i/o espais que compleixen

L'educació ha de ser l'instrument per al foment de la ciutadania lliure, compromesa amb l'entorn, i ben preparada per al present i el futur.

⁸ Catalunya. Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació de Catalunya.

⁹ El capítol 4 de la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, regula l'actuació de les polítiques públiques en l'àmbit educatiu i incorpora la coeducació com a element fonamental en la prevenció de la violència masclista. L'objectiu fonamental de l'educació és proporcionar una formació integral que faci disminuir el sexisme i l'androcentrisme i que faci visibles i estengui a tota la població escolar els sabers femenins que han estat marginats del currículum i de la vida escolar quotidiana. El capítol 5 defineix la formació i la capacitat obligatòries de totes les persones professionals que intervenen directament i indirectament en processos de violència, i obliga les administracions públiques de Catalunya a dissenyar programes de formació amb aquesta finalitat.

també una funció educativa i que tenen un efecte socialitzador, ja que contribueixen a la construcció de la identitat individual i col·lectiva de les persones, així com a la seva formació i desenvolupament personal integral.

Per aquesta raó, a l'hora de plantejar-nos les polítiques de joventut en l'àmbit educatiu, tindrem en compte aquestes múltiples dimensions i agents que participen en el sistema educatiu català:

- L'**educació formal***, liderada per la comunitat escolar en sentit ampli (família, centres educatius i alumnes) i el Servei d'Educació de Catalunya*.
- L'**educació no formal***, liderada per l'associacionisme educatiu i pels serveis educatius, com uns agents educatius estratègics en el procés educatiu.
- L'**educació informal i relacional***, on juguen un paper cabdal, per una banda, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació i la comunicació, i per l'altra, l'entorn comunitari i el grup d'iguals.

A banda, la formació integral de la persona inclou l'aprenentatge de múltiples competències. No sols es tracta de la transmissió de coneixements teòrics, sinó també de treballar les habilitats i actituds (**saber, saber fer i saber ser**) que permetran el desenvolupament íntegre de les persones.

Val a dir que moltes d'aquestes competències relacionades amb les habilitats i actituds de les persones joves (hàbits saludables, relacions igualitàries, actituds sostenibles, solidaritat, civisme i participació, etc.) es treballen més enllà de l'entorn escolar i són altres agents educatius (família, associacionisme educatiu, mitjans de comunicació, el grup d'iguals, etc.) els que tindran un efecte socialitzador més rellevant. Per aquesta raó, el PNJCat 2010-2020 inclou en el disseny de les polítiques de joventut tots els aspectes que completen la formació integral de les persones, alhora que es tindrà en compte el rol d'aquests agents.

El PNJCat 2010-2020 es planteja quatre grans estratègies per abordar tots els reptes esmentats, i incorpora una determinada manera d'actuar sobre cada una, que respon als principis rector del mateix Pla.

A més a més, i tal com s'apuntava a l'inici d'aquest capítol, el repte vinculat a l'àmbit educatiu mostra una relació directa amb altres reptes de les polítiques de joventut. Per aquesta raó, les estratègies i objectius que se'n deriven estaran connectats i relacionats amb les accions i mesures que es desenvoluparan en altres reptes del Pla.

1.2.1. L'educació com a element generador d'oportunitats socials

La transició educativa representa un punt cabdal de partida per desenvolupar les oportunitats futures de la persona jove. Aquesta posició estratègica de l'esfera formativa atorga a les polítiques educatives una posició central en el conjunt de les polítiques de joventut.

La funció transformadora de l'educació implica el disseny de polítiques educatives que responguin a les **necessitats socials i de l'entorn**, afavorint així una millor posició de les persones joves en l'estructura social i productiva.

Per tal que les polítiques educatives contribueixin a la mobilitat social cal que considerin els diferents perfils i necessitats educatives dels col·lectius de joves, reconeixent la **diversitat com a quelcom positiu** i incorporat així el principi d'universalisme inclusiu* en les polítiques educatives.

Les polítiques educatives, doncs, han de prendre en consideració les desigualtats de partida que actuen com a elements de discriminació en la generació de les oportunitats educatives (sexe, origen, territori i classe social), incorporant els **recursos tècnics, econòmics i socials** per tal d'evitar la seva reproducció en tots els nivells educatius.

Així mateix, les polítiques de joventut han de partir de la consideració de les polítiques educatives com un eix interconnector en la resta d'àmbits vitals de la persona jove.

1.2.2. La qualitat de l'educació com a condició necessària que permeti avançar cap a una societat del coneixement

L'educació esdevé un dels elements fonamentals per al desenvolupament de les oportunitats futures de les persones joves i, consegüentment tindrà uns efectes sobre el progrés social del país. Els processos educatius es transformen com a conseqüència dels canvis socials i culturals que pateix l'entorn i cal adaptar les polítiques i les mesures per donar resposta a les noves situacions i problemàtiques emergents. Tal com s'ha apuntat a l'estat de la qüestió, els nous reptes educatius de Catalunya hauran de passar per assegurar una **educació de qualitat** que afavoreixi la generació d'un capital humà qualificat i que contribueixi a la generació d'una societat basada en el coneixement.

La qüestió de la qualitat educativa s'articula a partir de tres dimensions, la primera fa referència a l'**eficàcia de l'educació***, entesa com aquella que aconsegueix que els alumnes assoleixin aquells coneixements que s'estableixen en el currículum escolar i els plans d'estudis. D'altra banda, la qualitat educativa estarà vinculada a la **rellevància dels aprenentatges**, és a dir a l'adequació del contingut educatiu a les demandes de l'entorn social i que afavoriran que la

persona jove tingui les eines per desenvolupar la seva pròpia vida. La tercera dimensió que cal abordar quan parlem de qualitat en l'educació està referida als **processos educatius** que es desenvolupen en el si del sistema educatiu, en un sentit ampli, i que tindran una conseqüència en el procés d'aprenentatge (metodologies didàctiques, materials, etc.).

La qualitat de l'educació és l'element que possibilita l'adquisició de competències bàsiques i la consecució de l'excel·lència en un context de qualitat¹⁰. Per aconseguir-ho, caldrà un augment dels recursos i la despesa pública destinada a educació, entenent aquesta com una inversió de futur per al país, però també per la incorporació de mesures basades en la innovació pedagògica i per la capacitat de generar aprenentatges adaptats als nous temps.

Les polítiques educatives hauran d'establir **mecanismes que permetin flexibilitzar i millorar el model educatiu català** incorporant el diàleg entre l'esfera formativa i l'entorn social, i sempre sota el compromís de qualitat, especialment en relació amb la formació professionalitzadora (CFGM i CFGS) i també la formació universitària.

El PNJCat 2010-2020 vol contribuir a la qualitat educativa de Catalunya i les polítiques de joventut centrades en l'educació han de poder articular accions i mesures destinades a millorar l'aprenentatge i l'adquisició de coneixements de les persones joves atenent aquesta complexitat en els processos d'aprenentatge i els continguts.

L'èxit en la transició educativa és el resultat d'una **multiplicitat de factors i d'interaccions** entre els diferents agents que intervenen en el procés educatiu. Com ja hem assenyalat, la formació integral de les persones joves té a veure amb l'adquisició de múltiples competències i habilitats transversals, més enllà dels resultats acadèmics lligats a l'adquisició de coneixement teòrics. No es tracta, doncs, de la transmissió de coneixements teòrics, sinó també de treballar les habilitats i actituds (saber, saber fer i saber ser) que permetran el desenvolupament íntegre de les persones (hàbits saludables, relacions igualitàries, actituds sostenibles, solidaritat, participació, etc.) que es treballen més enllà de l'entorn escolar i són altres agents educatius (família, associacionisme educatiu,

mitjans de comunicació, el grup d'iguals, etc.) els que tindran un efecte socialitzador més rellevant. Per aquesta raó, el PNJCat inclou en el disseny de les polítiques de joventut tots els aspectes que completen la formació integral de les persones, alhora que es tindrà en compte el rol d'aquests agents.

Així doncs, les polítiques educatives han de reconèixer la **corresponsabilitat** d'aquests agents en el desenvolupament d'oportunitats socioeducatives i l'aprenentatge de les múltiples competències cabdals per a la formació integral de la persona.

La consideració del paper dels diferents agents en el desenvolupament de la vivència educativa passa per donar-los suport i millorar la seva capacitat d'incidència en el procés educatiu, així com pel reconeixement de les funcions que assumeixen i les necessitats a les quals donen resposta aquests agents.

Com s'ha apuntat a la diagnosi, el suport familiar destaca com un dels factors condicionants de l'èxit o el fracàs escolar; així com en la configuració de les trajectòries educatives. El fet que la família s'impliqui en el procés educatiu millora el rendiment i la motivació vers aquest. Cal, per tant, fomentar la funció de la **família com a agent actiu** en la comunitat educativa i impulsar la distribució equitativa de les tasques i la corresponsabilitat de totes les persones que en són membres, atenent sempre la diversitat de realitats, tipologies i estatus familiars que poden influenciar en la seva participació dins de les estructures i processos educatius.

D'altra banda, cal reforçar i reconèixer el potencial estratègic de les **xarxes socials i de l'associacionisme educatiu** en la promoció de la mobilitat social dins l'àmbit educatiu mitjançant l'impuls de projectes innovadors i complint una funció integradora dins de la comunitat educativa. Així doncs, el PNJCat 2010-2020 aposta per reforçar el paper de l'educació en el lleure, reconeixent la seva contribució a la millora de les competències i habilitats dels i les joves, així com per promocionar actituds positives vers la vivència educativa.

El PNJCat 2010-2020 vol posar de rellevància l'oportunitat que ofereixen les experiències educatives de caire comunitari per desenvolupar projectes educatius més flexibles i dinàmics que reforcin la relació entre els centres educatius i l'entorn, incorporant la **coordinació i el treball en xarxa** entre els agents educatius.

¹⁰ Catalunya. Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació de Catalunya. Article 2. Principis rectors del sistema educatiu.

1.2.4. La persona jove com a protagonista de la seva pròpia vivència educativa

Dins del concepte de corresponsabilitat caldria incorporar també el paper de les **persones joves com agents actius** en les polítiques educatives. Es considera que aquest punt ha de tenir un pes destacat en les estratègies per desenvolupar les polítiques educatives ja que responen al principi d'apoderament i, tal com s'ha apuntat en l'anàlisi sobre la situació del context educatiu a Catalunya, la rellevància que la vivència educativa té en la configuració de les trajectòries de vida.

Aquesta consideració passa per fomentar la implicació i la participació dels i les joves en les estructures educatives, considerant tant els canals formals com els no formals en **tots els nivells educatius** (educació obligatòria i postobligatòria, sigui el batxillerat, els CFGM i CFGS i els estudis universitaris), atorgant així un paper responsable i actiu a la persona jove en el seu procés d'aprenentatge i millorant la seva capacitat d'incidència en el que l'afecta.

La incidència de la persona jove en la configuració del seu propi itinerari educatiu està directament relacionada amb la seva capacitat per **prendre decisions vers la pròpia trajectòria educativa**. Caldrà, doncs, disposar de mecanismes de coneixement i reconeixement de les diferents opcions que ofereix el sistema educatiu de Catalunya. I en aquesta línia, i en tots els nivells educatius, caldrà disposar de mecanismes d'**orientació i assessorament**, dinàmics i flexibles, que facilitin la presa de decisions de la persona jove per la definició del seu itinerari educatiu, tenint en compte la deformació dels biaixos ètnics, culturals i de gènere que associen determinades opcions acadèmiques sobre la base de rols i estereotips socials.

1.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius

1. Reduir l'efecte de les desigualtats socials i la seva reproducció dins del sistema educatiu

- 1.1. Millorar la taxa de graduació* de l'ESO per tal d'apropar-nos a l'objectiu de la Comissió Europea pel 2020 (Agenda 2020).
- 1.2. Facilitar l'accés, la permanència en el sistema educatiu i la finalització dels estudis dels i de les joves, especialment en els estudis postobligatoris.
 - *Polítiques de beques*
 - *Plans d'estudis compaginables amb treball (inserció a la formació a aquells joves que es troben en l'àmbit laboral)*

- 1.3. Atendre la diversitat de l'alumnat dins d'un sistema educatiu, donant resposta a les diferents necessitats, especificitats i punts de partida desiguals de les persones joves.
 - *Diversitat en l'origen*
 - *Diversitat ètnica i cultural*
 - *Diversitat vinculada a la discapacitat sensorial, motriu i mental*
- 1.4. Vetllar per un correcte repartiment demogràfic en la xarxa educativa que afavoreixi la cohesió social i la igualtat d'oportunitats per l'elecció dels estudis.
- 1.5. Crear espais de qualificació professional flexibles per a aquells joves que han abandonat els estudis en edats primerenques o amb baixos nivells formatius.
 - *Promoció dels programes de qualificació professional*
- 1.6. Dissenyar l'oferta d'ensenyament públic postobligatori (batxillerat, CFGM, CFGS i estudis universitaris) tenint en compte les diferents realitats territorials de Catalunya i les diferents necessitats que se'n deriven.
 - *Augmentar els canals de coordinació i treball en xarxa entre sistema educatiu i l'entorn per tal de detectar necessitats educatives emergents*
- 1.7. Combatre els estereotips de gènere en el si del sistema educatiu a través de la coeducació tant en l'educació formal com la no formal.
- 1.8. Combatre els biaixos sexistes i/o androcèntrics presents en l'espai escolar, amb especial atenció a l'ús de llenguatge sexista, les relacions de subordinació per raó de gènere i la reproducció de la divisió sexual del treball.
- 1.9. Impulsar polítiques de lluita contra el racisme i la discriminació dins del sistema educatiu centrades en els alumnes, els centres d'escolarització i les famílies.
- 1.10. Millorar i incorporar l'accessibilitat arquitectònica dels equipaments i centres d'educació formal i no formal.
- 1.11. Dotar de recursos pedagògics als professionals per fer de la integració una mesura inclusiva.
- 1.12. Facilitar la compaginació dels estudis amb el treball, la vida associativa, la família, el lleure, la pràctica esportiva i altres activitats.

2. Desenvolupar una oferta formativa de qualitat en tots els nivells del sistema educatiu

- 2.1. Impulsar la innovació i l'ús de les TIC en tots els nivells del sistema educatiu i en tots els aspectes del procés d'aprenentatge (metodologies pedagògiques, TIC en el procés d'aprenentatge, disposició d'equipaments i infraestructura tecnològica, ús de metodologies participatives, formació contínua del professorat, etc.).
- 2.2. Crear mecanismes de comunicació, coordinació i treball conjunt entre el sistema educatiu postobligatori (batxillerat, CFGM, CFGS i universitats) i les empreses per millorar i adaptar l'oferta formativa i laboral.
- 2.3. Desenvolupar noves formacions o titulacions per avançar cap a una societat del coneixement i un nou model productiu (detecció o generació de jaciments d'ocupació emergents).
- 2.4. Impulsar l'aprenentatge de qualitat de tres llengües en el marc del sistema educatiu reglat.
- 2.5. Potenciar i regular el paper de les pràctiques professionals de qualitat en els estudis reglats com a canal per la millora de les habilitats professionals dels i les joves.
- 2.6. Estendre l'ús dels programes d'intercanvi i mobilitat internacional al llarg de la trajectòria educativa dels i les joves com experiències que milloren la qualitat de la formació de la persona.
- 2.7. Impulsar el reconeixement social de la realització d'estudis postobligatoris, especialment de la formació professional.
- 2.8. Impulsar projectes d'acolliment lingüístic al territori, per oferir competències bàsiques de llengua als adolescents i joves reagrupats, en període no lectiu.

3. Impulsar l'aprenentatge de competències instrumentals i habilitats dels i les joves i el rol de tots els agents implicats en el procés i l'èxit educatiu

- 3.1. Reforçar el paper i afavorir la interrelació i coordinació de tots els agents responsables de la formació integral de les persones joves (centres educatius, comunitat, família, els mateixos joves, teixit social i comunitat, grup d'iguals, TIC, mitjans de comunicació, etc.).
—Donar suport a l'optimització d'espais i l'ús compartit dels equipaments educatius amb associacions i altres agents educatius
—Aprofitar el paper de les associacions esportives escolars en coherència amb el Pla Català Esport a l'Escola
- 3.2. Impulsar la creació, l'ús i la dinamització de canals i espais de participació de tota la comunitat educativa en els centres educatius (equip directiu, equip docent, famílies, alumnat i entorn) en tots els nivells educatius (obligatori i postobligatori) i aspectes relacionats (procés d'aprenentatge, funcionament de l'aula, del centre, etc.).
- 3.3. Donar suport i reconeixement a l'associacionisme educatiu com a agent estratègic i espai privilegiat en la formació integral de les persones joves.
- 3.4. Desenvolupar accions formatives en diversos formats i amb la implicació dels diversos agents (associacionisme educatiu, grup d'iguals, comunitat i entorn, famílies) per tal treballar les competències instrumentals i habilitats dels i les joves.
- 3.5. Donar suport i reconeixement a l'associacionisme estudiantil, com a fórmula de participació organitzada de l'alumnat que permet la seva interlocució amb el centre educatiu i els poders públics.
- 3.6. Facilitar la participació estudiantil en les seves diferents manifestacions per tal d'augmentar i millorar la implicació de l'alumnat en els centres educatius, com pot ser l'entrada de les associacions juvenils als instituts.
- 3.7. Promoure actuacions per augmentar els coneixements de català entre la població jove de Catalunya, especialment la nouvinguda.

4. **Apoderar, orientar i acompanyar la persona jove en el seu procés educatiu, a fi d'afavorir la realització del seu projecte de vida i la seva autonomia personal**
 - 4.1. Impulsar i desenvolupar espais i canals de participació dels i de les joves en tots els nivells del sistema educatiu (especialment en l'ensenyament postobligatori: batxillerat, CFGM, CFGS i estudis universitaris).
 - 4.2. Apoderar i conscienciar les persones joves de la seva responsabilitat i protagonisme en el propi procés d'aprenentatge i en l'itinerari formatiu.
 - 4.3. Garantir a tot l'alumnat l'assessorament i orientació acadèmica i professional per facilitar la presa de decisions i la planificació del propi itinerari formatiu.
 - 4.4. Impulsar una acció tutorial de qualitat a l'educació secundària obligatòria i postobligatòria per tal de garantir un correcte acompanyament i assessorament de tot l'alumnat per tal que aquest pugui vehicular les seves demandes i problemes.
 - 4.5. Garantir la informació, l'assessorament sobre les necessitats de coneixement i de perfeccionament de la llengua catalana, així com l'accés a recursos d'aprenentatge autònom.

2. REpte 2. Aconseguir l'èxit en la trajectòria laboral de les persones joves

2.1. Punt de partida. Estat de la qüestió

L'esfera laboral resulta com un element central en la configuració de les identitats socials i en les trajectòries d'emancipació de les persones joves. Atinent la perspectiva del cicle de vida, l'anàlisi de les transicions cap a la vida adulta mostra que la posició que un individu posseeix davant el mercat laboral està directament determinada per la trajectòria educativa i mostra influència sobre les oportunitats d'emancipació domiciliària i familiar (Miret *et al.*, 2008).

Val a dir que l'inici de l'activitat laboral és únicament el principi de la transició laboral. L'ocupabilitat i la qualitat del treball són dimensions estratègiques en la transició laboral de les persones joves. Així mateix, el treball reproductiu*, les opcions de conciliació de l'esfera laboral amb altres aspectes de la vida de la persona jove són elements clau que determinen l'èxit de la transició laboral i, per tant, la trajectòria de vida i la identitat de l'individu.

A continuació, es descriuen les principals característiques del mercat laboral a Catalunya en relació amb la joventut i les característiques dels i les joves de Catalunya en relació amb la transició laboral. Són, doncs, els desafiaments als quals el PNJCat 2010-2020 vol donar resposta en els propers 10 anys.

Catalunya mostra algunes de les característiques pròpies del model mediterrani d'ocupació que es reflecteix en unes elevades taxes d'atur juvenil i en la prevalença de la temporalitat i precarietat laboral que afecta de manera més acusada la població juvenil, de manera que posa aquest col·lectiu en una situació de **desavantatge en el mercat laboral**.

Aquestes característiques s'estableixen en bona mesura en la regulació d'un mercat productiu basat primordialment en mà d'obra poc qualificada on la **reproducció de les desigualtats socials** es tradueix en la posició que l'individu ocupa en el mercat laboral.

Una altra característica que cal destacar quan parlem de joves i mercat de treball s'articula a partir de la **relació directa que s'estableix entre el sistema educatiu i el mercat laboral**. Catalunya, tal com s'apuntava en el capítol referent a les polítiques educatives, pertany a una forta polarització en les qualificacions educatives. D'una banda, es detecten perfils juvenils amb baixa qualificació formativa que s'insereixen al mercat laboral de manera ràpida però amb una més vulnerabilitat davant els fluxos del mercat i, com ja s'ha apuntat, amb destacables taxes de precarietat i temporalitat laboral. D'altra banda, destaquen aquells perfils que posseeixen estudis superiors i que han dilatat l'inici de l'activitat laboral per tal de poder augmentar la seva inversió en formació.

L'èxit en la trajectòria laboral de les persones joves té a veure amb la inversió educativa però també amb les capacitats del mercat productiu per absorbir una força de treball basada en el coneixement.

Tot i així, aquests joves, que d'entrada es podria pensar que ocupen una millor i més estable posició dins del mercat de treball, no sempre veuen complertes les seves expectatives laborals ja que les seves oportunitats estan condicionades per la capacitat del mateix mercat de treball d'absorbir aquesta força de treball basada en el coneixement. Amb tot, caldria fer esment al fet que aquesta tendència, amb el canvi de cicle econòmic que vivim des del començament de l'any 2008, s'ha anat invertint i són les persones joves que han realitzat una inversió més gran en educació les que apareixen com menys vulnerables davant les fluctuacions del mercat econòmic i els seus efectes sobre el mercat laboral.

Més enllà de l'evolució del mercat laboral en els propers anys, l'Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007, mostra com una inversió educativa més elevada no estableix sempre una relació directa amb la posició que un individu concret ocupa en el mercat laboral a curt i mitjà termini. I aquesta afirmació se sosté en el fet que un elevat percentatge dels i les joves que estan treballant ocupen categories professionals per sota de la seva qualificació. Aquesta **sobrequalificació de la força de treball juvenil** no deixa de ser el reflex d'un model productiu amb fortes dificultats de desenvolupament en aquells sectors econòmics basats en el coneixement.

Tanmateix, cal destacar que el fenomen de la sobrequalificació afecta de manera més acusada a la població juvenil femenina que, tal com apuntàvem al capítol de polítiques educatives, sovint mostra nivells formatius més elevats però una pitjor posició dins del mercat laboral. Amb tot, seguint la tendència ja apuntada, aquesta inversió educativa més elevada de les dones, que històricament no s'ha reflectit en la seva trajectòria laboral, ha començat a canviar, atorgant al col·lectiu femení un emplaçament relativament més estable dins del mercat laboral davant situacions d'instabilitat econòmica. Tot i així, existeixen, encara avui, importants **desigualtats pel que fa a les condicions laborals en funció del gènere**: les dones mostren, a igual qualificació, categories laborals i sous més baixos.

Una altra característica que cal fer palesa en relació amb el model productiu català la trobem en el fet que les opcions formatives de caire professionalitzador es troben en desavantatge respecte a la formació superior universitària i, prova d'aquest fet, és que les professions vinculades als CFGM tenen encara

menys reconeixement social i es vinculen a sectors econòmics amb bases salarials menors. Així, tot i que, tal com s'ha apuntat, en els darrers anys la inversió en formació professionalitzadora ha donat un impuls important als CFGM i CFGS, de manera que ha ajudat a superar bona part de les seves mancances històriques, la polarització dels perfils formatius¹¹ repercuteix en la configuració d'una força de treball amb una **manca de representació de professionals intermedis i tècnics**.

Aquestes reflexions ens porten a analitzar la **transició entre formació i treball** com un procés cabdal en la configuració de les oportunitats d'emancipació juvenil. En aquesta línia, l'Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007 aporta algunes tendències interessants que ajuden a descriure les condicions en què la joventut de Catalunya realitza la transició dels estudis al món laboral¹². El més comú entre els i les joves catalanes és acabar els estudis per incorporar-se al mercat laboral i aquest procés es dona amb una certa rapidesa (el 36,2% s'incorpora al mercat laboral en menys d'1 mes d'acabar els estudis i el 19,0% triga entre 1 i 3 mesos) tot i que, com ja hem vist, aquesta ràpida incorporació oculta situacions de precarietat laboral, no deixa de ser cert que com més alt és el nivell d'estudis augmenten les probabilitats d'aconseguir una feina millor.

Per últim, més enllà de la mirada purament mercantil, i reconeixent el paper cabdal del **treball domèstic o reproductiu en l'esfera laboral**, es destaca que les dones assumeixen encara més càrrega de treball domèstic i de cura. Malgrat que les taxes d'ocupació* i activitat laboral entre homes i dones mantenen distribucions força similars, les dones encara dediquen un 50% més del seu temps a les tasques domèstiques que no pas els homes. Aquest fet apunta a una situació discriminatòria que posiciona la dona jove en una provable doble jornada laboral. Si, a més a més, tenim en compte la importància de l'esfera laboral en la configuració de les posicions socials*, aquesta discriminació de la dona en el mercat laboral es tradueix en una desigualtat del paper femení en l'estructura social.

¹¹ Vegeu Repte 1. Estat de la qüestió.

¹² Tot i així, cal recordar que aquestes dades es corresponen amb tendències anteriors a l'aflorent dels efectes derivats de la recessió econòmica. Es recomana revisar de manera periòdica dades actualitzades per veure com evolucionen les condicions de transició al món laboral en el nou context econòmic.

2.2. Les estratègies del PNJCat 2010-2020 en l'ocupació i el treball

Tal com s'ha descrit a l'inici d'aquest capítol, l'esfera laboral és un dels principals elements estructuradors de la vida social dels individus. La professió, la categoria professional, els ingressos econòmics, l'estructuració dels temps que deriven de l'activitat laboral i les oportunitats de desenvolupament personal són dimensions que mostren una correlació directa amb la posició que s'ocupa dins del sistema social.

Així doncs, les polítiques d'ocupació i treball, des del punt de vista de les polítiques transicionals*, han d'estar orientades a **millorar les oportunitats** de les persones joves **per accedir al mercat laboral en igualtat de condicions** i sota una perspectiva inclusiva que minimitzi els efectes de les desigualtats socials de partida. Des del punt de vista de les polítiques orientades al benestar o la qualitat de vida, cal posar el focus en aquelles accions destinades a millorar les condicions contractuals, la sinistralitat i la qualitat del treball juvenil, així com combatre els problemes de discriminació laboral, de manera que millori la situació de les persones joves dins del mercat laboral.

Amb tot el que hem vingut dient, els condicionaments del mercat de treball i de l'estructura del model productiu de Catalunya resulten cabdals en el desenvolupament de les oportunitats laborals dels i les joves, per tant, les polítiques de joventut no poden estar desvinculades de les característiques del mercat laboral i el sistema productiu. Si volem que les persones joves d'arreu de Catalunya puguin abordar la seva trajectòria laboral amb èxit, caldrà que les polítiques de joventut, seguint el principi rector de **transformació**, incideixin en aquestes estructures incorporant la perspectiva juvenil en el si del sistema productiu.

Segons aquesta compressió de l'esfera del treball, les polítiques d'ocupació juvenil s'articulen a partir de les dimensions següents:

- **Millora de les oportunitats d'ocupabilitat** de les persones joves per l'accés al treball.
- **Millora de les condicions laborals** i la qualitat del treball juvenil.
- Foment de **noves i millors oportunitats** per al **desenvolupament professional** dels i les joves de Catalunya.

L'articulació d'aquestes dimensions estarà fortament condicionada pel paper que l'estructura social juga en el desenvolupament de la transició laboral; el sexe, la família d'origen, l'edat, el territori i el lloc de naixement esdevenen factors de desigualtat en la configuració de les oportunitats de què dispo-

sa l'individu per posicionar-se en el mercat laboral. Per tant, les polítiques d'ocupació i treball juvenil han d'atendre tant les diferències objectives d'ocupabilitat que dificulten l'accés al treball com les desigualtats creades pel mateix mercat de treball. Les polítiques d'ocupació i treball, doncs, hauran de vetllar pel **trencament d'aquestes desigualtats** incorporant la perspectiva inclusiva i la de gènere en totes les accions, atenent aquells col·lectius juvenils que mostren unes especificitats i necessitats específiques en el mercat laboral.

Amb tot el que hem vingut dient, les polítiques d'ocupació i treball juvenil s'han de poder articular a partir d'una perspectiva estratègica coherent amb els principis rectors del PNJCat 2010-2020. Així mateix, es recomana prendre com a referència l'Acord de Mesures per l'Ocupació Juvenil 2009-2012 (AMOJ) com a document de referència en polítiques de treball i joves a l'hora d'abordar el disseny i definició de les polítiques de joventut vinculades al treball. Tot seguint aquestes línies, es descriuen les estratègies a desenvolupar en el camp de les polítiques d'ocupació i treball juvenil.

2.2.1. Polítiques per a la millora de l'ocupabilitat i l'accés al món laboral de les persones joves

Sota el valor d'adequació a la realitat social, les polítiques d'accés al món laboral han de poder facilitar l'accés a l'ocupació de qualitat atenent a les realitats i característiques dels i les joves pel que fa a la seva relació amb el mercat laboral i considerant la resta d'esferes en la vida de la persona, així com les del seu entorn més immediat.

Per fer-ho, cal tenir en compte el paper que la transició educativa té com a element segregador dins del mercat laboral. Aquesta consideració implica la necessitat d'**incorporar mecanismes formatius** correctors que permetin millorar les oportunitats professionals d'aquelles persones joves que es troben en situació de desavantatge dins del sistema productiu.

D'altra banda, el concepte d'ocupabilitat s'ha de considerar més enllà de les qualificacions educatives. Les **habilitats transversals, els valors i les actituds davant del treball** són elements que contribueixen a millorar l'ocupabilitat de la persona. En aquest punt cal recordar de nou el paper fonamental que juga l'entorn i la comunitat en la construcció d'hàbits i valors; en aquest sentit, el PNJCat 2010-2020 aposta per reconèixer el paper que hi pot jugar l'**associacionisme educatiu i les actuacions de caire comunitari** per generar valors positius vers el treball i, més enllà, per desenvolupar projectes pilot que milloren la transició al món laboral de les persones joves.

L'esfera laboral com un dels principals elements estructuradors de la vida de les persones joves.

La millora de les oportunitats d'accés al món laboral es relaciona amb la capacitat que tenen els individus per dur a terme amb èxit la **transició formació-treball** i, en aquest sentit, el coneixement que la persona posseeix vers les dinàmiques i les necessitats del sistema productiu i de l'entorn resulten fonamentals. El PNJCat 2010-2020 aposta per un **model d'orientació professional innovador i flexible** en tots els nivells educatius tant a l'etapa de l'educació secundària obligatòria, en els cicles de la formació professional, com al batxillerat i a la universitat, i que permetin els i les joves accedir a la informació les diferents opcions formatives i professionals.

Una altra aposta del PNJCat 2010-2020 per a la millora de les competències sociolaborals de les persones joves es relaciona amb la incorporació de les **experiències de caire internacional** com a vivències personals que incideixen en la millora de les habilitats, les competències sociolaborals i les oportunitats de mobilitat laboral. Així, les pràctiques professionals a l'estranger, la participació en projectes de cooperació internacional o les beques d'estudis a l'estranger representen experiències vitals que cal reforçar per tal de generar una força de treball més competitiva i amb una mirada europea.

2.2.2. L'emprenedoria com estratègia per a la millora de les oportunitats professionals dels i les joves

L'activació de nous projectes empresarials representa una doble oportunitat pel que fa a les polítiques d'ocupació i treball juvenil. D'una banda, l'activació de projectes empresarials i d'autoocupació per part dels i les joves contribueix a augmentar les seves oportunitats dins del sistema productiu. D'altra banda, l'esperit emprenedor esdevé cabdal per a la competitivitat d'un país com el nostre: les noves iniciatives empresarials impulsen la innovació així com la productivitat, creen riquesa, fomenten la competitivitat productiva i contribueixen al creixement econòmic.

Però, més enllà d'aquesta aportació en llocs de treball, l'emprenedoria aporta a la societat més **capacitat i d'innovació**, és a dir, de dinamisme i de modernitat que permeti a la societat corresponent adaptar-se millor als canvis en el marc on estem situats, en aquest cas, un marc global.

El PNJCat 2010-2020 vol prestar especial atenció a aquells projectes d'emprenedoria que incorporin **canvis en el model productiu i en la xarxa empresarial** del país, apostant de manera estratègica per la sostenibilitat i la responsabilitat social de les empreses com a agents que han de contribuir a una societat més justa i igualitària. I en la mateixa línia, cal treballar per avançar cap a models productius que incorporin la perspectiva de gènere, superant així la reproducció de models, rols i estereotips tradicionals de gènere i la divisió sexual del treball.

2.2.3. Qualitat del treball juvenil

En aquest sentit, els models empresarials cooperatius esdevenen fórmules empresarials que contribueixen a avançar cap a un model productiu més democràtic i socialment sostenible.

Les polítiques d'ocupació i treball juvenil han de contribuir per tal que els i les joves puguin desenvolupar-se de manera plena en els àmbits personal, econòmic, social i polític. Per això, cal que la **qualitat del treball juvenil** sigui un dels principals reptes a assolir en el camp de les polítiques de joventut.

El salari, l'estabilitat contractual, la seguretat i salut laboral, la conciliació dels diferents temps de vida, etc. són **elements bàsics que estructurin la vida de les persones joves**, que traspassen l'esfera mercantil i determinen les oportunitats de desenvolupament personal.

L'èxit en la transició laboral es relaciona amb l'optimització de les oportunitats que tenen les persones joves per posicionar-se en el mercat laboral en les millors condicions possibles i sota el principi d'apoderament de la pròpia trajectòria sociolaboral.

2.2.4. Potenciar un sistema productiu sostenible i basat en el coneixement i la igualtat d'oportunitats

Responent al principi rector de transformació social caldrà que les polítiques de joventut i ocupació estiguin dirigides a l'avenç cap a un **model productiu basat en la innovació i el coneixement**, la promoció de la igualtat d'oportunitats en el mercat de treball, així com en la millora de les condicions laborals juvenils.

En aquest sentit, cal destacar el paper de la recerca i l'R+D com a element per la innovació productiva de determinats nínxols d'ocupació* i el paper de la **universitat i la formació professional** com a agents estratègics en aquest diàleg.

Aquest canvi en l'estructura del sistema productiu ha de passar per la millora de la **coordinació entre el sistema de formació i el mercat de treball**, així com per un **repartiment dels temps i treballs** més equitatiu entre homes i dones. I per aconseguir-ho cal avançar cap a una reestructuració en els temps i les dinàmiques laborals que afavoreixin el desenvolupament de l'individu més enllà del treball i la seva posició en el mercat laboral.

2.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius

1. Millorar l'ocupabilitat de les persones joves per tal d'augmentar les seves oportunitats d'accés al treball i la realització del propi projecte professional

- 1.1. Activar mecanismes de formació i d'integració laborals per a joves, considerant els diferents segments de formació que tenen en el moment que fan la cerca de treball.
- 1.2. Desenvolupar accions i sistemes per la detecció de necessitats de qualificació professional.
- 1.3. Establir vincles entre l'esfera formativa i laboral que permetin disposar d'una oferta formativa dinàmica i capaç de donar resposta a les necessitats socials i de l'entorn.
- 1.4. Crear mecanismes específics d'acompanyament individualitzat en la inserció laboral de les persones joves i d'accés a la informació sobre el funcionament del mercat de treball, atenent a la diversitat del col·lectiu juvenil.
- 1.5. Potenciar la metodologia del treball amb suport a persones joves amb discapacitat o trastorn mental en el marc de l'Estratègia per a la Inserció Laboral de Persones amb Discapacitat, a fi d'afavorir la inserció de qualitat d'aquest jovent en el mercat ordinari i garantir-ne les vies d'accés als processos d'inserció laboral.
- 1.6. Millorar el desenvolupament de competències professionals durant els processos de transició dels CET a l'empresa ordinària, a fi de vetllar per l'èxit en la incorporació laboral de les persones joves amb discapacitat.
- 1.7. Incentivar polítiques d'inserció i ocupació laboral juvenil a través de la sensibilització i les ajudes a les empreses per la contractació de persones joves.
- 1.8. Avançar cap a la igualtat d'oportunitats al mercat de treball arreu del territori, tenint en compte les especificitats del món rural en la planificació i el disseny de polítiques d'ocupació i afavorint les oportunitats de mobilitat laboral.
- 1.9. Avançar en la coordinació dels ens locals i territorials tenint en compte les especificitats del territori, la planificació i el disseny de polítiques d'ocupació, afavorint les oportunitats de mobilitat laboral.

- 1.10. Reconèixer les tasques de voluntariat i l'associacionisme com a elements que aporten experiència professional i habilitats transversals amb valor afegit en el mercat laboral.
- 1.11. Potenciar el paper de les pràctiques professionals de qualitat per la millora de les oportunitats laborals a partir de l'educació secundària postobligatòria.
- 1.12. Incentivar la participació de joves catalans en programes europeus de mobilitat, tant acadèmica com laboral, per tal de millorar les aptituds i habilitats transversals.
—Augmentar els ajuts per facilitar la realització d'intercanvis, pràctiques i programes internacionals
- 1.13. Promoure la formació continua com a eina per la millora professional i laboral de les persones joves.
- 1.14. Garantir el suport per desenvolupar les competències lingüístiques imprescindibles en les persones joves que entren en els cicles formatius sense un previ coneixement de la llengua catalana.
- 1.15. Fer actuacions per incrementar les competències i la qualitat en llengua catalana en les especialitats d'alta qualificació professional (3r cicle, màsters i doctorats).

2. Promoure la millora de les condicions laborals, introduint la perspectiva del jovent en el mercat de treball

- 2.1. Establir mesures per reduir la precarietat laboral juvenil, incidint tant com sigui possible en la sinistralitat, la subocupació, la igualtat d'oportunitats, la conciliació, els salaris i la temporalitat.
- 2.2. Definir les línies d'actuació en l'àmbit de les condicions laborals juvenils a partir d'una anàlisi de la realitat actual del jovent i quines són les necessitats i mancances que s'hi observen.
- 2.3. Incloure dins les actuacions de la Inspecció de Treball i Seguretat Social (ITSS) la visió transversal de les situacions que afecten la població juvenil de manera majoritària.

- 2.4. Augmentar el control i la sensibilització a les empreses per reduir la sinistralitat laboral entre les persones joves.
- 2.5. Formar, informar i sensibilitzar la població juvenil en el funcionament del mercat laboral i els drets laborals durant les diverses etapes formatives i en els processos de transició escola-treball.
- 2.6. Establir mecanismes que permetin la conciliació entre els diferents temps i esferes en la vida de la persona jove.

3. Donar suport a l'aparició i continuïtat de projectes d'emprenedoria jove com a mecanisme per millorar les oportunitats d'ocupació i desenvolupament professional i com a espais d'innovació productiva i social

- 3.1. Fomentar l'esperit i el reconeixement de l'emprenedoria com una oportunitat de desenvolupament professionals entre les persones joves a les diverses etapes educatives, prestant especial atenció a l'educació postobligatòria i superior.
- 3.2. Implementar mecanismes específics d'informació, formació, assessorament i acompanyament a la població jove emprenedora, tenint en compte les especificitats del món rural.
— *Mecanismes d'informació i assessorament presencials i en línia*
— *Formació del personal professional necessari per prestar aquest tipus d'atenció*
- 3.3. Implementar mecanismes específics d'informació, formació, assessorament i acompanyament a la població jove emprenedora amb baixos perfils formatius.
- 3.4. Incorporar la perspectiva de gènere en els programes d'assessorament i acompanyament a l'emprenedoria.
- 3.5. Incrementar els ajuts i el suport econòmic en infraestructures i recursos per a la creació de projectes i iniciatives d'emprenedoria jove.
— *Oferir el suport tècnic i econòmic necessari al jovent interessat a crear la seva pròpia empresa*

- 3.6. Donar suport a l'emprenedoria social i el cooperativisme com a projectes amb un valor social.
- 3.7. Potenciar l'aparició de projectes d'emprenedoria juvenil que suposin un avenç en nous models productius i d'organització empresarial.

4. Impulsar polítiques dirigides a l'avenç cap a un model productiu basat en la innovació, el coneixement i la igualtat d'oportunitats

- 4.1. Coordinar les esferes formatives i laborals, d'acord amb les necessitats i realitat de cada territori, per tal d'adequar l'oferta formativa a les necessitats canviants del mercat de treball.
- 4.2. Establir vincles entre l'àmbit universitari i el sistema productiu, potenciant el paper de la recerca i l'R+D per augmentar les oportunitats per a la creació d'ocupació en aquests sectors.
- 4.3. Revalorar el paper que de la formació professional (CFGM i CFGS) en la innovació tècnica i productiva.
- 4.4. Revalorar la formació de tercer cicle i doctorats dins del mercat laboral.
- 4.5. Valorar els intercanvis i programes internacionals com a experiències estratègiques amb un valor afegit en el mercat laboral.
- 4.6. Avançar cap a la igualtat d'oportunitats al mercat de treball incorporant la perspectiva de gènere en els temps i les dinàmiques laborals.
- 4.7. Establir mecanismes en el si del mercat laboral que ajudin a avançar cap a la corresponsabilitat en el treball reproductiu i la cura familiar.

3. REpte 3. Aconseguir l'èxit en la transició domiciliària de les persones joves

El procés de **transició domiciliària**, abandonar la casa de la família d'origen i establir-se en una nova llar, esdevé una etapa cabdal en la transició cap a la vida adulta. De fet, es percep com el punt de culminació en el procés d'emancipació de les persones joves. Tot i que el procés de trencament de la linealitat en les transicions juvenils fa que aquesta afirmació s'hagi d'agafar amb certa cautela, no deixa de ser cert que **l'accés a l'habitatge i la independència de la família d'origen** representa un punt d'inflexió en les trajectòries d'emancipació cap a la vida adulta.

Tot i considerar que el procés d'emancipació inclou altres dimensions que van més enllà de l'establiment de la pròpia llar, no deixa de ser significatiu el fet que l'accés a l'habitatge a partir del qual s'articula el procés d'emancipació residencial juga un paper protagonista. En aquesta línia, l'habitatge, i en concret l'accés a l'habitatge, és un aspecte fonamental en les transicions juvenils i per tant haurà de tenir un paper destacat en el conjunt de polítiques d'emancipació juvenil.

Tot i aquesta importància de les polítiques d'habitatge en el conjunt de polítiques d'emancipació, en les darreres dues dècades les condicions de l'accés a l'habitatge han estat regides per les **normes del mercat privat** i el pes de les polítiques públiques ha estat més aviat discret, tot i que cada vegada més important. L'emancipació de les persones joves, doncs, ha anat a remolc de les normes que marcava el mercat de l'habitatge.

3.1. Punt de partida. Estat de la qüestió

Seguint la línia discursiva anterior, el procés de transició domiciliària, centrat en l'accés a l'habitatge, és un dels elements estructuradors del procés d'emancipació de les persones joves. I és, a més, un procés on les dinàmiques del mercat influencien de manera molt especial en la generació de les oportunitats d'emancipació juvenil. A continuació, es descriuen les principals tendències que en els darrers anys han marcat les opcions i oportunitats d'emancipació de les persones joves a Catalunya i que hauran de servir per marcar els reptes a assolir en matèria d'habitatge i polítiques d'emancipació juvenil en els propers anys.

Per fer-ho prenem com a referència tres fonts d'informació bàsiques, d'una banda, l'Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007, que aporta informació relativa a les trajectòries d'emancipació centrant-se en la transició domiciliària, d'altra banda el SIjove, que recull els principals indicadors sobre realitat juvenil i mercat de l'habitatge i que, com en capítols anteriors, es recomana revisar de manera periòdica per tal de veure l'evolució de les dades en els propers anys. Per últim, s'aporten algunes conclusions estretes de l'Informe sobre Règim de Benestar i Joves realitzat per l'IGOP per l'any 2009.

3.1.1. Procés d'emancipació domiciliària

Segons l'Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007, el 44,7% de la població juvenil de Catalunya viu fora de casa dels pares. Amb tot, cal observar aquest percentatge amb certa cautela, ja que comptabilitza els joves de 15 a 34 anys i, el fet d'agafar les franges d'edat més primerenques, on els percentatges de joves emancipats són mínims, fa disminuir el volum relatiu de joves que han sortit de casa dels pares i s'han establert en una nova llar de manera més o menys independent.

Un dels indicadors més utilitzats per analitzar el procés a través del qual un individu marxa de la llar d'origen per formar una nova unitat de convivència és la **taxa d'emancipació juvenil**¹³ que a Catalunya se situa en 30,2 amb una certa millor posició respecte la resta de l'Estat però allunyada encara de les taxes que presenta la resta d'Europa; on les persones joves s'emancipen en edats més primerenques i les taxes d'emancipació són més elevades. Cal destacar, però, que l'evolució de taxa d'emancipació juvenil durant la dècada del 2000 ha estat positiva, si bé és cert que aquest augment progressiu obeeix principalment al context de bonança econòmica, on les baixes taxes d'atur es van combinar amb una flexibilització¹⁴ financera en la concessió de préstecs hipotecaris que van facilitar l'accés a l'habitatge de molts i moltes joves. Existeixen dues raons més que ajuden a explicar l'augment de la taxa d'emancipació en la darrera dècada: d'una banda, l'arribada de població estrangera jove que majoritàriament arriba ja emancipada i, d'altra, l'"envelliment" de la població juvenil (Alegre, 2009).

Així doncs, atenent el moment econòmic en què es troba Catalunya al 2010 i a la previsió d'evolució del cicle, es podria pressuposar una davallada continuada de la taxa d'emancipació juvenil per als propers anys. Caldrà veure, però, com evoluciona el cicle econòmic i quins efectes tindrà en les oportunitats d'emancipació de les persones joves¹⁵.

¹³ Percentatge: (població de 16 a 29 anys emancipada / població de 16 a 29 anys)*100.

¹⁴ Així, malgrat que els preus de l'habitatge s'anaren apujant exponencialment fins a l'any 2007, la continua vulneració dels òptims que haurien de regir la formalització d'una hipoteca (relació preu/valor del préstec, comprovació dels ingressos del sol·licitant, dilatació dels terminis d'amortització més enllà dels trenta anys, etc.), combinada amb una davallada històrica dels tipus d'interès, permeten amplificar la capacitat d'endeutament de la població.

¹⁵ En recomana fer seguiment l'actualització de la taxa d'emancipació juvenil al SIjove disponible al lloc web de l'Observatori Català de la Joventut.

Amb tot, la taxa d'emancipació juvenil deixa veure tan sols una part del procés d'emancipació, en tant que està referida a l'autonomia residencial i no permet detectar noves tendències d'emancipació que fins ara eren emergents. La comparativa que ofereix l'Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007, per al període 2002-2007, permet veure com en els darrers anys han augmentat els i les joves que han marxat de casa dels pares per estudiar o treballar però que necessiten el **suport econòmic de la família** per fer front a les despeses o que preveuen un retorn al domicili familiar. Més endavant podrem veure com aquests nous processos d'emancipació domiciliària repercuteixen en l'establiment de reptes en les polítiques de joventut.

Seguint amb l'anàlisi que aporta l'Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007, sobre l'emancipació, cal destacar que el fenomen de la diversificació en les transicions cap a la vida adulta es tradueix en un augment de les **noves formes de convivència** emergents. Tot i que la tendència majoritària entre les persones joves és emancipar-se amb la parella (54,7%¹⁶), els percentatges de joves que opten per la convivència amb amics o companys (24,3%) o per anar a viure sol (17,2%) s'han consolidat notablement. Aquestes tendències evolutives de les noves formes de convivència aporten informació important en relació amb les condicions en què es desenvolupa la transició domiciliar i, per tant, al canvi en les necessitats que hauran d'abordar les polítiques d'accés a l'habitatge.

En aquest punt, cal fer una breu puntualització pel que fa a aquelles persones joves que tenen com a primera via d'emancipació domiciliària el **pis compartit**, en tant que aquesta opció pot obeir a situacions ben diferents que necessitaran també d'accions i polítiques també diferenciades. Així, entre aquelles persones joves en què el pis compartit és la primera via d'emancipació domiciliària, cal poder diferenciar entre les que, tot i haver marxat de casa dels pares, mantenen una dependència econòmica de la família d'origen i entre aquelles modalitats d'emancipació en què l'opció de compartir pis té a veure amb una estratègia d'emancipació o, contràriament, resulta de la impossibilitat de fer front a les despeses de l'habitatge si no és compartint aquestes despeses i que oculten, per tant, una certa precarietat en el procés d'emancipació.

¹⁶Tant sols l'1,8 ho fa via matrimoni.

3.1.2. Accés a l'habitatge

Sigui com sigui, les oportunitats que un individu concret disposi per accedir a l'habitatge determinaran tant l'edat com les condicions i vies per l'emancipació domiciliària. De fet, l'habitatge, en concret l'accés a l'habitatge, és percebut com un problema primordial per un nombre considerable de joves (41,8%)¹⁷.

Un indicador a tenir en compte en relació amb el procés d'accés a l'habitatge és el **model de tinença**. A Catalunya, encara avui, el model hegemònic de tinença de l'habitatge és la compra i de fet no sembla que aquesta tendència estigui canviant, si més no pel que fa a les expectatives de les persones joves.

Per tal d'entendre millor els reptes que caldrà plantejar des de les polítiques d'emancipació juvenil, s'ha de tenir en compte que l'accés a un habitatge de propietat ha estat fortament depenent de les estratègies i la política comercial de les entitats financeres. Davant l'opció de la compravenda, el **lloguer** sempre ha estat una alternativa per a molts joves, si més no per dur a terme una primera emancipació domiciliària. De fet, la població jove és un dels col·lectius més assidus del mercat de lloguer¹⁸ i els percentatges de joves que opten pel lloguer com a estratègia d'accés al primer habitatge han anat en augment en els darrers anys. Els inconvenients d'aquesta modalitat de tinença és que l'augment de la demanda vinculada al lloguer, especialment en l'àrea metropolitana de Barcelona, ha donat peu a un augment de les pràctiques abusives, dels requeriments addicionals i del preu mitjà del parc de lloguer que ha anat en augment constant durant la dècada del 2000. Així, la flexibilitat que hauria de poder oferir l'opció del lloguer es veu limitada pels comportaments d'un mercat de l'habitatge on la relació oferta-demanda ha primat per sobre de la consideració de l'habitatge com un dret ciutadà¹⁹.

¹⁷Miret, P, et al. (2008). *Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007. Una anàlisi de les transicions educatives, laborals, domiciliàries i familiars*. Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

¹⁸Segons l'Enquesta de Pressupostos Familiars de l'any 2006 (EPF2006), el 32,6% de les llars de menors de 35 anys de Catalunya resideixen en habitatges de lloguer, mentre que la proporció mitjana és del 19,4%. Així doncs, malgrat què el parc d'habitatges principals en règim de lloguer a Catalunya s'ha anat reduint des de mitjan segle XX, entre les llars joves encara representa una modalitat relativament freqüent: gairebé una de cada tres, el 32,6% viu en habitatges de lloguer quan, entre les llars no joves, només ho fan el 16,5% del total (Alegre, 2009).

¹⁹L'accés a un habitatge digne és un dels "drets socials" que reconeix la Constitució Espanyola de 1978. L'article 26 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya assenyala que "Les persones que no disposen dels recursos suficients tenen dret a accedir a un habitatge digne, per a la qual cosa els poders públics han d'establir per llei un sistema de mesures que garanteixi aquest dret, amb les condicions que determinen les lleis."

L'accés a l'habitatge representa una condició central en el procés d'emancipació de les persones joves i està fortament determinada per les condicions del mercat privat.

El fet que el **mercat** sigui el principal proveïdor d'habitatges implica que les possibilitats reals per accedir a un habitatge estaran molt lligades a la capacitat d'endeutament i la solvència econòmica i, en conseqüència, la capacitat adquisitiva i del capital social* de la persona jove determinaran les oportunitats per realitzar la transició domiciliar en unes o altres condicions.

En aquest sentit, el sistema d'indicadors elaborat per l'OCJ recull informació interessant a l'anàlisi de les oportunitats d'emancipació domiciliària de les persones joves a Catalunya relacionant els ingressos amb el preu mitjà de l'habitatge²⁰. Aquest permet aproximant-nos a la capacitat de les persones joves per fer front a la compra d'un pis: una persona jove necessitaria destinar 31,2 anys el seu sou íntegre per fer front a la compra d'un habitatge mitjà. Pel que fa al lloguer, les dades per a Catalunya de l'Observatorio Joven de Vivienda en España posen de manifest que una llar jove necessitaria destinar el 37,9% dels seus ingressos al pagament de la renda mensual d'un habitatge mitjà en lloguer.

Aquestes dades, juntament amb el fet que el 13,6% dels i de les joves emancipats reben ajuda mensual dels familiars per pagar les despeses de l'habitatge, permet asseverar que l'**esforç econòmic vinculat a l'adquisició de l'habitatge** per part de la gent jove **resulta un factor determinant en l'endarreriment de l'emancipació** domiciliària. Per això, i tenint en compte que les condicions del mercat lliure* no són gens facilitadores, unes polítiques que vulguin contribuir a facilitar l'emancipació juvenil han de tenir les polítiques d'habitatge com una prioritat.

Pel que fa a les percepcions subjectives dels i les joves catalanes respecte a l'habitatge, es recullen dos indicadors més. El primer està referit a la satisfacció dels i de les joves emancipats amb l'habitatge on viuen: el 74,9% dels i les joves emancipades manifestava, el 2002, estar totalment o força satisfeta amb el seu habitatge. Aquest percentatge alt sembla indicar que més que un problema en les condicions o les característiques dels habitatges dels i de les joves, hi ha un problema en l'accés a aquest habitatge (Serracant i Soler, 2009).

²⁰ Aquest indicador s'obté de dividir el preu mitjà de l'habitatge de compra lliure entre el sou mitjà anual dels i de les joves de 15 a 29 anys.

3.1.3. Polítiques d'habitatge

Per últim, caldria fer menció a l'evolució que en els darrers anys s'ha produït en les polítiques públiques adreçades a incentivar el dret a l'accés a l'habitatge de la ciutadania, on les persones joves representen una part important dels usuaris.

Des de mitjan segle XX a l'Estat espanyol, i de retruc a Catalunya, han primat aquelles **polítiques basades en la propietat com a model hegemònic** de tinença. Aquest model de polítiques en confluència amb el període de bonança econòmica basat primordialment en el sector de la construcció, han contribuït a generar un imaginari social on la compra de l'habitatge resulta com l'opció ideal i on l'alternativa es trobava en el lloguer com a "premi de consolació" d'aquells col·lectius que no es podien permetre accedir al finançament per a la compra d'un habitatge.

D'altra banda, les polítiques d'habitatge a Catalunya i Espanya han tingut un pes residual en el conjunt de polítiques socials (pressupostàriament no arriben a l'1% del PIB) i la major part són deduccions fiscals en adquirir un habitatge. Són, per tant, **polítiques orientades a estimular l'economia i el consum immobiliari** i no pas a millorar les oportunitats d'accés a l'habitatge entès com un dret ciutadà.

Amb tot, el pes mediàtic que ha generat l'anomenat "problema de l'habitatge" i la pressió dels moviments socials prohabitatge han estimulat l'aparició de **noves polítiques** que posen la banya en l'**accés i promoció a un habitatge digne**. De fet, durant la dècada del 2000 la construcció d'habitatges de protecció oficial (HPO)* s'ha augmentat de manera significativa²¹ en un intent d'augmentar el parc d'habitatge disponible i de generar una oferta d'allotjament per sota del preu del mercat lliure, que, al menys, des d'un punt de vista teòric, hauria de contribuir a regular de manera indirecta els preus del mercat immobiliari i a augmentar les opcions d'accés a l'habitatge de la ciutadania.

Un altre tipus de política pública d'habitatge són els **ajuts directes** als i les joves per l'accés a l'habitatge. En aquest cas, les dades del Departament d'Habitatge de la Generalitat de Catalunya, recullen que a l'any 2009 el 70,1% del total d'ajuts concedits per l'accés a l'habitatge van ser atorgats a joves

²¹ "Del 2003 al 2006, tot i que, el nombre d'HPO que es començava a construir va augmentar significativament, la quota de mercat es va mantenir entorn el 6%. Això s'explica pel fet que la construcció d'habitatges de mercat lliure també va augmentar a un ritme ràpid. L'increment que es detecta el 2007 i 2008 es deu, sobretot, a l'aturada en la construcció privada d'habitatge lliure com a conseqüència de la crisi. En aquest període, la construcció d'HPO no s'ha aturat, de tal manera que la proporció d'habitatges protegits respecte el total d'habitatges iniciats ha augmentat fins a situar-se al 38,2% el 2008" (Sljove).

3.2. Les estratègies del PNJCat 2010-2020 en habitatge

menors de 34 anys (aquest percentatge, en termes absoluts, es correspon a 44.000 joves). Aquesta dada permet veure com, tot i que una part dels ajuts destinats a facilitar l'accés a l'habitatge no estan adreçats específicament als joves, aquests representen el receptor principal d'aquests tipus de polítiques.

Segons el que acabem de veure, en les darreres dècades les dificultats d'accés a l'habitatge de les persones joves imposades pel mercat de l'habitatge han actuat com pal a les rodes de l'emancipació juvenil. Atinent a la missió del PNJCat 2010-2020, les polítiques d'habitatge hauran de vetllar per la reducció de les desigualtats socials que influeixen en les oportunitats d'emancipació de les persones i a l'hora desenvolupar polítiques que permetin **incorporar les noves trajectòries i modalitats per l'emancipació juvenil**, atenent el benestar i la realització del propi projecte de vida de la persona jove.

Així doncs, l'aplicació de la missió a les polítiques d'habitatge adreçades a joves hauran de partir de la consideració de l'**habitatge com un dret**, allunyant-se així de la dinàmica iniciada a partir de la segona meitat del segle XX basada en la idea de l'habitatge com un bé de consum o una inversió.

D'altra banda, el trencament de la linealitat en les trajectòries d'emancipació domiciliària passa necessàriament per considerar la diversitat d'estratègies residencials juvenils incorporant així nous desafiaments a considerar en el disseny i implementació en les polítiques d'habitatge.

Amb tot, no voldríem parlar de polítiques d'habitatge i joves sense referir-nos a tres documents estratègics que hauran d'acompanyar la formulació de polítiques i programes vinculats a aquest repte. Aquests són el Pacte Nacional per l'Habitatge 2007-2016, la Llei 18/2007 del dret a l'habitatge, i el Pla pel Dret a l'Habitatge 2009-2012 que vertebren la política d'habitatge, dibuixen els drets i deures a l'entorn d'aquest àmbit, i recullen els objectius concrets adreçats a la millora de l'accés a l'habitatge de les persones joves. En aquest sentit, es recomana la revisió d'aquests documents a l'hora de plantejar el disseny de polítiques d'emancipació centrades en l'habitatge.

Sota aquestes consideracions el PNJCat 2010-2020 estableix unes estratègies concretes que hauran de vetllar per què les polítiques d'habitatge s'articulin de manera concomitant amb la missió del Pla i els seus principis rectors. A continuació s'especifiquen les estratègies proposades.

3.2.1. Millorar les oportunitats d'accés a l'habitatge de les persones joves

Tal com hem vist a l'apartat de reptes, l'accés a l'habitatge representa una condició central en el procés d'emancipació juvenil, i aquest accés està condicionat, d'una banda, per la capacitat adquisitiva de les persones joves per fer front a les despeses per adquirir el primer habitatge i, d'una altra, per les opcions que ofereixi el mercat de l'habitatge en relació amb les necessitats d'allotjament juvenil i aparició de noves estratègies d'emancipació.

Centrant-nos en el primer condicionant, el PNJCat 2010-2020 aposta per la definició de polítiques d'habitatge que responguin a l'**heterogeneïtat del col·lectiu juvenil**, vetllant per les condicions en què es fa aquest procés i diferenciar entre les transicions entre habitatges (habitatges transitoris*) i la tipologia d'**estratègia residencial** que conforma el projecte de vida de la joventut per tal d'identificar possibles formes d'emancipació de caire precari.

En aquest punt, es vol fer una especial referència a la necessitat d'incorporar la perspectiva de gènere en les polítiques d'habitatge i com aquesta es relaciona amb les noves fórmules i estratègies residencials.

Tanmateix, un dels principals problemes en l'accés a l'habitatge és fer front a les **despeses** que se'n deriven i aquestes tenen a veure amb la despesa per pagar la hipoteca o el lloguer (principalment la despesa inicial per accedir-hi), però també les despeses bàsiques vinculades a l'emancipació. L'escassetat del parc d'habitatges distorsiona la relació oferta-demanda i afavoreix l'aparició de situacions abusives o il·lícites on els col·lectius més vulnerables respecte al mercat veuen disminuïdes les seves oportunitats i, en molts casos, els seus drets.

El PNJCat 2010-2020 haurà de poder donar resposta a aquests drets incorporant el principi d'adequació a la realitat juvenil en les polítiques d'habitatge. L'aplicació d'aquest principi implica, necessàriament, l'**atenció a les necessitats específiques del col·lectiu juvenil dins del mercat immobiliari** i en les seves relacions amb el **sistema financer**, així com la detecció de noves dinàmiques i estratègies residencials per tal d'incorporar aquelles mesures que millorin les oportunitats de les persones joves per desenvolupar el propi projecte de vida en condicions òptimes.

El PNJCat 2010-2020 vol contribuir a avançar cap a la consideració de l'habitatge com un dret social i ciutadà.

3.2.2. Fomentar el lloguer com a model de tinença que contribueix a millorar les oportunitats de mobilitat de les persones joves

Tal com s'ha apuntat a l'estat de la qüestió, el model de tinença hegemònic a Catalunya, igual que a la resta de l'Estat, ha estat aquell basat en la propietat (relació de compravenda). De fet, les polítiques d'habitatge a partir de la segona meitat del segle XX i fins al 2005 s'han basat primordialment en la promoció de la propietat. Tal com hem vist, si un dels principals frens a l'accés a l'habitatge és la capacitat de les persones joves per endeutar-se, el lloguer hauria de suposar una bona alternativa com a model residencial que implica una menor inversió econòmica, si més no, en termes de gestió i de despesa inicial.

Tot i aquesta afirmació, les dades sobre el mercat de l'habitatge, mostren com el parc de lloguer s'ha encarit en els darrers anys i ha contribuït a la visió que percep el lloguer com una via amb més precarietat i on la despesa que suposa el pagament del lloguer a llarg termini no representa un estalvi real respecte a la compra. Aquesta situació ha posicionat al model del **lloguer en clar desavantatge** respecte de l'opció de compra.

Amb tot, l'opció de lloguer, en condicions òptimes, hauria de poder contribuir a més **mobilitat espacial i flexibilitat** que facilita l'accés a l'habitatge, al menys com a primera via d'emancipació. Per això, el PNJCat 2010-2020 vol contribuir a optimitzar el lloguer com l'opció de tinença **més sostenible, flexible**, més adaptada a les necessitats de mobilitat juvenil i amb més adaptació davant el trencament de la linealitat en les trajectòries d'emancipació (ruptures familiars, processos discontinus, etc.).

Per tal que el lloguer esdevingui una fórmula amb capacitat real per contribuir a la millora de les oportunitats d'accés a l'habitatge, i sota el principi de proximitat, caldrà vetllar per **reduir l'aparició de males pràctiques o relacions abusives** en els contractes i preu del lloguer, així com incidir en l'existència d'un parc d'habitatge de lloguer sostenible que contribueixi a trencar la percepció d'aquest com a model residencial transitori.

3.2.3. Incorporar les noves formes i models residencials de les persones joves en les polítiques d'habitatge, per superar la dualitat lloguer-propietat

Tenint en compte la rigidesa del mercat de l'habitatge i recuperant la idea de diversificació de les trajectòries d'emancipació (Miret *et al.*, 2008), el PNJCat 2010-2020 aposta per reforçar l'aparició i assentament de **nous models d'ús residencial emergents**, diversificant així les opcions de tria per a l'accés a l'habitatge.

L'anomenat problema de l'habitatge ha donat peu a l'aparició de noves fórmules de tinença i ús que, tot i que encara resulten minoritàries, representen una bona oportunitat per augmentar les opcions d'accés a l'habitatge. Especialment en aquelles zones urbanes on l'especulació immobiliària* i l'augment desmesu-

rat dels preus de l'habitatge generen dinàmiques de desfragmentació social, de manera que augmenten el risc de vulnerabilitat d'aquells col·lectius amb més dificultats d'allotjament.

Aquests nous models o tipologies d'ús permeten establir fórmules més dinàmiques, flexibles i sostenibles per tal de donar resposta als reptes actuals en matèria d'habitatge sota una **perspectiva de sostenibilitat**. La masoveria urbana*, el cooperativisme d'habitatge*, el model Andel* o els *wohnprojekt* són experiències que ofereixen noves oportunitats per desenvolupar polítiques d'habitatge sota la consideració d'aquest com un dret social invulnerable.

La incorporació d'aquests nous models residencials s'articula també dins del marc de l'oferta i la demanda. Des del punt de vista de la política pública no n'hi ha prou de posar de l'abast de les persones joves aquestes noves estratègies, és a dir, generar oferta, sinó que caldrà fomentar també l'existència d'una demanda que vulgui incorporar aquestes noves formes com a estratègia individual. Així doncs, el foment de noves fórmules de tinença i ús haurà de passar, tot i que d'entrada pugui semblar contradictori amb el punt anterior, pel **trencament de la dualitat lloguer-compra**, percebudes, per gran part de la població juvenil, com les úniques alternatives disponibles.

3.2.4. Participar, mediar i intermediar en habitatge entre els i les joves

Des del 2005 les **polítiques d'habitatge a Catalunya**, especialment les adreçades a joves, han sofert un punt d'inflexió en els plantejaments: la creació de borses d'habitatge jove, de serveis d'intermediació amb propietaris per facilitar l'accés al lloguer a preus per sota del mercat, etc. són iniciatives que apunten a un canvi en la consideració de l'habitatge com un producte i en la promoció del lloguer com una primera via d'emancipació domiciliària.

El col·lectiu juvenil, tot i que divers, mostra unes particularitats i per tant unes necessitats específiques en matèria de polítiques d'habitatge, i de fet així ho han reconegut les diverses administracions públiques amb competència en la matèria. Tot i així, encara hi ha un gruix important de la població juvenil que no accedeix a aquests tipus de **serveis i programes**. D'altra banda, els propietaris d'habitatges que podrien acabar formant part d'aquests programes i serveis mostren encara reticències per posar les seves propietats a disposició.

En la mateixa línia, cal recordar que existeix un volum considerable d'**habitatges que es troben en desús**, bé perquè no reuneixen les condicions mínimes d'habitabilitat, o perquè els propietaris mostren una certa desconfiança en el lloguer. Aquests habitatges representen una bona oportunitat per ampliar

el parc d'habitatge de lloguer i l'administració ha de poder intermediar per tal d'activar-los i posar-los al mercat.

El PNJCat 2010-2020 aposta per reforçar i millorar els **serveis d'intermediació** sota la consideració que les administracions han de contribuir a la millora de les opcions per adaptar el parc d'habitatges existent a les **necessitats d'allotjament dels i les joves**.

D'altra banda, fruit de les relacions abusives que s'han fomentat en els darrers anys en relació amb l'habitatge, han sorgit diverses **iniciatives ciutadanes** que cerquen un canvi de model immobiliari i que han incorporat o, si més no, han estès nous discursos i reivindicacions lligades a la problemàtica d'habitatge. El PNJCat 2010-2020 vol reconèixer el paper que juguen aquestes iniciatives, així com les potencialitats del teixit juvenil en el desenvolupament de discursos que vinculen les polítiques d'habitatge a les necessitats específiques del jovent. En aquesta línia, les polítiques d'habitatge han de poder comptar amb la **participació juvenil** com a eina per desenvolupar mesures i accions que s'adeqüin a les expectatives i demandes de les persones joves.

3.2.5. Incidir en el mercat de l'habitatge protegit resulta com condició necessària per avançar cap a la consideració de l'habitatge com un dret social

Tal com hem vingut aportant al llarg del capítol, l'accés a l'habitatge dependrà de les condicions que es generin dins del mercat immobiliari i de les polítiques de préstecs i avals que estableixin les entitats financeres. Durant les darreres dècades hem assistit a un escenari que ha fomentat l'aparició de pràctiques abusives aprofundint aquella visió que confereix a l'habitatge un caràcter de bé de consum proliferant **pràctiques especulatives**.

Un cop punxada la bombolla immobiliària, caldrà veure on ens porta el nou cicle econòmic en matèria d'habitatge i com reaccionen els agents implicats en el mercat. Més enllà d'especulacions, el PNJCat 2010-2020, sota el principi d'incidència en l'entorn, aposta per incorporar mecanismes que permetin diluir els efectes que, tant el sistema financer com el mercat immobiliari, puguin generar en relació amb el dret a l'habitatge.

Existeixen diferents maneres d'actuar sobre el mercat de l'habitatge, una és la generació d'un **parc d'habitatge públic** que sigui capaç d'incidir en els preus del mercat lliure, de manera que augmenti l'oferta i contribueixi a reduir els preus d'adquisició. D'altra banda, les administracions públiques han de poder mantenir un diàleg constant amb les entitats financeres per tal de reduir les relacions de dependència abusiva que aquestes entitats estableixen amb la ciutadania, actuant i vetllant per la **defensa dels drets i necessitats de la ciutadania**.

Una altra línia de treball, i que es relaciona amb la necessitat de flexibilitzar i adaptar el mercat de l'habitatge als canvis socials (estructures familiars, mobilitat territorial, etc.), passa per la generació de **noves fórmules contractuals d'ús i tinença** que aportin flexibilitat i dinamisme al mercat de l'habitatge.

3.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius

1. **Facilitar el procés d'emancipació domiciliària augmentant les oportunitats per a l'accés a l'habitatge de les persones joves**
 - 1.1. Flexibilitzar els criteris dels ajuts a l'emancipació incorporant les necessitats que es vinculen a l'adquisició de mobiliari, electrodomèstics i despeses bàsiques mensuals ordinàries (llum, aigua, gas...).
 - 1.2. Establir mesures de control per evitar l'aparició de pràctiques abusives en les condicions per a l'accés a l'habitatge.
 - 1.3. Desenvolupar mesures específiques (ajuts, avantatges fiscals i avals públics) per a la població jove que s'adeqüin a les seves necessitats per pagar les despeses vinculades a l'accés a l'habitatge (lloguer, compra, equipament de la llar i altres).
 - 1.4. Augmentar el parc d'habitatges de protecció oficial (HPO) per a joves (lloguer i compra) aprofitant els processos de reforma i rehabilitació urbana i evitant-ne la concentració a la perifèria dels municipis.
 - 1.5. Promocionar l'habitatge social a preu just segons territori, reconvertint habitatge lliure* en oferta en habitatge protegit, mobilitzant habitatges desocupats i rehabilitant pisos i edificis desocupats.
 - 1.6. Impulsar la realització d'estudis i informes diagnòstics que tinguin per objectiu, principal o secundari, detectar les condicions i necessitats de les persones joves en relació a l'habitatge.
 - 1.7. Incorporar la perspectiva juvenil en el mercat de l'habitatge.
 - 1.8. Adaptar les condicions d'adjudicació dels HPO a la diversitat dels processos d'emancipació juvenil, tenint en compte aquelles persones amb rendes més baixes.
 - 1.9. Establir un sistema de quotes adreçades als i les joves amb discapacitat i malaltia mental en les polítiques públiques i programes d'habitatge.

1.10. Facilitar ajudes als i les joves amb discapacitat per a l'adaptació tècnica dels habitatges.

2. Fomentar el model del lloguer just com modalitat de tinença més flexible i amb més capacitat d'adaptació a les necessitats juvenils

2.1. Incorporar mesures de control per assegurar les bones pràctiques en el mercat del lloguer evitant situacions abusives en les condicions contractuals.

2.2. Flexibilitzar el lloguer a partir de la incorporació de noves formules contractuals que atenguin les necessitats de la població juvenil vetllant sempre per les bones pràctiques (flexibilitzar la durada dels contractes, les entrades i sortides a l'habitatge sense haver de fer nous contractes, etc.).

2.3. Ampliar el parc d'habitatge en lloguer a partir d'ajuts per a l'activació de l'estoc (rehabilitació i reforma).

2.4. Mobilitzar els habitatges buits cap al mercat de l'habitatge de lloguer social.

2.5. Avançar cap a la universalitat en la prestació social d'ajuts al lloguer augmentant els recursos destinats.

2.6. Afavorir l'activació d'habitatges desocupats per tal d'augmentar el parc de lloguer just mitjançant el suport als propietaris.

3. Impulsar el desenvolupament de nous models residencials, mitjançant la col·laboració pública i privada, tenint en compte les diferents tipologies de joves, les seves necessitats

3.1. Incrementar les mesures de suport amb la creació de cooperatives d'habitatge, especialment les de cessió d'ús i d'altres iniciatives que plantegin noves modalitats d'ús.

3.2. Promoure altres iniciatives que plantegin noves modalitats d'accés i d'ús dels habitatges (lloguer amb opció de compra, copropietat, adquisició de dret de superfície, etc.).

3.3. Promoure els allotjaments col·lectius per a joves treballadors i estudiants.

3.4. Donar a conèixer nous models d'ús de l'habitatge emergents com a estratègies d'allotjament més sostenibles (*wohnprojecte* i altres models).

3.5. Incorporar la flexibilitat física en el disseny arquitectònic dels habitatges per tal que s'adaptin a les diferents necessitats canviants en els processos d'allotjament juvenils.

3.6. Donar suport a nous models residencials que afavoreixin l'emancipació i l'accés a l'habitatge dels i les joves amb discapacitat i malaltia mental.

4. Crear i millorar els espais de mediació i intermediació entre Administració / propietaris i joves

4.1. Incorporar la participació de les persones joves en la conceptualització dels espais de mediació i intermediació.

4.2. Impulsar la creació de les taules locals de l'habitatge amb la representació d'associacions juvenils, professionals d'habitatge de les oficines locals i representants del món privat.

4.3. Impulsar la incorporació de la perspectiva de les necessitats juvenils en l'elaboració dels plans locals d'habitatge.

4.4. Vetllar per l'adequació dels espais de mediació d'habitatges a les necessitats d'emancipació juvenil incorporant l'avaluació continua d'aquests serveis.

5. Augmentar el paper de l'Administració com a agent amb la legitimitat de vetllar per l'accés a l'habitatge com a dret social

5.1. Vetllar pel dret de les persones joves a gaudir de les prestacions basades en ajuts econòmics per l'emancipació evitant, tant com sigui possible, les reaccions del mercat davant aquest tipus d'ajut (com per exemple l'augment de preus).

5.2. Establir un diàleg amb les entitats financeres que permeti aplicar condicions hipotecàries que ajudin a avançar cap al dret social per l'habitatge.

4. REpte 4. Promoure la vida saludable de les persones joves

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix la salut com l'estat complet de benestar físic, mental i social i no tan sols l'absència d'afeccions o malalties²². Aquesta definició de salut, que sobrepassa l'enfocament purament biomèdic, té importants conseqüències en la definició de les polítiques de salut en tant que atorga un **caràcter multidimensional** (salut física, mental i social) a l'estat de salut i per tant a allò que es pot definir com a saludable o no.

La joventut és una etapa on es defineixen bona part dels processos que determinaran les condicions de vida futures. Per tant, quan parlem de joves i salut no hauríem de limitar-nos al tractament de les condicions de salut presents, sinó al **hàbits i comportaments** que tindran uns o altres efectes en les condicions de salut futures. Aquesta afirmació es tradueix en dues tipologies de polítiques de salut: la prevenció de conductes de risc i la promoció d'hàbits saludables.

D'altra banda, **l'estat de salut de les persones joves resulta determinant en la definició de les oportunitats** educatives, laborals i de relació amb l'entorn. L'accés als recursos educatius, així com el mateix desenvolupament de la trajectòria educativa tindrà molt a veure amb les condicions físiques i psicològiques de la persona que li permetran desenvolupar la trajectòria educativa en una o altres condicions. Així mateix, les oportunitats i condicions laborals estaran també determinades per les condicions de salut, i alhora tindran uns efectes sobre aquesta.

4.1. Punt de partida. Estat de la qüestió

Un dels principals avenços en matèria de salut del segle XX ha estat l'augment progressiu de l'esperança de vida a les societats occidentals. Amb tot, aquest augment dels anys de vida planteja importants reptes a mitjà i llarg termini, de fet el primer repte que planteja aquest augment de l'esperança de vida és viure aquests anys "més" en les millors condicions de vida possible i amb absència de malalties. Viure més anys no implica necessàriament viure en bones condicions de salut²³.

²² Preàmbul de la Constitució de l'Organització Mundial de la Salut. 1948.

²³ Així doncs, més enllà de veure quina és l'esperança de vida de les persones joves, cal tenir en compte altres tres indicadors cabdals que són l'esperança de vida en bona salut (EVBS), l'esperança de vida lliure de discapacitat (EVL) i l'esperança de vida ajustada per qualitat (EVAQ).

Segons l'estudi "*Salut i Joves. Percepcions, pràctiques i polítiques sobre els processos de pèrdua de salut de la joventut a Catalunya*"²⁴, l'aparició de trastorns en la salut redueix la quantitat d'anys que les persones viuran amb bona salut, una disminució que afecta més les dones que no pas els homes. De fet, si les tendències es confirmen, en el temps les noies de la Catalunya d'avui viuran més que els nois, però els homes viuran proporcionalment amb més bona salut i lliures de discapacitat.

Una part important dels factors que determinaran els anys que una persona viurà amb bona qualitat de vida es defineixen en l'etapa de la joventut. Per tant, l'adquisició d'**hàbits saludables** que augmentin el nombre d'anys que un/a jove viurà en bona salut hauria de ser un dels reptes a assolir a llarg termini. Amb tot, quan parlem de salut i joves, existeixen altres reptes de caràcter immediat als quals caldrà fer front en un horitzó més proper.

4.1.1. L'estat de salut dels i les joves a Catalunya

L'imaginari social descriu l'etapa de joventut com un moment de plenitud física i, de fet, els i les joves de Catalunya gaudeixen, en termes generals, de bona salut i així ho perceben²⁵. No obstant, i en relació amb la salut autopercebuda²⁶, cal destacar que les noies són les mostren una pitjor percepció sobre la pròpia salut i són també les que mencionen majoritàriament haver patit depressions o ansietat. En aquest punt, i tal com veurem al llarg del text, el sexe juga un paper molt important com a variable explicativa en l'àmbit de la salut.

Amb tot, i més enllà de les dades que explicarem en les pàgines següents, la taxa de mortalitat juvenil a Catalunya és substancialment baixa. **La mortalitat entre els i les joves ha disminuït en la darrera dècada** invertint la tendència negativa iniciada en els anys vuitanta, on la sida i els accidents de trànsit van

²⁴ Espluga, J. et al (2010) "*Salut i Joves. Percepcions, pràctiques i polítiques sobre els processos de pèrdua de salut de la joventut a Catalunya*". Observatori Català de la Joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

²⁵ L'Enquesta de Salut de Catalunya 2006 (ESCA 2006) apunta que la percepció dels i les joves sobre la pròpia salut és positiva: el 52% manifesta tenir una salut excel·lent o molt bona, el 93% dona respostes positives (bona, molt bona o excel·lent).

²⁶ Recordem que la salut autopercebuda es relaciona amb el fet que es pregunta a la persona entrevistada pel seu estat de salut (biaix vinculat a la dimensió subjectiva de la salut).

suposar minves importants en la població juvenil²⁷. Les principals causes de mort dels i les joves a la Catalunya d'avui dia són els suïcidis, accidents de trànsit de vehicles de motor (dels quals tractarem al final d'aquest mateix apartat) i autolesions.

Pel que fa a les dades vinculades a la morbiditat cal destacar que s'ha produït un **cert augment dels trastorns crònics**. Segons l'Enquesta de Salut de Catalunya 2006 (ESCA 2006), el 57% dels i les joves a Catalunya declara tenir almenys un trastorn crònic, entre les quals les principals afeccions són els dolors musculars i les al·lèrgies.

4.1.1.1. Salut mental

En relació amb l'estat de salut dels i les joves de Catalunya, una de les principals tendències que cal destacar es relaciona amb un fenomen relativament nou, si més no pel que fa a la seva evolució, i que té a veure amb la salut mental de les persones joves.

Si bé és cert que hi ha certa dificultat per parlar de salut mental i joves, ja que els diferents estudis i fons de dades no sempre fan servir les mateixes classificacions i que, en molts casos es fa difícil destriar les psicopatologies de simples malestars vinculats al cicle de vida, sembla que en els darrers anys s'ha produït un augment constant dels i les joves que diuen haver estat ansiosos o deprimits, així com una **diversificació de les causes que poden augmentar el risc de patir una mala salut mental** i dels tractaments clínics vinculats a aquesta fenomenologia.

Tanmateix, cal destacar que l'augment de les patologies vinculades a la salut mental mostra una **forta influència de les variables estructurals**: l'origen, la classe social i el sexe esdevenen característiques amb un fort component explicatiu en relació amb la salut mental dels i les joves. D'altra banda, la pressió vinculada als estudis, especialment en èpoques d'exàmens, o l'inici de la trajectòria laboral es mostren com a **moments de risc** que poden influir en l'aparició de quadres d'ansietat o depressió.

²⁷ De fet, durant la dècada del 2000, la taxa de mortalitat entre les persones joves es manté sempre per sota de l'1 per mil entre els i les joves de 15 a 29 anys, situant-se l'any 2007 en 0,35. La mortalitat per accident de trànsit ha passat del 25,3 en l'any 2000 al 8,3 al 2007. Tumors (3,2), malalties del sistema circulatori (2,9), malalties sistema nerviós (2,0) i malalties del sistema respiratori (1,2).

4.1.2. Pràctiques i hàbits amb incidència en la salut

4.1.2.1. Activitat física i esport

Sigui com sigui, l'augment dels malestars lleus detectats en les darreres dècades pot portar a un augment, en el futur, de quadres clínics de més importància, i les polítiques de joventut tenen un focus d'acció important en la prevenció del risc i promoció de la salut mental present i futura.

Més enllà de l'estat de salut, i tal com s'ha apuntat a l'inici de l'apartat, existeixen un seguit de comportaments que tenen uns efectes en les condicions de salut futures. L'esport o l'activitat física és un dels factors que ajuden a millorar la salut física i psicològica de la persona²⁸.

L'ESCA 2006 mostra que la majoria dels i les joves a Catalunya són lleugerament actius (43%) i que el 18% presenta elevats nivells de pràctica esportiva (molt actius) pràcticament el mateix percentatge que aquells que es classifiquen com a sedentaris (19%). Comparant les dades que proporciona l'ESCA per al 2002 i 2006, i tenint en compte al grup de població adulta, hi ha alguns comportaments destacables en relació amb la pràctica d'esport: en termes generals **han augmentat els i les joves que mostren practiques intensives d'activitat física** (els que diuen ser molt actius passen el 13% al 2002 al 18% al 2006) mentre que els sedentaris es mantenen pràcticament estables en el mateix període. D'altra banda, comparant aquestes dades amb les que presenten la població adulta (de 30 a 65 anys) la pràctica d'esport disminueix substancialment amb l'edat.

Les franges d'edat més joves i els homes són les que mostren percentatges més elevats en la pràctica d'esport. El nivell educatiu, el fet d'estar treballant o estudiant o les càrregues familiars (necessitats de conciliació) són altres variables que mostren influència sobre la pràctica d'activitat física i que caldrà considerar a l'hora de dissenyar polítiques encaminades a l'augment de l'activitat física. Un altre punt a destacar pel que fa en aquesta activitat entre les persones joves és que **les raons per a la pràctica d'esport no sempre estan associades a la salut**, sinó que es vincula amb altres efectes, com l'aprenentatge d'altres habilitats relacionals, la generació de dinàmiques interpersonals, grupals, comunitàries, el seu efecte cohesionador, etc.

²⁸ Existeixen estudis que vinculen la pràctica d'esport a tres elements d'influència: a) l'intrapersonal (característiques biològiques, psicològiques, nivell educatiu); b) el social (estatus socioeconòmic, suport familiar o dels amics); i c) l'ambiental (accés al medi físic per realitzar esport). Amb aquest model podem entendre la pràctica d'exercici físic dels i les joves com una funció que depèn no sols dels recursos econòmics, sinó també del suport familiar, la pressió dels amics i amigues, les condicions de vida del barri, les condicions climatològiques de l'entorn (que afavoriran o no la pràctica d'activitat física indoor o a l'aire lliure), etc. (Espluga, 2010).

4.1.2.2. Alimentació

L'alimentació saludable es pot definir com el conjunt de les pràctiques i els comportaments relacionats amb l'acció de menjar i que poden tenir uns efectes positius en la millora o el manteniment de la salut. Existeixen diversos factors de caire estructural que poden predisposar les persones joves cap a actituds saludables en la seva dieta: medi familiar, la naturalesa dels aliments disponibles en l'entorn, etc. En relació amb la dieta, cal destacar l'**important paper que hi juguen els mitjans de comunicació**, especialment la televisió, que tenen una enorme influència sobre les actituds i comportaments juvenils i pot condicionar, fins i tot, la influència d'altres agents o factors (Espluga, 2010).

Quant als **trastorns en la conducta alimentària**, al voltant d'unes 1.300 persones joves reclamen cada any atenció als centres d'atenció primària per motiu de trastorns de la conducta alimentària, dels quals el 93% acostuma a ser dones. Es tracta bàsicament de trastorns classificats com a anorèxia i bulímia, però la seva evolució és molt irregular d'un any per l'altre. La quantitat d'"altes" tot just representen la quarta part de les demandes als CAP en cada any de referència, per la qual cosa cal deduir que hi ha una bossa creixent de joves que romanen amb aquests trastorns durant uns quants anys.

Les ràpides i profundes **transformacions socioeconòmiques i culturals** han modificat substancialment els models de gènere, les imatges i atencions corporals i els comportaments alimentaris. Els i les adolescents i joves estan en un **procés constant de transformació física, psicològica i social** i, per tant, són receptors especialment sensibles a determinats missatges i pràctiques culturals.

4.1.2.3. Alcohol

L'alt consum d'alcohol entre les persones joves és un dels principals problemes de salut pública que afecta Catalunya. El consum d'alcohol, més enllà dels efectes directes sobre la salut, **està associat a altres conductes de risc**: conducció temerària, violència o pràctiques sexuals no segures, entre d'altres.

Segons l'ESCA 2006 dues tercers parts dels i les joves (67%) han consumit alcohol durant els darrers 30 dies, l'11% en el darrer any davant el 13% que diu no haver consumit mai begudes alcohòliques. Més enllà d'aquestes dades, l'ESCA genera una escala que vincula el consum d'alcohol al risc. Aquesta construcció permet veure amb més claredat el risc associat al consum d'alcohol. Els **bevedors de risc**, tot i que mantenen un percentatge inferior al 10% (concretament del 7,5%), **s'han doblat des de l'any 2002 (4%)**. Segons l'ESCA 2002 (per al 2006 no es proporcionen dades), l'**edat d'inici del consum d'alcohol és als 16,6 anys de mitjana**.

4.1.2.4. Tabac

El consum d'alcohol entre joves es concentra principalment durant els **caps de setmana** (que incorpora el divendres) i és predominant entre els homes joves.

Fumar incrementa el risc de patir un seguit de malalties i trastorns. **La majoria de persones fumadores comencen a fumar quan són joves** i aquestes tenen més risc de convertir-se en fumadors que consumeixen una gran quantitat de cigarretes al dia i tenen més probabilitats de morir per una malaltia associada al tabac.

Aproximadament una tercera part de la població juvenil (de 15 a 34 anys) fuma de manera diària o ocasional. Cal destacar que, durant la darrera dècada, hi ha hagut un **lleuger descens de la població juvenil fumadora**. Les diferències entre homes i dones pel que fa al consum de tabac s'han equiparat en els darrers anys. De fet entre les franges d'edat més primerenques les diferències entre sexe no són rellevants, on sí que trobem una diferència destacable és a partir del 25 anys on la proporció d'homes és lleugerament superior, invertint així les tendències de final del segle passat on les dones mostraven percentatges de consum de tabac més elevats que els homes.

El 79% dels i les joves que fumen es van iniciar entre els 16 i els 18 anys, situant l'**edat mitjana en què es comença a fumar els 16 anys**. El nombre mitjà de cigarretes consumides és d'11 al dia. El 58% dels fumadors joves afirma estar "preocupat" pels efectes del tabac sobre la salut (19% molt i 39% bastant) mentre que el 33% està poc preocupat i el 9% gens (total, el 42% de baixa preocupació). Destaca, a més a més, que la preocupació augmenta a partir dels 20 anys.

Els i les joves exfumadors representen el 10% del total de joves de 15 a 29 anys. El 69% dels i les joves fumadores afirmen que els agradaria deixar de fumar. El 31% diu haver intentat deixar de fumar en els darrers 12 mesos i el 39% han intentat deixar de fumar seriosament alguna vegada.

4.1.2.5. Consum de drogues il·legals

El consum de drogues il·legals s'ha estès considerablement en els últims anys entre les persones joves. De fet, algunes d'aquestes drogues, principalment les anomenades toves, com l'haix o la marihuana, han passat a consumir-se de manera normalitzada en molts ambients juvenils.

El percentatge de joves que afirma haver consumit drogues en els últims dotze mesos s'ha estabilitzat al voltant del 35% per l'any 2006. Una tendència que sembla mantenir-se és l'equiparació de consumidors entre els homes i les dones joves. També s'observa que **el consum de drogues és una**

pràctica eminentment juvenil, perquè entre la població adulta el consum no passa del 10%.

4.1.2.6. Les addiccions no tòxiques

Si hi ha un tret que ha caracteritzat a la segona meitat del segle XX ha estat la ràpida introducció de **canvis socials i tecnològics que han modificat de manera substancial les formes de consumir i relacionar-nos**. Aquests canvis accelerats han provocat l'aparició de noves patologies que relacionen la salut amb els consums i la quotidianitat donant pas a l'aparició del que s'ha anomenat sociadiccions o addiccions no tòxiques.

Aquest nou tipus de patologia té a veure amb **trastorns de dependència vinculats a usos, costums o activitats** que, tot i que d'entrada estan socialment acceptats o fins i tot resulten necessaris per desenvolupar la nostra vida, poden acabar derivant en una pèrdua de control amb un fort element de risc per la salut física i relacional de la persona.

Tot i la manca de dades oficials sobre el tema, més enllà de la ludopatia, són diversos els estudis que comencen a apuntar a un augment entre les persones joves de comportaments vinculats a dependències psicològiques derivades de consums socials i, en molts casos tot i que no únicament, amb una forta relació amb les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC). Així, l'addicció a les pantalles, a Internet, al mòbil, etc. són nous fenòmens a considerar quan parlem de salut i joves.

Amb tot, no són només els consums vinculats a la tecnologia els que es classifiquen dins d'aquesta categoria patològica. Les relacions afectives, la sexualitat, el joc, el treball o l'autopercepció de la imatge corporal són processos estretament vinculats al procés de configuració de la personalitat individual i col·lectiva, i l'etapa de la joventut resulta com un punt d'inflexió important en aquesta configuració, resultant, per tant, un moment on aquests processos poden trobar una font important per l'aparició dels riscos o desequilibris amb efectes sobre la salut física i mental.

4.1.2.7. Salut afectiva, sexual i reproductiva²⁹

Des del punt de vista de la perspectiva del cicle de vida, parlar de salut sexual i reproductiva passa per la consideració de la joventut com a període vital on es produeixen importants canvis pel que fa a la sexualitat i afectivitat, tant des del punt de vista dels canvis biològics, vinculats a la salut reproductiva, com en la definició de les identitats sexuals, afectives i de gènere.

Tanmateix, els canvis culturals associats a la sexualitat que s'han produït durant els darrers 50 anys, han provocat també un **canvi en els comportaments i actituds davant la pròpia vida sexual i afectiva**. Dos dels principals canvis que s'han produït en els darrers anys és l'avançament en l'edat d'inici de l'activitat sexual i l'extensió de l'ús de mètodes anticonceptius i de prevenció de malalties de transmissió sexual³⁰ que assoleix percentatges per sobre del 80% dels i les joves.

Tot i els **elevats percentatges en l'ús de mètodes anticonceptius** i de prevenció d'infeccions de transmissió sexual (ITS), durant la dècada del 2000 la taxa d'embarassos en adolescents (de 14 a 17 anys) ha anat en augment de manera constant. De fet, **en les franges d'edat més joves, dels 15 als 19 anys, és on trobem els percentatges menors d'ús de mètodes anticonceptius (79,8%)**. D'altra banda, la taxa d'interrupcions voluntàries de l'embaràs entre les persones joves ha augmentat també de manera substancial en els darrers anys, en aquest cas, però, els percentatges més elevats es troben entre els 20 i els 24 anys.

Per al cas concret del **VIH-SIDA**, cal destacar que els casos de contagi entre joves han disminuït sensiblement en les darreres dues dècades. Aquesta tendència a la baixa dels contagis és més elevada en el cas de les pràctiques homosexuals (35,9%)³¹. En canvi, aquesta disminució afecta menys els nous

²⁹OMS. 2002: "La sexualitat és un aspecte central de l'ésser humà, present al llarg de la seva vida. Inclou el sexe, les identitats i els papers de gènere, l'erotisme, el plaer, la intimitat, la reproducció i l'orientació sexual. Es viu i s'expressa a través de pensaments, fantasies, desigs, creences, actituds, valors, conductes, pràctiques, papers i relacions interpersonals. Encara que la sexualitat pot incloure totes aquelles dimensions, no totes elles es viuen i expressen sempre. La sexualitat està influïda per la interacció de factors biològics, psicològics, socials, econòmics, polítics, culturals, ètics, legals, històrics, religiosos i espirituals".

³⁰Segons l'ESCA 2002, el 86,1% dels i les joves havia utilitzat aquests mètodes durant les 4 darreres setmanes des del moment de l'enquesta.

³¹Centre d'Estudis Epidemiològics sobre la Sida de Catalunya (CEESCAT). Departament de Salut. Generalitat de Catalunya. Segon semestre 2009.

casos de contagis produïts per relacions heterosexuales (43,45)³². Amb tot, cal destacar que **els i les joves continuen sent un dels principals grup de risc pel que fa als contagis del VIH** i que bona part dels contagis detectats entre persones adultes es van produir entre els 25 i els 34 anys, que, a més a més, i segons les dades provinents del Centre d'Estudis Epistemològics sobre la Sida de Catalunya (CEESCAT), són les franges que acumulen més volum de nous diagnòstics.

Més enllà dels comportaments relacionats amb la pràctica sexual, tal com apuntàvem a l'inici d'aquest apartat, els canvis en la configuració de les identitats individuals i socials vinculades al gènere i a la sexualitat són també desafiaments importants per a les polítiques de joventut vinculades a la salut.

Gaudir d'una **sexualitat** plena, segura i respectuosa amb el propi cos i el de l'altre té a veure amb la construcció de la pròpia identitat, però indistriablement es relaciona amb un discurs i imaginari social construït sobre una cultura androcèntrica que ens dicta quins afectes són positius i negatius.

Trencar els esquemes que defineixen la sexualitat femenina en funció de la masculina i la construcció d'una nova masculinitat basada en el reconeixement de la diferència i el respecte són aspectes de vital importància per avançar cap a una societat més justa i saludable. Per això, cal que les polítiques de joventut incorporin la configuració de les identitats sexuals i afectives educant en i pel respecte i per l'autoreconeixement de les persones com a individus lliures i saludables.

4.1.2.8. Seguretat viària

Pel que fa a l'**accidentalitat** vinculada als accidents de trànsit, l'evolució durant els darrers anys mostra com la taxa de morts es manté sempre superior entre les persones joves que entre la població en general. Amb tot, durant els darrers anys els accidents de joves s'han anat reduint de manera constant: l'any 2000 les persones joves representaven el 68% del total d'accidents greus i el 2009 aquesta dada minva al 51%. A més, segons dades del Servei Català de Trànsit els morts joves per accident de trànsit van passar d'un terç a un quart en el període del 2000 al 2009.

³² Centre d'Estudis Epidemiològics sobre la Sida de Catalunya (CEESCAT). Departament de Salut. Generalitat de Catalunya. Segon semestre 2009.

Al mateix temps, entre els i les joves que utilitzen la moto com a vehicle habitual, la freqüència d'ús del casc ha augmentat força. Per un altre costat, gairebé totes les persones joves es corden el cinturó de seguretat quan van en cotxe. Pel que fa a la seguretat viària i els accidents de trànsit, bona part dels desplaçaments en vehicles a motor es realitzen per motius d'oci, preferentment a la nit. Els i les noies més joves són els que més requereixen desplaçaments a altres municipis per motius d'oci nocturn. En aquest sentit, bona part dels accidents de trànsit es relacionen amb el **consum d'alcohol**. En aquest sentit, l'enduriment de les normatives de trànsit tenen un impacte clar en els comportaments d'aquests joves.

4.1.2.9. Salut laboral

El treball és un dels factors estructurals que tenen un efecte molt directe sobre la salut. En el cas de les persones joves, aquesta afectació està molt relacionada amb les seves **condicions laborals**: la precarització dels contractes laborals i les subcontractacions successives dificulten el control dels riscos laborals i, en general, van en detriment de la seguretat en el lloc de treball.

Els índexs d'incidència de **malalties i accidents laborals entre els persones joves mostren percentatges substancialment superiors als de la població adulta**, tot i que han anat en descens en els darrers anys. En aquesta línia, caldria destacar que la sinistralitat laboral està estretament relacionada amb la categoria laboral i el sector d'activitat. Tenint en compte la forta funció segregadora del mercat laboral, es pot afirmar que les persones joves amb estatus socials més baixos són les que presenten més problemàtiques de salut vinculades a l'àmbit laboral.

4.2. Les estratègies del PNJC 2010-2020 en salut

Tal com acabem de veure, tot i que la joventut (juntament a la infantesa) és l'etapa de vida de les persones que presenta, potencialment, més salut, la multiplicitat de factors i dimensions que intervenen en l'assoliment d'un benestar físic, psicològic i relacional ple fa que les polítiques de salut esdevinguin cabdals per a la millora de les oportunitats en les transicions d'emancipació.

Recordant el concepte de salut que hem indicat al principi del capítol, les polítiques enfocades a la millora de les condicions de salut de les persones inclouen, més enllà de curar malalties, **evitar hàbits i conductes que ens porten a situacions de risc** o de malaltia, i accions destinades a la promoció de la salut a partir de l'adquisició de rutines i comportaments que tindran efectes positius.

La definició integral i multidimensional de la salut implica abordar múltiples àmbits d'actuació on interactuen agents ben diferents que intervenen en l'adquisició de valors i d'estils de vida de la gent jove.

"(...) en el cas de la població jove, existeix un feix de conductes on podem situar els factors de risc més importants, com poden ser el consum de tabac i alcohol, una dieta desequilibrada, el sedentarisme o la pràctica de relacions sexuals sense protecció. D'altra banda, dins dels estils de vida 'saludables' s'hi inclouen patrons de conducta, creences, coneixements, hàbits i accions de les persones que ajuden al manteniment, el restabliment o la millora de la salut, cosa que inclou, entre d'altres, la pràctica d'exercici aeròbic, els hàbits alimentaris, la son, les vistes al metge, etc." (Espluga 2010)

Per tal que les persones joves facin un adequat creixement personal és necessari que acumulin experiències. Per acumular-les, en algunes ocasions adoptaran conductes de risc, i en certa manera també necessiten el risc per aprendre a gestionar-lo. El repte és aconseguir que aquestes conductes de risc no es tradueixin en danys o en pèrdua de salut, sinó en un pol de vivències que permetin a les persones joves adquirir les habilitats suficients que enforteixin la seguretat en un mateix i per tant permetin mantenir conductes i hàbits saludables, fins i tot quan la pressió social hi pugui anar en contra.

En definitiva el PNJCat 2010-2020 incorpora les polítiques de salut com aquelles accions que tenen la intencionalitat d'incidir **en la prevenció, l'adquisició i el reforç de coneixements, hàbits i conductes** que contribueixin a la millora de les condicions de salut presents i futures dels i les joves. Els àmbits d'actuació que són objecte de les polítiques de salut adreçades a joves són:

- Afectivitat, sexualitat i infeccions de transmissió sexual (ITS).
- Salut mental i addiccions no tòxiques.
- Consums de risc: tabac, alcohol, automedicació, drogues il·legals i drogoaddiccions.
- Alimentació i trastorn de conducta alimentària.
- Hàbits i conductes saludables, activitat física i esport.
- Seguretat laboral.
- Mobilitat segura (seguretat viària).

La integralitat del concepte de salut implica la **interacció de molts i diversos agents** que juguen, cadascun sota un rol concret, un paper estratègic en la transmissió de valors i missatges vinculats a la salut. L'entorn, la família, el lleure educatiu, el grup d'iguals, l'escola o els mitjans de comunicació són actors actius en la generació d'estils de vida i comportaments amb uns efectes sobre

la salut. Per tant les polítiques de salut adreçades a joves hauran de tenir en compte les accions i les potencialitats d'aquests actors en el disseny i la implementació de programes i actuacions en matèria de salut i joves.

Així mateix, es detecta una casuística important a tenir en compte en el disseny de les polítiques de salut, i és **la influència cabdal que mostra la variable edat en els comportaments associats a la salut**. La joventut entesa com a període vital en què es configuren les identitats i estils de vida implica, en les polítiques de salut, la necessitat de **flexibilitzar** la definició de joventut que va dels 16 als 29 anys, en tant que l'adquisició d'uns o altres hàbits o aprenentatges amb efectes sobre la salut futura de les persones s'adquireixen en **edats primerenques**. Per tant, les polítiques de salut i joves hauran de focalitzar la seva acció abans dels 16 anys i, d'altra banda, hauran de definir la franja d'edat exacta en funció de l'àmbit d'actuació al qual facin referència per tal de cercar la millor estratègia en funció de la problemàtica a abordar.

Per tal de desenvolupar les polítiques de salut el PNJCat 2010-2020 aposta per tres grans estratègies:

4.2.1. Promoció d'hàbits i conductes saludables

En primer lloc, la promoció d'hàbits i conductes saludables entre les persones joves des d'una **concepció integral de la salut**. Això significa abordar tots els àmbits esmentats anteriorment (afectivitat, sexualitat, salut mental, hàbits i conductes saludables, etc.), reprenent la idea de la multidimensionalitat del concepte de salut i treballant per l'apoderament i la corresponsabilitat del i de la jove en el seu projecte de vida i la seva salut.

Es considera cabdal incorporar, també, la **perspectiva de gènere** de forma transversal en les polítiques vinculades a la salut, amb especial atenció a aquells processos que tenen a veure amb la construcció de la identitat i la percepció del propi cos i la imatge, tot combatent-ne la reproducció de models i conductes androcèntrics. En la mateixa línia, resulta fonamental atendre les especificitats de les dones joves en les polítiques vinculades a la sexualitat, afectivitat i els trastorns de la conducta alimentària, ja que es presenten com a àmbits que revelen una morbiditat diferencial.

4.2.2. Prevenció i reducció de conductes de risc

En segon lloc, la prevenció i reducció de conductes de risc de les persones joves, també des d'una concepció integral de la salut i tenint en compte, a l'hora de desenvolupar-la, tots els **agents** que són cabdals en la configuració dels hàbits i conductes de risc (grup d'iguals, TIC, televisió, etc.) de les persones joves o aquells espais **privilegiats per al treball i la transmissió de valors** (com són les entitats de lleure educatiu).

Respecte d'aquestes dues estratègies, cal dir que són molts i diversos els serveis i programes destinats a incidir en la promoció d'hàbits saludables i la prevenció de riscos per la salut. Tenint en compte la importància dels efectes a mitjà i llarg termini dels diferents comportaments que influeixen en l'estat de salut de la persona jove, les polítiques de joventut associades a la prevenció i promoció hauran de tenir una continuïtat que permeti incorporar aquests aprenentatges en l'imaginari juvenil de manera estable i continuada. Aquesta necessitat de continuïtat passa, de manera indescindible, per la coordinació i cooperació de les diferents administracions que implementen accions vinculades a la salut i els altres agents que intervenen en la generació d'estils de vida i comportaments amb uns efectes sobre la salut (l'entorn, la família, el lleure educatiu, el grup d'iguals, l'escola o els mitjans de comunicació), així com els mateixos joves. És a dir, **el treball transversal, interinstitucional i la participació de les persones joves** seran bàsiques per al desenvolupament de les polítiques de promoció de la salut i de prevenció adaptades a la realitat juvenil.

També cal tenir en compte que el trencament de la linealitat i la diversificació en les trajectòries d'emancipació juvenil³³, juntament amb els canvis culturals i socials, poden plantejar l'**aparició de nous factors de risc** o de noves variables que incideixen en la salut. Aquest dinamisme planteja també un desafiament important en les estratègies de promoció i de prevenció esmentades, ja que hauran de ser capaces de detectar i fer front a aquests canvis, reinventant les polítiques, mesures i programes per donar resposta a les situacions emergents.

³³ Miret, P, et al. (2008). "Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007. Una anàlisi de les transicions educatives, laborals, domiciliars i familiars." Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

4.2.3. Millorar el coneixement, la percepció d'utilitat i l'ús dels recursos de salut

En darrer terme, la tercera estratègia que es planteja el PNJCat 2010–2020 és millorar el coneixement, la percepció d'utilitat i l'ús dels recursos de salut entre les persones joves. Més enllà de l'accés universal als serveis de salut, el Pla vol **incidir en les barreres subjectives o objectives** (condicions personals, salut autopercebuda, llenguatges, canals, protocols, etc.) que puguin existir entre les persones joves **per conèixer, valorar i utilitzar els serveis i programes de salut existents**. Precisament perquè la joventut es considera com una etapa de plenitud física, on la salut autopercebuda sol ser positiva, els programes de prevenció i promoció de la salut poden trobar dificultats per arribar als diferents col·lectius juvenils. De manera que pot succeir que aquells perfils de joves que mostren conductes amb més risc per a la salut siguin, també, els que menys ús fan dels programes existents.

En aquest sentit, el PNJCat 2010-2020 vol apostar per **positivitzar els missatges i la imatge social sobre joves i salut**, alhora que pretén incidir sobre la percepció dels serveis i recursos en salut entre els mateixos joves, donant importància als altres agents (l'entorn, la família, el lleure educatiu, el grup d'iguals, l'escola o els mitjans de comunicació) com a agents clau per donar a conèixer els serveis i programes existents, així com per transmetre el seu valor, utilitat i importància d'ús.

En darrer lloc i respecte les tres estratègies plantejades, el PNJCat 2010-2020 aposta per unes polítiques de salut que responguin a les **necessitats i inquietuds pròpies dels i les joves**, atenent la seva diversitat, apoderant-los i fent-los protagonistes del seu cos i la seva imatge.

4.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius

1. **Augmentar l'adquisició de coneixements, hàbits i conductes que contribueixin a la promoció de la salut de les persones joves**
 - 1.1. Donar a conèixer i sensibilitzar les persones joves sobre els hàbits i les conductes saludables (salut física i mental, mobilitat segura i sostenible, afectiva i sexual, laboral, social, alimentària, etc.), amb llenguatges, canals i agents propers a les persones joves i amb la incorporació de la perspectiva inclusiva i de gènere en les accions que se'n derivin.
 - 1.2. Oferir formació i recursos per a la promoció de la salut als professionals que treballen en serveis i programes de salut adreçats a persones joves, incorporant-hi la perspectiva inclusiva i de gènere en el seu disseny i desenvolupament.

- 1.3. Corresponsabilitzar tots els agents que intervenen en la generació d'estils de vida i hàbits saludables (l'entorn, la família, el lleure educatiu, el grup d'iguals, l'escola o els mitjans de comunicació) en la promoció dels hàbits i conductes saludables de les persones joves.
 - 1.4. Potenciar els espais i agents vinculats amb l'esport, les activitats d'oci, culturals i de lleure educatiu per al treball en promoció de la salut.
- 2. Disminuir les conductes de risc associades a la salut en tots els àmbits que afecten a les persones joves: salut física i mental, afectiva i sexual, laboral, social, alimentària, etc.**
- 2.1. Elaborar campanyes de prevenció generalistes respecte de les diverses conductes de risc (sedentarisme, socioaddiccions i trastorn de conducta alimentària, inseguretat viària, consums de risc: tabac, alcohol, automedicació, drogues il·legals, etc.) que transmetin una imatge positiva del jove.
 - 2.2. Oferir formació i recursos sobre la prevenció de conductes de risc als professionals que treballen en serveis i programes de salut adreçats als joves.
 - 2.3. Donar a conèixer a les persones joves les diverses conductes de risc (sedentarisme, socioaddiccions i trastorn de conducta alimentària, inseguretat viària, consums de risc: tabac, alcohol, automedicació, drogues il·legals, etc.) i sensibilitzar-les utilitzant llenguatges, canals i agents que els siguin propers.
 - 2.4. Potenciar els espais, agents i activitats vinculades a l'esport, l'oci, la cultura i el lleure educatiu per al treball en prevenció de conductes de risc dels i de les joves.
 - 2.5. Corresponsabilitzar tots els agents que intervenen en la generació d'estils de vida i hàbits de salut (l'entorn, la família, el lleure educatiu, el grup d'iguals, l'escola o els mitjans de comunicació) en la prevenció de les conductes de risc.
 - 2.6. Detectar l'aparició de nous fenòmens, patologies i/o comportaments que impliquin un risc per a la salut de les persones joves per tal d'adaptar els serveis o desenvolupar les accions de prevenció corresponents.

- 2.7. Incorporar una visió positiva i saludable dels i les joves en el tractament que es fa del col·lectiu juvenil en els mitjans de comunicació.

3. Potenciar el coneixement, la valoració i el bon ús dels programes i serveis de salut entre les persones joves

- 3.1. Incidir sobre les barreres objectives i subjectives (condicions personals, salut autopercebuda, llenguatges, canals, protocols, etc.) que poden actuar com a fre en el coneixement i l'ús dels recursos i programes de salut per part de les persones joves.
- 3.2. Donar a conèixer els programes de salut adreçats a joves utilitzant els llenguatges, espais i canals juvenils per tal d'augmentar el seu coneixement i ús entre la població juvenil.
- 3.3. Millorar (positivitzar) la valoració i la imatge de les persones joves respecte dels aspectes relacionats amb la salut i seus programes i serveis.
- 3.4. Incorporar la participació juvenil i la perspectiva de gènere en el disseny dels programes i serveis de salut per tal de detectar estratègies, dinàmiques i continguts més propers a les necessitats juvenils.

5. REPTE 5. Avançar cap a l'autonomia, el desenvolupament personal i la participació en allò col·lectiu de les persones joves

Les polítiques de foment de la participació de les persones joves i de suport i promoció de l'associacionisme tenen ja un cert recorregut en les polítiques de joventut a Catalunya i arreu. El PNJCat 2000-2010 va ser pioner també en una altra manera d'incorporar la participació en les polítiques de joventut: entenent que la participació no era només un eix substantiu pel qual cal fixar objectius com la construcció d'una ciutadania més activa i implicada, sinó que havia de ser una manera de fer (una **metodologia**) que afectés tots els altres reptes substantius de les polítiques de joventut. Això significava, per exemple, que calia fer les polítiques d'habitatge, cultura o educació incloent-hi la veu dels i les joves i dels altres actors en el seu disseny, implementació i avaluació. El nou PNJCat 2010-2020 vol mantenir i aprofundir en aquesta perspectiva metodològica i per això la participació és un dels 4 principis rectors que han de vertebrar el desenvolupament de les polítiques de joventut en els propers 10 anys.

En aquest apartat, tanmateix, no fem referència a la participació com una metodologia per desenvolupar les polítiques de joventut, sinó a la **participació com a objectiu**: les polítiques de joventut es proposen incidir en la realitat dels i les joves i del seu entorn per crear una ciutadania més activa, crítica i compromesa. Com que el foment de la participació ciutadana comença a ser un objectiu força estès, no sempre s'explicita el perquè es vol fomentar una ciutadania més participativa. En canvi, els arguments que s'utilitzen per justificar una participació més àmplia poden ajudar a acotar a quina participació ens referim i, per tant, a definir millor els objectius a assolir.

Així doncs, perquè el PNJCat 2010-2020 vol promoure una joventut, una ciutadania i una societat més participativa? Podem distingir quatre tipus d'arguments:

- L'argument més clàssic dels partidaris de la participació fa referència a la naturalesa mateixa de l'ésser humà i les societats. Des d'Aristòtil, multitud de pensadors han anat repetint la idea que els homes i les dones són animals socials i polítics per naturalesa. És a dir, que no es pot entendre la condició humana sense contemplar el seu entorn i les seves relacions socials. Això fa que els individus tinguem la necessitat d'intervenir en el nostre entorn ja que és una part fonamental de nosaltres mateixos. Els individus només podem ser realment lliures quan tenim capacitat d'intervenir i incidir en allò que ens envolta. Segons aquesta visió, la participació és un "dret natural" que té qualsevol ciutadà ja que forma part de la seva naturalesa. És un **dret**, però genera igualment una responsabilitat respecte al seu entorn. La participació, el compromís amb allò col·lectiu fa a la persona més virtuosa, més vàlida i útil per a la seva societat.

La participació ha de ser una eina d'emancipació i de transformació social.

En les societats democràtiques, aquest dret natural a la participació esdevé també un dret positiu: a tot ciutadà se li ha de garantir uns drets a la participació. En les democràcies modernes, aquests drets són diversos i intenten garantir que **tots els ciutadans puguin, d'una banda, expressar i defensar les seves idees respecte a la societat** i, de l'altra, **controlar l'acció dels poders públics**: són el dret de reunió, la llibertat d'expressió, el dret d'associació, de vot... Justament el vot és segurament la forma de participació més definitiva de les democràcies representatives actuals. Ho és pel seu valor simbòlic, però també perquè esdevé un element imprescindible en el funcionament institucional de les democràcies. A través del sufragi, els representants polítics competeixen pel suport de la ciutadania, oferint el seu programa polític. Tot i així, aquest mecanisme no funciona sempre de la millor manera: la comunicació entre representants i representats no sempre és fluida, molts ciutadans creuen que el seu vot té poca rellevància, s'incompleixen els programes polítics... Per millorar la participació, cal corregir també certs mecanismes institucionals.

- Des de fa uns anys, però, s'ha començat a entendre que la participació té altres funcions que assegurar el funcionament del sistema institucional. La complexitat social creixent exigeix prendre decisions més adaptades a les realitats complexes. La participació apropa les decisions públiques a la ciutadania, i quan aquesta intervé de manera més directa, les decisions responen millor a les necessitats socials i tenen el valor afegit de la construcció conjunta. Això ha fet que, des de fa uns anys i sobretot a en l'àmbit local, hagin aparegut experiències de **participació directa**, s'hagin buscat fórmules alternatives al vot de participació política i que, en general, les administracions s'hagin mostrat més preocupades per la implicació dels ciutadans en els afers públics. Aquests canvis no afecten només els ciutadans, sinó sobretot la forma de treballar de les administracions. El treball en xarxa o la perspectiva comunitària situa les administracions al mateix nivell que la ciutadania. Això permet generar objectius i projectes compartits que afavoreixen l'adequació de les polítiques al mateix temps que corresponsabilitza la ciutadania i els poders públics.
- Finalment la participació és una **eina de transformació**. Aquesta és potser la funció més genuïna de la participació, tot i que sovint no se'n fa referència. Intervenir en el propi entorn, tenir una perspectiva crítica i intentar incidir en la societat són actituds participatives que estan orientades a la transformació. A totes les societats conviuen contraposicions d'interessos i en aquest joc de contraposicions aquells que, de partida, no disposen de poder d'un altre tipus (econòmic, institucional, cultural, mediàtic...) només

poden recórrer a la participació. La participació és aquí, ja no un principi de la realització de la naturalesa humana ni un instrument de millora de les polítiques públiques, sinó una eina d'emancipació i transformació social.

Per totes aquestes raons, el PNJCat 2010-2020 es planteja com un dels reptes principals de les polítiques de joventut el foment de la participació de la gent jove en els afers col·lectius.

Cal promoure la construcció de ciutadania activa, crítica, organitzada i vertebrada que generi capital social. **Capital social** entès com la capacitat per realitzar feina conjunta, de col·laborar i dur a terme l'acció col·lectiva, com a reconeixement de les opcions dels altres, posar en valor mútuament formes d'acció, restar oberts als aprenentatges. I per damunt de tot, cal una ciutadania crítica, activista i responsable, perquè com deia el Pocho Lepratti, "una xarxa de formigues pot més que un elefant".

És cabdal que les persones joves s'impliquin en el seu entorn, siguin crítiques amb la seva societat i puguin exercir conscientment els seus **drets i deures de ciutadania** per encaminar-nos cap una cultura política i cívica que estableixi vincles de treball col·lectiu i de solidaritat entre el conjunt d'actors socials i que exprimeixi les oportunitats que ofereix la democràcia representativa i en superi els límits amb noves formes d'incidir en la realitat social i política. Una societat amb un moviment juvenil organitzat fort, divers i crític és probablement una societat amb una bona salut democràtica. En aquest sentit, una societat amb bons indicadors d'associacionisme juvenil és una societat que disposa d'uns bons fonaments per a una millor participació democràtica de cara al futur.

5.1. Punt de partida. Estat de la qüestió³⁴

Hi ha indicis de canvi en les formes que la ciutadania, i especialment els més joves, utilitzen per participar. El conjunt de transformacions que hem anat veient sobre les condicions de vida de les persones joves, les seves trajectòries i la formació de les seves identitats influeix en les actituds i els patrons de participació de les persones joves. S'han omplert moltes pàgines sobre la desafecció política* de la gent jove, sobre els nivells d'abstenció electoral i, fins i tot, sobre una certa crisi de l'associacionisme. Sembla veritat que les generacions més

³⁴ Extret del capítol de Participació del SI Jove. Serracant, P; Soler, R; (2009). La joventut catalana al segle XXI. Una anàlisi sobre el sistema d'indicadors sobre la Joventut de Catalunya. Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

joves cada cop se senten menys identificades amb determinades formes de participació tradicionals, ja que diversos estudis constaten un distanciament respecte dels partits i les organitzacions polítiques tradicionals i una disminució en els nivells de participació electoral. Tot i així, també hi ha dades que indiquen un augment considerable d'altres formes de participació menys convencionals en les últimes dècades, com ara la protesta política o el consum polític*. En aquest sentit, hi ha autors que defensen que no és que les generacions més joves tinguin menys interès pels problemes públics i participin menys, sinó que ho fan d'una altra manera, reinventant en certa mesura l'activisme i la mobilització social (Dalton, 2009).

Paral·lelament també hi ha un cert **canvi** en les formes de treballar de l'administració i, en concret **en la relació entre els poders públics i la ciutadania**. En els últims anys, especialment el món local ha fet un esforç per buscar noves maneres d'apropar la ciutadania a les decisions públiques a través d'espais de participació ciutadana. Les polítiques de joventut han fet també un èmfasi especial en la inclusió de les persones joves en l'elaboració de les polítiques.

Les polítiques de joventut encara tenen molta feina a fer per contribuir encara més a una ciutadania compromesa i participativa i a una administració més permeable, oberta i horitzontal. Hi ha molta feina a fer tant en l'àmbit micro (lluitant contra les desigualtats individuals d'accés a la participació i fomentant actituds participatives), en l'àmbit *mezzo* (creant més espais de participació i reforçant els existents) i en l'àmbit macro (propiciant canvis en el funcionament de les institucions i el sistema polític que el facin més permeable).

Abans de veure com avançar en aquests aspectes, cal detallar millor quins han estat els canvis que afecten l'objectiu de la participació i, com hem apuntat, tant podem trobar canvis en les formes de participar de les persones joves com en el funcionament de les institucions.

5.1.1. Canvis en les formes de participació

En els diferents reptes del PNJCat 2010-2020 s'ha anat veient com la realitat de les persones joves ha anat canviant en aspectes materials com l'educació, el treball o l'habitatge. Aquests canvis tenen un impacte sobre les actituds i els comportaments de les persones joves en general i en particular sobre la manera com afronten la seva participació social. En les últimes dècades, s'ha anat consolidant una tendència que apunta a un **canvi generacional en les formes de participació**: Les generacions més joves sembla que prefereixen formes de participació no convencionals que són menys institucionalitzades, que es poden fer individualment i on no trobem la mediació d'organitzacions polítiques

Les transformacions socials tenen un efecte directe tant en les formes com en els objectius de la participació de les persones joves.

com partits o sindicats. Hi ha, per tant, cada cop menys propensió a participar a través de formes que requereixen un alt grau de compromís i identificació, que tenen estructures més rígides i jeràrquiques o que estan molt vinculades al sistema institucional.

Des de la ciència política i la sociologia s'ha intentat identificar els canvis socials que hi ha darrere d'aquestes noves orientacions. Algunes de les **transformacions** que estan associades al canvi en les formes de participació són:

- L'**augment del nivell educatiu** de la gent jove, que s'ha analitzat a l'eix d'educació, aporta més capacitat per entendre de manera autònoma els fenòmens socials i polítics. Per tant, les generacions més joves, que són les més formades, tenen menys necessitat de vehicular la seva participació a través de les ideologies o les organitzacions que tradicionalment mediaven la participació social i política.
- En les últimes dècades també s'ha identificat un cert **canvi de valors** que afecta sobretot les generacions més joves. El sociòleg Ronald Inglehart explica que, en les societats occidentals, els més joves han tendit a adoptar valors que ell anomena postmaterialistes. Aquests valors, que prioritzen la **llibertat, l'autonomia i l'autoexpressió**, toleren pitjor les estructures rígides i jeràrquiques que responen a criteris d'autoritat i institucionalització. A Catalunya, efectivament, la generació més jove tendeix a ser més postmaterialista que les precedents: l'any 2000 el 46,8% de les persones catalans entre 18 i 29 anys prioritzen aquest tipus de valors, 10 punts per sobre del que ho feia la població de 30 anys i més.
- Les creixents dificultats per completar les **transicions juvenils** (en el mercat de treball o l'habitatge) generen un cert allunyament de les persones joves respecte dels àmbits de poder polític tradicional. Com s'ha vist, cada cop l'entrada a la "vida adulta" és més tardana i complexa. Això fa que les persones joves perdin interès respecte als temes que tradicionalment centren el debat polític d'institucions i partits. Al seu torn, això genera un envelliment de les prioritats polítiques.
- Per últim, es parla també de la influència d'un cert **procés individualitzador**: El canvi en les trajectòries juvenils, cada cop més diversificades i reversibles, fa que augmenti la percepció del jove que aquestes trajectòries depenen més del mateix individu que d'altres condicionaments socials. Això ha generat una certa individualització que, acompanyada d'un augment de la incertesa en les trajectòries, fa que es perdin mecanismes tradicionals

d'identificació col·lectiva. Això repercuteix en la transformació i diversificació de les formes tradicionals de construcció de les identitats col·lectives, abans molt més tancades, homogènies i unívokes, i avui més volàtils i orientades a aspectes més concrets.

Tot plegat contribueix a explicar algunes tendències de la participació social i política de les persones joves que poden observar en les dades, tant pel que fa a la participació en associacions i col·lectius com pel que fa a la participació que es du a terme individualment.

5.1.1.1. Les formes de participació col·lectiva organitzada

El nivell en què els individus s'associen i formen part d'**associacions** és un indicador molt utilitzat per mesurar el dinamisme social i polític d'una societat. La presència d'associacions està vinculada a més capital social, a més control democràtic del govern o a més capacitat de mobilització per causes concretes. És, en definitiva, un indicador de qualitat de la democràcia. A Catalunya, un de cada tres joves de 15 a 29 anys pertany almenys a una entitat de voluntariat. Segons l'àmbit territorial destaca el nivell alt d'associacionisme de les comarques centrals, les terres de l'Ebre, l'Alt Pirineu i Aran. I per edats, s'observa que el grup dels més joves, els de 15 a 19 anys, té més tendència a l'associacionisme. Habitualment a aquestes edats es manté encara el lligam amb entitats que han estat presents durant la infància, com podrien ser les entitats de lleure educatiu. Finalment, també s'observa una diferència segons el sexe, ja que els homes tendeixen a participar més en associacions que les dones.

En general, es pot dir que totes les associacions tenen repercussió en la societat i la democràcia, però també és cert que n'hi ha que tenen una intenció més explícita d'influir en el procés polític que d'altres. És el cas, per exemple, de les **associacions polítiques tradicionals** com els partits polítics i els sindicats. Els partits són un instrument indispensable en els sistemes democràtics tal com els entenem avui en dia, i és a partir d'aquestes associacions que se seleccionen les elits polítiques que els ciutadans escolliran. De la mateixa manera, els **sindicats** s'han convertit en un actor indispensable en la funció de representació dels treballadors, tant en els àmbits més quotidians de conflictes laborals com en els grans acords econòmics amb el poder polític i empresarial. Malgrat aquest paper tan fonamental, els nivells d'afiliació a partits i sindicats a Catalunya són molt baixos, i especialment baixos entre els i les joves. A més, l'afiliació a aquestes entitats, la proximitat i la confiança en partits i sindicats ha disminuït durant les últimes dècades a totes les societats occidentals en general (nivell d'afiliació a partits i sindicats de les persones joves entre 15 i 29 anys, que no arriba al 2%).

La participació en partits i sindicats és un dels indicadors de l'activitat política més tradicional que té encara un caràcter masculinitzat. En aquest cas, s'observa altra vegada que les dones joves tenen menys tendència a afiliar-se en aquest tipus d'organitzacions que els homes (un 1,4% davant un 2,1%). Pel que fa a l'edat, el percentatge d'afiliats entre les persones joves de menys de 20 anys és pràcticament nul, d'un 0,3%. Hi ha determinades activitats polítiques, com la pertinença a partits i sindicats o la participació electoral, que estan relacionades amb l'edat. Sobretot durant la joventut és quan s'incorporen aquests hàbits o comportaments participatius, que després se solen mantenir al llarg de l'edat adulta, i que durant la vellesa disminueixen com a conseqüència d'un cert retraïment social. Per tant, és normal aquest percentatge tan baix, que no s'ha d'imputar tan sols a una qüestió generacional sinó més aviat d'edat.

Com s'ha comentat, les noves generacions s'identifiquen menys amb les antigues formes de participació, però que estan trobant **noves maneres i espais on canalitzar la seva activitat política**. Una d'aquestes formes és la pertinença a noves organitzacions que, igual que els partits i els sindicats, tenen la vocació d'influir en la societat, però que funcionen de manera menys jeràrquica i institucionalitzada i que estan dirigides més directament a les causes per les quals s'hi participa. Són, per exemple, les ONG, les organitzacions feministes, els casals socials okupats, els moviments socials, etc. Tanmateix, la naturalesa mateixa de moltes d'aquestes organitzacions i moviments en dificulta la mesura. El fet de pertànyer-hi o no és una qüestió molt més flexible que en les organitzacions polítiques tradicionals.

5.1.1.2. Les formes de participació individual

Una altra manera de veure la participació de les persones joves catalanes és analitzar les **accions dirigides a influir en l'esfera pública** que es fan individualment. La veritat és que la participació individual i col·lectiva estan estretament vinculades, ja que són les entitats o els moviments socials els que solen fer la tasca de mobilitzar la participació, sigui en la forma que sigui.

El **vot** és, probablement, la forma de participació per excel·lència en les democràcies representatives. De fet, és la més indispensable per al funcionament institucional del sistema polític i té molta rellevància, ja que és a través d'aquesta que s'escullen els governants. Tot i així, és una forma de participació molt limitada perquè transmet una informació molt simple sobre les preferències de la ciutadania i, definitivament, no satisfà totes les necessitats de comunicació entre governants i governats. En les últimes dècades, **les democràcies occidentals han registrat un descens en els nivells de participació electoral** i sembla, a més, que aquesta tendència abstencionista prové sobretot de les generacions

més joves. En aquest cas, el més probable és que en aquesta diferència es barregin efectes imputables a l'edat i a la generació. D'una banda, tal com passava amb l'afiliació a partits i sindicats, les probabilitats de votar augmenten a mesura que l'individu s'aproxima a l'edat adulta. De l'altra, sembla confirmar-se que la generació jove actual té menys propensió a votar que les anteriors: a les últimes eleccions al Parlament la participació declarada de les persones joves de 18 a 29 anys és 30 punts inferior a la que declaren els majors de 29.

En canvi, la generació menys propensa a la participació electoral té més tendència a involucrar-se en **altres formes de participació**: hi ha un alt percentatge de joves que afirmen que en l'últim any han assistit a manifestacions o han signat peticions (54%) o que han boicotejat o consumit productes seguint criteris polítics i socials (43%). De fet, totes aquestes maneres d'intentar influir en la societat i la política eren activitats marginals fa només unes dècades, però ara, estan molt esteses.

És interessant destacar que sovint en les formes de participació menys convencional les dones joves tendeixen a ser més actives que els homes. Això és el contrari del que passa en la majoria d'indicadors de participació més convencional, la qual cosa confirma que no és que les dones tinguin menys interès pels problemes socials i polítics, sinó que les formes tradicionals de participar i d'entendre la política estan masculinitzades. Les noves formes de participar no tenen aquesta barrera de **gènere**.

5.1.2. Canvis en l'administració; participació en les polítiques públiques

Com acabem de veure, en els últims anys hi ha hagut certs canvis que han afectat la forma de participar dels i les joves. Però no ha estat l'únic que ha canviat en relació amb la participació: Les administracions públiques i, encara que de forma lenta i a vegades poc reeixida, també han començat a fer un esforç per incorporar pràctiques i dinàmiques que incorporin la veu de la ciutadania en el seu funcionament.

Des de fa anys les ciències socials apunten que les nostres societats estan esdevenint més complexes: els individus que compartim societat som cada cop més diversos i les estructures que abans servien per ordenar i analitzar les societats ja no coincideixen tant com abans amb la realitat social. Davant d'això, **les institucions polítiques han de canviar el seu funcionament**. Un dels canvis que aquestes transformacions socials exigeixen a les institucions té a veure amb la participació: per governar una societat més complexa cal escoltar més les seves necessitats i demandes i fer-ho des de la **proximitat**. Probablement per això han estat les administracions locals les que abans han començat

a fer passos per adaptar les seves estructures i obrir espais de participació ciutadana. En els últims 10 o 15 anys molts municipis de Catalunya han incorporat nous espais de participació i noves dinàmiques de **govern local**. Tot i que queda molt de camí per fer, el canvi de perspectiva que hi ha darrere d'aquests canvis és notable. S'entén que governar ja no consisteix únicament a gestionar el poder atorgat en les eleccions durant els quatre anys de legislatura, sinó que implica una interacció constant amb la ciutadania.

Tot i que el món local ha exercit de punta de llança en aquesta nova manera d'entendre la relació entre administració i ciutadà, les administracions de nivells territorials més grans també comencen a incorporar la preocupació de respondre a les noves complexitats a través de la participació. Des del 2003 el govern de la **Generalitat** té una conselleria que, amb altres funcions, s'ocupa de la participació ciutadana. Fins i tot la Unió Europea el 2001 va aprovar el Llibre blanc de la governança europea amb la intenció de transformar l'entramat institucional europeu en una estructura més oberta i participativa.

Les formes com es concreta aquesta nova preocupació institucional són múltiples i d'efectivitat també múltiple. En aquests últims anys s'han multiplicat els reglaments de participació, els consells ciutadans, algunes iniciatives de pressupostos participatius, etc. Probablement una sola d'aquestes mesures té un efecte limitat. Les experiències més transformadores són aquelles que aconsegueixen cedir **poder de decisió a la ciutadania de forma continuada** i que estimulen una participació comunitària més estable i adequada a la realitat social. Aquests, però, són processos lents que no sempre responen a la necessitat de resultats immediats de les dinàmiques electorals.

Aquestes transformacions, amb més o menys èxit, tenen una influència cabdal a l'hora d'entendre la relació de les persones joves amb l'Administració. I és que les **polítiques de joventut han estat també pioneres a l'hora d'incorporar la perspectiva participativa**. Potser justament perquè aquesta creixent complexitat social s'accentua encara més quan es tracta de la joventut; les àrees de joventut ja fa anys que incorporen de forma preeminent la interlocució amb les persones joves.

Si el foment de la participació és un objectiu de les polítiques de joventut, cal preguntar-se què és el que fa que els individus participin, cal identificar quins són els factors que estimulen o desincentiven la participació. Identificar aquests factors també ajuda a respondre perquè hi ha persones que participen més que d'altres i, per tant, per identificar aquelles situacions que generen desigualtat

en la participació. És, doncs, una pregunta molt rellevant a l'hora de pensar les polítiques de suport i foment de la participació dels i les joves.

Com qualsevol fenomen social, **no hi ha un sol factor que expliqui la participació social i política**. Els causants de la participació són múltiples i estan relacionats entre ells. Per tal de desgranar-los, tot seguit es classifiquen segons si són de naturalesa individual (micro), col·lectiva (*mezzo*) o institucional (macro).

5.1.3.1. Els factors micro: recursos i actituds

En aquest conjunt de factors s'inclouen aquells que fan referència al nivell individual. Són condicionants de la participació que tenen els individus per raó de la seva posició social, recursos, estils de vida i actituds. Per això, tot i ser **factors individuals** tenen una gran relació amb l'**estructura social** i, per tant, les raons de les predisposicions individuals a la participació no són imputables a l'individu per si sol, sinó a l'organització social. Aquest fet té una especial rellevància a l'hora de proposar-se polítiques de foment de la participació ja que moltes de les desigualtats en la intensitat i la incidència participativa provenen de desigualtats més materials.

Des de l'aparició dels estudis empírics sobre participació s'ha observat que els condicionants que tenen més força a l'hora d'explicar la participació estan relacionats amb els recursos individuals (nivell educatiu, classe social, disponibilitat de temps...). Per a tots els tipus de participació (associacionisme, protesta política, vot, consum polític...) el fet de tenir un nivell d'estudis superior és un factor que afavoreix una millor participació. El **nivell educatiu** contribueix a tenir més i millor coneixement de l'entorn, de la realitat social i política i alhora confereix a l'individu de més capacitat per fer sentir la seva veu. La **classe social**, entesa com la posició de l'individu en l'estructura social, és també un factor molt important a l'hora d'explicar la participació política. La posició de classe acosta o allunya l'individu dels centres de poder i, per tant, condiciona la seva capacitat d'influir en la societat. Com s'ha anat veient en els altres reptes, a Catalunya hi ha una forta reproducció intergeneracional de les desigualtats. En el cas de la participació el fenomen també es repeteix: els pares dels i de les joves més participatius tenen nivells educatius més elevats i una millor posició social. La reproducció de les desigualtats en participació té el problema afegit que **un accés desigual a la participació significa desigualtats en la capacitat de transformar la societat**, és a dir, que aquells que estan en una posició pitjor tenen menys opcions d'incidir per canviar-ho, mentre que els que estan en posicions avantatjades tenen, a més, moltes més oportunitats per influir sobre el funcionament de la societat.

En els darrers anys molts municipis de Catalunya han incorporat nous espais i noves dinàmiques de relació amb la ciutadania.

5.1.3. Factors explicatius de la participació

Introduir mecanismes que compensin aquestes desigualtats i intentar incorporar en els espais de participació joves amb un perfil social de baixa participació ha de ser un objectiu fonamental en les polítiques de foment de la participació.

Una altra de les variables o dels factors que intervenen en les possibilitats de participar és l'**edat**. S'ha escrit i discutit molt sobre si els i les joves participen menys. Hi ha certes formes de participació tradicionals amb un alt grau d'institucionalització (com el vot o la militància a partits o sindicats) on la participació de les persones joves és menor a la dels adults. Això ha estat sempre així ja que aquestes formes de participació requereixen d'un cert aprenentatge i es veuen afavorides quan l'individu consolida determinades xarxes socials. Tot i així, hi ha formes de participació on les persones joves es mostren més actives; són formes menys institucionalitzades i a vegades més confrontatives (per exemple, la protesta política). En l'apartat dels canvis en les formes de participació ja hem vist que aquestes diferències comencen a tenir també un **component generacional** i, per tant, que cada vegada hi haurà més ciutadans més allunyats de la mediació tradicional de la participació i més ciutadans que opten per formes més autònomes de participació.

Fins aquí hem vist alguns condicionants de recursos que ens ajuden a respondre la pregunta de qui pot participar i qui no. Ara bé, en el fet de participar hi juguen també un paper important les **actituds**. Si els recursos responen a la pregunta de si es pot participar, les actituds responen a la de si es vol participar. La relació entre actituds envers la societat i la política i la participació han estat molt estudiades: més interès per la política o més sentiment d'eficàcia estan associats a més participació política.

Contràriament al discurs dominant, en el cas de l'interès per la política les dades mostren que joves i adults tenen nivells força similars i variacions paral·leles en el temps. On sí que hi ha diferències destacables és entre homes i dones: la diferència entre sexes ronda sempre el 10%. Això significa que les dones joves, malgrat la seva integració en el món laboral i malgrat la seva millor posició en els indicadors d'estudis, continuen registrant nivells baixos d'interès per la política. La raó l'hem de trobar en la **naturalesa masculinitzada de la política i de la societat**. Tot i les noves polítiques de quotes, la presència de les dones en càrrecs de responsabilitat política segueix sent sensiblement més baixa que entre els homes. Alguns autors apunten també que el funcionament mateix del

Les PJ han de considerar els factors individuals i els recursos per participar, proporcionar els canals i les infraestructures per a la participació i generar estructures administratives que facilitin la participació juvenil.

5.1.3.2. Els factors mezzo: mobilització de l'entorn

sistema polític institucional respon a patrons masculins d'oposició i competència que generen més rebuig entre les dones que entre els homes³⁵. L'eficàcia política fa referència a la percepció subjectiva de la capacitat dels ciutadans d'influir en els afers públics. A Catalunya, prop del 50% de les persones joves declaren que tenir la percepció que els ciutadans tenen incidència sobre els polítics i la política. Aquí també es repeteix el patró de les diferències per sexe: les dones joves tenen una eficàcia política externa molt inferior a la dels homes. Aquesta falta de sintonia amb un "món de la política" masculinitzat explica tant el poc interès com la sensació de no tenir capacitat d'incidència de les dones.

Els factors individuals expliquen qui pot participar (recursos) i qui vol participar (actituds) però hi ha encara una tercera pregunta que determina la participació política: hi ha on canalitzar la voluntat de participar?³⁶ Un individu pot disposar dels recursos necessaris, pot tenir unes actituds que el predisposin a la participació, però que l'entorn no li doni l'oportunitat de canalitzar aquesta intenció participativa. Aquests **elements d'entorn** apareixen com un element central a l'hora d'entendre el comportament participatiu d'un individu, un col·lectiu o una societat³⁷.

Les associacions, més o menys formalitzades, juguen un paper fonamental en aquest nivell *mezzo* dels factors que intervenen en la participació política. L'existència d'**associacions dinàmiques, obertes i connectades amb els problemes socials i polítics** és un dels principals indicadors de la capacitat de mobilització d'una societat. El capital social fa referència a la capacitat de col·laboració de què disposa un individu o una societat o col·lectiu. Aquesta capacitat de col·laboració o mobilització sovint ha estat mesurada justament a través de les associacions. Si bé és cert que no totes les associacions generen capital social (per fer-ho cal que persegueixin el bé comú, que tinguin un funcionament obert i democràtic i una voluntat constructiva) ha quedat àmpliament demostrat que hi ha una correlació entre la densitat associativa i la seva capacitat de mobilització. Per tant, les entitats, en especial les entitats juvenils, són espais catalitzadors de participació; allà on hi ha força entitats juvenils és més fàcil que hi hagi joves més participatius i implicats en el seu entorn.

³⁵ Serracant, P; Soler, R; (2009). "La joventut catalana al segle XXI. Una anàlisi sobre el sistema d'indicadors sobre la Joventut de Catalunya." Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

³⁶ Aquesta classificació de recursos, actituds i mobilització respon al model del *voluntarisme cívic* que Verba, Scholzman i Brady (1995) proposen al seu llibre *Voice and equality*.

³⁷ Vegeu ROSENSTONE i HANSEN (1993) "Mobilization, participation, and democracy in America." Barcelona, Longman Publishing.

Quan parlem de joves i associacionisme, però, cal tenir present el que ja s'ha posat de manifest: **les entitats i la relació de les persones joves amb les entitats està canviant**. Cada cop més les persones joves busquen estructures més flexibles i horitzontals i, per tant, se senten menys identificades amb associacions de naturalesa més rígida, institucional i jeràrquica. Val a dir que les **entitats juvenils** no acostumen a respondre a aquest patró i, per tant, segueixen sent l'actor més important per a la mobilització i la generació de capital social entre les persones joves, sobretot si s'adopta un concepte ampli d'entitat juvenil (on caben plataformes, col·lectius informals, casals...).

Tot i que juguen un paper fonamental, les entitats no són l'únic element que pot contribuir a facilitar un entorn més propens a la mobilització i a la participació. Oferir **espais i infraestructures** perquè les persones joves puguin desenvolupar els seus propis projectes, ordenar l'**espai públic** de tal manera que faciliti la interacció ciutadana o incorporar **pràctiques participatives a les actuacions institucionals** pot generar xarxes socials que faciliten l'articulació de la ciutadania i, per tant, la seva capacitat de mobilització. En aquest sentit hi ha multitud d'experiències de caire comunitari que contribueixen a crear un entorn que facilita la participació dels ciutadans i també les persones joves en els afers col·lectius. Sovint les entitats juguen un paper important en aquestes experiències, però la perspectiva comunitària ajuda a superar els límits de les mateixes entitats generant espais de participació més enllà de la pertinença associativa.

Aquests canals, espais i infraestructures que faciliten i vehiculen la participació poden ser iniciativa de l'Administració (a través de centres cívics, posant a disposició de la ciutadania espais i infraestructures públiques...) o poden sorgir de la mateixa societat civil (en moments de mobilització per temes concrets, l'organització veïnal, plataformes de col·lectius, casals socials...).

L'últim conjunt de factors que condicionen la participació social i política són aquells que tenen a veure amb l'ordre institucional. L'**estructura institucional ordena les oportunitats de participar** i pot dissuadir o estimular la intervenció dels ciutadans en els afers públics. És fàcil d'entendre que un sistema polític institucional democràtic facilita i estimula més la participació que un règim autoritari. Tot i així no totes les democràcies donen la mateixa importància a la participació i no totes les formes de fer de les administracions democràtiques ofereixen les mateixes oportunitats a la ciutadania per dir la seva. Els estudis de participació política han posat de manifest que determinades estructures institucionals fomenten la participació i d'altres la limiten. Si atenem els factors més estructurals del sistema polític, hi ha factors com el sistema electoral, el sistema

de partits, les facilitats pels referèndums, la reglamentació associativa... que influeixen en la participació política. Un **sistema polític més obert**, que permet més participació i on hi ha més possibilitat que, a través de la participació, es modifiquin aspectes polítics importants genera més participació. I no sols genera més participació institucional, sinó que la percepció social d'un sistema on la ciutadania hi té més incidència fa que es desenvolupin també altres espais de participació menys institucionals.

Un exemple especialment oportú per a la participació juvenil és l'edat mínima de vot. En la majoria de països, l'edat en què els ciutadans poden començar a exercir el seu dret a vot és els 18 anys. Tanmateix hi ha algunes experiències recents de reducció de l'edat mínima de vot als 16 anys (a Europa poden votar les persones joves a partir de 16 anys en alguns länders alemanys* i alguns cantons suïssos i, des del 2007, a Àustria). Algunes d'aquestes experiències que encara són molt recents poden tenir efectes importants sobre la percepció d'eficàcia política de les persones joves en el sentit que pot contribuir a fer-los sentir més rellevants en el procés polític.

La influència institucional no es limita als aspectes d'estructura del sistema polític. Les institucions poden contribuir a una societat més participativa també a través de la manera com desenvolupen els seus processos. Tal com s'ha anat exposant, cada cop més, les administracions han entès que no poden exercir el seu mandat de governar sense la participació de la ciutadania. Crear unes **estructures d'administració obertes**, treballar de forma horitzontal, incloure-hi els agents rellevants per cada política, contribueix a fomentar i donar rellevància i efectivitat a la participació de la ciutadania.

El PNJCat es planteja la necessitat de dur a terme polítiques orientades al foment d'una ciutadania activa i compromesa i al foment de la participació i de la implicació de les persones joves en allò col·lectiu i/o comunitari.

Les polítiques de joventut han de contenir una alta intensitat democràtica per poder construir col·lectivament **cultura participativa** i facilitar que les persones joves puguin vincular-se i formar part en els processos de presa de decisió: personalment, per construir el propi projecte de vida, i col·lectivament, per incidir en les relacions i l'entorn que les envolta. En paral·lel a aquest propòsit, i d'acord amb el diagnòstic precedent, les polítiques de joventut han de contribuir a l'articulació de **xarxes de capital social** que incorporin els recursos i les dinàmiques associatives i comunitàries a partir del reconeixement de les estructures de participació actuals, i trobar mecanismes de vinculació de formes,

5.1.3.3. Els factors macro: l'organització institucional

5.2. Estratègies del PNJCat 2010-2020 en participació

expressions i models de participació que permetin situar els problemes al si de la comunitat, passar dels problemes individuals als col·lectius i buscar **formes creatives, motivadores i estructures més flexibles** per mobilitzar les persones i les entitats. També cal fer front a les desigualtats que van associades a la participació condicionades pels recursos individuals dels i les joves.

Cal tenir en compte la transformació i diversificació de les formes tradicionals de construcció de les identitats col·lectives i les conseqüències que tenen aquests aspectes sobre la implicació en allò col·lectiu. El Pla vol donar resposta als reptes que els canvis esmentats generen a la democràcia tradicional i abordar aquest procés individualitzador i d'afiorament de valors postmaterials amb noves eines menys jeràrquiques, més flexibles i més horitzontals que, malgrat aquestes transformacions, permetin la generació de capital social i de participació dels i de les joves en els afers col·lectius i fomentin a través d'una interacció entre l'Administració i la ciutadania més propera, corresponsabilitzadora i amb projectes compartits.

En definitiva, el PNJCat 2010-2020 ha de servir de guia per desenvolupar unes polítiques de joventut que contribueixin a **promoure una joventut més participativa i menys desigual** en la participació en un context de societat més sensible i obert a la implicació ciutadana. Per fer això, per fomentar la participació el PNJCat 2010-2020 es proposa unes estratègies vinculades a cadascun del conjunt de factors que influeixen en la participació dels i les joves que s'ha vist a l'apartat de diagnòstic. Per això les polítiques de foment de la participació i els seus objectius s'organitzen a partir de tres grans estratègies:

5.2.1. Incidència sobre els factors individuals que afecten la participació per tal de fomentar la implicació i la mobilització dels i les joves i reduir les desigualtats en el perfil de joves actius

En el diagnòstic s'ha posat de manifest la importància dels factors individuals (els recursos i les actituds) a l'hora de determinar qui participa i qui no participa. Per això les polítiques de foment de la participació no poden obviar aquests factors, tot i que probablement són els més difícils de transformar.

En relació amb els recursos, cal incidir sobre la igualtat d'oportunitats de les persones joves per poder participar en allò col·lectiu, i això implica actuar sobre els **factores, condicions i recursos socioeconòmics i socioculturals** que ho possibiliten/impossibiliten o generen un desigual punt de partida de la gent jove. Elements com el nivell educatiu o la posició social tenen una gran influència sobre la participació social i política. Però augmentar el nivell educatiu, per exemple incrementant els i les joves amb titulació postobligatòria, o corregir desigualtats socials són objectius que van més enllà de les polítiques de foment de la participació. Tot i així, són objectius que el present PNJCat recull. Per això,

El PNJCat 2010-2020 pretén que les persones joves tinguin una actitud compromesa i activa respecte el seu entorn immediat i la societat, en global.

de forma indirecta cal entendre que treballar per aquests propòsits té efectes sobre la participació dels i les joves. Però també cal que el PNJCat 2010-2020 reculli explícitament polítiques de foment de la participació que treballin sobre els **recursos individuals**. Per exemple, facilitar l'accés a espais de participació per part dels col·lectius de joves menys participatius. Les polítiques de joventut, en la seva línia inclusiva, cal que tinguin en compte de forma transversal quins són els **condicionants socials** que fan que la participació sigui més difícil per determinat perfil de joves.

Alhora, cal fer polítiques que capacitin la gent jove a participar, que l'eduquin en i per a la participació (coneixements teòrics, procedimentals i actitudinals). Per poder participar-hi, primer cal aprendre'n.

El segon grup de factors individuals que s'han identificat al diagnòstic fan referència a les actituds i els valors de la ciutadania. Si els recursos ens responen a la pregunta de "qui pot" participar, les actituds ens revelen "qui vol" participar. I és que la propensió a la participació depèn, no sols dels condicionants individuals objectius o de les lleis o regles de joc establertes, sinó de les competències, els valors i les actituds democràtiques de la seva ciutadania. Especialment, en el cas dels i les joves, això encara esdevé més rellevant per al futur de la societat, ja que els canvis deguts no a l'efecte edat, sinó atribuïts a una generació són canvis que afectaran la societat i tindran unes conseqüències a mitjà o llarg termini. Com apunta Delors³⁸, la formació per a la participació democràtica està absolutament vinculada al desenvolupament intel·lectual i personal, i al compromís social. Per tant, en primer lloc cal disposar de persones amb capacitats i habilitats per generar un lideratge relacional i **cal educar en i per a la participació**, treballant les competències bàsiques que faran possible la participació dels i les persones joves (coneixements teòrics, instrumentals o procedimentals i habilitats sociolingüístiques*, relacionals, etc.). Entenem que aquest procés comporta tant l'aprenentatge d'actituds com de competències bàsiques per a la participació, que s'han d'incorporar en el que el jove fa en la seva vida quotidiana (al centre educatiu, a la feina, a l'entitat, a la comunitat/barri, etc.).

En primer lloc, cal que la gent jove tingui les competències per participar i, en segon lloc, cal que vegi la importància d'aplicar aquestes competències en el seu dia a dia. Des de les administracions hem de fomentar que les persones

³⁸ DELORS, J. (1996) "La educación encierra un tesoro" Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI. Madrid: Santillana. Ediciones UNESCO.

5.2.2. Suport a les organitzacions, espais i xarxes socials que canalitzen la participació dels i les joves

joves tinguin actituds i valors participatius, que s'impliquin individualment amb allò col·lectiu, que s'involucrin amb l'entorn. El PNJCat 2010-2020 ha d'ajudar, doncs, que les persones joves tinguin una actitud compromesa i activa dins del seu entorn immediat i dins la societat des d'una perspectiva grupal i compartida.

La segona estratègia del PNJCat vers la participació té el propòsit de facilitar l'existència de **recursos de context i de mobilització**. Dit d'una altra manera, que les persones joves disposin de canals, eines, espais i d'un teixit juvenil per participar.

En aquestes xarxes socials que canalitzen i generen mobilització, les entitats juvenils i diferents formes d'organització (plataformes, grups no formals, xarxes, organitzacions...) juguen un paper fonamental. Les polítiques de joventut han reconegut des del seu inici el paper fonamental del **teixit juvenil organitzat** en la funció de mobilitzar i educar la ciutadania implicada i crítica amb el seu entorn. Cal seguir oferint suport a aquesta funció democràtica bàsica del teixit juvenil. Un suport que 1) ha de posar els elements que fomenten i possibiliten l'aparició de nous col·lectius i entitats; 2) ha de facilitar la permanència, continuïtat i millora de la capacitat organitzativa d'aquestes entitats i col·lectius facilitant recursos i suport tècnic; 3) ajudi per tal que el treball de les entitats i grups tingui incidència i transformi la realitat social i 4) fomenti el treball interassociatiu* i el treball comunitari amb els diferents agents (socials, tècnics i polítics) ja que la creació de xarxes entre col·lectius i agents territorials genera encara externalitats més positives per al conjunt de la societat.

Per tant, les entitats juvenils i grups de joves són, en ells mateixos, recursos de context i de mobilització per a possibilitar la participació i l'organització dels i les joves al territori. A més, juguen un paper molt important des de l'acció que els és pròpia (assumint responsabilitats, organitzant activitats, gestionant pressupost) o assumint el rol d'interlocutor amb les administracions per tal d'incidir en la presa de decisions dels aspectes que els afecten.

A l'hora de fer polítiques de suport al moviment juvenil organitzat, cal tenir en compte el que s'ha vist al diagnòstic respecte als canvis en les formes de participació. Els i les joves cada cop busquen estructures menys institucionalitzades i sovint es mobilitzen puntualment per temes concrets. Això fa que la naturalesa dels col·lectius o entitats de joves també canviïn. Per això, les polítiques de joventut han de ser més diverses i flexibles per tal de poder donar resposta a unes **formes d'implicació i organització també diverses** i, sovint, menys estructurades i poc permanents. Cal tenir en compte que aquestes noves formes d'organització també generen ciutadania implicada, activa i crítica. Fomentar

des del PNJCat 2010-2020 la diversitat de formes de participació permetrà que el perfil de joves que participin sigui més heterogeni i que la participació es pugui adaptar a les necessitats, especificitats i motivacions de tothom.

Aquesta tendència de la participació jove dóna encara més sentit a un segon tipus de polítiques orientades a facilitar espais de mobilització més enllà de les entitats i col·lectius. Les polítiques de joventut han de promoure **diversitat de formes de participació** i, alhora, crear espais, infraestructures, eines i mecanismes on la gent jove pugui canalitzar les seves iniciatives participatives. És necessari complementar els mecanismes ja existents i crear canals que aproximïn la població jove no associada a la implicació en allò col·lectiu i a la presa de decisions en els aspectes que els afecten. Cal, per exemple, incorporar les tecnologies de la informació i la comunicació com a eines que faciliten la creació de canals i espais de relació amb xarxes socials més complexes, diverses i, en molts casos, efímeres.

Els **factores de tipus institucional** que afecten la participació dels i les joves poden fer referència a l'estructura institucional del sistema polític o bé als processos que segueixen les institucions.

La naturalesa del primer grup de factors, els referents a la forma que pren el sistema polític, supera el que el PNJCat es pot proposar com a objectiu. Canviar certes regles del sistema electoral, incidir sobre el sistema de partits, la regulació dels referèndums o el tipus de relació entre l'Administració i la ciutadania són aspectes fonamentals del sistema que transcendeixen les polítiques de joventut. Tot i així, el PNJCat, com a programa comú del teixit juvenil, el món local i la Generalitat de Catalunya, pot proposar-se l'objectiu de treballar conjuntament per tal d'influir en un eventual canvi en aquests aspectes que tenen una gran importància en la participació dels i les joves. Cal anar fent una **activitat de lobby** per intentar orientar l'ordre institucional de la nostra democràcia cap a formes més obertes i participatives que posin totes les facilitats possibles a la incidència de la gent jove i estableixin una relació amb la ciutadania basada en la corresponsabilitat i el treball en xarxa.

Pel que fa a la forma com es desenvolupen els processos en les administracions públiques, sí que el PNJCat es pot proposar objectius finalistes. En especial a l'hora de desenvolupar les polítiques de joventut, però també, atenent a la naturalesa transversal de les polítiques de joventut, per intentar **transmetre una manera de treball de l'administració** en la seva globalitat.

El PNJCat 2010-2020 vol contribuir al diàleg entre les administracions públiques i el teixit juvenil, fomentant la participació continuada de les persones joves en totes les fases vinculades amb el desenvolupament de la política pública.

El PNJCat 2010-2020 vol impulsar i desenvolupar els canals, espais i eines que permetin establir el diàleg i la relació –negociació, confrontació, pacte...– entre les administracions públiques i el teixit juvenil, en sentit ampli, per tal que la gent jove pugui incidir en el disseny de polítiques públiques i en les diferents fases del procés (diagnòstic, disseny, implementació i avaluació), es pugui **corresponsabilitzar i treballar a partir d'objectius compartits** i des d'una perspectiva comunitària on intervinguin els diferents agents territorials.

Són múltiples els canals i espais en què es pot articular aquesta interlocució, sigui a través de **marcs jurídics** que reglamenten la participació (reglaments, ordenances...), a través d'**òrgans o espais** impulsats des de l'Administració (Consells Municipals de Joventut*, consells consultius generalistes*...) o pel **teixit social** (Consell Nacional de Joventut, Consells Locals de Joventut*, assemblees, plataformes mixtes, grups informals, moviments, xarxes...), a través de **processos participatius i treball comunitari** impulsats per l'Administració o per la ciutadania (processos de participació per elaborar el PLJ, PEE, plans comunitaris*...) o bé **mecanismes puntuals de participació** (jornades, tallers...). Tots aquests canals poden ser complementaris entre ells. El PNJCat vol fomentar, especialment, aquells canals i òrgans que generin i permetin que la gent jove pugui incidir en la presa de decisions i, per tant, no es quedin únicament en un àmbit consultiu; que generin aprenentatge, i que no esdevinguin una acció aïllada i puntual, sinó que formin part d'un procés. En aquest darrer cas, les persones joves es poden involucrar en un procés participatiu sobre un tema que els afecta (dissenyar el pla local de joventut, definir els usos d'un equipament juvenil...) i en diferents fases (diagnosi, elaboració de propostes, decisió, implementació i avaluació). Per articular aquests processos participatius, caldrà crear **espais d'interlocució entre l'Administració i la gent jove** –comissions de treball entre joves, tècnics i regidors, comissions de seguiment, etc.–, que alhora es poden acabar convertint en alguns dels òrgans d'interlocució als quals hem fet referència més amunt –assemblees de joves, plataformes mixtes, etc.

5.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius

1. **Reduir l'efecte dels factors d'ordre socioeconòmic i individuals (condicions, habilitats) que generen desmobilització**
 - 1.2 Garantir l'accessibilitat dels espais, mecanismes, tècniques i documents de participació (format, horari, llenguatge, etc.).
 - 1.2 Impulsar la participació dels i les joves amb menys hàbits i pràctiques participatives en els espais i els òrgans estables de participació.

- 1.2 Generar eines, espais i mecanismes de participació adaptats a la diversitat dels i de les joves i assegurar la seva implicació i participació en igualtat de condicions de la diversitat de persones joves (discapacitat, malaltia mental, etc.).
2. **Fomentar una cultura participativa i la predisposició dels i de les joves a adoptar posicions més actives, compromeses i crítiques amb el seu entorn**
 - 2.1. Apoderar, donar suport, acompanyar i capacitar (en l'àmbit conceptual, procedimental i actitudinal) les persones joves per a la seva implicació crítica, activista voluntària i responsable en un context local i global.
 - 2.2. Donar reconeixement i difusió a les diferents formes de participació juvenil existents, tant les que provenen de l'administració com les que són d'iniciativa ciutadana.
 - 2.3. Promoure la importància d'un moviment juvenil organitzat, dens i arrelat, i en especial, de l'associacionisme educatiu, per la seva funció d'educació en valors i de promoció de ciutadania activa.
3. **Facilitar canals, eines, infraestructures i espais per fomentar l'organització de les persones joves i canalitzar la seva participació**
 - 3.1. Impulsar formes creatives i innovadores per mobilitzar les persones joves i per arribar a la diversitat de perfils arreu del territori.
 - 3.2. Potenciar la utilització de les TIC i les xarxes socials a Internet com a instruments participatius pel seu potencial articulador, comunicatiu i de creació de xarxes.
 - 3.3. Facilitar eines perquè els col·lectius organitzats formals i informals creïn espais propis i autogestionats.
 - 3.4. Fomentar la participació dels i de les joves en els diversos espais, canals i eines dels seus centres educatius, el seu entorn comunitari, així com l'accés i ús d'equipaments públics.

4. Promoure l'associacionisme i les diverses formes de participació i organització col·lectiva dels i les joves

- 4.1. Augmentar la participació i la implicació dels i les joves en les xarxes socials i comunitàries, siguin o no teixit juvenil.
- 4.2. Promoure la democràcia interna, la transparència i la participació dins de les organitzacions de mediació tradicional (partits polítics, sindicats, etc.) i dins de les organitzacions juvenils.
- 4.3. Donar suport (tècnic, econòmic, formatiu, etc.) per tal d'enfortir la participació juvenil organitzada (associacions juvenils, federacions, grups no formals, plataformes, moviments, xarxes...)
 - Donar eines perquè les noves formes de participació³⁹ puguin esdevenir associacions juvenils
 - Elaborar un pla de formació destinat a les associacions juvenils per atendre les seves necessitats formatives i les específiques de cada territori
 - Facilitar la formalització d'una associació a través d'un espai únic de gestió, estandaritzant els processos de formalització dels grups informals i simplificant els tràmits burocràtics
 - Potenciar el fet de federar-se i alhora recollir tota la tipologia d'entitats que no tinguin federació
- 4.4. Reconèixer el rol de les entitats juvenils com a agents clau per dinamitzar i implicar la gent jove en allò col·lectiu (i en especial, les entitats de lleure educatiu, per la seva potencialitat com a escoles de ciutadania).
- 4.5. Promoure espais de participació dels i de les joves independents de l'administració local, com els consells locals de joventut.
- 4.6. Fomentar el treball en xarxa i comunitari entre els diferents actors juvenils i socials, d'àmbit nacional i internacional.

³⁹ S'entén que són aquelles iniciatives com fòrums joves o plataformes que cal que rebin cert acompanyament o assessorament per semblar-se més a una associació.

5. Incrementar i millorar la interlocució dels i les joves amb l'administració

- 5.1. Flexibilitzar i fer més permeables a la veu dels i les joves els actors institucionals (sistema electoral, funcionament intern dels partits, transparència informativa, etc.).
- 5.2. Apoderar, donar suport, acompanyar i capacitar (en els àmbits conceptual, procedimental i actitudinal) als agents institucionals implicats en les polítiques de joventut per tal que puguin exercir la participació de forma efectiva.
- 5.3. Crear espais i canals de participació perquè la gent jove pugui dialogar amb les diferents administracions, construint de forma conjunta les polítiques públiques que els afecten, en especial en l'àmbit local (ja siguin consells locals de joventut o altres associacions, plataformes o moviments juvenils).
- 5.4. Generar espais i metodologies de treball flexibles que garanteixin que els diferents perfils de joves puguin participar en igualtat de condicions i en funció de les seves necessitats i prioritats.
- 5.5. Impulsar els processos participatius i les pràctiques participatives (siguin d'iniciativa institucional o de la gent jove) on la gent jove tingui una incidència real en el procés de presa de decisions i en totes les fases d'elaboració d'una política pública i incorporant-hi la perspectiva de gènere.

6. REpte 6. Universalitzar la cultura entre la població juvenil, treballant perquè l'oferta cultural respongui a objectius educatius i socialment cohesionadors

Abans d'iniciar aquest apartat cal aturar-se a fer un cert aclariment conceptual. Dins del PNJCat 2010-2020 tractem l'eix de la **cultura en sentit ampli**, fent referència a les **activitats, pràctiques i produccions culturals i d'oci de les persones joves**. Partim d'un sentit obert en la definició de pràctiques i dels productes culturals, que entenem que poden ser transmesos en contextos i canals diversos (paper, televisió, escenaris...). Així doncs, incloem aquelles pràctiques o produccions estrictament percebudes com a culturals (lectura, música, esport etc.) junt amb altres que, segons contingut i forma, poden assolir aquesta condició (mitjans de comunicació, noves tecnologies, etc.) amb l'objectiu d'entendre i copsar les transformacions i la naturalesa de "les pràctiques que les persones joves realitzen més clarament de manera voluntària i, per tant, on els seus gustos i identitats s'expressen amb més llibertat, tractant els aspectes no materials de la vida de les persones joves, però que tenen, alhora, una importància cabdal. Alguns autors apunten que avui en dia les identitats, especialment de les persones joves, s'estructuren a través de l'oci" (Albaigés, 2003)⁴⁰.

Així doncs, l'oci, el temps lliure i les activitats que s'hi desenvolupen, en aquest cas vinculades al món de la cultura en sentit ampli, són cada cop més fonamentals en la vida de les persones joves i contribueixen a estructurar les seves **identitats subjectives**. Però, per bé que això sigui així, alguns estudis⁴¹ assenyalen que "aquestes preferències i possibilitats d'oci estan marcades per la posició en l'estructura social i la trajectòria seguida pel jove, que aquest canvi no ha suposat una igualació de les oportunitats, sinó que esdevé un reflex de l'estructura social i de reproducció de les desigualtats socials". Aquest fet és cabdal per entendre que, malgrat la importància de l'impuls dels àmbits no materials (educació en la cultura, creació i expressió artística, etc.) des de les polítiques de joventut, aquestes han de seguir incidint en els àmbits materials i els factors que possibiliten la mobilitat social, que són els que aconseguiran l'efecte transformador que el PNJCat 2010-2020 pretén en últim terme.

Per altra banda, lligat al temps lliure i l'oci, trobem la realització de **pràctiques creatives i artístiques** dels i les joves, així com els seus comportaments respecte al **consum cultural**. Els i les joves han de poder desenvolupar les seves

Les polítiques de joventut han de facilitar l'accés de les persones joves a la cultura, promovent un consum cultural crític i han de possibilitar les formes d'expressió artística i creativa de la gent jove.

capacitats d'**expressió artística**, per comprendre les manifestacions artístiques de la nostra cultura i de les altres i gaudir-ne, i accedir, així, als béns culturals, a més dels materials. Les polítiques de joventut han de promoure l'accessibilitat de les persones joves als béns culturals, alhora que possibilitar les seves formes d'expressió artística i creativa. Els ensenyaments artístics són eines de coneixement i llenguatges instrumentals que ajuden a la formació integral de la persona i, per tant, esdevenen una finalitat en ella mateixa.

Alhora, la cultura i la **llengua** són també un vehicle i un instrument imprescindible per a la cohesió social, a la qual clarament vol contribuir el PNJCat 2010-2020. Cal assenyalar que Catalunya és, des de fa anys, un país receptor d'immigració. Al llarg del segle XX, i amb diferents intensitats segons el període, ha acollit contingents importants d'immigració provinents de l'Estat espanyol. En els darrers anys, i en particular amb el canvi de segle, la immigració espanyola ha estat substituïda per la *immigració d'origen estranger, que ha crescut de manera notable en el si de la població jove: des de l'any 2000, doncs, el pes de la població jove estrangera s'ha multiplicat gairebé per 8 i ha arribat a constituir un quart de la població jove total (del 3% al 25%)*⁴². Aquesta transformació té fortes implicacions en diversos aspectes socials, però sobretot planteja un repte cabdal per a les polítiques de joventut per tal de construir una societat socialment cohesionada, acollidora i oberta, capaç de fer prevaler la idea de ciutadania per damunt d'altres elements d'identitat.

A més, altres factors, com la irrupció de les **tecnologies de la informació i la comunicació**, han tingut un important impacte en la vida de les persones joves (i de la societat en general), en el seu oci, en les seves pràctiques artístiques, formes d'expressió i consums culturals. Alhora, també ha implicat canvis importants en moltes esferes de la vida de les persones (noves formes d'interrelació, nous codis i llenguatges, etc.) i poden representar importants oportunitats per articular les noves formes d'expressió culturals i de promoció de la cohesió, dinamització i inclusió social.

Aquest escenari de transformacions planteja reptes importants al PNJCat 2010-2020, que pretén abordar les polítiques adreçades als àmbits no materials de la vida de les persones joves en sentit ampli.

⁴⁰Serracant, P; Soler, R; (2009). "La joventut catalana al segle XXI. Una anàlisi sobre el sistema d'indicadors sobre la Joventut de Catalunya". Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

⁴¹Miret, P, et al. (2008). "Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007. Una anàlisi de les transicions educatives, laborals, domiciliars i familiars." Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

⁴²Serracant, P; Soler, R; (2009). "La joventut catalana al segle XXI. Una anàlisi sobre el sistema d'indicadors sobre la Joventut de Catalunya". Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

6.1. Estat de la qüestió. Punt de partida

6.1.1. Temps lliure i oci

La disponibilitat de temps és una condició clau per a la utilització del temps lliure. L'allargament de les transicions en els darrers temps, entre d'altres canvis viscuts per la joventut en les darreres dècades, ha possibilitat que les persones joves disposin de més temps lliure.

En termes generals, la gent jove considera que disposa de força hores al dia de temps lliure i que l'inverteixen en activitats força diferents. Malgrat això cal destacar que gran part de les persones joves, concretament més del 90%, duu a terme alguna activitat amb contingut artístic o creatiu. Aquest percentatge és molt superior respecte el dels adults. També és el cas de la lectura, més habitual entre la gent jove, tot i que aquí és possible que hi incideixi el fet d'estar encara en període formatiu i que pugui ser un factor estimulants.

Més enllà d'això, per la majoria de la gent jove l'activitat d'oci més habitual segueix sent mirar la televisió, especialment durant els dies laborables. Val a dir que també ha augmentat en una proporció rellevant el temps lliure dedicat a les activitats d'ordinador, degut a l'entrada de les noves tecnologies a les llars que ha modificat també els models de consum.

6.1.2. Consum cultural i activitats creatives

Cal destacar que cada cop més s'observen uns **patrons força diferenciats de consum** per part de la població jove respecte els adults. Aquest canvi sobretot té a veure amb què amb l'ús de noves tecnologies i els consums quotidians, que es caracteritzen per ser més intensius.

En la majoria de de consums i pràctiques culturals la variable **generació** sol ser més explicativa que la variable edat. Com assenyala Xavier Fina⁴³ "en l'equipament informàtic de les llars, l'hàbit de consum musical, la utilització de nous mitjans de reproducció portàtils (MP3, MP4 i altres) i l'assistència a biblioteques és on s'han produït canvis més acusats, que han allunyat la generació present de les pautes de comportament que caracteritzen la població adulta. En canvi, l'increment del grau d'associacionisme sembla respondre a una lògica d'edat".

⁴³ ICC Consultors; Fina, X. (dir.). (2010) "Cultura i Joves II. Hàbits culturals i polítiques públiques". Observatori Català de la Joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

Alguns factors que incideixen sobre els consums és la **disposició de temps**. Per aquesta raó es presenten diferències entre les persones joves ocupades respecte les que estudien, on les primeres tenen un nivell de consum i pràctica cultural menor, especialment respecte els consums que impliquen desplaçament (i en especial, en les biblioteques). El mateix succeeix amb la paternitat i la maternitat de les persones joves. En aquest cas els efectes es poden observar en uns nivells més baixos de lectura i també de consums que impliquen desplaçament (llibres, concerts, teatre, museus i biblioteques), mentre que, en canvi, augmenta el consum de cinema.

Més enllà de les diferències intragrups, cal assenyalar que els **consums culturals de les persones joves han augmentat** en la majoria de les seves modalitats, però de manera més rellevant en els **consums a la llar**, que no impliquen desplaçament. Com s'assenyala en l'estudi "Cultura i Joves II. Hàbits culturals i polítiques públiques"⁴⁴: "el consum cultural en activitats com anar al cinema o a actes de "contemplació cultural distingida" (assistir a un concert, anar al teatre o a un museu), s'ha detectat un cert descens en el percentatge de joves que les realitzen de manera més o menys habitual. En canvi, hi ha hagut un creixement important en la utilització d'Internet, en concret per qüestions relacionades amb l'oci. No es pot parlar d'un efecte net de substitució, però sí que és cert que l'aparició d'Internet ofereix un nou format d'oci i de consum cultural que de ben segur que afecta la resta d'activitats culturals i d'oci. El cas del cinema és especialment clar, ja que Internet ofereix, a més, un accés més còmode, ràpid i gratuït a les pel·lícules que es projecten als cinemes".

6.1.3. El paper de les TIC

Les tecnologies de la informació i la comunicació, en especial internet han tingut un impacte cabdal en els darrers temps i han generat moltes transformacions en diverses esferes de la vida de les persones, a més de l'impacte en l'oci de joves i adults. Com assenyala Serracant, et al., 2009: la introducció d'aquestes tecnologies ha provocat **un dels canvis més profunds i més ràpids de les societats actuals**. Ràpid perquè el ritme a què la gent incorpora aquestes tecnologies és vertiginós –les generacions més joves utilitzen de manera quotidiana i constant formes de comunicació i informació que fa pocs anys ni tan sols existien– i profund perquè Internet i les noves tecnologies de la comunicació han multiplicat la capacitat de gestió de la informació i han eliminat radicalment la majoria de barreres de comunicació, de tal manera que avui en

⁴⁴ ICC Consultors; Fina, X. (dir.). (2010) "Cultura i Joves II. Hàbits culturals i polítiques públiques". Observatori Català de la Joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

dia la comunicació és sempre immediata i no està condicionada per distàncies geogràfiques⁴⁵.

En relació a la gent jove, probablement internet ha estat un dels factors que més canvis ha provocat en les persones joves els darrers anys. Diversos estudis assenyalen que la seva penetració en les noves generacions es pot dir que és total: gairebé el 95% dels individus de 15 a 29 anys l'utilitza de manera habitual. Malgrat això cal assenyalar que el consum d'internet no va acompanyat de consums intensius de la resta de productes culturals, fet que sí que s'observa amb els lectors habituals. Entre els internautes la resta de consums es produeixen en menor mesura, excepte pel que fa a l'assistència al cinema i a concerts. Aquest fet planteja el dubte que internet pugui ser la porta d'entrada a la resta de modalitats i formats culturals, que pugui assegurar-ne una combinació diversa i enriquidora, més enllà d'un consum de masses.

6.1.4. Cultura i llengua com a eina de dinamització, de cohesió i d'inclusió social

Per una banda, desenvolupar la capacitat d'expressió artística i també la comprensió de les manifestacions artístiques i culturals entre les persones joves és una condició cabdal per accedir als béns culturals, per poder entendre'ls i gaudir-los. La manca d'un treball transversal i coordinat entre els **ensenyaments artístics i culturals** en els diferents nivells educatius i d'un pla estratègic a escala catalana que articuli el foment i la promoció de la cultura no afavoreixen una posició predominant d'aquestes disciplines en tant que eines per a l'expressió de les persones, en especial dels i les joves, ni tampoc de la seva utilització com a eines de dinamització, intercanvi i cohesió social.

Per altra banda, el coneixement de la llengua, el seu ús i la seva presència en espais de lleure i consum cultural és també un aspecte fonamental de la realitat social d'un país. Més encara si aquest país té una realitat lingüística complexa per la presència de més d'una llengua, i si, a més, la llengua pròpia és percebuda com un element fonamental de la identitat nacional.

La comprensió de la llengua és una condició necessària per integrar-se plenament en una comunitat lingüística. La presència del castellà a Catalunya fa possible viure-hi sense comprendre el català, però el català és indispensable en alguns espais com l'escola i és del tot imprescindible per a una integració cultural plena. De fet, la no comprensió del català implica l'exclusió no sols

⁴⁵Serracant, P; Soler, R; (2009). "La joventut catalana al segle XXI. Una anàlisi sobre el sistema d'indicadors sobre la Joventut de Catalunya". Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

6.1.5. Oci, pràctiques culturals i trajectòries de transició⁴⁷

d'un volum important d'opcions de consum cultural, sinó també d'altres espais. El 90,8% de les persones joves saben parlar català, però tan sols el 45,9% l'utilitzen habitualment (exclusivament o compartit amb el castellà).

L'increment de la població jove d'origen estranger que ha arribat a constituir un quart de la població jove total (del 3% al 25%) planteja la necessitat de desenvolupar polítiques que potenciïn i consolidin la **llengua catalana com a llengua vehicular** i de comunicació i també com a factor fonamental de cohesió i d'inclusió social d'aquests nous joves catalans.

Respecte a la situació de la llengua catalana, cal destacar el fet que, *"tot i que les persones joves tenen més capacitats lingüístiques en català que els adults, l'utilitzen menys. Això s'explica perquè el model educatiu d'immersió lingüística ha fet que molts joves que no utilitzen el català habitualment en els seus entorns de relació el comprenquin i tinguin plenes capacitats de desenvolupar-se en català⁴⁶".*

En darrer lloc, i com ja hem assenyalat, existeixen diversos estudis i literatura que assenyalen diversos canvis respecte les configuracions de la identitat en l'actualitat. Mentre a la societat industrial el treball va ser un aspecte cabdal en l'estructuració de les identitats, sembla que a les actuals societats els processos d'individualització, la fragmentació de classe o altres aspectes, com la democratització i l'extensió del consum d'oci, fan que la identitat de l'individu s'estructuri en funció de les pràctiques realitzades més enllà del món del treball i centrat en l'àmbit del consum. D'aquí se'n podria extreure, especialment pel que fa a la gent jove, que el **consum d'oci**, i concretament, el seu posicionament respecte el mateix, és el **nou element configurador de les identitats**. Val a dir que, malgrat que aquestes transformacions siguin certes, les dades posen de manifest que les preferències i possibilitats d'oci segueixen essent marcades per la posició que els individus tenen en l'estructura social i la trajectòria seguida pel jove. És a dir, que el canvi del terreny de joc en el qual es configuren les identitats juvenils no ha suposat una igualació de les oportunitats sinó que, fins al moment, esdevé un **reflex de l'estructura social** i, possiblement, un mecanisme de reproducció de les desigualtats socials (París *et al.*, 2005).

⁴⁶Serracant, P; Soler, R; (2009). "La joventut catalana al segle XXI. Una anàlisi sobre el sistema d'indicadors sobre la Joventut de Catalunya". Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

⁴⁷Miret, P, et al. (2008). "Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007. Una anàlisi de les transicions educatives, laborals, domiciliars i familiars." Observatori Català de la joventut. Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.

6.2. Estratègies del PNJCat 2010-2020 en cultura

Aquest fet plantejarà reptes importants a l'hora d'abordar les polítiques de joventut en els àmbits no materials del PNJCat 2010-2020, però també en els àmbits materials del Pla, ja que segueixen essent fonamentals en la configuració de les trajectòries dels i les joves.

Les polítiques culturals del PNJCat 2010-2020 volen respondre a objectius educatius i cohesionadors de la població, tenint en compte quins són els reptes socials i col·lectius més immediats.

Per avançar en aquest camí és necessària la **universalització de la cultura**, fet que requereix una ampliació del públic, i en aquest cas, jove. Malgrat això, el PNJCat 2010-2020 no pretén promoure expressions culturals de massa, pel simple fet d'arribar a més persones joves. Trobar el punt d'equilibri entre l'ampliació de públic i el fet que l'oferta cultural respongui als **objectius educatius i socialment cohesionadors**, és una de les principals qüestions a les quals el PNJCat 2010-2020 ha de donar resposta.

Però per poder avançar en aquest camí cal que les polítiques de joventut en l'àmbit cultural es dissenyin i implementin a partir de les **necessitats de l'entorn**. Si no tenim en compte aquesta diagnosi, no serà possible que el PNJCat impulsi nous espais – individuals i col·lectius – de reflexió i diàleg, sense els quals l'educació i la cohesió no seran factibles.

Malgrat ser clar que les polítiques de joventut en l'àmbit de la cultura no ens permetran resoldre tots els problemes detectats, la política cultural no ha de ser concebuda com quelcom aïllat i perifèric respecte a la resta de polítiques públiques. En la mesura que el disseny de les polítiques públiques guanyi en transversalitat podrem esperar resultats socialment més ambiciosos.

Des d'aquesta perspectiva, també en les polítiques culturals haurien d'incorporar mecanismes de **participació** de les persones, entitats i grups de joves. Amb ells és més possible establir complicitats socials i consolidar espais de participació, deliberació i reflexió que poden ser útils per ajudar a dissenyar-les i pot ser una de les millors maneres d'assolir l'increment de públics assenyalat abans.

D'acord amb això i per tal de fer front als reptes descrits al diagnòstic anterior, el PNJCat incorpora una triple estratègia:

6.2.1. Accés, difusió i consum cultural dels i les joves

Cal que el PNJCat desenvolupi polítiques per garantir l'accés, la difusió i el consum cultural (crític) de les persones joves segons les seves especificitats i condicions d'accés, tant pel que fa als continguts, espais, formats, llenguatges, etc., (amb una definició de l'accessibilitat a la cultura des d'un sentit ampli), com tot allò que facilita el consum i, fins i tot, la pràctica cultural. Per tant, el PNJCat 2010-2020 pretén incidir sobre les barreres vinculades a **factores estructurals o institucionals** (barreres físiques, distribució territorial, llenguatges complexos, mitjans de difusió no apropiats, etc.) i a **factores d'ordre personal** (socioeconòmic, socioeducatiu, motivacional, etc.). El PNJCat 2010-2020 pretén incidir i adaptar el contingut i la forma de les actuacions adreçades a fomentar l'accés a la cultura i el consum cultural de les persones joves.

Vinculat a l'accés i al consum cultural de les persones joves, un primer pas a tenir en compte és que dos dels quatre pilars bàsics de l'ensenyament⁴⁸ són *aprendre a ser, és a dir, la capacitat de desenvolupar-se personalment, i aprendre a viure junts, que és la base per a la cohesió social*. En tots dos, els ensenyaments artístics i culturals hi tenen una importància cabdal. El coneixement de la música, les arts visuals, l'escriptura, la dansa, entre d'altres, com a vehicles culturals permet inserir-se plenament en la societat, conèixer i respectar altres cultures, i promocionar noves formes d'expressió i de realització cultural. A la vegada ajuden a viure, a gaudir i a expressar-se i a comunicar-se amb els altres. Per tant, en el foment de la cultura té una importància essencial l'**educació en la cultura i la cultura en l'educació**, com a part essencial en la formació integral de la persona, a més de la seva contribució com a instrument per a la cohesió social.

En aquesta línia, cal incorporar les **TIC com a eina per articular el potencial creatiu de les persones joves**, en tant que **mitjà de creació, difusió i consum** cultural i tenint en compte els canvis que les TIC han incorporat en les formes de crear cultura i que cal recollir per les polítiques culturals actuals.

⁴⁸ DELORS, J. (1996) "La educación encierra un tesoro" Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI. Madrid: Santillana. Ediciones UNESCO.

6.2.2. Impuls de la creació i de la producció cultural dels i de les joves

En aquesta estratègica és clau **facilitar les eines, les infraestructures i els mitjans per a la creació i la producció cultural realitzada per la gent jove**, a través d'unes polítiques que entenguin la cultura de forma àmplia i reconeixin les especificitats, les diferents expressions culturals convencionals i no convencionals.

Cal desenvolupar polítiques que donin resposta a les noves necessitats de cada sector, així com saber atendre als processos d'hibridació que actualment s'estan produint entre les diferents disciplines, els nous llenguatges i noves maneres d'aproximar-se i de crear cultura.

En aquesta línia, cal incorporar les TIC com a eina per articular el potencial creatiu de les persones joves, en tant que mitjà de creació i producció cultural, i tenir en compte els canvis que les TIC han incorporat en les formes de crear cultura i que cal recollir per a les polítiques culturals actuals.

El PNJCat pretén **donar resposta a les noves realitats, formes i eines d'expressió cultural** dels i les joves, i fomentar espais públics que siguin viscuts com a espais d'intercanvi d'experiències, tant adreçats als consumidors com als creadors. Aquest impuls servirà per establir sinergies amb l'estratègia següent, ja que l'expressió cultural implica participació, reflexió i debat social, amb la capacitat de participació i de generació d'opinió crítica entre les persones joves i, alhora, de cohesió social.

6.2.3. Impuls de la cultura i de la llengua catalana com a eina d'inclusió, de dinamització i de cohesió social

Al llarg de la seva història, Catalunya ha estat un país de confluència i pas de cultures diverses, i és precisament aquesta diversitat cultural la que atorga una riquesa a la societat catalana alhora que incorpora la necessitat de redefinir conceptes clàssics com són la convivència, la ciutadania o la cohesió social. Aquesta situació, malgrat no ser nova, és un dels principals reptes de la Catalunya del segle XXI.

La cultura i la llengua catalanes constitueixen uns dels signes d'identitat col·lectiva més importants del nostre país. Cal que donem resposta al repte d'esdevenir **societat oberta, cohesionada i inclusiva**, potenciant la cultura com a eina de transformació social, per la seva capacitat mobilitzadora, organitzadora, generadora de xarxes, objectius compartits i de dinàmiques comunitàries. La cohesió social avui exigeix ser capaç de fer prevaler la idea de ciutadania per damunt d'altres elements d'identitat, articulant la cultura des de la proximitat. Per aquesta raó és necessari desenvolupar propostes culturals que reconeixin el paper de l'associacionisme cultural, juntament amb les diferents noves de participació juvenil i la seva capacitat de lideratge cultural. Cal avançar cap a un model

6.3. Estructura d'objectius estratègics i operatius

de societat intercultural que incorpori la convivència de les diferents cultures sota una relació de diàleg i reconeixement mutu. Incorporar la **interculturalitat** en les polítiques de joventut resulta la condició necessària per assolir una veritable cohesió nacional i per tal d'avançar cap a la justícia social, creant les oportunitats necessàries per tal que l'origen cultural o ètnic no determini les expectatives i opcions de les persones joves en el desenvolupament del seu projecte de vida.

En aquest sentit, cal que la cultura compti amb els instruments i els recursos que consolidin la **llengua com a eina per a la convivència**, com un element de cohesió social en un marc plurilingüe amb capacitat per generar noves complicitats i de sumar allò que de positiu tenen totes les cultures, on sigui possible que les persones joves de procedència cultural i social ben diversa puguin construir, com a ciutadans i ciutadanes, una nova identitat compartida i no exclouent.

1. **Augmentar l'accés i el consum cultural crític dels i de les joves, incidint en el trencament de les barreres objectives i subjectives que el condicionen**
 - 1.1. Produir actuacions específiques partint de l'heterogeneïtat dels i les joves per garantir l'accés i el consum cultural en igualtat de condicions i oportunitats, tenint present els mitjans d'informació emprats per les persones joves i les seves necessitats específiques.
—Garantir la subtitulació i descripció auditiva de totes les pel·lícules de cinema, programes de televisió i DVD
 - 1.2. Generar eines, formació i recursos per a tots els professionals dels àmbits educatius per poder treballar l'educació en les arts i la cultura amb les persones joves.
 - 1.3. Promoure l'interès i l'educació en la cultura i el consum cultural crític per part del jovent.
 - 1.4. Sensibilitzar els agents culturals en la diversitat de públics, de disciplines i de creadors.
 - 1.5. Fomentar la difusió i la creació de públics cap a les produccions culturals realitzades per les persones joves.
 - 1.6. Potenciar, difondre i revalorar les manifestacions culturals de proximitat, de baix cost i consum proper.

2. Potenciar la creació i la producció cultural dels i les joves

- 2.1. Organitzar plataformes vertebrades territorialment i dotar-les econòmicament per crear espais de creació, producció i intercanvi.
- 2.2. Impulsar la creació i la millora dels espais públics i privats de creació i producció cultural adreçats a les persones joves.
- 2.3. Crear espais mixtos d'oferta i difusió culturals i, alhora, de creació i producció cultural, gestionats per joves.
- 2.4. Potenciar i prestigiar la creativitat i la visibilitat de totes les creacions culturals generades per les persones joves, incorporant la diversitat de les manifestacions.
- 2.5. Generar eines per a la professionalització del sector de la creació cultural a través de marcs de treball professionals per a tots els agents culturals, així com incidir en aspectes de formació i investigació a l'entorn de la creació jove.
- 2.6. Impulsar la creació artística i cultural de les persones joves, incidint en el desenvolupament de les seves potencialitats i des del seu protagonisme.

3. Impulsar la cultura i la llengua catalana com a eina de dinamització, cohesió i inclusió social

- 3.1. Impulsar relacions i projectes interculturals i intergeneracionals constructius entre les múltiples cultures, ètnies i col·lectius existents.
- 3.2. Impulsar programes d'intervenció que utilitzin la llengua, la creació i l'expressió cultural com a eina per dinamització, inclusió i cohesió social, amb la participació de les persones joves.
- 3.3. Donar visibilitat a la llengua catalana com a element de cohesió social amb l'oferta de productes i serveis en català relacionats amb el lleure, l'educació i especialment les TIC.
- 3.4. Donar suport i difondre les manifestacions de cultura popular protagonitzades per gent jove.

7. REpte 7: Avançar cap a un nou model de país i de societat cohesionada, vertebrada territorialment, sostenible i innovadora en les formes d'organització col·lectiva

7.1. ESTRATÈGIA 1: L'organització i distribució social dels temps

Per tal de complir la missió del Pla, és a dir, fer possible l'emancipació i la participació de les persones joves, no sols cal incidir sobre la trajectòria vital de les persones joves i aquells factors que hi intervenen, sinó també cal poder avançar cap a un nou **model de país i de societat** cohesionada, vertebrada territorialment, sostenible i innovadora en les formes d'organització col·lectiva. I aquest avenç cal fer-lo des d'una imatge social positiva i no estereotipada de la joventut.

En aquest repte s'incorporen tots aquells aspectes que tenen a veure amb els **valors cívics** que fan possible el respecte, la convivència i la cohesió social, així com els **factors estructurals** que poden afavorir-los (transformacions més profundes respecte el model de societat). No es tracta d'un compartiment estanc, sinó d'un repte que està molt relacionat i interconnectat amb els altres reptes als quals vol fer front el PNJCat 2010-2020.

S'estableixen quatre grans estratègies per a fer front a aquest repte:

- **Organització i distribució social dels temps:** incidir sobre l'organització dels temps de la vida quotidiana perquè permeti totes les persones joves compaginar els diferents temps i treballs amb harmonia i benestar.
- **Imatge social positiva de les persones joves:** incidir sobre la imatge social del jovent i el tractament informatiu que rep.
- **Convivència, cohesió social i interculturalitat:** millorar la convivència i l'arrelament en l'àmbit interpersonal, comunitari i social.
- **Vertebració territorial i sostenibilitat:** avançar cap a una societat més vertebrada territorialment, més sostenible i més compromesa amb el medi ambient.

Cal incidir sobre l'organització dels temps de la vida quotidiana perquè permeti a tots els i les joves **compaginar els diferents temps i treballs** amb harmonia i benestar. L'organització i distribució social dels temps i treballs ha de permetre que cada persona pugui desenvolupar el seu projecte de vida en igualtat d'oportunitats amb la resta.

Les polítiques públiques a desenvolupar en aquest marc tenen com a finalitat promoure el canvi de l'organització temporal vigent en les societats del benestar. Es tracta de repensar aquest benestar, tenint en compte que són el municipi i la vida quotidiana els escenaris ideals per desenvolupar aquestes polítiques. El

PNJCat 2010-2020 vol contribuir a gestionar les **demandes i necessitats dels i de les joves** tenint en compte la importància d'una **dimensió temporal** que no redueix el temps de treball a la jornada laboral i que, com a conseqüència, té com a horitzó el temps de vida i el benestar quotidià, sota la perspectiva de gènere.

Així doncs, aquestes polítiques serviran com a suport i impuls d'allò comunitari i com a revisió de l'actual contracte social entre gèneres. Aquesta estratègia és una de les claus per assolir més equitat social i política i més benestar, partint de la població jove, en tant que present i en tant que generadora de canvis socials.

7.1.1. Objectius estratègics i operatius

1. Impulsar un canvi en l'organització actual dels temps i de la vida quotidiana segons la qual predomina la centralitat del temps productiu o mercantil per sobre dels altres temps (familiar, comunitari-associatiu, formatiu, productiu i personal)

- 1.1. Avançar cap a un pacte nacional per a una nova organització social dels temps.
- 1.2. Revalorar el treball associatiu i comunitari com a treball important i necessari per a la societat actual.
- 1.3. Facilitar la diversificació i compaginació de l'ús del temps laboral, formatiu, personal, familiar, de les persones joves (itineraris formatius de dedicació parcial, fórmules de contractació parcial, etc.).

2. Millorar la desigual distribució dels temps socials entre homes i dones

L'actual repartiment de treballs i temps entre homes i dones dificulta que existeixi una igualtat d'oportunitats real entre sexes, a més de no permetre que homes i dones puguin decidir per igual la seva implicació i participació en els diferents àmbits de la vida.

- 2.1. Impulsar la desmitificació dels rols de gènere i el model de patriarcat entre els i les joves.
- 2.2. Promoure el reconeixement social del treball familiar, domèstic i de cura.
- 2.3. Sensibilitzar entorn la necessitat de distribució equitativa entre gèneres dels temps socials i del treball familiar, domèstic i de cura.

7.2. ESTRATÈGIA 2: Positivitzar la imatge social de les persones joves

La joventut, com a etapa del cicle vital, té una bona valoració en la nostra societat. Malgrat això, sovint el que es desprèn de la forta presència dels i les joves als **mitjans de comunicació** no serveix per conèixer millor aquest col·lectiu o per entendre les seves necessitats i problemàtiques. Al contrari, tot sovint provoca la seva estigmatització, ja que reben un tractament mediàtic negatiu i estereotipat (especialment associats a violència, entre d'altres). I aquest tractament mediàtic del col·lectiu juvenil contribueix a configurar la construcció social de la seva imatge i a generar un cert recel de la societat envers aquest col·lectiu, que és tan divers i heterogeni.

Una part important de la representació mental que ens fem del món no procedeix de la nostra experiència directa (que també), sinó de la imatge que els mitjans de comunicació de massa ens transmeten⁴⁹. Això no vol dir que la nostra visió sobre la joventut quedi totalment determinada pels mitjans, però sí que és cert que tenen un efecte molt important.

Així doncs, els mitjans (juntament amb altres agents institucionals o socials) exerceixen una influència en la **construcció social de la joventut**, especialment els diaris, "ja que determina la restant actualitat informativa, com a font documental i ideològica dels altres mitjans i com a predecessors en l'aixecament o en la presentació de temes que després són coberts pels mitjans audiovisuals".

A més, la joventut és un col·lectiu força heterogeni i amb desigualtat d'accés als mitjans informatius. Per aquesta raó és encara més necessària una acció compensatòria que pugui fer que els i les professionals de la informació, entre d'altres agents implicats, millorin el **tractament informatiu de les persones joves** i, en definitiva, la imatge que projecten.

Per aquesta raó, el PNJCat 2010-2020 vol positivitzar la imatge social de la joventut. Només trencant els estereotips i prejudicis associats al col·lectiu jove aconseguirem avançar cap aquest nou model de país i de societat cohesionada i vertebrada, que creu i confia en la seva joventut, com a aposta de present i de futur.

⁴⁹ Giró X. (2003) *La imatge de la joventut a la premsa escrita. Valors, política i violència.*, Universitat Autònoma de Barcelona.

7.2.1. Objectius estratègics i operatius⁵⁰

3. **Impulsar mesures, codis deontològics i instruments de manera coordinada i consensuada amb els agents implicats per a la millora d'aquest tractament informatiu**
 - 3.1. Augmentar el coneixement sobre la construcció de la imatge social de les persones joves i el seu tractament informatiu als mitjans de comunicació.
 - 3.2. Evitar les simplificacions i l'ús d'estereotips sobre les persones joves, tenint en compte la seva heterogeneïtat.
 - 3.3. Evitar la culpabilització de les persones joves de problemes o conductes socials dels quals no en són directament o únicament responsables, contextualitzant els problemes i realitats específiques que les afecten.
 - 3.4. Visibilitzar aquells problemes estructurals que afecten les persones joves.
 - 3.5. Vetllar perquè es respectin els drets a la intimitat, imatge i dignitat de les persones joves.
4. **Fomentar el paper de les persones joves com a productores d'informació sobre elles mateixes**
 - 4.1. Donar veu i accés als mitjans a col·lectius juvenils implicats socialment. Destacar la contribució de joves associats, joves que destaquen en el seu camp i joves emprenedors al progrés social general.
 - 4.2. Incorporar joves com a fonts de les notícies, experts i creadors d'opinió per tal que la seva veu i visió es tingui en compte tant quan es parla de qüestions juvenils com de temes que afecten tota la societat.
 - 4.3. Potenciar els productes o espais informatius creats i realitzats per persones joves.

⁵⁰ La redacció d'objectius incorpora els aspectes del decàleg derivat de projecte *Joves i Mitjans de comunicació*, impulsat per la Secretaria de Joventut, el Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

7.3. ESTRATÈGIA 3: Cohesió social, societat intercultural i convivència

7.3.1. Objectius estratègics i operatius:

Catalunya requereix d'un sentiment de pertinença i de cohesió social que impulsi la integració de la ciutadania en el seu context més immediat i també global, d'una participació activa a través de l'exercici dels seus **drets i deures** i d'una convivència en una societat que és alhora canviant, diversa i complexa.

La "salut" d'una societat depèn no sols de les lleis o regles de joc establertes, sinó de les competències, els valors i les actituds de la seva ciutadania. Així doncs, no és només l'existència d'institucions democràtiques la que assegura la democràcia, la **cohesió social i la convivència**, sinó també la **virtut cívica** de la gent.

Tenint en compte el potencial d'agent de canvi social que representa el col·lectiu jove, no sols com a ciutadanes i ciutadans del present, sinó com a generadors de transformacions socials, el PNJCat 2010-2020 pretén desenvolupar accions que facilitin l'adquisició d'aquestes competències, valors i actituds, així com incidir sobre els aspectes institucionals i socials que han de contribuir a assolir el repte plantejat.

5. **Promoure el respecte a la diversitat, la convivència, la resolució de conflictes, relacions igualitàries, la prevenció de violències i la solidaritat entre les persones joves**
 - 5.1. Sensibilitzar i capacitar les persones joves en el respecte a la diversitat i la resolució de conflictes, així com la mediació com a instrument (cultura, origen, gènere, condició física o psíquica, orientació sexual, etc.).
 - 5.2. Impulsar les relacions igualitàries entre les persones joves, especialment respecte al seu grup d'iguals (dins i fora de l'àmbit educatiu) i les seves relacions de parella.
 - 5.3. Afavorir les relacions, la convivència i la cooperació intercultural entre la gent jove per millorar el seu coneixement mutu, la cohesió social i l'exercici de la plena ciutadania.
 - 5.4. Impulsar la consciència solidària i la implicació dels i les joves en accions de cooperació al desenvolupament en l'àmbit local i internacional.
 - 5.5. Prevenir i sensibilitzar sobre els comportaments no respectuosos amb la integritat i la llibertat de l'individu, en especial, de la persona jove (tracta i explotació sexual, matrimonis forçats, etc.).

6. Promoure l'acollida i les relacions interculturals entre les persones joves

- 6.1. Fomentar la creació d'espais de proximitat compartits entre joves diversos per potenciar les relacions interculturals en el món juvenil.
- 6.2. Millorar l'acollida, atenció, informació i orientació dels nous ciutadans i ciutadanes per facilitar la seva autonomia.

7. Recuperar els espais públics de les nostres viles i ciutats com a formes d'expressió de la col·lectivitat

- 7.1. Promoure les mesures de prevenció i mediació referent als usos de l'espai públic, més enllà de les ordenances del civisme.
- 7.2. Desenvolupar pactes de convivència als municipis.
- 7.3. Promoure un oci responsable, alternatiu i no basat en el consumisme (així com alternatives d'oci nocturn).
- 7.4. Impulsar l'ús dels espais públics amb perspectiva comunitària i inclusiva, com una eina cabdal de cohesió social.

7.4. ESTRATÈGIA 4: Avançar cap a una societat més vertebrada territorialment, més sostenible i més compromesa amb el medi ambient

7.4.1. Objectius estratègics i operatius

Les persones joves són un col·lectiu especialment afectat per l'estructura territorial del país, en tant que genera uns efectes més intensos en les seves oportunitats per desenvolupar el procés de transició cap a la vida adulta. Així, el PNJCat 2010-2020 aposta per unes polítiques que hauran de vetllar per la reducció d'aquests efectes millorant les oportunitats per desenvolupar el projecte de vida dels i les joves de Catalunya. El Pla vol promoure accions que tenen per objectiu **reduir els efectes discriminatoris** que es generen a partir de l'**estructura territorial del país**, de manera responsable i considerant els impactes que cada model té sobre el benestar de les persones, la qualitat de l'entorn urbà i el medi ambient.

Aquesta estratègia incorpora una triple mirada en el plantejament dels objectius:

8. Promoure una mobilitat accessible i sostenible arreu del territori amb una perspectiva inclusiva

Així, les polítiques de mobilitat i joves tindran per objectiu final enfortir la cohesió social i territorial des del punt de vista de les **necessitats de mobilitat de les persones joves**. Per fer-ho, el PNJCat 2010-2020 estableix un seguit d'objectius operatius vinculats a la mobilitat juvenil que contribuiran a la generació d'un model de mobilitat juvenil basat en mitjans de transport inclusius i d'ús democràtic.

Repensar els nostres hàbits de mobilitat i avaluar els efectes positius dels canvis que hi podem introduir és la clau per avançar cap a un **model col·lectiu de mobilitat més sostenible**. En definitiva, més eficient, segur, equitatiu, competitiu, tranquil i saludable.

- 8.1. Impulsar l'educació i la cultura de la mobilitat sostenible, segura i responsable reconeixent el paper estratègic que pot jugar l'educació en el lleure en la transmissió de valors vinculats a la mobilitat.
- 8.2. Minimitzar les conductes de risc associades a la mobilitat juvenil.
- 8.3. Impulsar la mobilitat sostenible (a peu, en bicicleta, en transport públic i en vehicle elèctric) per tal de disminuir la presència del vehicle privat als carrers i espais públics i reduir els efectes de la mobilitat en el medi ambient.
- 8.4. Reduir el desequilibri en l'accés als serveis i recursos per a les persones joves incorporant la seva participació en les polítiques de planificació urbanística i territorial.

9. Fomentar d'un model de vida més sostenible i respectuós amb el medi ambient entre les persones joves

- 9.1. Sensibilitzar i capacitar les persones joves en actituds sostenibles (residus, consums alimentaris i energètics, etc.).
- 9.2. Fomentar la reducció, reutilització i reciclatge de residus per part de les persones joves.
- 9.3. Promoure el consum de l'agricultura i la ramaderia ecològica (productes de temporada, basats en la dieta mediterrània i de qualitat) entre les persones joves.

10. Apostar per un model territorial i d'urbanisme sostenible i respectuós amb el medi ambient

- 10.1. Apostar per un model territorial amb un ús racional de l'espai, basat en ciutats compactes, evitant la dispersió de nuclis urbans (i de l'abastiment de serveis que se'n deriva), tenint en compte les especificitats i necessitats de cada territori.
- 10.2. Reduir el desequilibri en l'accés als serveis i recursos per a les persones joves incorporant la seva participació en la planificació urbanística i territorial.

**DIMENSIÓ OPERATIVA.
Desplegament i avaluació
del PNJCat 2010-2020
Agents, rols i funcions**

03

1. El model de polítiques públiques del PNJCat

El PNJCat respon a un **model de governança democràtica** on l'Administració no adopta un paper jeràrquic respecte de la resta d'actors, sinó que crea una relació de cooperació i colideratge amb la societat civil. Una de les innovacions del PNJCat 2000-2010 va ser incorporar agents ben diferents (Generalitat, món local i entitats juvenils) en una mateixa planificació de polítiques. Això ha facilitat que aquests agents comparteixin discursos i orientacions en el desenvolupament de les polítiques i que el mateix govern del PNJCat és un òrgan col·legiat entre Generalitat, món local i entitats juvenils, representades a través del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC). Aquesta **rellevància de la societat civil** en les polítiques de joventut no s'ha de quedar a aquest nivell. La intenció del PNJCat, com a instrument de planificació estratègica, és tenyir les polítiques de joventut en tots els àmbits del protagonisme de joves i entitats juvenils.

A l'hora de pensar responsabilitats i funcions en les polítiques de joventut, cal tenir present que administracions i societat civil tenen una naturalesa diferent. El repte, però, ha estat i segueix sent articular les seves diferents naturaleses i les implicacions que això té en les **diferents responsabilitats de cada agent** i el seu paper en les polítiques de joventut.

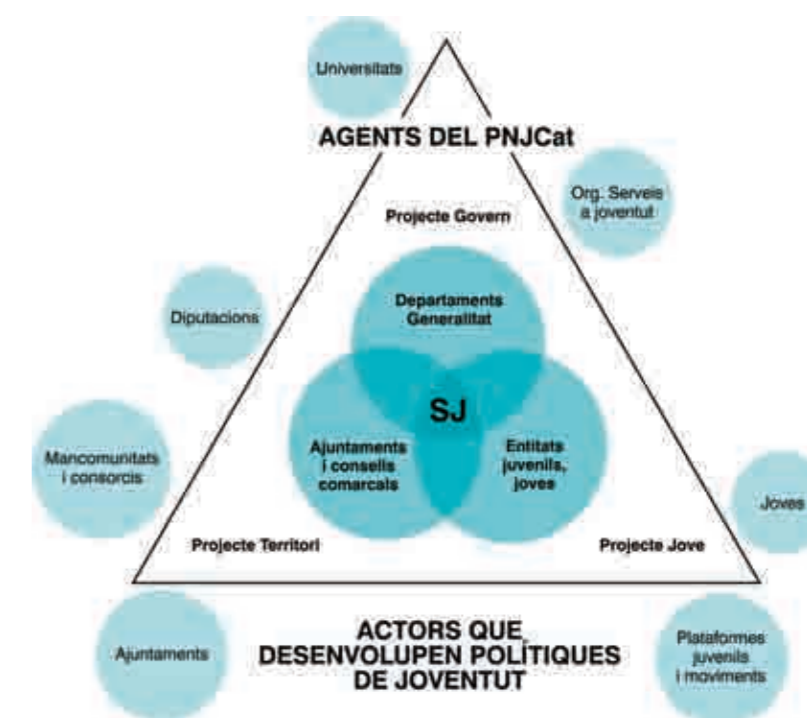
2. Agents del PNJCat i actors en les Polítiques de Joventut

2.1. Els agents del PNJCat

Tenint en compte que el Pla es planteja una missió ambiciosa, es fa necessari que el màxim d'agents institucionals i socials se sumin a treballar per a la consecució dels objectius del Pla. Segons això, cal diferenciar entre els actors de les polítiques de joventut i els agents de PNJCat:

Els agents de PNJCat són els **encarregats de desplegar, desenvolupar i treballar per a l'assoliment dels objectius del Pla**, i són la Generalitat de Catalunya, el món local (consells comarcals i ajuntaments) i el moviment juvenil organitzat. El PNJCat establirà quins són aquests diferents rols i responsabilitats, deixant marge de maniobra i autonomia als agents que participen en el PNJCat per definir les actuacions que els són pròpies.

- **Generalitat.** L'Administració de la Generalitat de Catalunya és l'agent legítim i competent amb la responsabilitat d'articular les polítiques de joventut; les ha de planificar i fer-ne seguiment, en concret del PNJCat. De la mateixa manera li pertoca l'impuls i execució d'aquelles polítiques que transcendeixen l'àmbit local; per això és imprescindible el treball interdepartamental i interinstitucional. També té la funció de traslladar la perspectiva i els objectius que s'expressen a través del PNJCat a escala estatal, europea i internacional.
- **Món local.** L'administració local és un agent protagonista en les polítiques de joventut i del PNJCat a causa de la seva proximitat i de la seva ja consolidada tradició d'intervenció en la realitat juvenil. Per això s'encarrega de desenvolupar les polítiques de joventut en l'àmbit local i, a més, ha de tenir un paper destacat en la planificació, execució i seguiment de les polítiques a escala local, a través dels consells comarcals i ajuntaments, i a escala nacional a través de les entitats municipalistes.
- **Moviment juvenil organitzat.** A diferència dels altres dos agents, el moviment juvenil organitzat (entès com les entitats de base, de segon o tercer nivell, els grups no formals, les plataformes o altres) no té el mandat democràtic de governar. Per contra, és un agent social cabdal amb els qual cal comptar en el disseny, la implementació i l'avaluació del PNJCat. La seva naturalesa, més horitzontal i atomitzada, fa que no es pugui dur a terme el mateix tipus de planificació i de distribució de funcions i responsabilitats que amb els agents institucionals, però malgrat això és un agent fonamental per fer polítiques de joventut properes als joves i adaptades a una realitat canviant. Per això ha d'estar present en la planificació, l'execució i el seguiment de les polítiques de joventut del PNJCat a escala nacional i local.

2.2. Els actors de les polítiques de joventut

Més enllà dels agents del PNJCat, el Pla vol comptar també amb el màxim d'actors institucionals i socials perquè se sumin a treballar per la consecució dels seus objectius. Com hem assenyalat existeixen altres actors cabdals que també desenvolupen polítiques de joventut, malgrat no estiguin necessàriament alineats amb el PNJCat, doncs no l'estableixen com a punt de partida per planificar la seva actuació. Des de la òptica de desplegament del PNJCat, aquests **actors desenvolupen i implementen polítiques de joventut**, però no estan implementant ni desplegant pròpiament el PNJCat 2010-2020 en tant que pla estratègic. Estem fent referència a actors institucionals diversos, com: el Parlament de Catalunya, algunes diputacions, universitats, etc. o a actors socials com les organitzacions prestadores de serveis a la joventut, els joves a títol individual o les entitats, plataformes o grups de joves que desconeixen el PNJCat.

El Pla no té per objectiu limitar el nombre d'agents que el desenvolupen, sinó tot el contrari. La seva voluntat és apropar a aquests actors de les polítiques de joventut cap al Pla, de manera que puguin ser agents i protagonistes del seu desplegament.

Malgrat això, el Pla no té per objectiu limitar el nombre d'agents que el desenvolupen, sinó tot el contrari. La seva voluntat és apropar a aquests actors de les polítiques de joventut cap al Pla, de manera que puguin ser agents i protagonistes del seu desplegament.

- **Generalitat de Catalunya**, en sentit ampli, que inclou el Govern i tota l'Administració de la Generalitat, alhora que el Parlament, en tant que són actors cabdals i tenen la responsabilitat de fer el seguiment, incidir i articular les polítiques de joventut i el PNJCat.
- **Món local**, en sentit ampli, que inclou tots els agents institucionals de l'àmbit local que incideixen o desenvolupen polítiques de joventut o polítiques que afecten les persones joves (diputacions, mancomunitats o consorcis, plans comunitaris, etc.).
- **Societat civil**. El PNJCat vol tenir en compte tots aquells agents, organitzats o a títol individual, que són actors socials cabdals per al disseny, la implementació i l'avaluació de les polítiques que afecten els i les joves, sigui per la seva incidència sobre aquests, pel seu coneixement, perquè són destinataris o protagonistes de les polítiques (entitats prestadores de serveis, universitats, joves a títol individual, etc.).

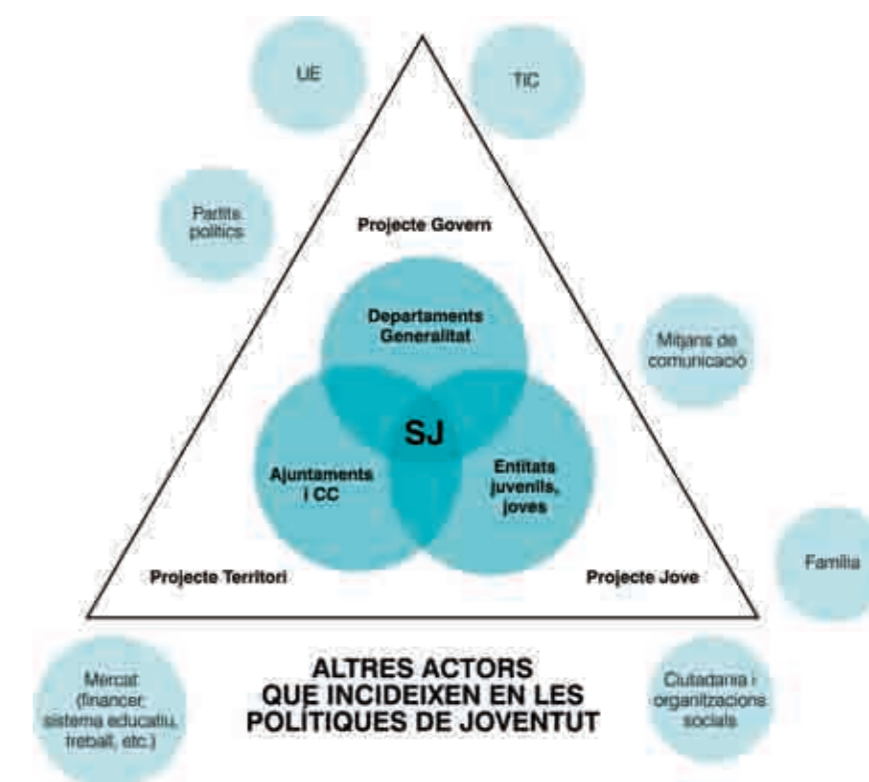
Aquesta diferenciació entre agents de PNJCat i actors no preten crear categories de major o menor importància en el desenvolupament de les polítiques de joventut, sinó que només preten aclarir qui són els responsables del desplegament del Pla (els anomenats agents), per tal de poder atorgar les funcions, responsabilitats i rols en el seu desplegament.

D'aquesta manera, quan el Pla vulgui mesurar la seva acció o els seus resultats, només ho farà respecte als agents que treballen alineats amb els objectius del Pla i que planifiquen i executen la seva actuació per tal de contribuir al seu assoliment, de manera explícita i conscient.

2.3 Altres actors que incideixen sobre les Polítiques de Joventut

D'altra banda, més enllà dels agents del PNJCat o dels actors que executen polítiques de joventut, hi ha altres actors que també incideixen sobre el desenvolupament de les polítiques o sobre la situació de la gent jove (mercat de treball, mercat de l'habitatge, sistema educatiu, família, etc.) i que també caldrà tenir en compte.

Aquests actors tampoc es poden considerar com a agents del PNJCat ni com a actors que desenvolupen polítiques de joventut. No obstant això, donada la seva rellevància i capacitat d'incidència sobre les persones joves o sobre els aspectes estructurals que les afecten, són també objectiu del Pla. És a dir, el Pla dirigirà la seva actuació a intentar incidir sobre ells per tal de transformar-los (mercat de treball, mercat de l'habitatge, sistema educatiu, família, etc.) i avançar en l'assoliment dels objectius del Pla.

3. Nivells del desplegament del PNJCat

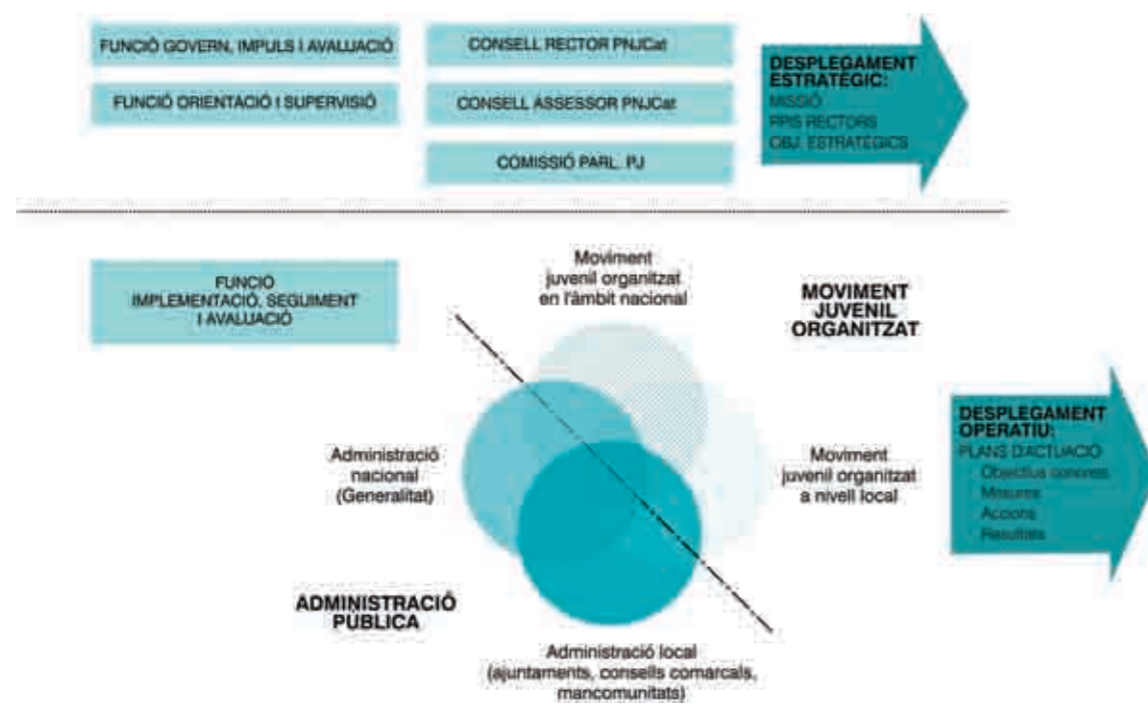
Una de les conclusions de l'avaluació del disseny del PNJCat 2000-2010 és que la definició de funcions que se'n derivaven era poc específica. El desplegament del nou PNJCat 2010-2020 s'estructura a partir d'unes funcions concretes que s'identifiquen com a **funcions clau per al desplegament**. Aquestes funcions, de forma general, són atribuïdes a agents diferents, cada un dels quals tindrà responsabilitats explícites amb tasques específiques. Cal tenir en compte que les diferents funcions han de tenir una estreta relació amb els objectius estratègics que identifica el Pla, del qual cal assenyalar dos nivells de desplegament:

Desplegament estratègic del Pla

- La funció de govern, impuls i avaluació estratègica del Pla
- La funció d'orientació i control del Pla

Desplegament operatiu del Pla

- La funció d'implementació, seguiment i avaluació operativa del Pla

3.1. Desplegament estratègic del PNJCat

Cal assenyalar que la **Secretaria de Joventut de la Generalitat (SJ)** tindrà un paper cabdal en tots dos nivells de desplegament, tant l'estratègic com l'operatiu, que es deriva de la seva responsabilitat política en aquest àmbit⁵¹. És per aquest motiu que la SJ juga un rol destacat d'impuls i vetlla perquè els diferents agents de les polítiques de joventut disposin del suport i els recursos per dur a terme la seva tasca i desenvolupar la seva actuació seguint els principis rectors, alhora que garanteix la coordinació i la coherència entre els diferents nivells i eines de desplegament del PNJCat.

El desplaament estratègic del PNJCat comporta el desenvolupament de dues grans funcions.

- **La funció de govern, impuls i avaluació estratègica del Pla**
- **La funció d'orientació i supervisió del Pla**

Cada una d'elles disposarà d'uns òrgans i agents que seran els responsables d'executar aquesta funció.

3.1.1. Funció de govern, impuls i avaluació estratègica

La funció de govern i impuls comporta la **responsabilitat última en l'orientació política i estratègica del PNJCat**. Significa la definició i concreció de les seves línies principals, l'estructuració dels temps i la definició dels moments i actors cabdals per a la seva posada en marxa, implementació, seguiment, avaluació estratègica a la meitat de la seva vigència (el 2015) i avaluació final del PNJCat al 2020.

Existeix un únic òrgan responsable del desenvolupament de la funció de govern i d'impuls estratègic del Pla, que és el seu Consell Rector.

Consell Rector. Òrgan institucional encarregat del govern del PNJCat, està format pels agents impulsors del Pla: Consell Nacional de Joventut de Catalunya (**CNJC**), en representació del teixit associatiu juvenil, les entitats municipalistes en representació del món local (Associació Catalana de Municipis i Comarques **-ACM-** i Federació de Municipis de Catalunya **-FMC-**) i la **SJ**, en representació de la Generalitat de Catalunya. Entre les seves funcions hi ha

⁵¹ Tal com marca l'article 142 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya és la Generalitat qui té la competència exclusiva en polítiques de joventut.

impulsar l'elaboració del PNJCat, fer-ne el seguiment i avaluar-lo. És el màxim òrgan de govern del Pla i en marca les grans línies polítiques, afavorint una línia d'actuació institucional conjunta. També és el responsable del desplegament operatiu del Pla, així com de les eines i òrgans que se'n derivin.

3.1.2. Funció d'orientació i supervisió

Donada la importància i el volum d'agents implicats en el PNJCat i la seva voluntat d'esdevenir un marc de referència i de consens de tots els actors de les polítiques de joventut, cal que en el desplegament estratègic del Pla es pugui rendir comptes sobre l'enfocament i les accions desenvolupades. Per a això, és necessari que es dugui a terme una supervisió i orientació del seu desplegament, a nivell estratègic. Es tracta de dur a terme el control i la supervisió del Pla –tant de caràcter polític com tècnic– sobre quines han de ser les qüestions a redefinir mentre s'implementa el PNJCat, quins possibles canvis cal proposar al Consell Rector en les línies d'acció, programes, etc.

Hi haurà dos òrgans responsables de dur a terme aquesta funció d'orientació i supervisió del Pla: un de caràcter més tècnic i acadèmic i un altre de caràcter més polític:

Consell Assessor. El formen persones expertes en joventut i en els àmbits sobre els què actua el Pla, provinents de la praxis i de l'àmbit acadèmic.

Els membres del Consell assessor seran els responsables de vetllar per la coherència i la conveniència dels plantejaments i actuacions del PNJCat; esdevenint un espai consultiu, de debat i de reflexió conjunta on plantejar al Consell rector del PNJCat innovacions i canvis de caràcter substantiu o metodològic del Pla.

Comissió Parlamentària (d'estudi de la situació de les polítiques de joventut a Catalunya). La comissió d'estudi de les polítiques de joventut del Parlament de Catalunya serà l'òrgan responsable de dur a terme el control polític de les actuacions del PNJCat (disseny, implementació, seguiment i avaluació del mateix). Farà el seguiment de l'evolució de la realitat juvenil així com el control de l'acció de govern i del Consell rector del PNJCat, com a òrgan responsable de l'impuls del Pla. Formen part de la comissió els membres de tots els partits amb representació a la cambra i demanaran la compareixença dels membres del Consell rector per a rendir comptes sobre l'evolució i el desenvolupament del PNJCat quan ho considerin necesari.

3.2. Desplegament operatiu del PNJCat

El desplegament operatiu del PNJCat comporta el desenvolupament d'una única funció principal: la funció d'**implementació, seguiment i avaluació operativa** del Pla. Aquesta funció necessitarà de múltiples òrgans i instruments per a dur-se a terme. Es tracta, doncs, de:

- Definir i distribuir **rols i responsabilitats** entre els agents del Pla.
- Crear els **òrgans i instruments** necessaris per al seu desplegament que contribuïran a l'execució d'aquesta funció.
- Convertir el plantejament estratègic del Pla en **programes, mesures i actuacions**, que han de contribuir a la missió del Pla.

3.2.1. Funció d'implementació, seguiment i avaluació operativa del PNJCat

Més enllà del desplegament, l'impuls i el seguiment estratègic del Pla, cal dissenyar, implementar i executar les mesures, accions i programes necessaris per avançar cap a l'assoliment dels objectius establerts.

En aquesta tercera **funció executiva** prendran part tots **els agents de Pla**, assumint i desenvolupant diferents funcions i rols. El nou PNJCat estableix les funcions de cada un dels agents presents en el desplegament del Pla i quins seran els òrgans, canals i instruments que han de fer possible una **acció coordinada i coherent** que permeti aquest abordatge integral de les polítiques de joventut, adaptant-se a les necessitats i especificitats del territori, evitant duplicitats, optimitzant els recursos destinats i augmentant-ne l'impacte.

El nou PNJCat 2010-2020 incorpora un canvi en l'estructura global del desplegament que reforça la dicotomia entre la **dimensió nacional-local** com a eix vertebrador del mateix Pla, que té unes implicacions en l'estructuració de la part operativa del PNJCat.

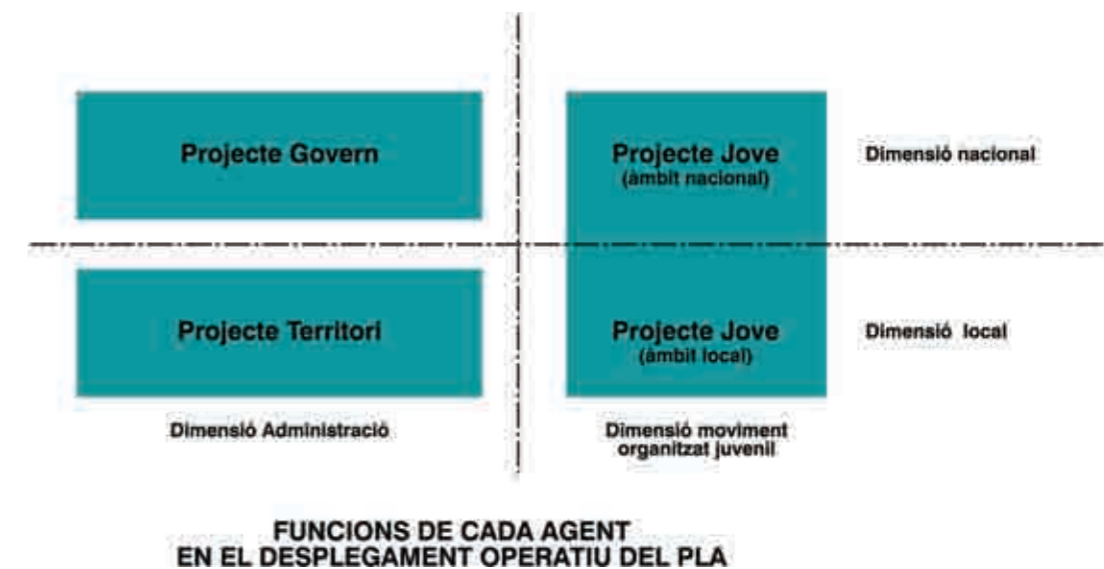
De manera específica, aquest model passa per reconèixer dos àmbits d'acció en les polítiques de joventut: el nacional i el local. Aquesta organització té dues implicacions importants:

- Permet **reconèixer les diferents realitats i funcions del teixit associatiu juvenil** en relació amb la seva dimensió territorial.
- Incorpora **riquesa** a l'hora de definir funcions i responsabilitats dins del desplegament del Pla.

D'altra banda, aquest nou esquema organitzatiu, pel que fa a l'esquema de desplegament, implica posicionar el **Projecte Jove com un agent transversal** que actua en la dimensió nacional i en la dimensió local.

Aquesta nova estructura es justifica a partir de la idea que les entitats juvenils no poden tenir el mateix nivell de responsabilitat que l'administració pública i, per tant, han d'estar ubicades en un altre nivell dins del desplegament del PNJ-Cat i de les polítiques de joventut.

No obstant això, l'objectiu és que el moviment juvenil organitzat pugui fer una **funció d'interlocució** en l'àmbit nacional i en el local, però que alhora també contribueixi a l'**execució dels objectius** substantius del Pla, en la seva mesura i establint les seves fites.

3.2.2. Funcions de cada agent en el desplegament operatiu del PNJCat

Cal assenyalar dues grans línies d'acció que desenvoluparan tots els agents del Pla:

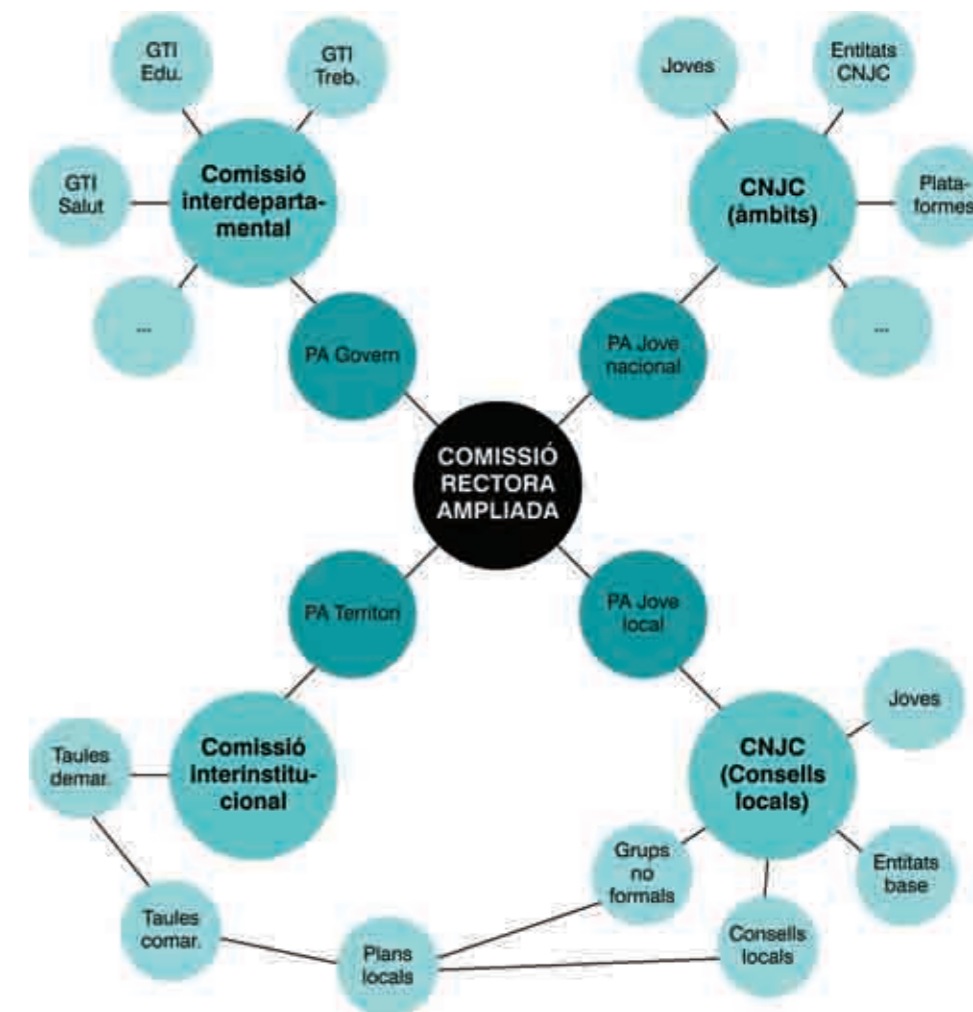
Acció. Desenvolupament d'accions, mesures, programes i serveis per tal d'executar i avançar cap als objectius plantejats per part de cada agent del Pla (en l'àmbit nacional o local).

Interlocució. Negociació, diàleg i consens del disseny, execució, seguiment i avaluació de les polítiques de joventut (plans d'actuació, mesures, programes, resultats esperats, etc.) a desenvolupar o desenvolupades per cada agent (en l'àmbit nacional i local).

4. Estructura organitzativa del desplegament operatiu del PNJCat 2010-2020

Per tal de poder desplegar el PNJCat 2010-2020 i les funcions assenyalades s'estructuren els òrgans, espais i instruments següents:

PA Pla d'actuació
GTI Grup de treball interdepartamental

Tenint en compte la diversitat d'agents del Pla (Generalitat de Catalunya, món local i moviment associatiu organitzat, en sentit ampli), la seva implementació s'estructurarà a través de **tres projectes** en funció de quins són **els agents principals**:

- L'acció de la Generalitat de Catalunya en el desplegament del PNJCat / **Projecte Govern**.
- L'acció del món local en el desplegament del PNJCat / **Projecte Territori**.
- L'acció del moviment juvenil organitzat en el desplegament del PNJCat / **Projecte Jove**.

Aquests projectes han de ser la **concreció del marc estratègic del Pla**, establint els objectius concrets a treballar, les funcions a desenvolupar per cada agent, així com els instruments i espais necessaris per al seu desenvolupament. Una implementació eficaç ha de passar, de forma necessària, per uns objectius clars per cadascun dels projectes en connexió i correlació amb els objectius estratègics del Pla i per la concreció de responsabilitats per a cadascun dels agents implicats.

És convenient fer èmfasi novament en la importància que tenen totes les administracions per al desenvolupament de les polítiques de joventut, ja que la integralitat de les polítiques de joventut comporta un tractament de tots els àmbits de la vida de les persones joves, i això fa indispensable una bona col·laboració entre els diferents departaments, entre les diferents administracions i també amb els actors joves.

En la línia del model de la governança democràtica, la **Secretaria de Joventut** ha de jugar un paper destacat que no consisteix a tenir una posició jeràrquica superior a la resta d'agents, sinó que l'obliga a garantir la correcta coordinació i el suport a tots els agents. En aquest sentit i com acabem de veure, l'òrgan de govern del PNJCat és un òrgan col·legiat on participa també el món local i el moviment juvenil organitzat, a través del CNJC, en el mateix nivell que el Govern de la Generalitat.

Oficina tècnica del PNJCat

Es proposa que una oficina tècnica del Pla vetlli per **la relació, la coordinació en la implementació i la coherència entre els tres projectes** i alhora faciliti informació al Consell Rector, així com al Consell Assessor i a la Comissió Parla-

mentària, si s'escau. És a dir, ha de vetllar per un desplegament eficaç, eficient i complementari de les actuacions que es plantegin des dels tres projectes d'acció. La tasca de l'oficina tècnica també ha d'assegurar la continuïtat, coherència i comunicació constant entre els plantejaments dels òrgans de govern del Pla i els tres projectes responsables del desplegament.

L'oficina tècnica té una doble perspectiva de treball:

- **Horitzontal**: basada en la coordinació, impuls i seguiment de les actuacions planificades des del Projecte Govern, des del Projecte Territori i el Projecte Jove.
- **Vertical**: basada en la informació bidireccional de dalt a baix. Caldrà transmetre als projectes les prioritats d'acció dels òrgans de govern i trametre informes de l'actuació dels projectes al Consell Rector, al Consell Assessor i a la Comissió Parlamentària.

La Generalitat de Catalunya, a través de la Secretaria de Joventut, té un paper destacat en el PNJCat, ja que té les competències en polítiques de joventut i, per tant, n'és responsable.

A més, l'assoliment de la missió del Pla, la integralitat de les polítiques de joventut que se'n deriven i les necessitats a què vol donar resposta comporten un tractament de tots els àmbits de la vida de les persones joves i això fa indispensable una bona col·laboració i un treball transversal i coordinat amb els diferents departaments de la Generalitat. Aquesta acció conjunta és la que permetrà abordar la complexitat dels fenòmens que afecten la situació social de les persones joves i possibilitarà la generació d'oportunitats per a la igualtat.

Per tal d'articular l'acció de la Generalitat de Catalunya en el desplegament del PNJCat, es desenvoluparà el Projecte Govern com el marc que **concreta, planifica i articula** totes aquelles **actuacions** que es duen a terme des de la Secretaria i la resta de l'administració **de la Generalitat**, en els seus diversos departaments, per la consecució dels objectius del PNJCat 2010-2020. Els agents responsables de dissenyar, implementar i avaluar el Projecte Govern són els **departaments de la Generalitat** de Catalunya.

4.1. L'acció de la Generalitat de Catalunya en el desplegament del PNJCat – Projecte Govern

4.1.1. Agents i funcions per al desplegament del Projecte Govern

Cal destacar que la Secretaria de Joventut tindrà un paper cabdal en l'impuls, la implementació i el seguiment del desplegament del PNJCat per part de la Generalitat i es disposarà de les eines i espais necessaris per tal de poder dur a terme una acció coordinada i coherent entre els múltiples agents. Tenint en compte que la missió del Pla és poden incidir en les condicions de vida de les persones joves i en la transformació d'aspectes estructurals, serà cabdal concretar un treball coordinat amb els departaments que estableixi els objectius específics, programes i actuacions partint dels objectius estratègics que persegueix el Pla.

L'estructura d'objectius del PNJCat segueix un marc lògic, de manera que els objectius estratègics i operatius establerts es concretaran en objectius específics a perseguir per cada un dels agents, en aquest cas, els departaments de la Generalitat, en els diferents reptes. L'avaluació de l'anterior Pla va posar de manifest la necessitat de vetllar per la **coherència i la correspondència entre el marc estratègic i els seus objectius**, i la concreció dels objectius específics que es derivaran en accions, mesures i programes que han de permetre avançar cap a la consecució de la missió del Pla.

- Promoure la perspectiva juvenil com a eix transversal de l'acció de govern de la Generalitat.
- Analitzar quines són les necessitats de la població jove en cada àmbit competencial, quins programes i/o actuacions estan implementant per cobrir-les i avaluar-ne l'eficàcia i eficiència.
- Assessorar i donar suport als departaments en matèries relacionades amb les polítiques de joventut.
- Elaborar una anàlisi detallada i sistemàtica de necessitats, mancances i possibles duplicitats en les polítiques del Govern de la Generalitat adreçades a les persones joves.
- Impulsar la implementació de programes i actuacions en matèria de joventut per part dels diferents departaments en què s'estructura la Generalitat.
- Avaluar els efectes de les polítiques departamentals en les problemàtiques juvenils detectades.
- Dissenyar, implementar i avaluar programes pilot en matèria de joventut en els diferents àmbits i reptes del PNJCat.

4.1.1.2. Eines per al desenvolupament del Projecte Govern

- Dissenyar, implementar i avaluar programes i actuacions en matèria de joventut en el seu àmbit competencial seguint els objectius establerts als Plans d'actuació (presentats a l'apartat següent).
- Proposar, en el marc de la Comissió Interdepartamental de Polítiques de Joventut (CIPJ) o altres espais interdepartamentals, l'adopció de mesures en matèria de joventut que afectin més d'un departament.

El Pla d'Actuació de les Polítiques de Joventut (a partir d'ara PAPJ) és l'instrument de planificació que concreta, estructura i organitza l'acció de la Generalitat de Catalunya per al desplegament i la consecució dels objectius del PNJCat.

El PAPJ ha de partir dels objectius estratègics i operatius del PNJCat i els ha de concretar en **objectius específics per a cada un dels reptes**, alhora que ha d'assenyalar els departaments i àrees responsables de la seva execució.

El pla d'actuació tindrà una **vigència de cinc anys** la qual cosa permetrà ampliar el marge disponible entre el disseny, l'execució i l'avaluació del PAPJ i casar l'eina de concreció i de planificació de l'acció de la Generalitat en el desplegament del PNJCat amb els terminis del Pla (de deu anys) i de la revisió estratègica a fer a meitat de la seva implementació, el 2015. D'aquesta manera es dissenyaran, implementaran i avaluaran dos plans d'actuació durant la vigència del PNJCat 2010-2020.

El PAPJ serà un pla dinàmic i estarà obert a la incorporació de noves actuacions i, si s'escau, de nous objectius específics. S'establiran **eines de seguiment i avaluació continuada** que han de permetre l'avaluació de resultats i d'impacte de les accions desenvolupades, per tal de poder valorar la seva continuïtat o modificació.

Agents responsables: la SJ el coordina. En són executors la mateixa SJ i els departaments de la Generalitat.

Grups de treball interdepartamental (GTI), formats per representants dels diferents departaments de la Generalitat. Es crearà un GTI per a cada àmbit del PAPJ amb correspondència amb els reptes del PNJCat. La composició d'aquests GTI serà àmplia i transversal, amb presència dels departaments i àrees que intervenen o tenen influència sobre cada un dels reptes, més enllà de si en desenvolupen les competències exclusives. Aquesta composició permetrà

El Projecte Govern resulta de l'acció coordinada en matèria de joventut dels Departaments de la Generalitat liderats per la Secretaria de Joventut com agent que vetlla per l'acompliment dels objectius i reptes del PNJCat 2010-2020.

treballar segons la **integralitat** plantejada en el PNJCat i donar una **resposta múltiple i coordinada** a problemàtiques que són, alhora, multicausals.

També s'incorporarà la participació de **representants del moviment juvenil organitzat** i/o de representants de món local, en cas que es consideri d'interès o oportú.

També es podran formar GTI per temes més concrets, més enllà del seguiment de cada un dels reptes, en cas que fos necessari.

Els referents de Joventut en els departaments. Els departaments de la Generalitat hauran de tenir uns referents en temes de joventut. Seran persones i/o equips que permetran disposar d'interlocutors estables amb els departaments i millorar el coneixement sobre les diferents realitats departamentals. Les seves funcions seran:

- Vetllar que el departament incorpori la perspectiva juvenil en les seves polítiques.
- Ser el referent de la SJ al departament. Entre altres coses, s'encarregaran de la gestió ordinària del PAPJ en el marc del mateix.

La **Comissió Interdepartamental de Polítiques de Joventut (CIPJ)**, formada per representants de tots els departaments de la Generalitat de Catalunya, té com a funcions, segons l'article 2 del Decret 358/2004:

- Proposar les línies d'actuació en matèria de joventut de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (d'acord amb el que estableix al PNJCat) i elaborar el PAPJ 2010-2015 i 2015-2020.
- Sensibilitzar les diferents àrees del Govern de la necessitat d'impulsar polítiques per a la gent jove i d'orientar-les segons les especificitats del col·lectiu.
- Coordinar les actuacions de l'Administració de la Generalitat en polítiques de joventut.
- Crear i impulsar comissions tècniques de treball, segons les línies d'actuacions, per executar polítiques de joventut.
- Impulsar l'acció de l'Administració de la Generalitat de Catalunya en matèria de joventut.
- Fer el seguiment dels plans d'actuació en polítiques de joventut.

El Govern anual de Joventut. El Govern de la Generalitat es reunirà en sessió extraordinària per tal d'impulsar aquelles polítiques de joventut que consideri prioritàries com a mínim un cop l'any. Aquest Govern elevarà el rang de les polítiques de joventut, facilitarà l'assoliment dels compromisos per part dels departaments i permetrà donar més visibilitat (i centralitat) a les polítiques de joventut en el marc de la Generalitat i de la societat en general.

El suport i l'assessorament de la SJ en matèria de joventut als departaments: la SJ oferirà suport i assessorament en matèria de joventut a aquells departaments que ho desitgin. Aquest suport i assessorament pot adoptar les formes següents:

- Materials, recursos i bones pràctiques a disposició dels departaments amb informació sobre com dissenyar, implementar i avaluar polítiques públiques tenint en compte la perspectiva juvenil. Aquests materials es podrien penjar a l'eCatalunya.
- Formació i recerca aplicada, adaptada a les especificitats de l'acció departamental.
- Assessoraments puntuals als departaments sobre temes concrets.
- Actuacions i/o programes pilot: actuacions i pilotatge de programes concrets, amb el suport i impuls de la SJ, per tal d'experimentar noves eines o serveis. A partir de la seva avaluació i resultat, es podrien estendre amb caràcter general.

Les partides pressupostàries de Joventut: la SJ treballarà per tal que els departaments disposin d'una bossa de diners i implementin determinats programes en l'àmbit de joventut. Aquestes poden emmarcar-se en convenis de col·laboració i la CIPJ seria l'òrgan implicat en aquestes partides. Els GTI també poden elevar propostes d'actuacions i/o programes a la CIPJ per rebre finançament de les partides de joventut.

4.2. L'acció del món local en el desplegament del PNJCat – Projecte Territori

El món local té un paper destacat en el PNJCat ja que les polítiques de joventut han de respondre a les necessitats i projectes de la gent jove. I el món local està en contacte directe amb les persones joves i amb les seves necessitats i problemàtiques, fet que permet dissenyar solucions més ajustades al seu context immediat.

L'acció del món local garanteix una implementació de les polítiques de joventut adaptades a les necessitats específiques de cada territori i de cada col·lectiu. I

per tant, garanteixen la igualtat d'oportunitats de les persones joves en el desenvolupament dels seus projectes vitals, afavoreixen l'arrelament de la població jove al territori i potencien el desenvolupament de serveis adreçats a la gent jove en el territori.

Per aquesta raó, cal que el **treball interinstitucional** (dins els mateixos agents institucionals de món local) i també **interdepartamental** vagi més enllà de la posada en comú de què fa cada agent o àrea. Cal definir els rols i les funcions de cada un dels agents presents en el desplegament a territori del PNJCat, així com els òrgans, canals i instruments necessaris per garantir una acció coordinada, coherent, eficient i eficaç per a l'assoliment dels objectius del PNJCat 2010-2020.

Per tal d'articular l'acció del món local en el desplegament del PNJCat es desenvoluparà el Projecte Territori com el **marc** que **concreta, planifica i articula** les actuacions en polítiques de joventut de les administracions d'àmbit local per a la consecució dels objectius estratègics del PNJCat.

Com en el cas del Projecte Govern, també inclou les accions a desenvolupar des de la Secretaria de Joventut cap al món local per tal d'afavorir i facilitar el desenvolupament dels objectius específics del projecte Territori i de les funcions a desenvolupar per cada un dels agents.

4.2.1. Agents i funcions per al desplegament del Projecte Territori

Els agents responsables de dissenyar, implementar i avaluar el Projecte Territori són els ens locals de Catalunya (ajuntaments, consells comarcals, diputacions, mancomunitats de municipis, consorcis de municipis...) i la SJ.

Cal destacar que els ens locals i la Secretaria de Joventut tindran funcions diferenciades, tenint en compte la responsabilitat específica de SJ en l'impuls, la implementació i el seguiment del PNJCat. Tot i això, les funcions seran complementàries i es disposarà de les eines i espais necessaris per tal de poder acomplir una acció coordinada i coherent entre els múltiples agents. Tenint en compte que la missió del Pla és poder incidir en les condicions de vida de les persones joves en el seu entorn més immediat, serà fonamental concretar un treball coordinat amb el món local que estableixi els objectius específics, programes i actuacions partint dels objectius estratègics que persegueix el Pla.

- Garantir el desplegament de les polítiques de joventut a tot el país (SJ).
- Coordinar la interinstitucionalitat de les polítiques de joventut (SJ).

4.2.1.1. Funcions dels agents del Projecte Territori

4.2.1.2. Eines i espais per al desenvolupament del Projecte Territori

- Dissenyar, fer seguiment i avaluació de les línies d'actuació estratègica per al desenvolupament territorial del PNJCat (SJ, ens locals).
- Potenciar la institucionalització de les polítiques de joventut en l'administració local (SJ, ens locals).
- Enfortir el treball conjunt de caràcter interinstitucional facilitant canals d'interlocució àgils, eficients i estables que permetin la detecció de necessitats específiques de cada territori i la prioritització i adaptació de les actuacions al territori (SJ).
- Impulsar mecanismes de coordinació entre institucions i administracions per fer més eficients i eficaces les polítiques de joventut (SJ, ens locals).
- Proveir suport a la planificació de polítiques de joventut al territori: subvencions, suport tècnic i formació (SJ, consells comarcals).
- Planificar i desplegar polítiques de joventut de caràcter integral i adaptades a les necessitats a partir d'un diagnòstic (ens locals).
- Dialogar amb el moviment associatiu juvenil en el territori (SJ, ens locals).

Plans d'Actuació Territorial (PAT) en PJ. És cabdal que l'estructura d'objectius del PNJCat segueixi un marc lògic, de manera que els objectius estratègics i operatius establerts al Pla es concretin amb uns objectius específics a perseguir per cada un dels agents en els diferents reptes.

Per aquesta raó, es fa necessària l'existència d'un projecte que concreti, planifiqui i articuli l'acció del món local per al desplegament i l'assoliment dels objectius del PNJCat. Aquest projecte ha de contenir els objectius específics, les funcions de cada agent i les fites principals que ha d'assolir cada un en el desplegament del Pla.

Aquest projecte disposarà d'un **Pla d'Actuació Territorial de Joventut** com a eina principal per a la planificació de les polítiques a desenvolupar pel món local per a la consecució dels objectius del Pla. Per això, el Pla d'Actuació Territorial ha de partir dels objectius estratègics i operatius del PNJCat i ha de concretar-los en objectius específics per a cada un dels reptes. Alhora cal que assenyali els agents responsables de la seva execució i permetre així dissenyar i implementar polítiques integrals de joventut des de la proximitat.

El Projecte Territori és el conjunt d'accions desenvolupades des del Món local, i amb el suport de la SJ, per a la consecució dels reptes i objectius del PNJCat 2010-2020.

La redacció d'aquest pla d'actuació ha de ser col·legiada o compartida amb els diferents agents implicats (SJ, ajuntaments, consells comarcals) a través de la seva participació en la comissió interinstitucional de PJ, que es descriu a continuació.

El pla d'actuació tindrà una **vigència de cinc anys**, la qual cosa permetrà ampliar el marge disponible entre el disseny, l'execució i l'avaluació del PAT i casar **l'eina de concreció i de planificació de l'acció del món local en el desplegament del PNJCat** amb els seus terminis (de deu anys) i de la revisió estratègica a fer a meitat d'implementació del Pla, el 2015. D'aquesta manera es dissenyaran, implementaran i avaluaran dos plans d'actuació territorials durant la vigència del PNJCat 2010-2020.

El PAT serà un pla dinàmic i estarà obert a la incorporació de noves actuacions i, si s'escau, a nous objectius específics. S'establiran eines de seguiment i l'avaluació continuada que han de permetre l'avaluació de resultats i de l'abast de les accions desenvolupades, per tal de poder valorar la seva continuïtat o modificació.

Agents responsables: les entitats municipalistes (ACM i FMC). En són executors els agents de món local (ajuntaments, mancomunitats, consells comarcals, etc.) i la mateixa SJ.

Comissió Interinstitucional de PJ. Aquesta comissió serà un òrgan col·legiat format per representants de món local (ajuntaments, consells comarcals), les entitats municipalistes i la Secretaria de Joventut. Tindrà per funcions:

- Proposar les línies d'actuació en matèria de joventut del món local (d'acord amb el que estableix el PNJCat) i elaborar el PAT 2010-2015 i 2015-2020.
- Sensibilitzar els diferents agents de món local de la necessitat d'impulsar polítiques per a la gent jove i d'orientar-les segons les especificitats del col·lectiu.
- Coordinar les actuacions de món local en polítiques de joventut.
- Crear i impulsar comissions o taules de treball, segons les línies d'actuacions, per executar polítiques de joventut en el món local.
- Impulsar l'acció del món local en matèria de joventut de manera coherent i amb correspondència amb els objectius establerts al Pla.

- Dissenyar i fer el seguiment dels plans d'actuació territorials en polítiques de joventut i de la consecució de les fites establertes.

La periodicitat serà anual, excepte en tres moments de la vigència del Pla en els quals caldrà augmentar-la. Es pactarà la periodicitat excepcional en el mateix marc de la Comissió, sigui lligada a aquests tres moments o a altres situacions excepcionals que requereixin d'un treball més intensiu de l'esmentada Comissió:

- Durant la posada en marxa del PNJCat 2010-2020 per tal de poder dissenyar el PAT en el marc de la comissió.
- Durant la revisió estratègica a la meitat de vigència de Pla, al 2015.
- Durant l'avaluació del Pla, al final de la seva vigència, al 2020.

Altres espais de coordinació interinstitucional. Per tal de poder articular i desenvolupar les funcions assignades, la Comissió Interinstitucional de PJ s'estructurarà a través de diverses taules que permetran el desenvolupament de les seves funcions i afavoriran un treball integral, coordinat i adequat a la realitat i les necessitats del territori.

- **Taules de coordinació de demarcació.** Són els espais de coordinació entre la Secretaria de Joventut, consells comarcals i ajuntaments d'una demarcació. Les seves funcions han de ser de diagnòstic compartit de les necessitats a escala de les diferents zones de la demarcació. Aquesta actuació estarà vinculada a les accions de caràcter territorial i substantiu que tinguin la implicació dels diferents departaments de la Generalitat. La freqüència de trobada pot ser anual.
- **Taules de coordinació comarcal.** Són els espais de coordinació dels representants dels consells comarcals i dels municipis. Es planteja un espai de treball conjunt a escala comarcal per fer seguiment de les polítiques executades, necessitats comunes, tipus de suport a oferir per part dels Consells Comarcals, etc. La freqüència de trobada pot ser quadrimestral. Aquestes taules han d'estar connectades amb les taules de demarcació, per tal d'establir una relació bidireccional que serveixi per traslladar i fer arribar els inputs cap a la Comissió Interinstitucional i a l'inrevés.

En cas que es consideri necessari, es podrà incorporar als espais esmentats la participació d'actors juvenils, o altres actors institucionals o socials que es considerin rellevants.

Altres eines per al desenvolupament de Projecte Territori. Un darrer nivell de concreció del PNJCat 2010-2020 i del Projecte Territori són els plans territorials de joventut (plans locals, comarcals o mancomunats de joventut) a desenvolupar per part de cada un dels agents de món local. Caldrà que els **actors joves vinculats a cada territori** hi puguin participar, incidir i corresponsabilitzar-se del disseny, la implementació i l'avaluació.

— **Plans Locals de Joventut* (PLJ).** Han de permetre fer polítiques integrals de joventut des de la proximitat municipal. El pla local ha de ser una eina de treball que respongui a les circumstàncies pròpies de cada realitat i ha de concretar els objectius del PNJCat, adaptant-los al seu context. Els plans locals de joventut representen el marc estratègic que dona cobertura i sentit a les polítiques de joventut, i des d'aquest punt de vista no té importància quina sigui la mida del municipi. Les polítiques de joventut han de respondre en tota circumstància a un diagnòstic de la situació, un disseny i planificació estructurats i un model d'avaluació, emmarcats en el marc estratègic del PNJCat.

— **Plans Comarcals de Joventut* (PCJ).** Són un instrument dels consells comarcals que, en el marc del PNJCat, possibiliten exercir les funcions d'assistència i cooperació als municipis en matèria de joventut. Els PCJ tenen la funció d'impulsar les polítiques locals de joventut, atenent les necessitats específiques dels municipis de cada comarca, creant xarxes de treball amb els ajuntaments i vetllant per l'aplicació d'unes polítiques locals de joventut de qualitat que contribueixin a l'assoliment dels objectius del PNJCat.

— **Plans Mancomunats de Joventut (PMJ).** Són un instrument de caràcter intermunicipal que facilita l'adequació de la planificació de les polítiques de joventut a un territori amb una especificitat determinada (municipis molt petits amb necessitats similars, mancomunitats de municipis, etc.) Els plans mancomunats afavoreixen la resposta de les necessitats de les persones joves al territori de forma coordinada i amb eficiència en la gestió dels recursos.

El suport i assessorament de la SJ en matèria de joventut a món local. Aquest suport pot adoptar les formes següents:

Suport econòmic al món local:

- Subvencions a PLJ, PCJ, etc.
- Subvencions per a equipaments juvenils.
- Altres.

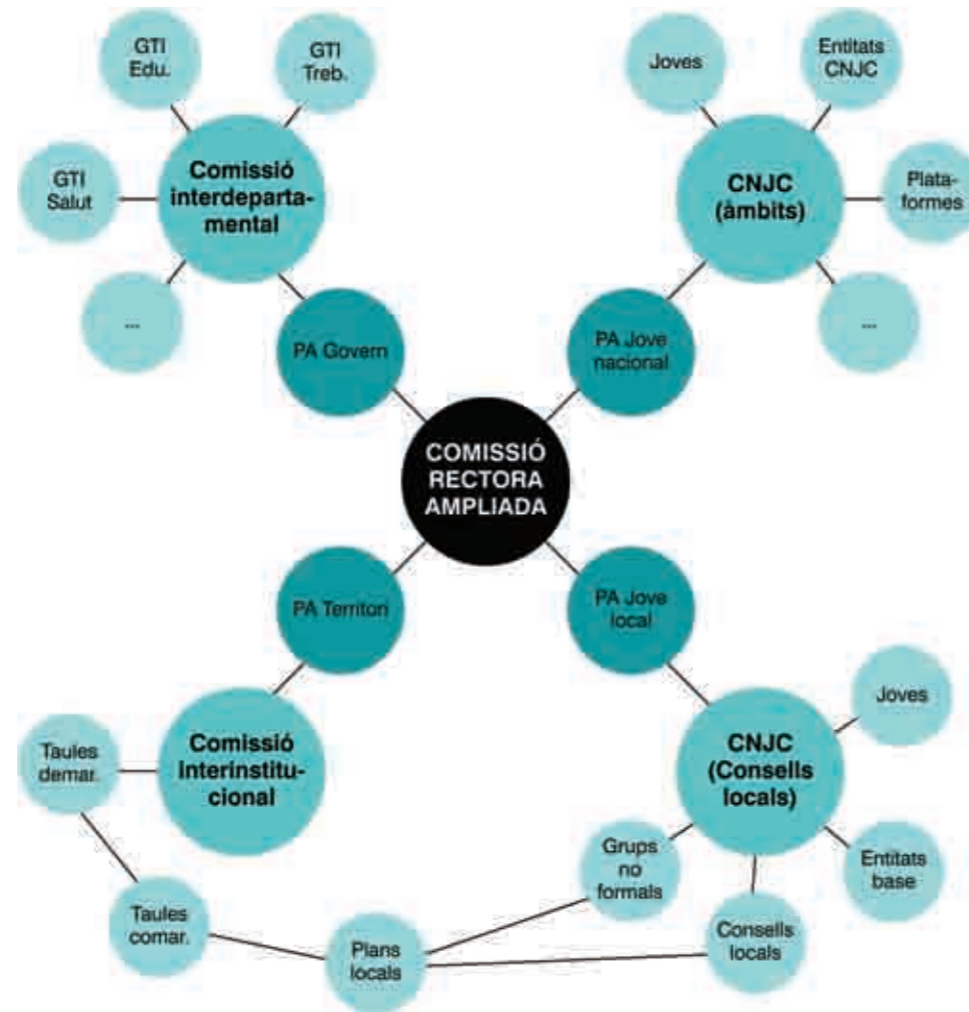
Suport tècnic:

- Materials que estaran a disposició del món local amb informació sobre com dissenyar, implementar i avaluar polítiques públiques tenint en compte la perspectiva juvenil.
- Formació i recerca aplicada, adaptada a les especificitats de l'acció de món local.
- Assessorament als ajuntaments entorn a l'associacionisme juvenil i als consells locals de joventut.
- Assessoraments puntuals ja sigui a municipis o a consells comarcals.
- Actuacions i/o programes pilot: actuacions i pilotatge de programes concrets, amb el suport de SJ, per tal d'experimentar noves eines o serveis.

Tenint en compte la doble dimensió (local i nacional) i, alhora, la doble funció (acció i interlocució), l'acció a desenvolupar podria estructurar-se de la manera següent:

4.3. L'acció del moviment juvenil organitzat en el desplegament del PNJCat – el Projecte Jove

PA Pla d'actuació
GTI Grup de treball interdepartamental

4.3.1. Agents i funcions per al desplegament del Projecte Jove

Els **agents** responsables de dissenyar, implementar i avaluar el Projecte Jove són el CNJC, en tant que principal interlocutor en matèria de joventut, juntament amb les entitats juvenils de segon nivell o tercer nivell, consells locals de joventut, plataformes, moviments i altres formes d'organització col·lectiva de joves.

Cal destacar que el moviment associatiu juvenil i la Secretaria de Joventut tindran funcions diferenciades tenint en compte la responsabilitat específica dels agents institucionals en l'impuls, la implementació i el seguiment del PNJCat 2010 2020. Tot i això, les funcions seran complementàries i es disposarà de les eines i els espais necessaris per tal de poder dur a terme una acció coordinada i coherent entre els diversos agents.

Tenint en compte el **model de governança democràtica** del PNJCat, és cabdal incorporar les eines i els espais necessaris per tal que els actors joves incideixin i siguin corresponsables en l'assoliment dels objectius específics, programes i actuacions del Projecte Jove, com a concreció dels objectius estratègics que persegueix el Pla.

4.3.1.1. Projecte Jove a escala nacional

Funcions del CNJC en el desenvolupament al Projecte Jove a escala nacional

- Promoure que les entitats membres del CNJC i el mateix CNJC treballin en la consecució dels objectius del Pla per a cada un dels reptes (en la mesura en què considerin que hi han de contribuir).
- Establir canals i espais per poder recollir i representar la veu dels diversos perfils de joves i de la diversitat de discursos existents.
- Dialogar de manera estable amb entitats de segon i tercer nivell, plataformes, moviments i altres formes d'organització col·lectiva de joves més enllà de les entitats membres.
- Establir canals i espais de treball amb entitats de segon i tercer nivell, plataformes, moviments i altres formes d'organització col·lectiva de joves per tal de promoure la participació juvenil i la consecució dels objectius del PNJCat 2010-2020.
- Rendir comptes a la gent jove sobre els resultats i fites aconseguides pel moviment juvenil organitzat, en sentit ampli.

El Projecte jove s'articula a partir de l'acció pròpia del moviment juvenil organitzat liderat pel CNJC, a escala nacional, amb el suport de la SJ i a escala local amb el suport dels ens locals.

- Donar a conèixer el PNJCat a la població jove i sensibilitzar-la perquè el tingui en compte com a eina per incidir i millorar la seva situació.
- Conèixer la realitat juvenil i les necessitats de la gent jove que representen per tal de poder adequar les accions i mesures del Pla a les necessitats reals.
- Aportar una mirada autònoma, crítica i constructiva als agents institucionals del PNJCat.
- Participar de manera activa dels espais d'interlocució institucionals per tal d'incidir i participar en el disseny, execució de les polítiques de joventut d'àmbit nacional.

Funcions de la Secretaria de Joventut en el desenvolupament del Projecte Jove

- Afavorir la incidència i la corresponsabilitat del moviment juvenil organitzat en el procés de presa de decisions de les polítiques que els afecten.
- Facilitar que el moviment juvenil organitzat pugui tenir un rol actiu i d'assumpció de responsabilitats en la consecució dels objectius del PNJCat 2010-2020 per a cada un dels reptes.
- Facilitar l'establiment de canals i espais entre el moviment juvenil organitzat per treballar de manera coordinada per la consecució dels objectius del PNJCat 2010-2020.
- Donar a conèixer el PNJCat a la població jove i sensibilitzar-la perquè el tingui en compte com a eina per incidir i millorar la seva situació.
- Tenir en compte la singularitat i l'equilibri territorial per al desplegament dels canals d'interlocució adaptats a la diversitat del territori.
- Conèixer la realitat juvenil i les necessitats de la gent jove per tal de poder adequar les accions i mesures del Pla a les necessitats reals.
- Vetllar per la incorporació de la significació de discursos, representativitat i diversitat dels actors juvenils.

4.3.1.2. Projecte Jove a escala local

Funcions del CNJC en el desenvolupament del Projecte Jove a escala local

- Dialogar de manera estable amb entitats de base, consells locals i altres formes d'organització col·lectiva de joves al territori.
- Establir canals i espais de treball amb les entitats referents a món local (consells locals, grups no formals, entitats de base, etc.) per tal de promoure la participació juvenil i la consecució dels objectius del Pla.
- Establir canals i espais per poder recollir i representar la veu dels diversos perfils de joves i de la diversitat de discursos existents al territori.
- Fomentar que les entitats referents a món local (consells locals, grups no formals, entitats de base, etc.) contribueixin, des de la seva pròpia acció, a la consecució dels objectius del Pla per a cada un dels reptes.
- Promoure que les entitats referents a món local (consells locals, grups no formals, entitats de base, etc.) dialoguin amb les seves administracions en l'àmbit local per dissenyar, executar, fer el seguiment i avaluar.
- Rendir comptes amb la gent jove sobre els resultats i fites aconseguits.
- Donar a conèixer el PNJCat a la població jove i sensibilitzar-la perquè el tingui en compte com a eina per incidir i millorar la seva situació.
- Conèixer la realitat juvenil i les necessitats dels i les joves que representen per tal de poder adequar les accions i mesures a les necessitats del territori.
- Participar de manera activa dels espais de diàleg institucionals per tal d'incidir i participar en el disseny i l'execució de les polítiques de joventut d'àmbit local.

Funcions del món local en el desenvolupament del Projecte Jove a escala local

- Afavorir la incidència i la corresponsabilitat del moviment juvenil organitzat en el procés de presa de decisions en l'àmbit local de les polítiques que els afecten.
- Facilitar que el moviment juvenil organitzat pugui tenir un rol actiu i d'assumpció de responsabilitats en la consecució dels objectius del Pla per a cada un dels reptes.

- Facilitar l'establiment de canals i espais en l'àmbit local entre el moviment juvenil organitzat per treballar de manera coordinada per la consecució dels objectius del Pla.
- Donar a conèixer el PNJCat a la població jove i sensibilitzar-la perquè el tingui en compte com a eina per incidir i millorar la seva situació.
- Tenir en compte la singularitat i les característiques territorials pel desplegament dels canals d'interlocució adaptats a la diversitat del territori.
- Conèixer la realitat juvenil i les necessitats dels i les joves per tal de poder adequar les accions i mesures del Pla a les necessitats reals.
- Vetllar per la incorporació de la significació de discursos, representativitat i diversitat dels actors juvenils.

4.3.2. Eines per al desenvolupament del Projecte Jove

4.3.2.1. Instruments de Projecte Jove a escala nacional

Plans d'Actuació Juvenil en PJ a escala nacional

El Projecte Jove ha de contenir els objectius específics, les funcions de cada agent i les fites principals que ha d'assolir cada un d'ells en el desplegament del Pla, tenint en compte l'especificitat del moviment juvenil organitzat, en tant que agent social.

Aquest projecte disposarà d'un **Pla d'Actuació Juvenil (PAJ) a escala nacional** com a eina principal per a la planificació de les polítiques a desenvolupar pels actors juvenils per a la consecució dels objectius del Pla. Per això aquest pla d'actuació ha de partir dels objectius estratègics i operatius del PNJCat i ha de concretar-los en objectius específics per a cada un dels reptes que el moviment juvenil organitzat es planteja aconseguir o sobre els quals vol contribuir.

Aquest Pla d'actuació estarà impulsat pel CNJC i s'haurà d'alimentar de la veu de les entitats membres, així com d'altres plataformes, moviments o formes d'organització col·lectiva juvenil a escala nacional que puguin aportar riquesa, representació i discurs a les polítiques de joventut.

El pla d'actuació tindrà una vigència de cinc anys, la qual cosa permetrà ampliar el marge disponible entre el disseny, l'execució i l'avaluació del PAJ i casar l'eina de concreció i de planificació de l'acció dels actors joves en el desplegament del PNJCat amb els seus terminis (de deu anys) i de la revisió estratègica a fer a meitat d'implementació del Pla, el 2015. D'aquesta manera es dissenyaran, implementaran i avaluaran dos plans d'actuació juvenils durant la vigència del PNJCat 2010-2020.

El PAJ serà un pla dinàmic i estarà obert a la incorporació de noves actuacions i, si s'escau, a nous objectius específics. S'establiran eines de seguiment i l'avaluació continuada que han de permetre l'avaluació de resultats i d'impacte de les accions desenvolupades, per tal de poder valorar la seva continuïtat o modificació.

Agents responsables: el CNJC el coordina. La SJ i les entitats municipalistes (ACM i FMC) col·laboren en la seva implementació.

El CNJC haurà de desenvolupar una tasca de lideratge tenint en compte el seu paper en els òrgans de govern del Pla. Caldrà que vetlli per la incorporació i la implicació del màxim de veus joves organitzades, que puguin augmentar el nombre d'actors juvenils que executen i es responsabilitzen del Projecte Jove en l'àmbit nacional. Per tal d'això, el CNJC s'encarregarà de:

- Proposar les línies d'actuació en matèria de joventut del moviment juvenil organitzat.
- Sensibilitzar els diferents actors juvenils de la necessitat d'impulsar polítiques per a la gent jove.
- Coordinar les actuacions del moviment juvenil organitzat en polítiques de joventut.
- Recollir i incorporar la veu la gent jove, tenint en compte la significació dels discursos, la representativitat i la diversitat dels actors juvenils.
- Vetllar i fer el seguiment de la participació del moviment juvenil organitzat en les comissions o taules de treball sectorials o territorial del PNJCat.
- Impulsar l'acció del moviment juvenil organitzat en matèria de joventut de manera coherent i amb correspondència amb els objectius establerts al Pla.
- Detectar i incorporar en el Pla els nous actors juvenils que sorgeixen durant la vigència del PNJCat.
- Dissenyar, fer el seguiment i avaluar els Plans d'Actuació Juvenils 2010-2015 i 2015-2020, així com la consecució de les fites establertes.

La periodicitat d'aquests espais de treball serà anual, excepte en tres moments de la vigència del Pla en els quals caldrà augmentar-la. Es pactarà la periodicitat excepcional en el mateix marc de la comissió, sigui lligada a aquests tres moments o a altres situacions excepcionals que requereixin d'un treball més intensiu de l'esmentada Comissió:

- Durant la posada en marxa del PNJCat 2010-2020 per tal de poder dissenyar el PAJ en el marc de la comissió.
- Durant la revisió estratègica a mitjans de vigència de Pla, al 2015.
- Durant l'avaluació del Pla, al final de la seva vigència al 2020.

El suport i assessorament de la SJ en el Projecte Jove: la SJ oferirà suport i assessorament en matèria de joventut al moviment juvenil organitzat. Podrà adoptar les següents formes:

Suport econòmic a actors juvenils:

- Subvencions a actors juvenils.
- Altres.

Suport tècnic:

- Materials, guies, bones pràctiques i recursos a disposició del moviment juvenil organitzat amb informació sobre com dissenyar, implementar i avaluar polítiques públiques tenint en compte la perspectiva juvenil.
- Formació i recerca aplicada a les especificitats de l'acció del moviment juvenil organitzat.
- Assessoraments puntuals al moviment juvenil organitzat sobre temes concrets.
- Actuacions i/o programes pilot: actuacions i pilotatge de programes concrets, amb el suport de SJ, per tal d'experimentar noves eines, actuacions o processos.
- Generació de processos participatius amb la gent jove i d'abast divers en resposta a casuístiques concretes que puguin succeir durant la vigència del Pla.

4.3.2.2. Instruments de Projecte Jove a escala local

Els Plans d'actuació juvenil en PJ a escala local. Ha de contenir els objectius específics, les funcions de cada agent i les fites principals que ha d'assolir cada un en el desplegament del Pla, a escala local, tenint en compte l'especificitat del territori.

El Projecte Jove disposarà d'un **Pla d'Actuació Juvenil a escala local** com a eina principal per a la planificació de les polítiques a desenvolupar pel moviment juvenil organitzat per a la consecució dels objectius del Pla, d'acord amb

les necessitats i especificitats de cada territori. Aquest Pla d'actuació podrà marcar-se fites d'acord amb els avenços que es vulguin aconseguir, d'acord amb els objectius substantius i la missió última del Pla (tenint en compte les característiques del moviment juvenil organitzat i que la seva activitat se centra en l'**acció** pròpia de l'entitat i el **diàleg** en el disseny, execució i seguiment de les polítiques de joventut a escala local).

La concreció de la planificació de les polítiques de joventut en l'àmbit territorial es donarà a través dels plans locals de joventut. La materialització del diàleg es donarà en els espais i canals que es creïn per al disseny, execució i seguiment conjunt dels plans territorials de joventut, així com altres processos que incorporin en la presa de decisions la població jove i el moviment juvenil organitzat a escala local.

El Pla d'Actuació Juvenil (PAJ) a escala local tindrà una vigència de cinc anys, la qual cosa permetrà ampliar el marge disponible entre el disseny, l'execució i l'avaluació del PAJ a escala local i casar aquesta eina de desplegament del PNJCat amb els terminis del Pla (de deu anys) i de la revisió estratègica a fer a meitat d'implementació del Pla, el 2015. D'aquesta manera es dissenyaran, implementaran i avaluaran dos plans d'actuació juvenils d'àmbit local durant la vigència del PNJCat 2010-2020.

Agents responsables: el CNJC el coordina, juntament amb els consells locals de joventut. La SJ i les entitats municipalistes col·laboren en la seva execució.

El suport i assessorament del món local en matèria de joventut: els ajuntaments oferiran suport i assessorament en matèria de joventut al moviment juvenil organitzat. Podrà adoptar les formes següents:

Suport econòmic al moviment juvenil organitzat:

- Suport econòmic al moviment juvenil organitzat (associacions i entitats juvenils, grups no formals, consells locals de joventut, etc.).
- Altres.

Suport tècnic:

- Materials, guies, bones pràctiques i recursos.
- Promoció de l'associacionisme i de la participació juvenil.
- Suport tècnic al moviment juvenil organitzat (associacions i entitats juvenils, grups no formals, consells locals de joventut, etc.)
- Actuacions i/o programes pilot entre el món local i el moviment juvenil organitzat.

- Generació de processos participatius d'abast local per abordar aspectes o casuístiques concretes que puguin succeir durant la vigència del Pla.

El suport i l'assessorament del CNJC en matèria de joventut al món local:

- Assessorament tècnic als ajuntaments entorn a l'associacionisme juvenil i els consells locals de joventut.
- Promoció de l'associacionisme i la participació.
- Assessorament tècnic al moviment juvenil organitzat (associacions i entitats juvenils, grups no formals, consells locals de joventut, etc.).

Altres espais de treball del Projecte Jove

Més enllà de les eines i els instruments per implementar els objectius específics del Projecte Jove, l'actual Pla incorpora la possibilitat de la participació i la interlocució amb el moviment juvenil organitzat i altres en el seu desplegament a través d'eines diverses, flexibles i complementàries entre elles (GTI, taules territorials, taules de demarcació, etc.).

També es preveu que puguin crear-se alguns mecanismes o espais específicament per a moments concrets (diagnòstic /disseny/ implementació/ avaluació) o en resposta a casuístiques o problemàtiques específiques. Els criteris per a la seva composició poden ser diversos, segons les necessitats i l'objectiu de l'espai creat, sempre tenint en compte: la importància de la recollida de discursos significatius, diversos i representatius del moviment juvenil organitzat i la gent jove, l'abast de la temàtica a tractar i la possibilitat d'incidència sobre el procés de decisió.

Comissió rectora ampliada:

És un òrgan col·legiat format pels representants dels tres agents responsables del desplegament de cada un dels projectes (Govern, Territori i Jove) i que amplia la seva composició per tal de poder abordar temàtiques específiques, especialment en els moments de disseny, seguiment, replanificació i avaluació dels tres plans d'actuació i del PNJCat 2010-2020. Aquestes places estaran destinades a ampliar el nombre i perfil d'interlocutors del PNJCat (amb experts, representants institucionals o socials per a temàtiques o territoris, membres de l'Associació Catalana de Professionals de la Joventut, representants del movi-

ment juvenil organitzat (consells locals de joventut, grups de joves, plataformes o joves).

La seva funció és que els agents responsables d'executar cada un dels projectes puguin:

- Crear un espai d'interrelació entre els tres projectes que permeti conèixer i contrastar els plans d'actuació dissenyats per cada un d'ells.
- Fer possible el treball operatiu multinivell i la circulació de la informació entre tots els òrgans i espais de desplegament del Pla.
- Posar en comú i poder incidir sobre el disseny, l'execució i l'avaluació dels plans d'actuació que desenvoluparan els altres agents encarregats del desplegament del PNJCat.
- Vetllar per la coherència i l'acció coordinada dels tres projectes i de tots els agents implicats en l'execució operativa del PNJCat.
- Traslladar al Consell Rector del PNJCat aquells aspectes que siguin cabdals o que necessitin d'un replantejament estratègic.

La periodicitat serà anual, excepte en tres moments de la vigència del Pla en els quals caldrà augmentar-la. Es pactarà la periodicitat excepcional en el mateix marc de la Comissió rectora ampliada o a demanda del Consell Rector, sigui lligada a aquests tres moments o a altres situacions excepcionals que requereixin d'un treball més intensiu de l'esmentada Comissió:

- Durant la posada en marxa del PNJCat 2010-2020, per tal de poder posar en comú el disseny del pla d'actuació de cada un dels projectes.
- Durant la revisió estratègica a mitjans de vigència de Pla, al 2015.
- Durant l'avaluació dels plans d'actuació de cada un dels projectes, 2015, i al final de la seva vigència al 2020.

4.4. Altres òrgans i espais de treball transversal en el desplegament operatiu

Grups de treball adhoc interdepartamentals i/o interinstitucionals

Espais de treball substantiu en relació amb problemàtiques concretes compartides per diferents ajuntaments o consells comarcals i que necessiten d'una resposta integral i/o interinstitucional. Aquests espais es poden posar en marxa a demanda de qualsevol de les tres comissions, així com de qualsevol membre del Consell Rector del PNJCat. La freqüència i dinàmica de treball dels grups i la seva composició s'establirà segons la necessitat del grup de treball i del nombre dels grups existents. Tindran una existència limitada en funció del temps necessari per resoldre la problemàtica o necessitat detectada.

Acords, pactes interdepartamentals, interinstitucionals i/o amb actors juvenils

Aquests acords o pactes es poden dissenyar i aprovar durant el transcurs de la vigència del PNJCat com a resposta a problemàtiques o aspectes conjunturals que necessiten d'una actuació amb mesures excepcionals o específiques. Els agents implicats en el seu disseny i execució variaran en funció de l'abast i les característiques de la problemàtica a resoldre o de la necessitat detectada. No obstant això, d'acord amb els principis del PNJCat, aquests pactes hauran d'emmarcar-se i ser coherents amb el plantejament estratègic i substantiu del Pla i hauran de fer partícips aquells agents que siguin claus per al seu desenvolupament (Govern, món local i moviment juvenil organitzat).

Xarxa Nacional d'Oficines d'Emancipació Juvenil (XNEJ)

El PNJCat recull la XNEJ com un dels possibles serveis a desenvolupar per a la consecució dels seus objectius, ja que és un instrument que preten facilitar a les persones joves el seu procés d'emancipació. L'execució de les polítiques de joventut en matèria d'emancipació juvenil requereix d'instruments que permetin el seu desplegament: serveis d'emancipació juvenil i equipaments juvenils. La XNEJ recull tant els serveis (les actuacions prestades de forma regular i contínua destinades a satisfer les necessitats específiques de la gent jove que facin referència a l'habitatge, el treball, la salut, la formació, la cultura i la mobilitat) com els espais físics on es presten els serveis (equipaments).

5. L'avaluació del PNJCat

Un dels principals aprenentatges del Pla anterior ha estat la necessitat de dissenyar eines i instruments d'avaluació que acompanyessin el PNJCat 2010-2020 des del seu disseny inicial, per tal de poder fer el seguiment i avaluar la consecució dels seus objectius. Alhora, ha estat una demanda de molts dels agents que han participat al llarg de tot el procés del PNJCat.

Per aquesta raó, el PNJCat 2010-2020 incorpora **l'avaluació com un dels aspectes que asseguraran la qualitat de les polítiques de joventut** a desenvolupar en els propers 10 anys i així ho recull en els principis rectorals (vegeu l'apartat 8.4). El PNJCat entén l'avaluació com *una eina indispensable per obtenir informació sobre els resultats de les polítiques i els processos i agents que hi han estat implicats. Les polítiques de joventut han d'incorporar ja des del seu disseny una mirada d'avaluació que ajudi tant a valorar quin és l'impacte que estan tenint les polítiques en relació amb els objectius proposats com per tal d'aprofitar les oportunitats no planificades que obre qualsevol procés d'intervenció pública. De la mateixa manera és un exercici fonamental de transparència i accountability⁵¹ amb la ciutadania i els agents implicats i, per tant, de qualitat democràtica.*

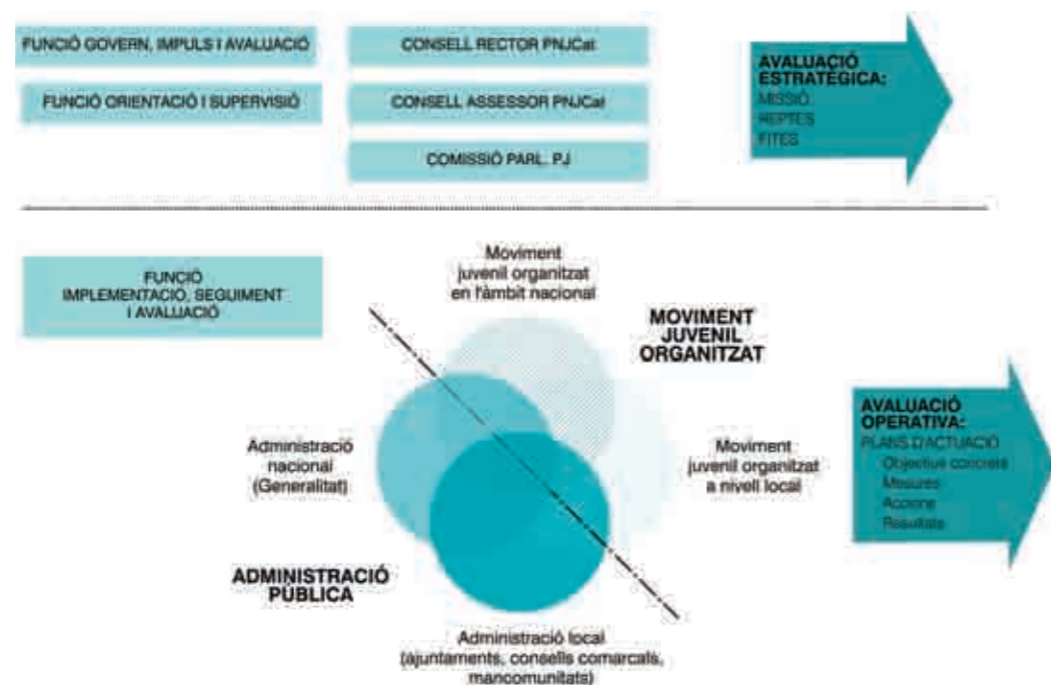
Per aquesta raó es fa necessari, per no dir indispensable, el plantejament d'una avaluació periòdica del Pla que permeti, d'una banda, analitzar la funció del PNJCat com a document estratègic per al desenvolupament de les polítiques de joventut i, de l'altra, la implementació dels programes i dels serveis que es deriven de les polítiques i que es desprenen del PNJCat. Tot plegat, amb l'objectiu de valorar, modificar i millorar les accions i mesures destinades a avançar cap a la igualtat d'oportunitats⁵¹ i cap a la capacitat de les persones joves per desenvolupar la pròpia vida de manera autònoma i lliure.

El PNJCat 2010-2020 parteix d'una situació a la qual vol donar resposta i, alhora, projecta a 10 anys vista l'horitzó cap al qual es vol avançar, combinant una actuació conjuntural i immediata amb la planificació i acció a mitjà i a llarg termini. A més, té una voluntat expressa de transformació social, ja que es planteja desenvolupar polítiques que incideixin no només sobre la pròpia persona jove, sinó també sobre les seves transicions i el seu entorn. En aquest darrer cas, el PNJCat té per funció influir en els agents amb competències o responsabilitats per tal que avancin cap a determinats objectius o perquè impregnin la seva acció dels principis o les maneres de fer establerts al PNJCat.

⁵¹ "Rendició de comptes". Veure definició detallada al glossari de termes*.

Tot plegat, té uns efectes sobre l'avaluabilitat del PNJCat 2010-2020 i determina els instruments dels quals s'ha de dotar per fer-ne el seguiment i poder avaluar no només el grau de consecució dels objectius marcats, sinó també l'avaluació d'aquesta acció d'influència, ja que, tot i ser aspectes cabdals per a la consecució de la missió del Pla, no són a les mans dels agents que el desenvolupen.

Segons aquests dos plantejaments, i atenent a la mateixa operativitat del PNJ-Cat desenvolupada al llarg d'aquest capítol, l'avaluació s'articula a partir de dos nivells que tenen a veure amb els nivells de desplegament del Pla: l'avaluació estratègica i l'avaluació operativa.

L'avaluació estratègica té per finalitat mesurar la consecució de les estratègies proposades i l'anàlisi de l'acompliment de la missió del PNJCat com a marc estratègic i orientador de les polítiques de joventut. L'avaluació operativa, en canvi, se centra en l'anàlisi i la valoració del desenvolupament i la implementació de les polítiques de joventut a partir dels plans d'actuació desenvolupats pels tres agents responsables del desplegament: Projecte Govern, Projecte Territori, Projecte Jove i dels programes, els serveis i les accions que se'n deriven.

Per tant, l'avaluació del PNJCat, en els seus dos nivells de concreció, abordarà les dimensions i els continguts plantejats del PNJCat i es durà a terme a través dels instruments i òrgans que s'han anat descrivint al llarg del present document.

Abans, però, de descriure al detall cadascun d'aquests dos nivells d'avaluació, cal tenir en compte que els plantejaments que us presentem en les pàgines que segueixen són una síntesi de les aportacions recollides en el procés de consulta per a l'elaboració del PNJCat 2010-2020 i responen al consens social i institucional. Es tracta, doncs, de les bases i del fonament per al model d'avaluació del PNJCat 2010-2020 que es concretarà en un sistema d'avaluació detallat (indicadors, eines, instruments) un cop obtinguts tots els consensos del PNJCat 2010-2020 (consens social, institucional i polític).

5.1. Avaluació estratègica

5.1.1. Què avaluem?

Com ja hem avançat, l'avaluació estratègica consisteix en l'anàlisi de la capacitat del PNJCat per incidir en la realitat de les persones joves atenent a la millora de les condicions de vida, de les oportunitats d'emancipació i de la transformació de l'entorn.

Quan parlem de l'avaluació estratègica del Pla cal considerar, tal i com ja s'ha apuntat al llarg del present document, les dificultats que es plantegen a l'hora d'establir una causalitat directa entre les polítiques públiques i la realitat social. La dificultat ve, entre d'altres qüestions, per la complexitat i la multicausalitat dels processos de canvi social. Aquesta qualitat intrínseca a les estructures socials fa que difícilment es pugui mesurar el grau de contribució d'una política pública concreta en la millora de les condicions de vida de les persones i, de fet, la mesura de l'impacte continua sent un repte en l'avaluació de les polítiques socials.

Tot i així, més enllà de les dificultats per establir causalitats directes entre la política desenvolupada i els canvis socials que es generen al llarg del temps, sí que hem d'establir un nivell d'anàlisi que permeti apropar-nos a l'avaluació de la idoneïtat de la política pública per incorporar determinats canvis en la societat i en la qualitat de vida de les persones.

L'avaluació estratègica del PNJCat planteja l'anàlisi del marc discursiu del PNJ-Cat com a instrument que contribueix a millorar les oportunitats d'emancipació de les persones joves en relació amb la pròpia missió del Pla. És a dir, la mesura de la capacitat del PNJCat per incidir en la realitat social i les oportunitats d'emancipació de les persones joves a partir dels següents punts.

Es tracta, doncs, de poder avaluar els aspectes simbòlics i estratègics del PNJ-Cat 2010-2020.

El primer nivell d'anàlisi que es planteja dins de l'avaluació estratègica està vinculat amb l'**avaluació de les fites del PNJCat 2010-2020**, enteses com a compromisos a assolir en els propers anys. El seguiment i l'avaluació de les fites han de ser l'eina per a l'anàlisi de l'evolució de la realitat juvenil i del grau d'assoliment dels valors establerts per a les fites en els dos horitzons estratègics del Pla (2015 i 2020).

Aquest anàlisi també permetrà comprovar la idoneïtat de les fites i dels indicadors seleccionats per a les mateixes. En els casos que sigui possible, es farà un seguiment continuat de l'evolució dels indicadors.

Com s'assenyala en l'apartat de fites que acompanya el PNJCat, aquestes estan referides a la població juvenil en general. Malgrat això, en el seguiment i l'anàlisi de dades sobre la realitat juvenil, es tindran en compte les variables d'estratificació social (sexe, franja d'edat, classe social, territori i origen) i d'altres variables (nivell d'estudis dels joves, dels pares i mares, etc.), per obtenir així una informació més detallada sobre la situació que es volen observar. Aquest enfocament es correspon la manera transversal com el PNJCat 2010-2020 aborda la inclusió.

El segon nivell d'anàlisi fa referència al **grau d'acompliment i d'avenç en la missió** del PNJCat, que com ja hem assenyalat anteriorment, aborda dos aspectes:

- Facilitar la realització del projecte de vida de les persones joves atenent la diversitat de formes i models de vida.
- Apoderar el jove i la jove com a agent de canvi social, impulsant el seu paper actiu com a ciutadà/ciudadana en el conjunt de la societat, oferint espais per a la seva participació en la presa de decisions, així com oportunitats per donar rellevància a la seva visió del món.

Ara bé, més enllà de l'acompliment de la missió, o precisament per poder mesurar-ho, cal que s'analitzin aquells elements que ens ajuden a avançar cap a aquests objectius.

Per aquesta raó, el tercer nivell de l'avaluació estratègica és l'anàlisi dels **reptes i les estratègies del PNJCat**. Caldrà veure com els reptes plantejats contri-

bueixen a millorar les oportunitats d'emancipació juvenil i d'apoderament de la gent jove. En aquest nivell d'anàlisi s'abordarà, doncs, el grau de consecució i avenç en els 7 reptes i les estratègies del PNJCat 2010-2020 i la seva contribució a la missió i a la transformació de la realitat juvenil:

REPTE 1. Aconseguir l'èxit en la trajectòria educativa de les persones joves

REPTE 2. Aconseguir l'èxit en la transició laboral de les persones joves

REPTE 3. Aconseguir l'èxit en la transició domiciliar de les persones joves

REPTE 4. Promoure una vida saludable de les persones joves

REPTE 5. Avançar cap a l'autonomia, el desenvolupament personal i la participació de la gent jove en allò col·lectiu

REPTE 6. Universalitzar la cultura entre la població juvenil i amb objectius socialment cohesionadors

REPTE 7. Avançar cap a un nou model de país i de societat cohesionada, vertebrada territorialment, sostenible i innovadora en les formes d'organització col·lectiva

Alhora, caldrà analitzar el grau de consecució dels objectius estratègic i operatiu per tal de conèixer l'avenç en les estratègies i reptes. Aquesta informació es nodrirà de les avaluacions operatives periòdiques de les que disposarà el pla.

Aquests tres diferents nivells d'anàlisi, combinats amb altres documents d'anàlisi de la realitat juvenil com són l'Enquesta a la Joventut de Catalunya i el Sistema d'Indicadors sobre la realitat juvenil, han de permetre analitzar, d'una banda la situació i l'evolució de la realitat juvenil a Catalunya i de l'altra, la contribució del PNJCat en aquesta evolució.

En darrer terme, dins de l'avaluació estratègica també s'abordaran aquells aspectes de la dimensió simbòlica que tenen a veure amb **com** es desenvolupen les polítiques de joventut.

Estem fent referència, en primer lloc, als **principis rectors** que han d'inspirar el desenvolupament de totes les polítiques que es derivin del PNJCat 2010 – 2020. Cal avaluar si aquests valors són inspiradors de les polítiques de joventut desenvolupades i si es tenen en compte en les accions, mesures o serveis que se'n derivin.

En segon lloc, ens referim als **aliats estratègic del Pla**. En aquest cas, l'avaluació estratègica del Pla pretén analitzar la presència i la funció d'aquests agents com a aliats en els desenvolupament de les polítiques que es desprenen del Pla.

En tercer i darrer lloc, en aquesta avaluació també s'abordarà el funcionament dels **òrgans i instruments creats per al desplegament del Pla**, és a dir, la concreció i l'execució del Projecte Govern, del Projecte Territori i del Projecte Jove (juntament amb els Plans d'actuació que se'n derivin i els restants instruments i espais de coordinació previstos al PNJCat 2010-2020).

Per tal de dur a terme l'avaluació estratègica dels aspectes assenyalats caldrà partir de la recollida i l'anàlisi de les dades treballades de manera anual en les avaluacions operatives del Pla.

Per tal de desenvolupar els objectius d'avaluació estratègics descrits cal plantejar un seguit de preguntes que, si bé en aquest moment poden ser molt generals, són les que a posteriori, quan s'estableixi la concreció del sistema d'avaluació del PNJCat, ens ajudaran a definir els indicadors específics, les eines i els instruments d'anàlisi adients.

5.1.2. Preguntes d'avaluació

Fites del PNJCat	? S'estan assolint les fites marcades al PNJCat? En tot cas, el fet que s'estiguin complint o no té a veure amb el desenvolupament de les polítiques de joventut?
Missió del PNJCat	? El PNJCat és capaç d'incidir en aquells aspectes estructurals i conjunturals que tenen a veure amb la construcció de les oportunitats de les persones joves? ? El PNJCat contribueix a atorgar protagonisme de la gent jove, millorant i facilitant la seva participació i implicació en la generació i el desenvolupament de propostes i dinàmiques per al desenvolupament i el progrés de la societat?
Reptes,estratègies i objectius del PNJCat	? En quin grau els reptes estratègics del PNJCat estan contribuint al compliment de la missió? ? Els objectius establerts al PNJCat estan contribuint a complir el repte al qual fan referència? ? Quin és el grau de compliment i de consecució dels objectius estratègics i operatius del PNJCat?

Principis rectors i criteris metodològics del PNJCat	? Els principis rectors del PNJCat resulten útils per a la definició de les polítiques dels tres agents executors del PNJCat (Projecte Govern, Projecte Territori, Projecte Jove)? S'han concretat en criteris metodològics adients?
Aliats estratègics del PNJCat	? Quin rol han jugat els aliats estratègics en la implementació del Pla? ? En quins reptes han tingut un paper més rellevant? Per què?
Desplegament del PNJCat	? Com han funcionat els instruments i òrgans de desplegament del Pla? Quin ha estat el rol dels agents implicats en cada projecte? ? Quins han estat els resultats del Projecte Govern, del Projecte Territori i del Projecte Jove? ? Com ha contribuït la seva acció (i la de cada agent responsable), a la consecució dels objectius estratègics i operatius del PNJCat?

Aspectes globals a valorar del marc discursiu del PNJCat

- ? El marc simbòlic del PNJCat (la definició que s'estableix en la dimensió discursiva) facilita el disseny de polítiques de joventut? En què el facilita? En què no el facilita?
- ? En quina mesura el PNJCat assumeix la funció de ser el full de ruta de les polítiques de joventut?

5.1.3. Agents responsables de l'avaluació estratègica

L'avaluació estratègica del PNJCat, en tant que tracta d'analitzar l'essència del Pla des del punt de vista simbòlic, ha de poder comptar amb el conjunt d'agents i actors vinculats al seu desenvolupament.

En primer lloc, el marc de desplegament del PNJCat estableix uns òrgans responsables de l'impuls, el seguiment, l'assessorament i el control del propi Pla i, per tant, de la seva avaluació:

Consell Rector

Agent impulsor i responsable de l'avaluació estratègica.

Consell Assessor

Òrgan que vetlla per la qualitat de l'avaluació i assessora en la definició dels ítems, de les dimensions i de les variables d'anàlisi.

Comissió Parlamentària d'Estudi de la Situació de les Polítiques de Joventut a Catalunya

Òrgan de control de l'avaluació estratègica.

Comissió Rectora Ampliada

Òrgan que incorpora la veu dels tres agents responsables de l'impuls i la implementació del PNJCat, però que amplia la seva composició incorporant més representants de cada un dels seus membres. Aquesta Comissió serà l'encarregada de recollir la valoració de les comissions que es deriven del desplegament dels tres projectes (Projecte Govern, Territori i Jove) que s'han descrit anteriorment. (Comissió Interdepartamental de PJ, Comissió interinstitucional de PJ, CNJC i consells locals).

- Suport al Consell Rector en la revisió estratègica, a mig termini, de la vigència del Pla, al 2015 i a finals de la vigència del Pla, al 2020.
- Suport al Consell Rector en l'avaluació dels plans d'actuació de cada un dels projectes (Projecte Govern, Territori i Jove) el 2015 (dons tenen una durada de cinc anys) i el 2020.

A més dels agents responsables del Pla, el PNJCat aposta perquè l'avaluació estratègica del PNJCat es realitzi comptant amb altres actors que incideixen en el desenvolupament de les polítiques de joventut. Per aquesta raó, caldrà tenir-los en compte en el disseny concret dels espais i les eines d'avaluació que es duguin a terme per tal d'aconseguir un discurs conjunt i polièdric que sigui el resultat del diàleg entre les diferents veus i perspectives implicades en les polítiques de joventut i més enllà del propi Pla.

5.1.4. Calendari de l'avaluació estratègica

L'avaluació estratègica, en tant que afecta a l'essència mateixa del PNJCat, es realitza amb un marge de periodicitat quinquennal, no coincident amb les legislatures polítiques, estratègia que assegura la continuïtat al llarg del temps del marc estratègic del PNJCat 2010-2020.

- **Avaluació estratègica al 2015**, coincidint amb l'equador temporal de la vigència del Pla; en aquest cas, l'avaluació estratègica s'ha de fer a l'any 2015.
- **Avaluació estratègica al 2020**, coincidint amb la finalització de la vigència del PNJCat l'any 2020 i que servirà per plantejar els fonaments del nou PNJ-Cat 2020 – 2030.

5.1.5. Resultats de l'avaluació estratègica

L'avaluació estratègica ha de servir com a punt de partida per la modificació i l'adaptació d'aquells aspectes del PNJCat 2010-2020 que no s'han ajustat a allò previst, en qualsevol dels aspectes assenyalats.

Cal establir mecanismes i instruments de seguiment i monitorització dels plans d'actuació de cada agent del PNJCat, que siguin periòdics i que permetin avaluar els serveis i programes desenvolupats i aportar informació rellevant per a l'avaluació estratègica del Pla.

Més enllà del seguiment continuat, cal establir eines per a la revisió del PNJCat a meitat de la seva vigència, 2015, que permeti reconduir i redissenyar els plans d'actuació, els seus tres projectes i els Plans d'actuació que se'n derivin.

5.1.6. Eines per a l'avaluació

Val a dir que caldrà valorar de forma acurada els canvis a introduir, sobretot en els aspectes que afecten a l'estructura estratègica del PNJCat (reptes estratègics, objectius estratègics, etc) i evitar els desajustos en l'estructura i els objectius que puguin tenir efectes sobre l'avaluabilitat del PNJCat i dificultar-ne la seva avaluació en finalitzar la seva vigència.

- Estudis sobre l'entorn i el règim de benestar.
- Enquesta a la joventut de Catalunya.
- Enquesta d'avaluació als municipis i consells comarcals.
- Sljove.
- Evolució de les fites del PNJCat.
- Altres tècniques de recollida i anàlisi de la informació, que tinguin a veure amb l'avaluació qualitativa del PNJCat (grups de treball, entrevistes, grups de discussió).
- Altres espais de debat i reflexió amb els agents i actors de les polítiques de joventut (Generalitat, món local i moviment juvenil organitzat, professionals, entre d'altres).

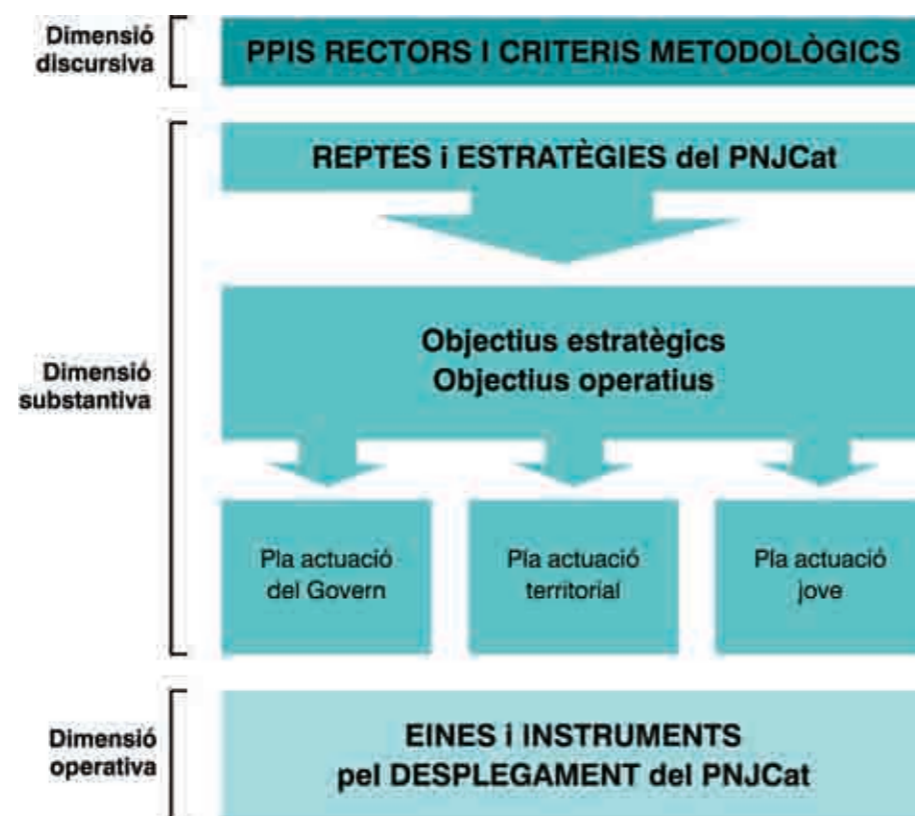
5.2. Avaluació operativa

5.2.1. Què avaluem?

L'avaluació operativa té a veure amb el seguiment continu de la implementació i el desplegament del PNJCat 2010-2020. Si l'avaluació estratègica té a veure amb l'anàlisi de la contribució dels plantejaments bàsics del PNJCat, l'avaluació operativa analitza el grau d'adequació dels programes i serveis que es desenvolupen en matèria de joventut arreu del país amb les mateixes bases del Pla, alhora que fa el seguiment del grau de consecució dels objectius del PNJCat i dels instruments de desplegament existents.

Així doncs, l'avaluació operativa se centra en l'anàlisi de les polítiques de joventut desenvolupades a partir dels tres nivells de continguts que estableix el propi Pla: dimensió discursiva, dimensió substantiva i dimensió operativa. És a dir, es tracta de fer el seguiment continuat sobre el **què**, el **qui** i el **com** del desplegament del Pla.

Per aquesta raó, l'avaluació d'aquestes tres dimensions ha d'estar vinculada a l'acció desenvolupada per cada un dels **tres agents responsables del desenvolupament del PNJCat**, dels seus projectes (Projecte Govern, Projecte Territori i Projecte Jove) i dels Plans d'actuació que se'n deriven.

En primer lloc, pel que fa referència a la **dimensió discursiva** del Pla, l'avaluació operativa se centra en l'aplicació dels principis rectors en el si de les polítiques de joventut. Es tracta de valorar la forma i el grau d'idoneïtat en que principis es concreten en criteris metodològics i d'avaluar en la mesura que són utilitzats en el disseny i la implementació dels programes, accions i serveis que es deriven dels Plans d'actuació.

En segon lloc, la **dimensió substantiva** del PNJCat s'articula a partir dels programes, accions i serveis desenvolupats en els plans d'actuació dels tres agents implicats en el desenvolupament del PNJCat: Pla d'actuació del Govern; Pla d'actuació Jove (d'àmbit nacional i local) i Pla d'actuació territorial.

En aquest cas, l'avaluació consisteix en el seguiment continuat dels programes i dels serveis de joventut desenvolupats arreu del territori català que han de permetre mesurar el grau de consecució dels objectius estratègics i operatius del PNJCat, així com el grau d'adequació dels programes i dels serveis de joventut als objectius estratègics i operatius del PNJCat.

En darrer lloc, pel que fa a la **dimensió operativa del Pla**, en aquest cas l'avaluació se centra en el seguiment i l'anàlisi de les eines per al desplegament del PNJCat i les funcions dels agents responsables⁵². L'avaluació operativa del desplegament del PNJCat i del seguiment dels rols i de les funcions dels agents responsables d'aquest desplegament ha d'estar referida a l'anàlisi de les relacions, els mecanismes de coordinació i el compliment de les funcions dels diferents agents implicats en el desenvolupament del PNJCat:

- L'avaluació dels instruments, procediments i espais del desplegament del PNJCat, en termes globals i per cada un dels projectes.
- L'avaluació del compliment de les funcions i rols dels agents que intervenen en el desplegament del Pla.

⁵² Cal prestar atenció a la terminologia utilitzada en aquest cas. Recordem que el desplegament del Pla s'ubica en la dimensió operativa d'aquest Pla i alhora estem parlant del nivell d'avaluació operatiu. Cal, per tant, estar atents i atentes a no confondre els termes quan parlem de l'avaluació del desplegament de les polítiques de joventut.

5.2.2. Preguntes d'avaluació

A continuació, es desenvolupen les preguntes generals que han de guiar l'avaluació operativa per a cadascuna de les dimensions del PNJCat, atenent a l'acció que desenvolupen els tres agents responsables de cada un dels projectes: Projecte Govern, Projecte Territori i Projecte Jove. Aquesta primera aproximació al seguiment continuat i operatiu del PNJCat es concretarà en instruments, indicadors quantitius i qualitius i variables d'anàlisi un cop es disposi del document de PNJCat amb els tres nivells de consens (social, institucional i polític).

Dimensió discursiva	<p>? Les polítiques de joventut definides a cadascun dels projectes (P. Govern, P. Territori, P. Joves) incorporen els criteris metodològics que es deriven dels principis rectors?</p> <p>? Aquest criteris metodològics són útils i adients per al desplegament de cada projecte?</p>
Dimensió substantiva	<p>? Anàlisi del grau de consecució dels objectius estratègics i operatius del Pla: — Anàlisi de l'adequació dels programes als objectius del PNJCat — Grau de consecució dels objectius estratègics i operatius del PNJCat</p> <p>? Avaluació i seguiment de les iniciatives i dels programes derivats dels objectius del Pla en cada projecte (anàlisi dels recursos, la cobertura, les activitats i els resultats, entre d'altres) i Pla d'actuació corresponent.</p>
Dimensió operativa	<p>? L'avaluació continuada dels instruments operatius del PNJCat</p> <p>? L'avaluació continuada dels mecanismes de coordinació en el disseny i la implementació de les polítiques de joventut</p> <p>? L'avaluació continuada dels instruments i eines per el seguiment del PNJCat</p> <p>? L'avaluació del grau de compliment de funcions dels principals agents del PNJCat: Projecte Govern, Projecte Territori i Projecte Jove</p>

5.2.3. Agents implicats en l'avaluació operativa

De nou, i atenent a la mateixa essència del PNJCat, la funció de govern, impuls i assessorament del Pla té una cristal·lització directa en la configuració de les responsabilitats vinculades a l'avaluació. Així, el Consell Rector i el Consell Assessor assumeixen un paper específic en l'avaluació operativa, que resulta de la seva posició estratègica en el desenvolupament del Pla.

Consell Rector

Responsable de l'impuls de l'avaluació operativa.

Consell Assessor

Òrgan que vetlla per la qualitat de l'avaluació i assessora en la definició dels ítems, les dimensions i les variables d'anàlisi per a l'avaluació operativa del PNJCat.

Més enllà de l'acció del Consell Rector com a òrgan de govern del PNJCat, cadascun dels tres agents que el componen té la responsabilitat de mobilitzar i disposar de la informació necessària per desenvolupar l'avaluació operativa del Pla. Això vol dir que cada ens ha de disposar de les eines concretes que, si bé ja s'han desenvolupat des del punt de vista de la implementació, tenen també un paper específic en el procés d'avaluació.

CNJC

Responsable de l'impuls de l'avaluació del Pla d'actuació juvenil

Entitats municipalistes (ACM i FMC)

Responsables de la gestió i la mobilització del món local per desenvolupar l'avaluació dels plans d'actuació territorial, així com dels plans que se'n deriven (plans locals, comarcals, etc.).

Secretaria de Joventut

Responsable de l'avaluació del Pla d'actuació en polítiques de joventut.

Tanmateix, l'articulació de l'avaluació operativa del PNJCat, en tant que es vincula a tota l'acció que es desenvolupa en el marc de les polítiques de joventut, necessita un òrgan que gestioni la informació generada a partir de l'acció específica dels tres agents del Pla. En aquest cas, és l'Oficina Tècnica del PNJCat, ja descrit anteriorment.

Oficina Tècnica del PNJCat

Responsable del disseny, el desenvolupament i el seguiment de l'avaluació operativa.

Comissió Rectora Ampliada

Per últim, més enllà de la funció de gestió tècnica que assumeix l'Oficina Tècnica del PNJCat, cal disposar d'un espai de treball i de reflexió conjunta que reculli i amplii la veu dels tres agents principals en el desenvolupament del PNJCat, que es concreta en la Comissió Rectora Ampliada. És en aquesta Comissió (com es recull al llarg d'aquest capítol) on els tres agents responsables del desplegament de cada un dels projectes (Projecte Govern, Territori i Jove) posen en comú el disseny, l'execució, el seguiment i l'avaluació dels plans d'actuació, fent reunions de caire anual i assumint les següents funcions d'avaluació.

- Vetllar per la coherència i l'acció coordinada dels tres projectes i de tots els agents implicats en l'avaluació operativa del PNJCat.
- Traslladar al Consell Rector del PNJCat aquells aspectes que siguin cabdals o que necessitin un replantejament estratègic.

Aquesta Comissió amplia la seva composició incorporant més representants de cada un dels seus tres membres (Generalitat de Catalunya, món local i CNJC), amb altres experts o representants del teixit juvenil o professionals de l'àmbit de polítiques de joventut, en els casos que es consideri necessari. També recollirà la valoració de les comissions que es deriven de cada projecte.

L'avaluació operativa es planteja com un procés continu, que acompanya el desenvolupament i la implementació del Pla al llarg de la seva vigència. Per tant, es durà a terme de manera anual i caldrà construir eines i instruments o modificar les existents per tal de facilitar aquest seguiment i monitoritzar la recollida de dades rellevants per a l'avaluació.

Per tal de dur a terme l'avaluació operativa caldrà dissenyar eines i espais de seguiment i avaluació continuada (al llarg de tota la vigència del PNJCat). Això suposa establir mecanismes i instruments de seguiment i monitorització dels plans d'actuació de cada agent del PNJCat, de l'aplicació dels criteris metodològics i del funcionament dels instruments de desplegament del PNJCat. Caldrà que aquests instruments siguin periòdics i que permetin avaluar els serveis i programes desenvolupats i com aquests estan alineats i contribueixen als objectius del Pla.

5.2.4. Calendari de l'avaluació operativa

5.2.5. Eines per a l'avaluació operativa

5.2.5.1. Per a l'avaluació del Projecte Govern

Concretament, per a l'avaluació de cada un dels projectes es disposaran de les eines i espais establerts en el propi document de bases del PNJCat.

Pla d'actuació del Govern

- ➔ És l'eina bàsica per a l'avaluació substantiva de l'acció del Projecte Govern, en tant que document que conté els programes i les accions que es desenvolupen des del Govern de la Generalitat en matèria de polítiques de joventut.

Referents de joventut en altres departaments

- ➔ Han de facilitar informació periòdica sobre l'acció desenvolupada als departaments de la Generalitat en matèria de joventut.

Grups de Treball Interdepartamental (GTI)

- ➔ Incorporen l'anàlisi de la integralitat dels diferents àmbits d'actuació del Pla, atenent a l'acció de cada departament en matèria de joventut.

Comissió Interdepartamental de PJ (CIPJ)

- ➔ En tant que òrgan responsable del disseny i seguiment dels plans d'actuació del Govern.

Altres eines: bases de dades i sistemes de recollida i monitorització de la informació.

5.2.5.2. Per a l'avaluació del Projecte Territori

Plans d'actuació territorial en PJ

- ➔ En tant que document que concreta, planifica i articula l'acció del món local en el desplegament i el compliment dels objectius que estableix el PNJCat, és la base per a l'avaluació substantiva del PNJCat des del punt de vista del món local.

Comissió interinstitucional de PJ

- ➔ En tant que òrgan responsable del disseny i seguiment dels plans d'actuació territorial i de la coordinació dels ens locals amb el PNJCat, aquesta comissió assumeix les funcions de gestió de la informació per a l'avaluació operativa del PNJCat.

Acompanyament, aportació d'informació i d'orientacions per part del CNJC

Altres eines: bases de dades i altres sistemes de recollida i monitorització de la informació.

5.2.5.3. Per a l'avaluació del Projecte Jove

En aquest cas, l'avaluació del Projecte Jove, en tant que té una naturalesa diferent als altres dos agents, implica uns nivells de concreció d'avaluació també diferents.

La primera diferenciació és que l'acció del Projecte Jove s'articula a partir de dos nivells territorials: nacional i local. La segona, té a veure amb la pròpia definició del que és el Projecte Jove com a agent que incorpora l'acció conjunta dels diversos actors que componen el teixit juvenil.

Més enllà de fer palesa aquesta dificultat, l'avaluació del Projecte Jove s'ha d'articular principalment sobre les accions impulsades i promogudes des del CNJC, tant en el marc local com en el nacional, i ha de disposar de les següents eines de base:

Plans d'actuació juvenil en PJ en l'àmbit nacional

➔ Com a eina principal per a la planificació de les polítiques a desenvolupar pel moviment juvenil organitzat per a la consecució dels objectius del Pla.

Pla d'actuació juvenil en l'àmbit local

➔ Com a eina principal per a la planificació de les polítiques a desenvolupar pel moviment juvenil organitzat per a la consecució dels objectius del Pla, d'acord amb les necessitats i especificitats de cada territori.

L'avaluació del Projecte Jove, tot i pivotar principalment en el CNJC, ha d'implicar necessàriament la generació d'espais, eines de recollida de dades i l'establiment de mecanismes de coordinació amb el moviment juvenil organitzat en sentit ampli, amb el món local i amb la Generalitat.

5.2.6. Resultats de l'avaluació operativa

Els resultats de l'avaluació continuada permetran detectar els aspectes de millora a introduir en el desplegament del Pla (facci referència als programes i serveis dels Plans d'actuació, a la coordinació i funcions dels agents o als criteris metodològics establerts).

Els resultats seran treballats, de manera especial, pel Consell Assessor del PNJCcat, per tal que pugui fer-ne una anàlisi de les dades i afegir les orientacions que consideri oportunes.

En darrer lloc, aquests resultats seran analitzats pel Consell rector del PNJCcat per tal d'establir els canvis o modificacions en el desplegament del Pla que consideri oportuns.

**Les 25 fites del PNJCat
2010-2020**

04

1. Què són i per què s'estableixen les fites del PNJCat 2010-2020

El PNJCat té una voluntat transformadora: vol canviar la realitat en què s'insereix la persona jove. Aquest posicionament és una de les conclusions que sorgeix de manera reiterada fruit del procés d'avaluació del PNJCat 2000-2010 i del procés de recollida de propostes per al nou PNJCat 2010-2020.

El procés d'elaboració del PNJCat 2010-2020 ha estat un procés viu i flexible, que s'ha anat readaptant i modelant durant el seu desenvolupament mateix. En resposta a aquesta demanda dels agents implicats en les polítiques de joventut s'incorpora una nova etapa dins del procés del PNJCat: el disseny i l'establiment de les fites del PNJCat 2010-2020. Aquesta etapa pretén que el Pla no només disposi d'eines d'avaluació sobre el grau de consecució dels seus objectius (que també), sinó sobre la seva possible i desitjada incidència en la situació social de les persones joves.

Per tant, per il·lustrar aquesta voluntat transformadora, el Pla incorpora 25 fites sobre realitat juvenil. **Aquestes 25 fites marquen quin ha de ser l'horitzó cap el qual el PNJCat 2010-2020 avançarà** i quins són els aspectes prioritaris de la situació social de la joventut sobre els quals vol incidir i en quin sentit o direcció. Concretament, aquestes fites són indicadors de realitat juvenil sobre els quals el PNJCat 2010-2020 es fixa uns valors a assolir el 2015 (any de la revisió estratègica del Pla), i el 2020, any de finalització del Pla. Els aspectes sobre els quals es marquen les fites estan vinculats a la missió i finalitat última del PNJCat 2010-2020:

25 FITES sobre la situació social de les persones joves

Facilitar la realització del projecte de vida de les persones joves atenent la diversitat de formes i models de vida.

El PNJCat 2010-2020 vol consolidar i fer efectius els drets bàsics de les persones joves i garantir les condicions que permetin la seva qualitat de vida, tenint en compte les esclotxes que es generen en els múltiples processos de transició i en les dificultats específiques pròpies de l'etapa juvenil.

Per això, el PNJCat 2010-2020 vol incidir sobre aquells aspectes estructurals i conjunturals que dificulten les oportunitats de les persones joves i que cal transformar per tal d'evitar la reproducció de desigualtats.

Cal assenyalar que aquestes 25 fites no són un sistema d'avaluació del Pla⁵³. D'una banda, seria molt ambiciós i complex avaluar el PNJCat 2010-2020 exclusivament a partir de la seva capacitat per modificar la realitat de les persones joves i el seu entorn. De fet, la gran majoria de plans i pactes nacionals es fixen reptes o fites bàsicament en l'àmbit de les polítiques (indicadors d'*input*, *output*, de cobertura, etc.), i no tant en l'entorn en el qual aquestes fites s'insereixen.

⁵³ El PNJCat 2010-2020 anirà acompanyat d'un sistema d'avaluació que permetrà avaluar la consecució dels objectius i del desplegament del Pla. També incorporarà el seguiment de les fites del Pla per tal de fer, en la mesura que sigui possible, el seguiment de l'impacte del desplegament del Pla, intentant establir inferències i relacions de causalitat entre l'acció desenvolupada i les transformacions en l'entorn/contexte.

Apoderar el jove com a agent de canvi social, impulsant el seu paper actiu com a ciutadà en el conjunt de la societat, oferint espais per a la seva participació en la presa de decisions, així com oportunitats per donar rellevància a la seva visió del món.

El PNJCat 2010-2020 vol afavorir el protagonisme, la participació i la implicació de la gent jove en la generació i el desenvolupament de propostes i dinàmiques per al desenvolupament i progrés de la societat. Vol aprofundir en el paper actiu i constructor de la gent jove més enllà de ser receptors o usuaris de polítiques amb l'objectiu de generar i construir canvis en el nostre entorn.

D'altra banda, seria molt agosarat des d'un punt de vista metodològic, vincular l'evolució d'aquests indicadors a la implementació del PNJCat 2010-2020, atès que sobre aquestes variables intervenen una gran diversitat de factors que dificulten analitzar fins a quin punt millores o deterioraments poden ser explicats pel PNJCat 2010-2020.

Per aquesta raó, l'objectiu de les fites és marcar i comprometre's amb l'horitzó cap al qual es vol avançar. Un horitzó quantificat, tant pel què fa als valors a assolir com pel que fa a quan s'han d'assolir. S'ha volgut limitar el nombre de fites a 25, la qual cosa comporta el risc d'oferir una visió reduccionista, en el sentit que probablement hi ha dimensions importants de la realitat juvenil que han quedat fora⁵⁴. Però s'ha preferit optar per un sistema relativament acotat per tal de facilitar-ne el seu seguiment i potenciar alhora el seu caràcter simbòlic.

⁵⁴ De totes maneres, cal tenir present que el PNJCat anirà acompanyat d'un sistema d'indicadors més ampli que permetrà la recollida de dades sobre els restants aspectes que s'incorporen en el PNJCat, però que no estan presents en les fites.

2. El procés de treball de les fites del PNJCat 2010-2020

2.1. Moments de treball

Per tal d'establir les fites del PNJCat 2010-2020 s'ha dut a terme un intens procés caracteritzat per 4 moments de treball i 4 dinàmiques. Els moments han estat els següents:

MOMENT 1. Detecció de subàmbits

En cada repte s'han identificat els subàmbits sobre els quals hi havia d'haver fites. Aquesta identificació s'ha dut a terme en un procés de consulta en què han intervingut el conjunt d'actors implicats en les polítiques de joventut⁵⁵ i es corresponen amb els aspectes prioritaris o de major rellevància en la situació social de les persones joves. Per exemple, en matèria de Salut, calia establir alguna fita sobre consums tòxics? I sobre hàbits saludables?

MOMENT 2. Tria dels indicadors per a cada àmbit

Un cop establerts els subàmbits en els quals calia establir una fita, calia decidir mitjançant quins indicadors s'establiria la fita. Seguint l'exemple anterior, per tal de fixar la fita sobre consums de risc, era més adient utilitzar el percentatge de joves amb consums de risc d'alcohol o el percentatge de joves amb consums de risc d'altres substàncies?

Pel què fa als indicadors triats per a fer el seguiment de cada subàmbit, cal assenyalar que la tria ha estat condicionada per la disponibilitat de dades (fiabilitat de la font, periodicitat, etc.) respecte la variable a observar i que, en alguns casos, no ha estat possible triar allò que podríem considerar com el millor indicador, sinó l'indicador disponible.

MOMENT 3. Establiment dels valors a assolir en l'horitzó 2015 i 2020

Un cop triat el millor indicador per a cada subàmbit, calia decidir quins valors es pretenen assolir en l'horitzó 2015 i 2020. Per exemple, en quina mesura calia reduir el percentatge de consum de risc d'alcohol entre la gent jove?

⁵⁵ Veure l'informe del procés PNJCat per a un major nivell de detall.

Per tal d'establir els valors que cal assolir en l'horitzó 2015 i 2020, s'ha realitzat un treball tècnic d'anàlisi de l'evolució de cada indicador en els darrers deu anys. També s'ha dut a terme una valoració sobre les prioritats establertes pel PNJCat 2010-2020 i pels departaments implicats. Tot plegat ha servit per establir els valors que cal assolir en les fites a 2015 i 2020.

MOMENT 4. Validació del sistema de fites

Finalment, calia validar el resultat de tot aquest procés per tal que tingués una coherència interna i la legitimitat del conjunt d'actors.

En cadascun d'aquests 4 moments s'han combinat 4 dinàmiques de treball:

- treball intern a nivell de la SJ,
- treball bilateral entre la SJ i el departament competent en cada matèria
- treball multilateral entre la SJ i el conjunt de departaments de la Generalitat
- treball entre la SJ i altres actors

Concretament, els moments i dinàmiques s'han combinat de la següent forma:

Dinàmica per la detecció de subàmbits: es parteix d'una primera proposta sorgida de la SJ i es complementa amb:

- les conclusions de la Trobada de Manresa, per tant, del conjunt d'actors que intervenen en les polítiques de joventut.
- el treball multilateral amb el conjunt de departaments de la Generalitat dut a terme en la Comissió Interdepartamental de Polítiques de Joventut⁵⁶ (CIPJ en endavant) del 29 d'abril.

⁵⁶ La Comissió Interdepartamental de Polítiques de Joventut, creada pel decret 358/2004, és l'òrgan col·legiat de consulta i assessorament en matèria de joventut i està format per tots els departaments de la Generalitat de Catalunya.

2.2. Dinàmiques per cada un dels moments de treball

Dinàmica per la tria dels indicadors per a cada àmbit: es parteix d'una proposta d'indicadors treballada a nivell de SJ i a continuació es treballa bilateralment amb el departament competent en cada matèria. En total es realitzen 6 reunions amb alts càrrecs de la Generalitat, més una sèrie de contactes tècnics per tal de preparar-les i tancar possibles serrells.

Un cop s'ha treballat bilateralment, la proposta resultant és sotmesa a la CIPJ perquè, si s'escau, l'esmeni o complementi.

Dinàmica per l'establiment dels valors a assolir en l'horitzó 2015 i 2020: per tal d'establir els valors que cal assolir en l'horitzó 2015 i 2020, en un primer moment es treballa bilateralment amb el departament competent en cada matèria. Atès que en molts casos hi havia hagut un treball previ tant per part de la SJ com per part del departament afectat, en la mateixa reunió en la qual s'acorda l'indicador també es consensua el valor a assolir el 2015 i 2020. En aquells casos en els quals això no és possible, el valor a assolir s'acorda en contactes posteriors. Un cop acordats els valors de manera bilateral, la proposta és sotmesa a la CIPJ per tal que, de manera col·legiada, opini sobre la mateixa.

Dinàmica per la validació del sistema de fites: en un primer moment se sotmet els sistema de fites a la valoració del conjunt de departaments en la CIPJ del 13 de juliol de 2010. Finalment, s'eleva la proposta al Consell Rector del PNJCat 2010-2020 per a la seva validació definitiva.

	Identificació dels subàmbits	Establiment d'indicadors	Establiment de valors	Validació
Treball intern SJ	✓	✓	✓	
Treball bilateral departaments.		✓	✓	
Treball multilateral departaments.	✓	✓	✓	✓
Treball amb altres actors	✓			✓

3. Les 25 fites i els 7 reptes del PNJCat 2010-2020

Com ja hem assenyalat, el PNJCat 2010-2020 estableix un marc estratègic organitzat a partir de set grans reptes que vol abordar per tal d'acomplir la seva missió. **Per a cadascun dels reptes, el Pla estableix unes fites clau** que orientaran la seva acció. El treball per a la consecució d'aquestes fites condicionarà les estratègies que desenvoluparà el Pla, així com els objectius estratègics i operatius que se'n derivin. Aquest model de planificació permet disposar d'un enfocament ampli i integral; tenint en compte que les diferents esferes de la vida de la persona jove estan interconnectades i que la realitat social i els seus processos de transformació resulten complexos, multidimensionals i, per tant, multicausals.

Les 25 fites s'organitzen, doncs, a partir d'uns indicadors que fan referència a l'estructura dels 7 reptes del PNJCat 2010-2020, amb una excepció: la **taxa d'emancipació juvenil**. En aquest cas, l'indicador, i per tant la fita a assolir, és el reflex de múltiples processos que tenen una relació amb tots els reptes establerts al PNJCat 2010-2020. Per aquesta raó s'ha optat per incorporar la fita en una posició global, de manera que tots els objectius contribuiran, en major o menor mesura, a l'assoliment de la fita marcada.

El seguiment de les fites, està contemplat dins del sistema d'avaluació del PNJCat 2010-2020⁵⁷.

Tanmateix, cal destacar que les fites que es presentaran a continuació es defineixen a partir d'un **criteri generalista**, contemplant indicadors que recullen la realitat del conjunt de la població juvenil. Malgrat això, els fenòmens que s'observen (atur juvenil, temporalitat, èxit escolar,...etc) són complexos i mostraran comportaments diferenciats en funció d'aquelles variables que fan referència a l'estructura social i/o a d'altres variables. Per aquesta raó, tot i que les 25 fites del PNJCat 2010-2020 no es presenten desagregades per les variables d'estratificació social (sexe, franges d'edat, classe social, territori i origen) o per d'altres variables (nivell d'estudis dels joves, dels seus pares i mares, etc.), sí que es planteja que en el seguiment i l'anàlisi de cada indicador es pugui realitzar un **exercici de desagregació de les dades en funció d'aquelles variables que resultin més pertinents en cada cas**, per obtenir així una informació més detallada en relació al fenomen al qual es vol fer referència. D'aquesta manera, per exemple, quan s'analitzi l'evolució de la fita sobre estudis secundaris no obligatoris, s'examinarà quina ha estat l'evolució per a homes i per a dones, l'evolució en funció del nivell d'estudis dels pares, etc. Aquest enfocament ha de permetre analitzar les desigualtats d'una manera transversal, i no només per mitjà d'una fita específica, la qual cosa està directament relacionada amb la manera com el PNJCat 2010-2020 concep i aborda la inclusió.

⁵⁷ Veure darrer apartat del capítol referit a la Dimensió operativa del PNJCat 2010-2020.

1. Augment de la taxa d'emancipació

REPTE 1. Aconseguir l'èxit en la trajectòria educativa de les persones joves

2. Millora de l'èxit escolar
3. Reducció de l'abandonament prematur dels estudis
4. Augment de la corresponsabilitat, el paper de la família
5. Augment del coneixement de la tercera llengua
6. Manteniment del volum d'estudis superiors

REPTE 2. Aconseguir l'èxit en la transició laboral de les persones joves

7. Augment de l'emprenedoria jove
8. Reducció de l'atur juvenil
9. Reduir la temporalitat en la contractació juvenil
10. Reduir la taxa de sinistralitat juvenil

REPTE 3. Aconseguir l'èxit en la transició domiciliar de les persones joves

11. Reducció de l'esforç econòmic juvenil per la compra de l'habitatge
12. Reducció de l'esforç econòmic juvenil pel lloguer de l'habitatge
13. Augmentar el nombre de joves en règim de lloguer

REPTE 4. Promoure una vida saludable de les persones joves

14. Augment de la pràctica esportiva entre els i les joves
15. Reducció de la taxa d'embarassos adolescents
16. Reducció del consum de risc d'alcohol

REPTE 5. Avançar cap a l'autonomia, el desenvolupament personal i la participació de la gent jove en allò col·lectiu

17. Increment de la intenció de vot juvenil
18. Augment de pràctiques participatives juvenils
19. Increment de l'associacionisme juvenil

REPTE 6. Universalitzar la cultura entre la població juvenil i amb objectius socialment cohesionadors

20. Augment de les persones joves lectores
21. Increment de l'assistència a espectacles
22. Augment de l'ús social del català

REPTE 7. Avançar cap a un nou model de país i de societat cohesionada, vertebrada territorialment, sostenible i innovadora en les formes d'organització col·lectiva

23. Distribució equitativa del treball domèstic entre gèneres
24. Disminució de la victimització delictiva dels i les joves
25. Disminució de la desigualtat de renda de les persones joves

4. Descripció detallada de les fites del PNJCat

Tot i que les fites s'organitzen seguint l'estructura en 7 reptes del PNJCat 2010-2020, com ja hem assenyalat, n'hi ha una que queda fora d'aquesta lògica: la fita en matèria d'emancipació. S'ha optat per fer un apartat específic per a aquesta fita per la seva rellevància i pes específic en el conjunt del Pla, i pel fet que connecta directament amb la missió del PNJCat.

FITA 1: Millorar la taxa d'emancipació juvenil

L'indicador triat per fer el seguiment de l'emancipació de les persones joves ha estat la **taxa d'emancipació**, definida de la manera següent:

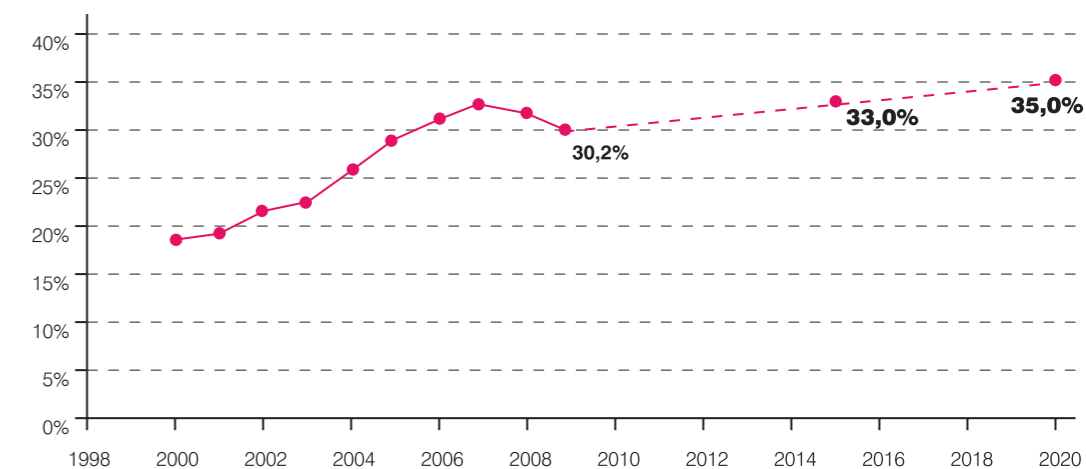
Indicador	Taxa d'emancipació.
Descripció	(Població de 16 a 29 anys emancipada ⁵⁸ / Població 16 a 29 anys) * 100.
Font	Enquesta a la Població Activa, Idescat.
Actualització	Anual (febrer).
Valor actual	30,2% (2009).

LA FITA

A l'hora d'establir quins valors caldrà assolir en la taxa d'emancipació, s'han tingut en compte 2 factors: d'una banda, el context actual marcat per la crisi econòmica, que ha comportat un retrocés en la taxa d'emancipació; de l'altra, la centralitat i importància de l'emancipació en les polítiques de joventut i en el PNJCat 2010-2020.

Es fixa com a fita arribar a una taxa d'emancipació **del 33% el 2015 i del 35% el 2020**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

⁵⁸ S'entén per població emancipada aquella que ja no viu a la llar d'origen.

Fites per l'èxit en la trajectòria educativa de les persones joves (FITA 2, 3, 4, 5 i 6)

El PNJCat 2010-2020 entén l'educació com un instrument per al foment de la ciutadania lliure, compromesa amb l'entorn i ben preparada per al present i el futur. Estem parlant de la millora de les oportunitats que han de contribuir a l'èxit educatiu dins del sistema reglat, però també estem fent referència a tots aquells aprenentatges que milloren les oportunitats de desenvolupament individual i col·lectiu de la persona. Aquesta integralitat del concepte d'educació atorga a les polítiques educatives una centralitat estratègica en el conjunt de polítiques de joventut.

Per aquesta raó, el PNJCat es planteja **5 fites** en relació al **repte 1 del PNJCat: Aconseguir l'èxit en la trajectòria educativa de les persones joves** i que aniran acompanyades d'un seguit d'estratègies (que es concretaran, alhora, en objectius estratègics i operatius) per tal d'avançar cap a l'escenari projectat.

FITES A ACONSEGUIR

ESTRATÈGIES

FITA 2: Millora de l'èxit escolar

L'educació com a element generador d'oportunitats socials

FITA 3: Reducció de l'abandonament prematur dels estudis

FITA 4. Augment del coneixement de la tercera llengua

La qualitat de l'educació com a condició necessària que permeti avançar cap a una societat del coneixement

FITA 5: Augment de la corresponsabilitat, el paper de la família

Corresponsabilitat de tots els agents educatius i aprenentatge de competències instrumentals i procedimentals, i habilitats de la gent jove

FITA 6: Manteniment del nivell d'estudis superiors entre la gent jove

Protagonisme de la persona jove en la seva pròpia vivència educativa

FITA 2: Millora de l'èxit escolar

L'indicador escollit per fer el seguiment de l'èxit escolar és la **taxa de graduació a l'ESO**, definida de la manera següent:

Indicador

Taxa de graduació a l'ESO.

Descripció

(Alumnes graduats de 4t d'ESO / Alumnes avaluats de 4t d'ESO) * 100.

Font

Estadística de l'ensenyament, Departament d'Educació de la Generalitat.

Actualització

Anual (per curs acadèmic).

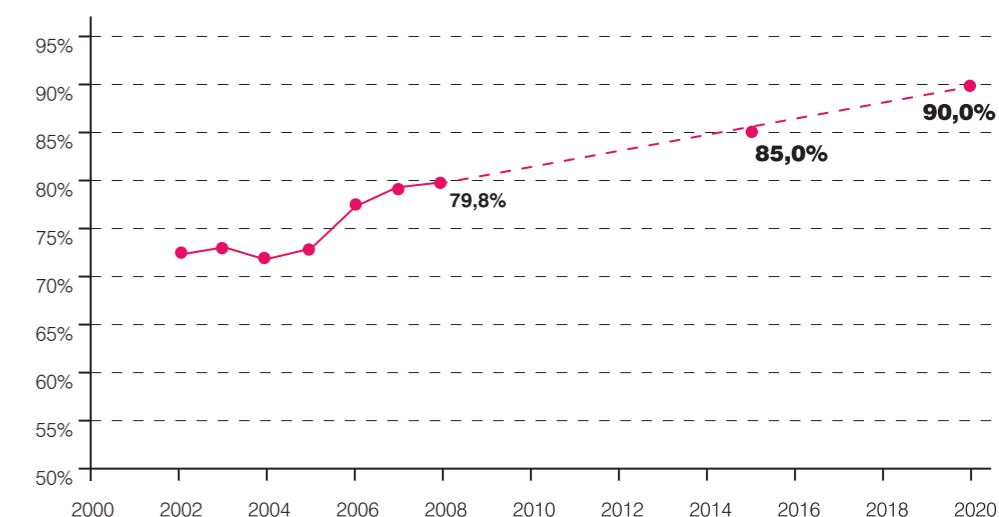
Valor actual

79,8% (2007-2008).

LA FITA

L'estratègia UE 2020 es fixa l'objectiu d'arribar al 2020 amb un màxim del 10% de persones entre els 18 i els 24 anys sense títol postobligatori o que s'estiguin formant. Per tal de ser coherents amb aquest objectiu i amb la seva adaptació a la realitat catalana⁵⁹, cal que **el 2020 la taxa de graduació se situï en el 90%**. Atès el punt de partida i l'evolució recent de la taxa, **el 2015 la taxa s'hauria de situar en el 85%**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

Nota: Els anys del gràfic corresponen a l'any de finalització del curs escolar.

⁵⁹ Vegeu la fita 2 Estudis secundaris no obligatoris.

FITA 3: Reducció de l'abandonament prematur dels estudis secundaris no obligatoris

L'indicador escollit per fer el seguiment dels estudis secundaris no obligatoris és l'àmpliament acceptat abandonament prematur dels estudis, definit com el **percentatge de joves de 18 a 24 anys que ha assolit com a màxim la primera etapa de l'educació secundària** respecte al total de població del mateix grup d'edat. Concretament, l'indicador es construeix de la manera següent:

Indicador	Abandonament prematur dels estudis.
Descripció	(Població de 18-24 anys que declara que el nivell més alt d'educació o formació que ha assolit és CINE-97 (ISCED) 0, 1, 2 o 3c inicial i que no ha rebut cap educació o formació en les 4 setmanes precedents a l'entrevista / Població 18-24 anys) * 100.
Font	Idescat a partir de dades de l'INE.
Actualització	Anual.
Valor actual	31,9% (2009).

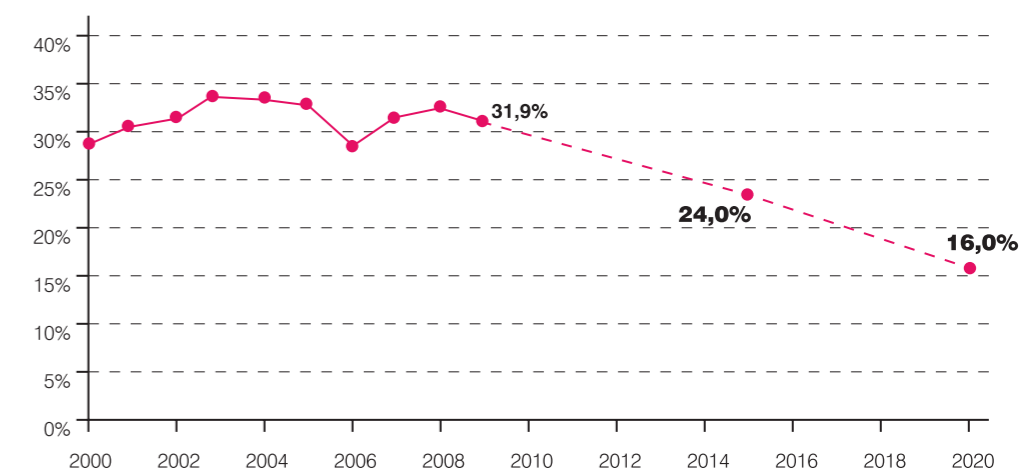
LA FITA

En aquest cas el valor a assolir el 2020 sembla clar, atesa l'Estratègia UE 2020, successora de l'estratègia de Lisboa, que es fixa com a objectiu a assolir una taxa màxima d'abandonament prematur dels estudis del 10% l'any 2020. Cal tenir present, però, que el punt de partida és molt diferent: si la mitjana de la UE dels 27 és del 15% l'any 2009, en el cas de Catalunya aquesta taxa es dispara fins al 32%.

Fixar-se el 10% màxim d'abandonament prematur dels estudis l'any 2020 seria, doncs, poc realista. Una alternativa seria veure quina millora representa passar del 15% al 10% i fer l'extrapolació al cas català. Si optéssim per aquest criteri, i atesa l'Estratègia UE 2020, que es proposa reduir una tercera part l'abandonament prematur, es podria establir per al cas català un valor a assolir del 21,3%. En aquest cas, però, es podria argumentar que la fita és poc ambiciosa atès que hi ha més marge de millora i, per tant, la reducció de la taxa no hauria de ser tan costosa.

Finalment s'ha optat per un criteri intermedi i s'estableix com a fita **assolir una reducció del 50% en l'abandonament prematur dels estudis, passant del 32% actual al 16% l'any 2020**. Pel que fa al 2015, i atès que en aquest cas no hi ha cap criteri alternatiu, es fa una distribució lineal de l'objectiu i per tant es fixa en el **24%** d'abandonament prematur.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 4. Augment del coneixement de la tercera llengua

L'indicador en aquest àmbit girarà al voltant de la **prova de nivell d'anglès** que es farà als **alumnes de 4t d'ESO**. Actualment es disposa de l'estudi que va fer el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu el 2006, però com que aquest organisme està redefinint la metodologia per tal d'avaluar les competències en llengua anglesa dels alumnes de 4t d'ESO, caldrà esperar el nou estudi que es faci en la matèria, perquè aquest sí que tindrà continuïtat, de manera que facilitarà l'establiment i seguiment de la fita.

A l'abril del 2011 es farà la primera prova de nivell seguint la nova metodologia. Un cop se n'hagin analitzat els resultats, s'establirà la fita.

FITA 5: Augment de la corresponsabilitat, el paper de la família

En el cas de corresponsabilitzar els diferents agents educatius, s'ha fet una excepció al principi general segons el qual les fites fan referència a indicadors d'entorn o de realitat juvenil. Això ha estat així perquè no s'han trobat indicadors d'entorn que fessin referència a aquesta dimensió de l'educació, i alhora és un concepte cabdal que no s'ha volgut deixar fora de les fites. Per tant, finalment s'ha optat per un indicador més vinculat a les polítiques educatives. Concretament, l'indicador triat és el **percentatge d'alumnes les famílies dels quals han signat la carta de compromís educatiu**. L'esmentada carta té, entre els seus objectius principals, incentivar la implicació de les famílies en l'educació dels seus fills i filles⁶⁰.

⁶⁰ Per a més informació sobre la carta de compromís educatiu, vegeu l'enllaç següent: www.gencat.cat/educacio/lleieeducacio/carta_compromis.pdf

Indicador	Percentatge d'alumnes d'ESO la família dels quals ha signat la carta de compromís educatiu.
Descripció	(Alumnes d'ESO la família dels quals ha signat la carta de compromís educatiu / alumnes d'ESO) * 100.
Font	Departament d'Educació.
Actualització	Anual.
Valor actual	0% (2010).

LA FITA

Pel que fa a la fita concreta a assolir, en aquest cas també es produeix una excepció, perquè només es fixa un valor per al 2015.

El **2015** el percentatge d'alumnes la família dels quals ha signat la carta de compromís educatiu hauria d'arribar al **95%**.

FITA 6: Manteniment del nivell d'estudis superiors entre la gent jove

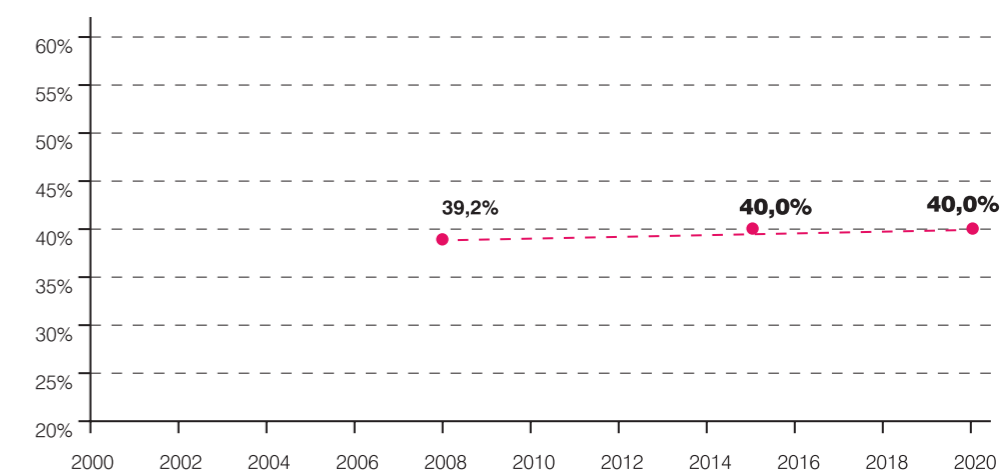
Pel que fa a l'educació superior, l'indicador triat ha estat el **percentatge de població de 25 a 34 anys amb estudis universitaris**. Tot i que la Unió Europea té pensat redefinir aquest indicador per fixar-se en la franja 30-34 en lloc de la franja 25-34, el fet que actualment no hi hagi dades sobre la franja 30-34 i sí que n'hi hagi sobre la franja 25-34 fa que finalment s'hagi optat per definir l'indicador de la manera següent:

Indicador	Percentatge de població de 25 a 34 anys amb estudis superiors.
Descripció	(Població de 25 a 34 anys amb estudis universitaris finalitzats/ població de 25 a 34 anys) * 100.
Font	Departament d'Innovació, Universitats i Empresa.
Actualització	Anual.
Valor actual	39,2% (2008).

LA FITA

En aquest cas s'ha optat per traslladar l'objectiu que l'Estratègia UE 2020 es fixa per a la franja de 30-34 anys a la franja 25-34. Concretament, es fixa l'objectiu d'arribar al **2020 amb el 40%** de joves de 25 a 34 anys amb estudis superiors. Tenint en compte el punt de partida, l'objectiu per **al 2015 és també el 40%**.

El següent gràfic visualitza la fita pels anys 2015 i 2020

Fites per l'èxit en la trajectòria laboral de les persones joves (FITES 7, 8, 9 i 10)

Tal com s'ha descrit al document de bases del PNJCat 2010-2020, l'esfera laboral és un dels principals elements estructuradors de la vida de les persones. Per aquesta raó el Pla vol orientar la seva acció a millorar les oportunitats de les persones joves per accedir al mercat laboral en igualtat de condicions i sota una perspectiva inclusiva que minimitzi els efectes de les desigualtats socials de partida. Alhora, s'aposta per millorar les condicions laborals i la qualitat del treball juvenil, de manera que millori la situació de les persones joves dins del mercat laboral.

Per aquesta raó, el PNJCat 2010-2020 es planteja **4 fites** en relació al **Repte 2: Aconseguir l'èxit en la trajectòria laboral de les persones joves** i que aniran acompanyades d'un seguit d'estratègies (que es concreten, alhora, en objectius estratègics i operatius) per tal d'avançar cap a l'escenari projectat.

FITES A ACONSEGUIR

ESTRATÈGIES

FITA 7: Reducció de l'atur juvenil

Millora de l'ocupabilitat i l'accés al món laboral de les persones joves

FITA 8: Augment de l'emprenedoria jove

L'emprenedoria com estratègia per a la millora de les oportunitats professionals dels i les joves

FITA 9: Reduir la temporalitat en la contractació juvenil

Qualitat del treball juvenil

FITA 10: Reduir la sinistralitat juvenil

FITA 7. Reducció de l'atur juvenil

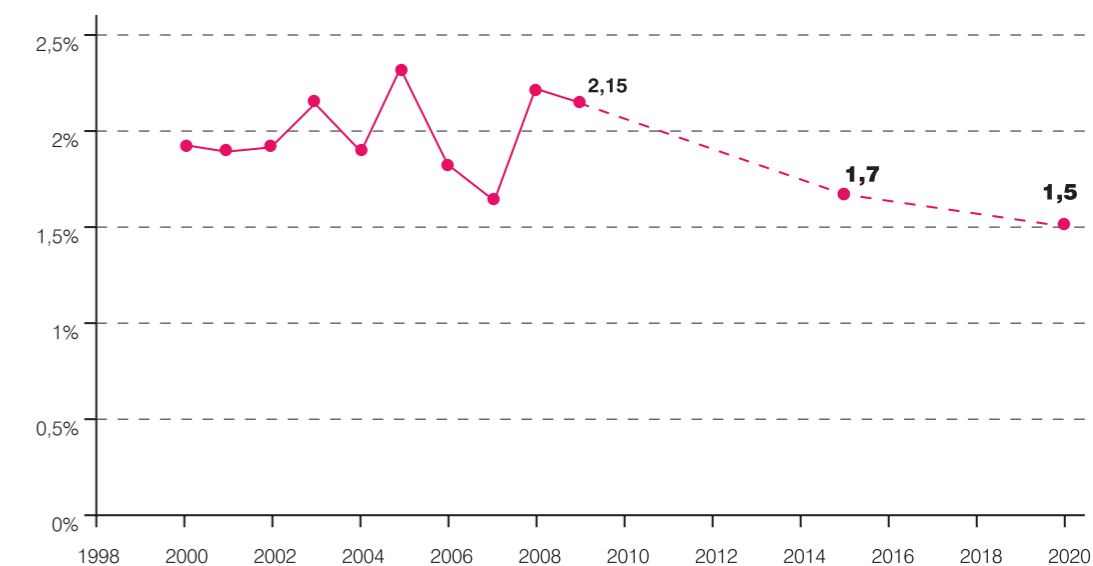
L'indicador triat a l'hora d'establir la fita en matèria d'atur juvenil ha estat **la ràtio entre la taxa d'atur de la població de 16 a 29 anys i la taxa d'atur de la població major de 29 anys**.

Indicador	Ràtio de la taxa d'atur dels i les joves de 16 a 29 anys respecte a l'atur entre els majors de 29 anys.
Descripció	Taxa d'atur dels i les joves de 16 a 29 / taxa d'atur dels majors de 29.
Font	Enquesta a la Població Activa, Idescat.
Actualització	Anual (Febrer).
Valor actual	2,1 (2009).

LA FITA

Assolir una ràtio d'**1,7 el 2015 i 1,5 el 2020**. És a dir, el 2020 l'atur juvenil només hauria de ser, com a màxim, un 50% més elevat que el de la població major de 29 anys.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 8: Augment de l'emprenedoria jove

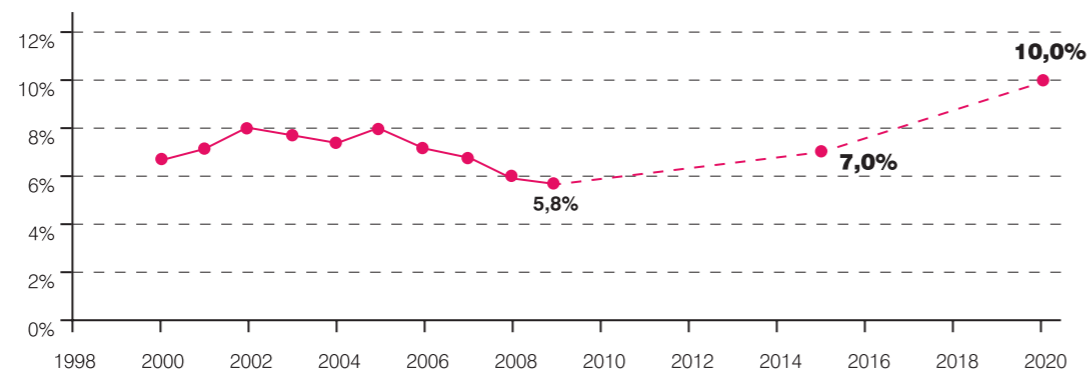
L'indicador escollit ha estat la **taxa d'ocupació per compte propi**, definit de la manera següent:

Indicador	Taxa d'ocupació per compte propi.
Descripció	(Població de 16 a 29 anys ocupada per compte propi / Població de 16 a 29 anys ocupada) * 100.
Font	Enquesta a la Població Activa, Idescat.
Actualització	Anual (febrer).
Valor actual	5,8% (2009).

LA FITA

Assolir una taxa d'ocupació per compte propi del **7% el 2015 i del 10% el 2020**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 9: Reduir la temporalitat en la contractació juvenil

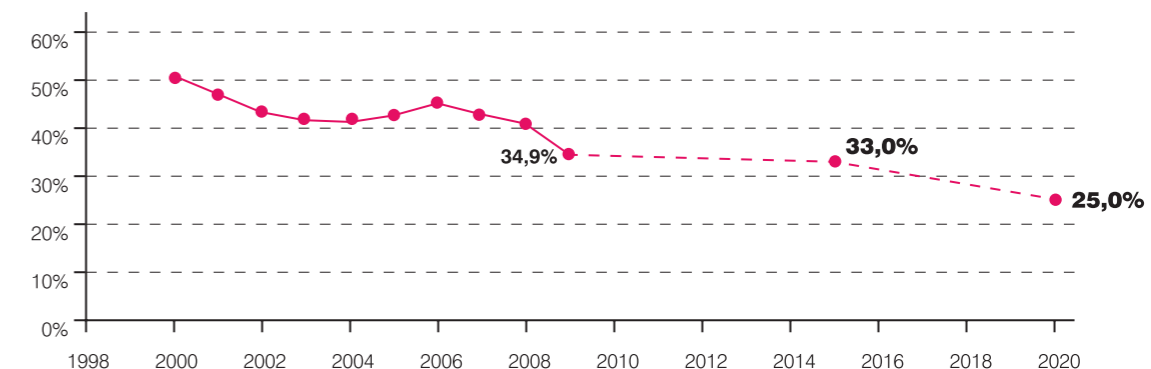
En aquest cas s'ha optat per la **taxa de temporalitat** de la població assalariada de 16 a 29 anys, definida de la manera següent:

Indicador	Taxa de temporalitat.
Descripció	(Població de 16 a 29 anys ocupada assalariada amb contracte temporal / Població de 16 a 29 anys ocupada assalariada) * 100.
Font	Enquesta a la Població Activa, Idescat.
Actualització	Anual (febrer).
Valor actual	34,9% (2009).

LA FITA

Assolir una taxa de temporalitat del **33% el 2015 i del 25% el 2020**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 10: Reduir la sinistralitat juvenil

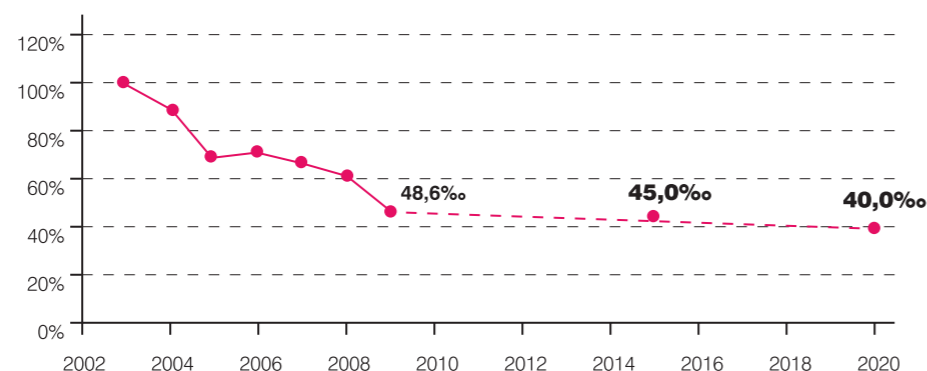
L'indicador escollit en aquest cas ha estat l'**índex d'incidència dels accidents de treball amb baixa**, definit de la manera següent:

Indicador	Índex d'incidència dels accidents de treball amb baixa.
Descripció	(Accidents en jornada de treball amb baixa entre la població de 16 a 29 anys ocupada assalariada / Població de 16 a 29 anys ocupada assalariada.) * 1.000.
Font	Numerador: "Accidentalitat laboral a Catalunya", Departament de Treball i Indústria. Denominador: Enquesta a la Població Activa, Idescat.
Actualització	Anual.
Valor actual	48,6 per mil (2009).

LA FITA

Assolir una taxa de sinistralitat del **45% el 2015 i del 40 % el 2020.**

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

Fites per l'èxit en la trajectòria domiciliar de les persones joves (FITES 11, 12 i 13)

En les darreres dècades les dificultats d'accés a l'habitatge de les persones joves han estat una barrera per a l'emancipació juvenil. El PNJCat 2010-2020 vol vetllar per la reducció de les desigualtats socials que influeixen en les oportunitats d'emancipació domiciliar de les persones joves i, alhora, desenvolupar polítiques que permetin incorporar les noves trajectòries i modalitats per l'emancipació juvenil.

Per aquesta raó, el PNJCat 2010-2020 es planteja **3 fites** en relació al **repte 3: Aconseguir l'èxit en la transició domiciliar dels i de les joves** i que aniran acompanyades d'un seguit d'estratègies (que es concretaran, alhora, en objectius estratègics i operatius) per tal d'avançar cap a l'escenari projectat.

FITES A ACONSEGUIR

FITA 11: Reducció de l'esforç econòmic juvenil per la compra de l'habitatge

FITA 12: Reducció de l'esforç econòmic juvenil pel lloguer de l'habitatge

FITA 13: Augmentar el nombre de joves en règim de lloguer

ESTRATÈGIES

Millora de les oportunitats per a l'accés a l'habitatge

Foment del lloguer com a model de tinença que contribueix a millorar les oportunitats de mobilitat de les persones joves

El principal problema pel que fa a l'habitatge i les persones joves és l'**esforç econòmic** que suposa accedir-hi. És per aquest motiu que el PNJCat 2010-2020 es fixa dues fites en aquest àmbit: l'esforç econòmic per accedir a un habitatge de compra i l'esforç econòmic per accedir a un habitatge de lloguer⁶¹.

L'enfocament: ambdós indicadors es defineixen en relació amb l'esforç econòmic que ha de fer el conjunt de la població⁶², atès que l'objectiu és reduir el sobreesforç que ha de fer el col·lectiu jove.

⁶¹ Per tal de calcular el dos indicadors no s'han tingut en compte les despeses addicionals vinculades a les operacions de compra i lloguer (despeses notarials, fiances, arranjaments, taxació, alta de subministraments, etc.).

⁶² Des d'un punt de vista metodològic hauria estat més pertinent comparar l'esforç dels i les joves amb l'esforç de la població més gran de 34 anys, però la disponibilitat de dades no ho permet i, per tant, es compara amb el conjunt de la població, joves inclosos.

FITA 11: Reducció de l'esforç econòmic juvenil per la compra de l'habitatge

Pel que fa a l'indicador triat per a la compra, s'ha optat per un que **compara l'esforç que ha de fer una persona jove** amb aquell que ha de fer el **conjunt de la població**, atès que l'objectiu és reduir el sobre-esforç que ha de fer el col·lectiu jove.

Concretament, s'ha optat per la ràtio entre l'esforç econòmic que fan les persones joves, definit com el percentatge del salari destinat a la compra de l'habitatge⁶³, i l'esforç econòmic del conjunt de la població.

Cal dir que per al càlcul d'aquest indicador s'han emprat els mateixos supòsits que utilitza habitualment la Secretaria d'Habitatge de la Generalitat, la qual cosa implica alguns desajustaments, com per exemple el fet que l'indicador giri al voltant de l'obra nova quan les persones joves que compren majoritàriament opten per la segona mà. Però si es vol comparar les dues taxes d'esforç, cal estandarditzar els criteris.

Indicador	Ràtio entre l'esforç econòmic dels i les joves de 16-34 anys per comprar un habitatge i el del conjunt de la població.
Descripció	Percentatge d'ingressos que una persona de 16 a 34 anys hauria de destinar a la compra d'un habitatge / percentatge d'ingressos que una persona ha de destinar a la compra d'un habitatge.
Font	Departament de Medi Ambient i Habitatge.
Actualització	Anual (febrer).
Valor actual	2,52 (2009).

⁶³ Per tal de calcular la despesa que suposa l'adquisició d'un habitatge, s'utilitzen els supòsits següents:

- Préstec pel 80% del preu de venda d'un habitatge d'obra nova segons les condicions típiques de tipus d'interès i termini d'amortització (variables cada any). S'utilitza un pis tipus de 90 m².
- Preu mitjà d'oferta dels habitatges d'obra nova en oferta en els municipis estudiats. Segon semestre de cada any.
- Les dades sobre salaris de la població s'han obtingut de l'Enquesta a la Joventut de Catalunya 2007 i s'han actualitzat mitjançant estimacions a partir de l'enquesta trimestral de cost laboral (INE). Els salaris del conjunt de la població a partir de l'enquesta trimestral de cost laboral.

LA FITA

Interpretació de l'indicador: el 2009, en el supòsit que una persona hagi de destinar els 30% del seu sou a l'adquisició d'un habitatge⁶⁴, l'endeutament màxim recomanat, una persona jove hi ha de destinar el 75,6%. De fe, les dades reals no reflecteixen aquest supòsit: l'any 2009 l'esforç econòmic del conjunt de la població va ser del 35,2%, mentre que el de la població jove va ser del 88,6%.

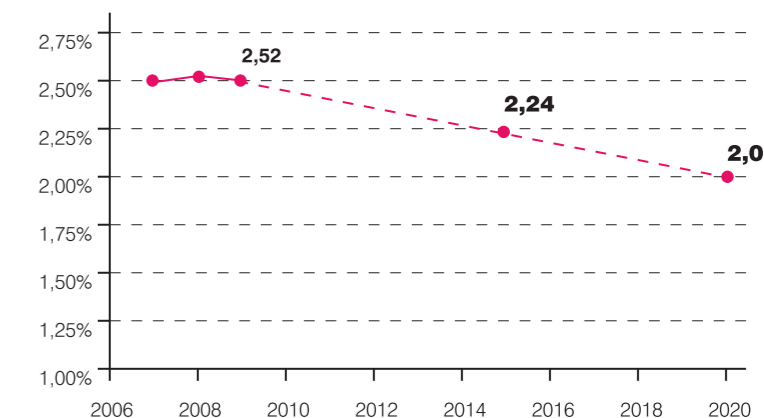
Una ràtio de 1 significaria que les persones joves i el conjunt de la població han de fer el mateix esforç per adquirir un habitatge d'obra nova.

Com que la resta de variables són les mateixes (preus, tipus d'interès, metres quadrats...), aquest indicador mesura de manera indirecta les desigualtats salarials entre joves i el conjunt de la població. Aquestes desigualtats salarials, però, s'apliquen a una realitat concreta per tal de donar visibilitat a un dels principals problemes de la gent jove.

Assolir **una ràtio del 2 el 2020**, és a dir, que el 2020 les persones joves *només* hagin de fer el doble d'esforç del conjunt de la població per accedir a un habitatge d'obra nova.

Per tal d'assolir aquesta fita, **el 2015 la ràtio hauria d'estar al 2,24**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

⁶⁴ Aquest 30% d'esforç econòmic és l'esforç inicial. Durant la vida del préstec, aquest percentatge pot canviar a l'alça o a la baixa.

FITA 12: Reducció de l'esforç econòmic juvenil pel lloguer de l'habitatge

En el cas del lloguer s'ha optat per un enfocament diferent al de compra, i no es compara amb l'esforç que fa al conjunt de la població, sinó que **s'analitza exclusivament l'esforç que fa la població jove**.

Aquest enfocament alternatiu permet copsar l'evolució dels preus del lloguer i no només la diferència entre els salaris de la població jove i el de l'adulta, de tal manera que complementa l'anterior.

L'indicador concret que s'ha triat és l'esforç econòmic que els joves de 16 a 34 anys han de fer per llogar un habitatge mitjà.

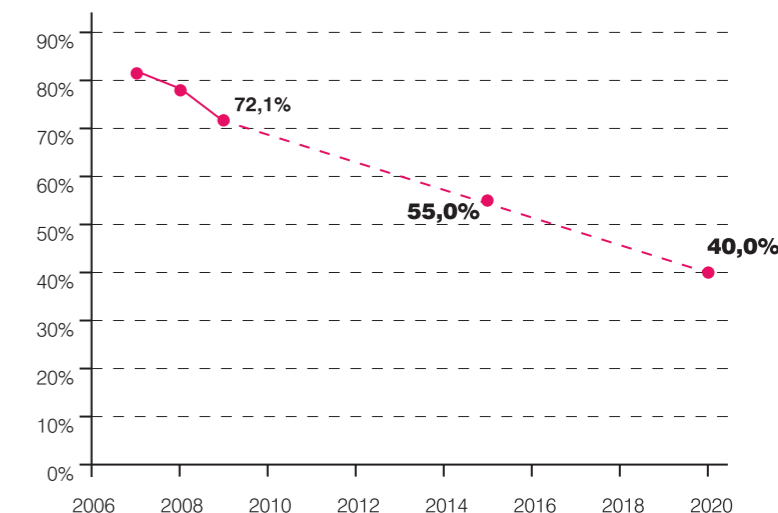
Indicador	Esforç econòmic dels i les joves de 16-34 anys per llogar un habitatge.
Descripció	Import d'un lloguer mitjà ⁶⁵ / Salari brut d'una persona de 16 a 34 anys.
Font	Departament de Medi Ambient i Habitatge.
Actualització	Anual (febrer).
Valor actual	72,1% (2009).

LA FITA

Assolir un esforç econòmic del **55% del salari destinat al lloguer de l'habitatge el 2015 i del 40% el 2020**. Cal tenir present que, atesos el punt de partida i les condicions del mercat, és una fita molt agosarada. D'altra banda, però, cal també tenir present que s'acostuma a utilitzar la dada del 33% d'ingressos destinats a l'habitatge com a llindar màxim que caldria destinar a l'habitatge en cas de compra. Per tant, des d'aquest punt de vista, arribar a un 40% destinat a lloguer tampoc no seria tan ambiciós.

⁶⁵ Per tal de calcular el cost mitjà del lloguer, han estat tinguts en compte els lloguers amb fiança dipositada, i el període triat és el quart trimestre de cada any.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 13: Augmentar el nombre de joves en règim de lloguer

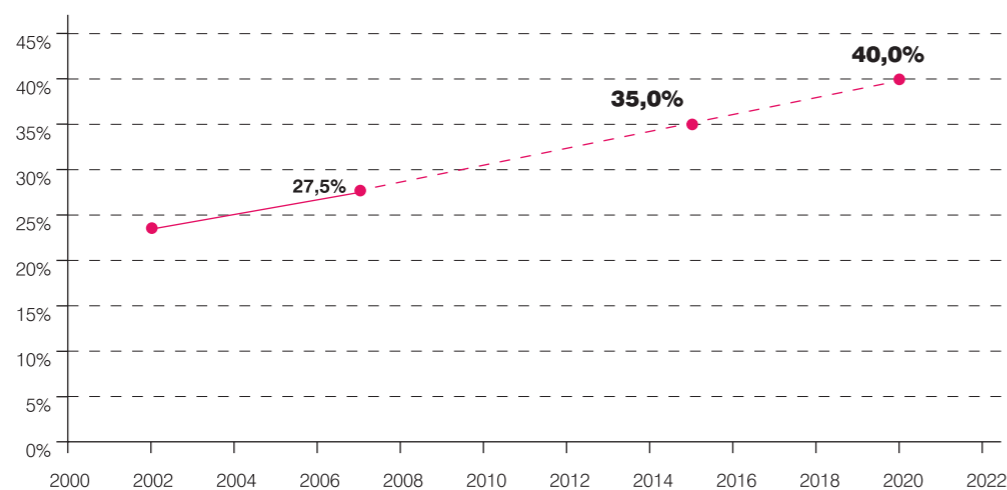
L'indicador escollit en aquest cas ha estat el percentatge de **joves de 20 a 34 anys emancipats allotjats en règim de lloguer**. L'indicador es defineix de la manera següent:

Indicador	Percentatge de joves en règim de lloguer.
Descripció	(Població de 20 a 34 anys emancipada que viu en règim de lloguer / Població de 20 a 34 anys emancipada) * 100.
Font	Enquesta a la Joventut de Catalunya.
Actualització	Quinquennal.
Valor actual	27,5% (2007).

LA FITA

Es vol potenciar el règim de lloguer, ja que això facilitaria les diverses trajectòries de les persones joves. Concretament, es vol passar del 63% del 2007 al **60% el 2015 i al 55% el 2020**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

Fites per promoure la vida saludable de la gent jove (FITES 14, 15 i 16)

Com ja hem assenyalat al llarg del document de bases del PNJCat 2010-2020, multiplicitat de factors i dimensions que intervenen en l'assoliment d'un benestar físic, psicològic i relacional ple, fa que les polítiques de salut esdevinguin cabdals per a la millora de les oportunitats en les transicions d'emancipació. Per aquesta raó, el PNJCat 2010-2020 pretén incidir en la prevenció, l'adquisició i el reforç de coneixements, hàbits i conductes que contribueixin a la millora de les condicions de salut presents i futures dels joves i les joves.

En concret, es plantegen **3 fites** en relació al **repte 4: Promoure una vida saludable entre les persones joves** i que aniran acompanyades d'un seguit d'estratègies (que es concretaran, alhora, en objectius estratègics i operatius) per tal d'avançar cap a l'escenari projectat.

FITES A ACONSEGUIR**ESTRATÈGIES**

FITA 14: Augment de la pràctica esportiva entre els i les joves

Promoció d'hàbits i conductes saludables entre les persones joves

FITA 15: Reducció de la taxa d'embarassos adolescents

Prevenió de riscos de les conductes de risc entre les persones joves

FITA 16: Reducció del consum de risc d'alcohol

FITA 14: Augment de la pràctica esportiva entre els i les joves

Pel que fa a la promoció de la salut i hàbits saludables, es presentava el dubte de si plantejar la fita al voltant de l'alimentació saludable o de l'activitat física. Atès que ambdues perspectives són igualment vàlides i que l'alimentació saludable és un concepte més difícil de mesurar, finalment s'ha optat per **l'activitat física**.

Indicador

Percentatge de pràctica d'activitat física.

Descripció

(Població de 15 a 29 anys que fa activitat física moderada o intensa / Població de 15 a 29 anys) * 100.

Font

Enquesta de Salut de Catalunya, Departament de Salut.

Actualització

Quinquenal.

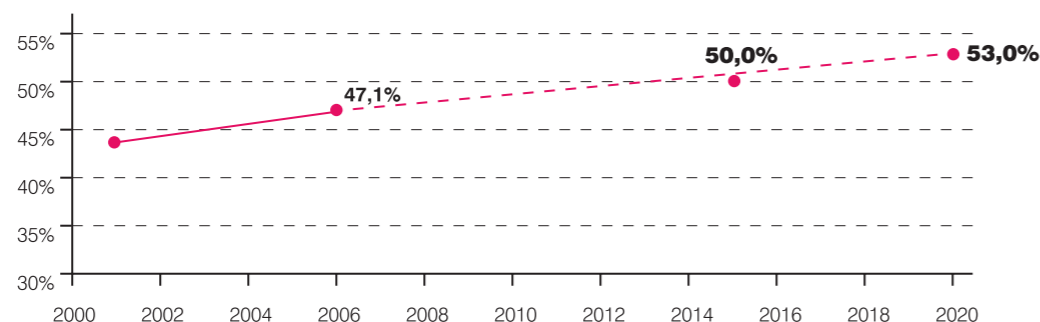
Valor actual

47,1% (2006).

LA FITA

Assolir un percentatge del **50%** de la població de 15 a 29 anys que fa **activitat física moderada o intensa el 2015 i del 53% el 2020**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 15: Reducció de la taxa d'embarassos adolescents

En allò relatiu a la salut reproductiva, hi havia dos possibles enfocaments: analitzar la utilització de mètodes que redueixen els riscos vinculats a la salut afectivosexual o mesurar les conseqüències de la no utilització d'aquestes mesures. Com que ambdós enfocaments són vàlids i que la fiabilitat de les dades és més gran per la banda de les conseqüències⁶⁶, finalment s'ha optat per establir una fita en una de les principals conseqüències de la no utilització de mètodes anti-conceptius: **els embarassos adolescents a partir de la seva taxa**.

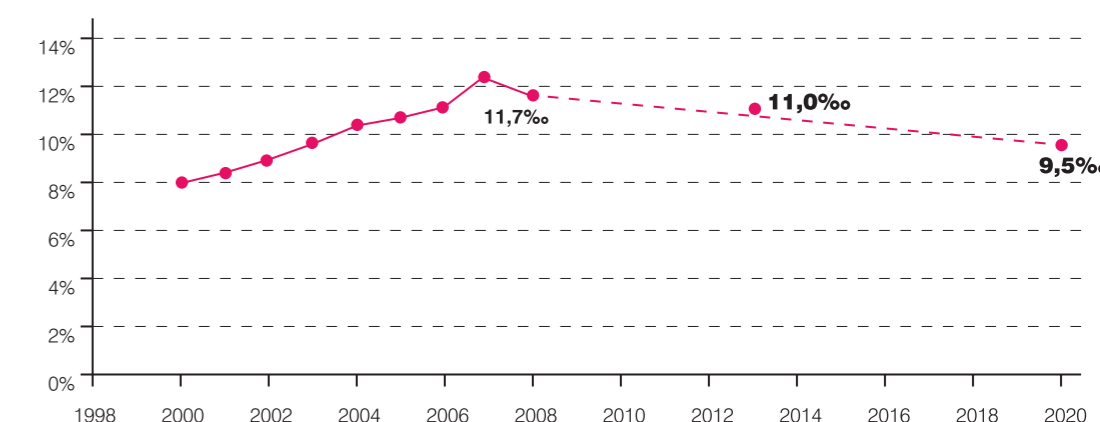
Indicador	Taxa d'embarassos adolescents.
Descripció	[(Nombre de nens nascuts vius en un any entre les noies + nombre d'interrupcions voluntàries de l'embaràs entre les noies de 14 a 17 anys) / Noies de 14 a 17 anys] * 1.000.
Font	Indicadors de salut maternoinfantil a Catalunya, Departament de Salut.
Actualització	Anual.
Valor actual	11,7 ‰ (2008).

⁶⁶ La taxa d'embarassos adolescents es mesura a través de registres administratius, més fiables que les enquestes que serveixen per mesurar la utilització del preservatiu o d'altres mètodes anticonceptius.

LA FITA

Atesa l'evolució a l'alça d'aquest indicador en els darrers anys, s'ha optat per establir com a objectius l'**estabilització de l'indicador al voltant de l'11 ‰ en un primer moment (2015) i la posterior reducció de la taxa al 9,5‰ (2020)**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 16: Reducció del consum de risc d'alcohol

En l'àmbit dels consums i addicions, finalment s'ha decidit establir una fita en matèria de consum de risc d'alcohol. S'ha optat d'aquesta manera per fugir de consideracions sobre la legalitat o il·legalitat dels consums i centrar-se en la **perspectiva de la salut pública**. I des d'aquest punt de vista s'ha cregut més pertinent focalitzar l'atenció en l'alcohol.

L'indicador concret que s'ha triat és el **percentatge de població de 15 a 29 anys** que pren com a **mínim un cop al mes 5 consumicions o més en una ocasió de consum** (d'una vegada). Cal dir que s'ha optat per aquest indicador per les especificitats que presenta el consum d'alcohol entre les persones joves: mentre la població major de 29 anys tendeix a un consum més homogeni durant la setmana, els i les joves acostumen a concentrar-lo en el cap de setmana i en quantitats més grans, de manera que augmenten els riscos directes i indirectes vinculats amb les intoxicacions etíliques⁶⁷.

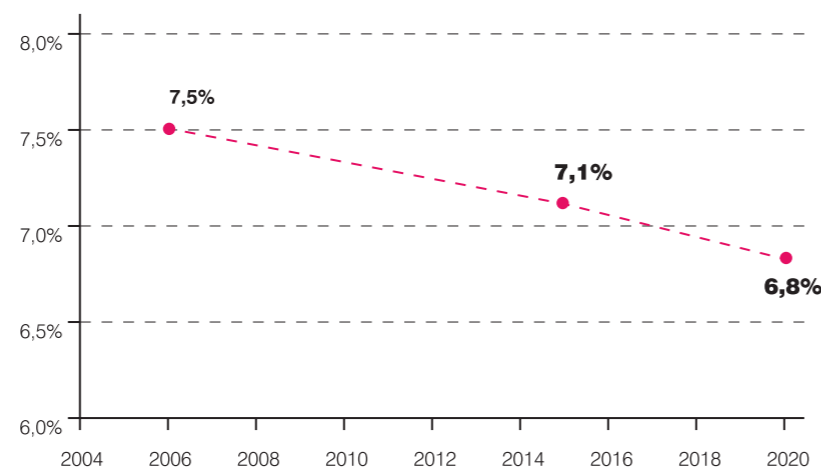
⁶⁷ Cal destacar que els riscos vinculats a les intoxicacions etíliques no són només els danys que causa en l'organisme una elevada ingesta d'alcohol, sinó els danys indirectes que pot provocar (accidentalitat viària, relacions sexuals menys segures...).

Indicador	Percentatge de consum de risc d'alcohol.
Descripció	Població de 15-29 anys que pren com a mínim 5 consumicions d'alcohol ⁶⁸ en una ocasió de consum, un cop al mes / Població de 15-29 anys * 100.
Font	Enquesta de Salut de Catalunya, Departament de Salut.
Actualització	Quadriennal.
Valor actual	7,5% (2006).

LA FITA

Reducir el percentatge de consum de risc d'alcohol fins al **7,1% el 2015** i el **6,8% el 2020**.

El següent gràfic recull la fita pels anys 2015 i 2020

⁶⁸ S'entén per consumició una unitat de beguda estàndard, és a dir, una beguda que contingui 10 grams d'alcohol pur (un quinto de cervesa, un got de 100 ml de vi de taula o una copa de cava). Una copa de licor o un combinat en té 22, la qual cosa equivaldria a dues consumicions.

Fites per avançar cap a l'autonomia, el desenvolupament i la participació de la gent jove en allò col·lectiu. (FITES 17, 18 i 19)

El PNJCat 2010-2020 es planteja la necessitat de dur a terme polítiques orientades al foment d'una ciutadania activa i compromesa i al foment de la participació i de la implicació de les persones joves en allò col·lectiu i/o comunitari.

Per aquesta raó, el Pla aposta per poder construir col·lectivament cultura participativa i facilitar que les persones joves puguin vincular-se i formar part en els processos de presa de decisió: personalment, per construir el propi projecte de vida, i col·lectivament, per incidir en les relacions i l'entorn que les envolta.

En concret, es planteja **3 fites** en relació al **repte 5: Avançar cap a l'autonomia, el desenvolupament i la participació en allò col·lectiu** i que aniran acompanyades d'un seguit d'estratègies (que es concretaran, alhora, en objectius estratègics i operatius) per tal d'avançar cap a l'escenari projectat.

FITES A ACONSEGUIR

FITA 17: Increment de la intenció de vot juvenil

FITA 18: Augment de pràctiques participatives juvenils

FITA 19: Increment de l'associacionisme juvenil

ESTRATÈGIES

Incidència sobre els factors individuals que afecten la participació per tal de fomentar la implicació i la mobilització dels i les joves i reduir les desigualtats en el perfil de joves actius

Suport a les associacions juvenils, organitzacions, espais i xarxes socials que canalitzen la participació dels i les joves

FITA 17: Increment de la intenció de vot juvenil

Per tal d'establir una fita entorn a la democràcia representativa i els joves s'ha optat observar incidir sobre per la intenció de vot de les persones joves. S'ha descartat el record de vot perquè la seva periodicitat és molt menor, atès que la votació és un fet que en principi es produeix cada quatre anys, mentre que la intenció pot canviar en cada moment.

L'indicador es basa en la intenció de vot expressada com la **probabilitat que una persona jove vagi a votar** en una escala del 0 al 10⁶⁹. Bàsicament hi ha dues possibles maneres d'enfocar la qüestió: establir com a indicador una mesura de centralitat de la distribució de les respostes (mitjana, mediana...) o fixar-se en un valor concret de la distribució.

⁶⁹ El Centre d'Estudis d'Opinió ha reorinetat les preguntes per tal d'estimar la intenció de vot. A partir de la 2a onada del 2010 del baròmetre d'opinió política (BOP), demana la probabilitat d'anar a votar en les properes eleccions en una escala del 0 al 10.

Atesa la distribució de les respostes a aquesta pregunta, amb un volum molt important de respostes en el valor 10, una altra punta en el 0 i, en conjunt, una distribució força irregular i molt allunyada d'una *normal*, s'ha descartat utilitzar la mitjana com a mesura de centralitat. La utilització d'altres mesures de centralitat tampoc no es jutja gaire pertinent.

S'observa, però, que el percentatge de població que diu que votarà amb una probabilitat de 10 s'apropa més a les dades de participació reals que no pas altres maneres d'enfocar la qüestió. Per tant, en principi aquest semblaria un bon indicador a l'hora d'establir una fita.

De totes maneres, i tenint en compte les poques evidències empíriques que hi ha en aquesta matèria, encara cal acabar de confirmar la idoneïtat d'aquest nou enfocament. Per tant, encara no es fixa definitivament l'indicador i la fita, però sí que es vol deixar apuntada quina serà la línia de treball en aquesta matèria.

FITA 18: Augment de pràctiques participatives juvenils

En aquesta matèria tampoc no ha estat possible fixar definitivament la fita. L'enquesta *Participació, política i joves* analitza, entre altres coses, les pràctiques participatives de les persones joves, la qual cosa permetria construir **indicadors com els percentatges de participació de persones joves en manifestacions, en signatura de peticions...** El problema d'aquest tipus d'indicadors és la gran incidència que té la conjuntura de cada moment en la seva evolució: un fet com la guerra d'Iraq fa disparar les dades de participació per després tornar-se a reduir.

La propera enquesta de *Participació, política i joves*, el treball de camp de la qual es durà a terme al llarg del 2010 inclourà per primera vegada població major de 29 anys en la seva mostra. Aquest fet permetrà **comparar joves i adults**, la qual cosa possibilitarà aïllar, si més no parcialment, l'efecte de la conjuntura en l'evolució de l'indicador: es pot esperar que els mateixos esdeveniments que puguin mobilitzar els i les joves mobilitzin també els adults. D'aquesta manera, es podrà controlar l'efecte del context.

Un cop es disposi dels resultats de l'enquesta i s'analitzin les dades, s'establirà la fita en aquest àmbit.

FITA 19: Increment de l'associacionisme juvenil

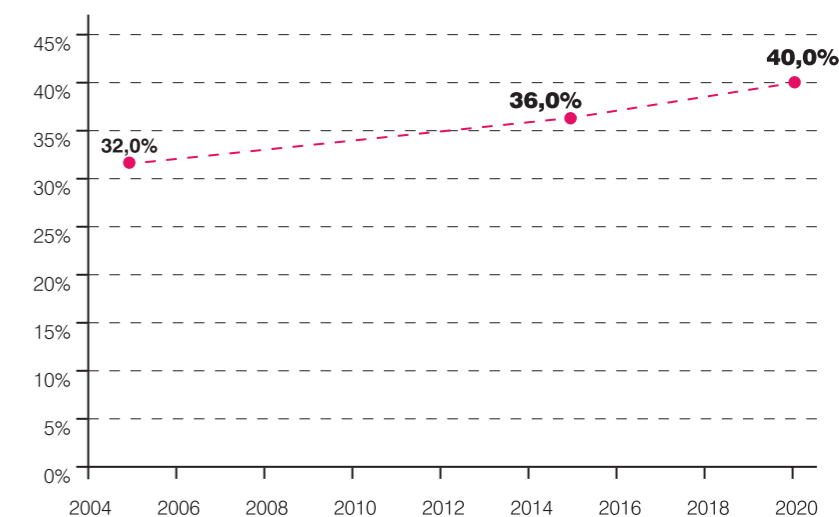
En aquest cas l'indicador triat ha estat la **taxa d'associacionisme**, definida de la manera següent:

Indicador	Taxa d'associacions juvenils.
Descripció	(Població de 15 a 29 anys que pertany a alguna associació / Població de 15 a 29 anys) * 100.
Font	Enquesta de Participació i Política (Secretaria de Joventut).
Actualització	Quinquenal.
Valor actual	32% (2005).

LA FITA

Es vol assolir una taxa d'associacionisme del **36% el 2015 i del 40% el 2020**.

El següent gràfic recull la fita pels anys 2015 i 2020

Fites per universalitzar la cultura entre la gent jove, treballant per a que respongui a objectius cohesionadors (FITES 20, 21 i 22)

Les polítiques culturals del PNJCat 2010-2020 volen respondre a objectius educatius i cohesionadors de la població, tenint en compte quins són els reptes socials i col·lectius actuals. Per aquesta raó el Pla aposta per la universalització de la cultura, des del fet que requereix una ampliació del públic jove, incorporant l'impuls de la llengua i de la cultura catalana com a eines per a la cohesió social.

En concret, es planteja **3 fites** en relació al **repte 6: Universalitzar la cultura entre la població juvenil, treballant perquè l'oferta cultural respongui a objectius educatius i cohesionadors** i que aniran acompanyades d'un seguit d'estratègies (que es concretaran, alhora, en objectius estratègics i operatius) per tal d'avançar cap a l'escenari projectat.

FITES A ACONSEGUIR	ESTRATÈGIES
FITA 20: Augment de les persones joves lectores	Millora i augment de l'accés, la difusió i el consum cultural crític de les persones joves
FITA 21: Increment de l'assistència a espectacles	
FITA 22: Augment de l'ús social del català	Impuls de la cultura i de la llengua catalana com a eina d'inclusió, de dinamització i de cohesió social

FITA 20: Augment de les persones joves lectores

La pràctica de la lectura és un molt bon indicador per mesurar l'accés a la cultura. D'una banda, el fet mateix de llegir ja és una pràctica cultural. De l'altra, la lectura generalment va associada a d'altres consums culturals, amb la qual cosa permet estimar indirectament el volum de pràctiques culturals.

L'indicador triat en aquest cas ha estat la **població de 16 a 29 anys que afirma haver llegit dos o més llibres en els darrers 12 mesos**, excloent els llibres que es llegeixen per raons professionals o d'estudis. S'ha optat per la lectura de llibres, i no la de revistes o diaris, perquè és el format més exigent, el que demana un major grau d'esforç per part del lector⁷⁰.

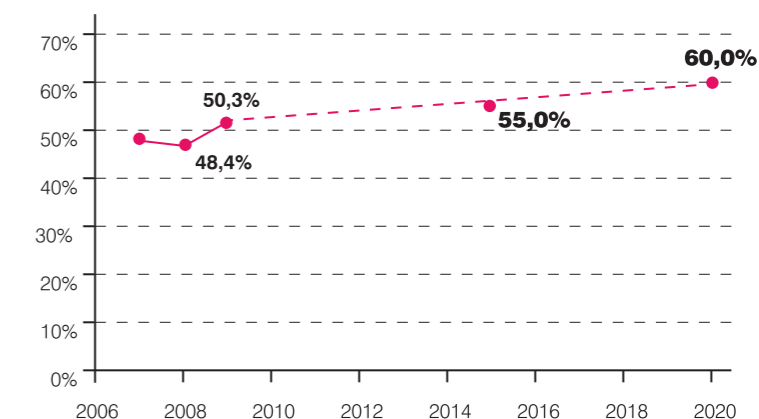
⁷⁰ En un principi es va pensar en enfocar la lectura d'una manera més àmplia, analitzant els tres grans formats de lectura (llibres, diaris i revistes). Atès que un 88% de la població jove afirmava llegir en algun d'aquests tres formats, amb la qual cosa no hi havia massa marge de millora, finalment es va optar per centrar l'anàlisi només en un únic format.

Indicador	Percentatge de lectura de llibres.
Descripció	(Població de 16-29 anys que ha llegit 2 llibres o més en els darrers 12 mesos / Població de 16-29 anys) * 100.
Font	Baròmetre de la Comunicació i la Cultura, FUNDACC.
Actualització	Anual.
Valor actual	50,3% (2009).

LA FITA

Arribar al **55%** de població jove que llegeix 2 o més llibres l'any el **2015** i al **60%** el **2020**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 21: Increment de l'assistència a espectacles

Tal i com estableix el repte del PNJCat 2010-2020 vinculat a la Cultura, una de les línies de treball que es vol potenciar és el consum cultural crític. Per tal de mesurar l'evolució d'aquesta variable i fixar-nos un objectiu quantitatiu, s'ha optat per l'indicador **assistència a espectacles de teatre, circ i dansa**. S'ha triat aquest indicador perquè aquests tres formats són més exigents des del punt de vista de l'espectador, en el sentit que demanen més esforç per la seva part, i per tant l'indicador permet tenir una aproximació prou bona al concepte que es vol mesurar.

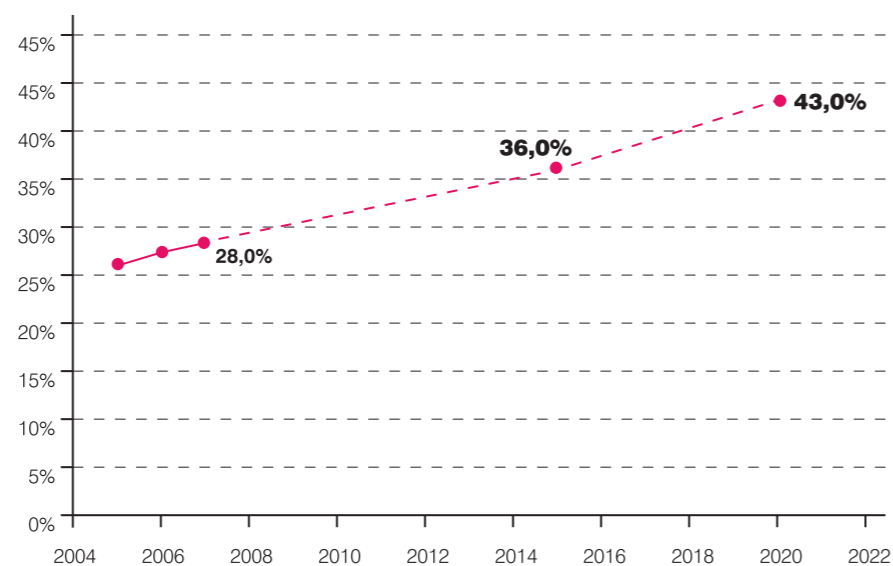
L'indicador es defineix de la manera següent:

Indicador	Percentatge d'assistència a espectacles (circ, teatre i dansa).
Descripció	(Població de 14-29 anys que ha assistit a algun espectacle de teatre, dansa o circ en els últims 12 mesos / total població 14-29 anys) * 100.
Font	Departament de Cultura a partir de FUNDACC.
Valor actual	Anual.
Actualització	28,5% (2009).

LA FITA

Arribar al **36%** de joves de 14 a 29 anys que han assistit a un espectacle de dansa, circ o teatre el **2015** i al **43% l'any 2020**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 22: Augment de l'ús social del català

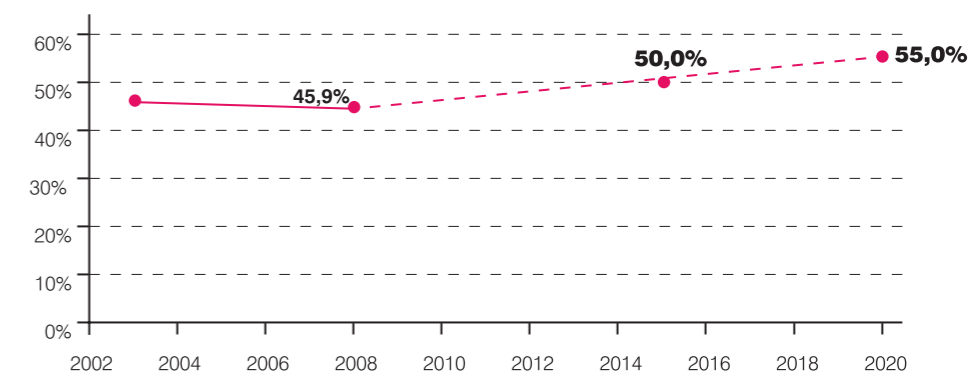
Pel què fa a l'ús social del català, l'indicador triat és el **percentatge de catalanoparlants i bilingües habituals**, definit com el percentatge de població de 15 a 29 anys que declara utilitzar habitualment el català o el català i el castellà. Concretament, l'indicador es defineix de la manera següent:

Indicador	Percentatge de catalanoparlants i bilingües habituals.
Descripció	(Població de 15 a 29 anys que utilitza habitualment el català o el català i el castellà / Població de 15 a 29 anys) * 100.
Font	Estadística d'usos lingüístics de la població, Departament de la Vicepresidència i Idescat.
Actualització	Quinquennal.
Valor actual	45,9% (2008).

LA FITA

Assolir una taxa de catalanoparlants i bilingües habituals del **50% el 2015** i del **55% el 2020**.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

Fites per avançar cap a un nou model de país i de societat cohesionada, vertebrada territorialment, sostenible i innovadora en les formes d'organització col·lectiva (FITES 23, 24 i 25)

Com hem assenyalat en el document de bases del PNJCat 2010-2020, per fer possible l'emancipació i la participació de les persones joves, no sols cal incidir sobre la trajectòria vital de les persones joves i els factors que hi intervenen, sinó que també cal poder avançar cap a un nou model de país i de societat. I aquest avenç cal fer-lo des d'una imatge social positiva i no estereotipada de la joventut.

En aquest marc, el Pla es planteja **tres fites** relacionades amb el respecte, la convivència i la cohesió social, així com els factors estructurals que poden afavorir-los (transformacions més profundes respecte el model de societat) i que es plantegen en el **repte 7 del PNJCat 2010-2020: avançar cap a un nou model de país i de societat cohesionada, vertebrada territorialment, sostenible i innovadora en les formes d'organització col·lectiva**.

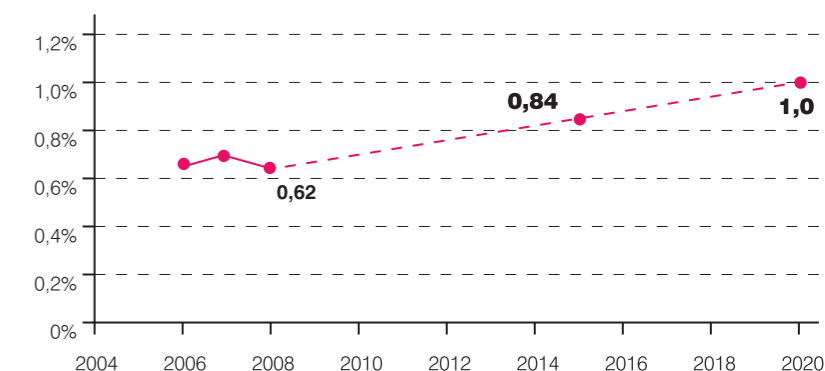
FITES A ACONSEGUIR	ESTRATÈGIES
FITA 23: Distribució equitativa del treball domèstic entre gèneres	Organització i distribució social del temps
FITA 24: Disminució de la victimització delictiva de les persones joves	Impuls de la cohesió social, societat intercultural i convivència
FITA 25: Disminució de la desigualtat de renda de les persones joves	
FITA 23: Distribució equitativa del treball domèstic entre gèneres	Pel que fa als usos del temps, s'ha volgut que la fita incorporés una perspectiva de gènere. És per aquest motiu que l'indicador triat ha estat la ràtio entre el temps que els homes de 16 a 29 anys dediquen a les tasques domèstiques i aquell que hi dediquen les dones d'aquesta mateixa franja d'edat. Concretament, l'indicador es defineix de la manera següent:
Indicador	Ràtio del temps dedicat per homes i dones de 16-29 anys a les tasques domèstiques.
Descripció	Minuts que els homes de 16 a 29 anys dediquen a les tasques domèstiques / Minuts que les dones de 16 a 29 anys dediquen a les tasques domèstiques.
Font	Enquesta de qualitat de vida en el treball. Idescat.
Actualització	Anual.
Valor actual	0,62.

LA FITA

Interpretació: una ràtio de 0,5 implicaria que els homes de 16 a 29 anys dediquen a les tasques domèstiques la meitat del temps que hi dediquen les dones d'aquesta mateixa franja d'edat, mentre que una taxa de 1 voldria que homes i dones joves dediquen el mateix temps a les tasques domèstiques

Assolir una ràtio de 0,84 el 2015 i de 1 el 2020. És a dir, que el 2020 els homes i les dones joves dediquen el mateix temps a les tasques de la llar. Es tracta d'una fita ambiciosa, però la introducció de valors vinculats a la coeducació en el sistema educatiu i la progressiva conscienciació sobre la igualtat de gènere en el conjunt de la societat poden permetre assolir-la.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 24: Disminució de la victimització delictiva dels joves

L'indicador triat a l'hora d'establir la fita en matèria de convivència i seguretat ciutadana ha estat **la ràtio entre l'índex de victimització delictiva⁷¹ de la població de 16 a 29 anys i l'índex de la població major de 29 anys**.

⁷¹ L'índex de victimització recull el percentatge de població que afirma haver estat víctima d'un fet delictiu.

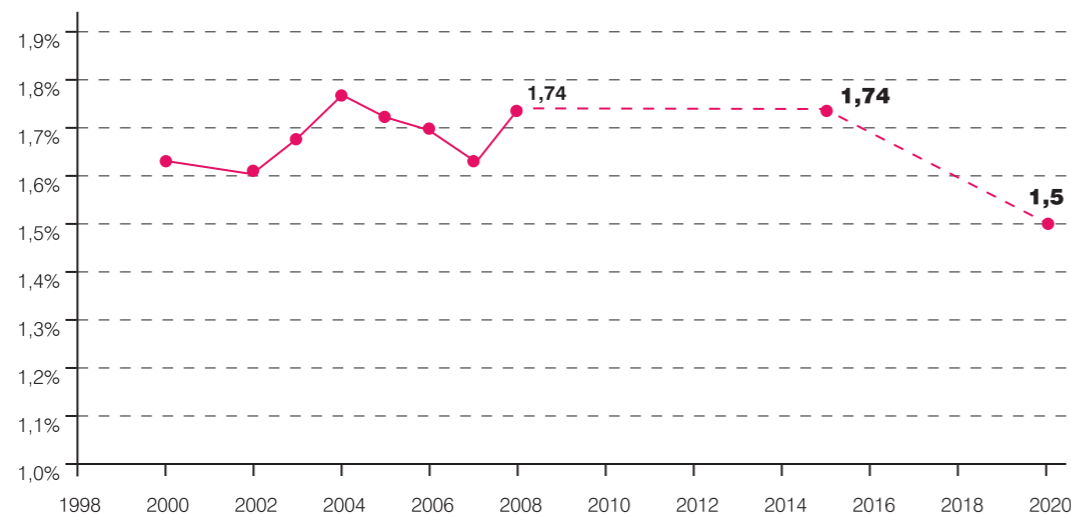
Indicador	Ràtio de victimització dels i les joves de 16 a 29 anys.
Descripció	Índex de victimització delictiva de les persones joves de 16 a 29 / Índex de victimització delictiva de les persones majors de 29.
Font	Enquesta de Seguretat Pública de Catalunya, Departament d'Interior de la Generalitat.
Actualització	Anual.
Valor actual	1,74 (2008).

Interpretació: El 2008 les persones de 16 a 29 anys van patir un 74% més de fets delictius que la població major de 29 anys. Una ràtio d'1 significaria que joves i majors de 29 anys pateixen la mateixa proporció de fets delictius.

LA FITA

Tenint en compte l'evolució dels darrers anys, la situació actual i les expectatives que depara el futur més immediat, pel **2015 es planteja establir la ràtio al voltant de l'1,74**. De cara al **2020**, l'objectiu és **reduir la ràtio fins a 1,5**. O, dit d'una altra manera, que el 2020 les persones de 16 a 29 anys només pateixin un 50 % més de fets delictius que la població major de 29 anys.

El següent gràfic recull l'evolució dels darrers anys i la fita pels anys 2015 i 2020

FITA 25: Disminució de la desigualtat de renda de les persones joves

La desigualtat en la renda és un dels indicadors més clàssics per mesurar la desigualtat. Tot i que els factors d'exclusió i desigualtat s'hagin multiplicat i diversificat en les darreres dècades, el nivell de renda segueix sent un aspecte clau de la distribució del benestar i de les oportunitats. El PNJCat 2010-2020 posa l'accent en la seva voluntat de facilitar els processos de mobilitat social i de lluita contra les desigualtats. Per això, tal i com s'apunta en el plantejament d'aquestes fites, caldrà analitzar tot el sistema de fites atenent els diversos eixos de desigualtat. Tot i així, s'ha considerat oportú incloure un indicador específic de desigualtat.

L'indicador que proposem és una **mesura de desigualtat de renda que compara els ingressos del quintil més ric de la població amb el quintil més pobre a través d'una ràtio**. S'ha tingut en compte només la població activa (que treballa o que busca feina) per treure els estudiants que, en el cas dels joves, acostumen a dependre dels ingressos de la família d'origen.

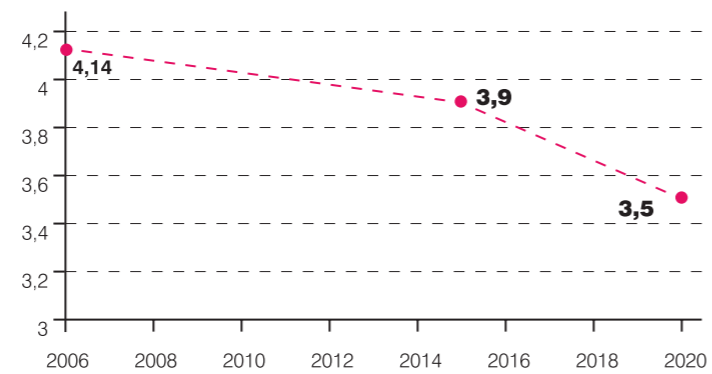
Indicador	Desigualtat en els ingressos (Share ratio S80/S20).
Descripció	(Ingressos mensuals per persona del 20% de la població activa de 16 a 29 anys més rica / Ingressos mensuals per persona del 20% de la població activa de 16 a 29 anys més pobre).
Font	Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població (ECVHP).
Actualització	Quinquennal.
Valor actual	4,14 (2006).

Interpretació: amb les dades disponibles de l'ECVHP pel 2006, podem dir que el 20% de joves amb més ingressos té 4,14 cops més que el 20% amb ingressos més baixos.

LA FITA

La fita pel **2020 és arribar a una ràtio del 3,5**. És a dir que el quintil més ric de la població activa de 16 a 29 anys tingui 3,5 vegades més ingressos que el quintil més pobre. Com a fita intermitja **pel 2015 es vol arribar a una ràtio del 3,9**, tenint en compte que la situació de crisi econòmica accentua les desigualtats i caldrà, per tant, un període de recuperació.

El següent gràfic recull la dada observada pel 2006 i l'evolució que hauria de seguir l'indicador per assolir la fita pels anys 2015 i 2020.

**Glossari de termes
i sigles**

05

1. TERMES

Accountability

Terme provinent de l'anglès que s'utilitza en la ciència política per fer referència als múltiples mecanismes de control de la ciutadania i la societat civil sobre els governants i les institucions, així com a la responsabilitat d'aquests de retre comptes de l'acció de govern davant la ciutadania. Pren especial importància en models de governança i és un aspecte fonamental per a l'aprofundiment de la responsabilitat democràtica d'institucions i governants.

Administració relacional

Vegeu *govern relacional*.

Androcèntric

Pensament que emmarca les capacitats de l'ésser humà des d'una visió masculinitzada, assumint allò masculí com a motor individual/universal de l'esdevenir humà. Considera, doncs, el moment o configuració de la ment masculina com a referent universal. És la visió del món i de la cultura des del punt de vista masculí.

Apoderament

Procés mitjançant el qual una persona o un col·lectiu veu enfortides les seves capacitats i el seu protagonisme en la societat.

Coeducació

Terme propi de la pedagogia que fa referència a l'educació conjunta de les persones d'ambdós sexes sota criteris d'igualtat i vetllant per la no reproducció dels models de comportament androcentristes.

Competències instrumentals, procedimentals i habilitats

Les competències instrumentals estan referides al saber fer, és a dir a aquells coneixements que tenen a veure amb les habilitats de tipus transversal. Es poden diferenciar les següents, entre d'altres:

- Habilitats cognitives: capacitat per comprendre i utilitzar idees i pensaments.
- Capacitats metodològiques: capacitat per organitzar el temps i les estratègies d'aprenentatge, prendre decisions o resoldre problemes.
- Habilitats lingüístiques vinculades a la comunicació escrita i oral o coneixements d'una segona llengua.
- Habilitats tecnològiques vinculades a l'ús de les TIC.

Consells consultius generalistes

Òrgan estable de participació creat per l'Administració per tal d'escoltar la veu de la ciutadania. Pot estar format per entitats i ciutadans a títol individual.

Consells locals de joventut

Òrgan estable de participació propi de les entitats juvenils d'un municipi determinat. Els consells locals són de caràcter associatiu (els membres són entitats) i independents (no tenen lligams orgànics amb els ajuntaments) i entre les seves funcions hi ha promoure la participació, l'associacionisme juvenil i la interlocució amb les institucions municipals, per portar la veu d'entitats i joves a l'ajuntament.

Consells municipals de joventut

Òrgan estable de participació dels joves creat per l'ajuntament d'un municipi. Pot estar format per entitats juvenils i joves a títol individual, i té la funció de traslladar les demandes de la gent jove a les institucions municipals.

Consum polític

Forma de participació política basada en el fet de comprar o deixar de fer-ho (boicot) determinats productes amb una intenció de naturalesa política, social o mediambiental, entre d'altres.

Contingent migratori

Conjunt de persones migrades en un determinat període.

Cooperativisme d'habitatge

La cooperativa d'habitatges s'entén com el conjunt de persones que s'uneixen en societat per satisfer una necessitat comuna: adquirir un habitatge. La persona compradora o adjudicatària es transforma en sòcia de la cooperativa. La cooperativa té un òrgan d'administració que és el consell rector i que és on es prenen les decisions necessàries per complir l'objectiu de la cooperativa: lliurar els habitatges. La cooperativa d'habitatge actua com a promotor en el mercat immobiliari i renuncia a obtenir el seu legítim benefici amb la finalitat d'obtenir un preu més petit d'adjudicació dels habitatges als seus socis. Mitjançant les cooperatives d'habitatge s'aconsegueix, doncs, per al comprador, més representativitat, més transparència i un preu final més baix de l'habitatge.

Democràcia directa

Sistema polític de sobirania popular basat en la participació directa del poble en les decisions públiques a través de mecanismes de participació massiva. Cal anar a buscar en la història experiències de democràcia directa com a sistema polític: la referència més utilitzada és la de l'Atenes clàssica. Tot i així, hi ha mecanismes de la democràcia directa que s'utilitzen a l'actualitat com a complement al sistema representatiu: assemblees ciutadanes, consells, processos participatius o plans comunitaris utilitzen mecanismes i fonaments de la democràcia directa. (Vegeu *democràcia semidirecta*.)

Democràcia representativa

Sistema polític de sobirania popular on els ciutadans escullen periòdicament els seus governants a través de processos electorals. Sovint s'utilitza el terme "democràcia liberal" com a sinònim, ja que les primeres experiències i la consolidació de la democràcia representativa coincideix amb l'aparició del liberalisme polític i en comparteixen fonaments històrics i teòrics.

Democràcia semidirecta

Terme utilitzat per fer referència a aquelles experiències de govern de democràcies representatives que utilitzen mecanismes propis de la democràcia directa. El món local ha estat pioner en l'adopció d'aquestes mesures que tenen la intenció de millorar la participació de la ciutadania en sistemes representatius estrictes on només s'intervé a través de les eleccions. També s'utilitza el terme "democràcia participativa".

Desafecció política

Sentiment d'allunyament de la política per part dels ciutadans i de les ciutadanes caracteritzat per actituds com la falta d'interès per la política o un baix sentiment d'eficàcia política, de manca de capacitat per incidir sobre les decisions polítiques. No s'ha de confondre amb altres sentiments envers la política com la legitimitat (pot haver-hi desafecció, però sense qüestionar la validesa, per exemple, del sistema democràtic) o el descontent (un individu, per exemple, pot estar molt interessat per la política però molt descontent amb el funcionament actual de les institucions).

Diversitat cultural i ètnica

La diversitat cultural i ètnica, com succeeix amb els aspectes de la biodiversitat, ajuda les persones a adaptar-se a la variació de l'entorn. La diversitat cultural i ètnica es manifesta per la diversitat del llenguatge, dels comportaments, de les creences i sistemes de valors, de les pràctiques productives, en l'art, en la música, en l'estructura social, en la dieta i en tot un nombre concebible d'altres atributs de la societat humana.

Educació formal

Es tracta d'un tipus d'educació regulada (pels diferents reglaments interns dins del projecte educatiu de cada institució educativa), intencional (perquè tenen com a intenció principal educar i donar coneixements als alumnes) i planificat (es regula i planifica tota l'acció educativa que serà transmesa). Com a característiques bàsiques, podríem assenyalar que aquest tipus d'educació es produeix en espai i temps complet, i que a més amb ella es rep un títol. L'educació formal comporta una intenció deliberada i sistemàtica que es concreta en un currículum oficial i s'aplica en calendari i horari definit.

Educació informal i relacional

Permet adquirir i acumular coneixements i habilitats mitjançant les experiències diàries i la relació amb el medi i l'entorn. És un procés continu i espontani que no es dona de manera intencional i on juguen un paper cabdal, en les nostres societats, per una banda els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació i la comunicació, i per altra banda, l'entorn comunitari i el grup d'iguals. No hi ha intencionalitat educativa ni consciència de l'educand.

Educació no formal

Permet l'adquisició d'aprenentatges més enllà dels centres educatius i els espais de formació reglada i no es relaciona amb una titulació o certificació malgrat que sí que obeeix a una voluntat educadora i amb caràcter intencional i estructurat (amb objectius didàctics). L'educació no formal es dona en aquells contextos que, existint una intencionalitat educativa i una planificació de l'experiència ensenyament-aprenentatge, es desenvolupen fora de l'àmbit escolar formal i en el temps lliure de les persones. Hi ha intencionalitat educativa, però no consciència de l'educand.

Eficàcia de l'educació

Entesa com aquella que aconsegueix que els alumnes assoleixin aquells coneixements que s'estableixen en el currículum escolar i en els plans d'estudis.

Eixos de desigualtat

Els eixos de desigualtat fan referència a aquelles característiques de la persona que no són triades, és a dir, que venen donades per naixement i que poden esdevenir factors de desigualtats socials. En aquest cas es diferencien cinc eixos de desigualtat principals: sexe, edat, classe social, territori i origen ètnic. Alhora, existeixen altres factors i variables que es combinen amb els anteriors, donant una òptica multifactorial i pluricausal a la desigualtat.

Especulació immobiliària

"Especulació" és un terme pejoratiu que descriu l'operació consistent a efectuar transaccions comercials o financeres, amb l'esperança d'obtenir beneficis en les variacions dels preus. L'especulació s'exerceix entorn de la compra i venda de qualsevol categoria de béns: de consum, primeres matèries, títols, valors, divises, etc. Les úniques condicions que es requereixen per donar cabuda a l'especulació són que els preus d'aquests béns presentin variacions en l'espai i en el temps superiors al cost de les operacions especulatives, que en aquest cas es refereix a la compravenda d'immobles i sòl.

Emprenedoria

La competència genèrica d'emprenedoria és la capacitat de conèixer i comprendre l'organització d'una empresa i les ciències que en regeixen l'activitat, per comprendre les regles laborals i les relacions entre la planificació, les estratègies industrials i comercials, la qualitat i el benefici. És a dir, crear coses noves o transformar el valor de les que ja existeixen comporta buscar oportunitats tenint en compte els recursos o la falta d'aquests mateixos recursos. En aquest cas, s'aplica a la creació de noves empreses o noves organitzacions i als canvis en les ja existents.

Èxit educatiu

L'èxit educatiu s'associa en primera instància a un rendiment acadèmic alt i a l'obtenció de les titulacions escolars obligatòries corresponents. Això suposa que, en la mesura que el rendiment acadèmic s'expressa a través de les notes o puntuacions assignades a l'alumne, aquestes notes es constitueixen en l'indicador principal de l'èxit escolar. Tanmateix, si l'èxit escolar no s'identifica amb l'assoliment d'objectius instructius específics (base del que normalment s'entén com a rendiment acadèmic), sinó amb la consecució de les grans metes o finalitats generals de l'educació, com preparar per a la vida (professional, social, econòmica), és dir, l'adaptació personal a les condicions objectives de la vida, incloent-hi també la capacitat de modificar aquestes condicions, el criteri d'èxit educatiu es desplaça en l'espai i en el temps més enllà de l'escola, i s'assimila a variables com l'èxit professional, econòmic, personal o familiar, entre d'altres.

Govern multinivell

Terme que fa referència a aquelles situacions on en un mateix territori o comunitat conviuen i exerceixen competències diverses institucions públiques d'àmbit territorial diferent (en el cas de Catalunya: administracions locals, Generalitat, govern central, Unió Europea...). S'utilitza també en un sentit descriptiu per donar rellevància a la coordinació i treball col·laboratiu de les diverses administracions implicades.

Govern relacional

Organismes, estructures i funcionaments propis de les institucions públiques sota un model de governança. (Vegeu *governança democràtica*.)

Governança democràtica

És un model de govern on la relació entre govern i societat civil pren protagonisme. A diferència del model de govern tradicional, l'administració no adopta un paper jeràrquic respecte de la resta d'actors si no que es crea una relació de cooperació i col·laboració amb la societat civil. Aquesta forma d'entendre la naturalesa i el funcionament del govern s'adapta millor a la diversitat, complexitat i dinamisme de les societats actuals.

Grup diana

Grup o col·lectiu de participants o de destinataris.

Habilitats sociolingüístiques

Es refereix a la capacitat de comunicació oral i escrita en una llengua donada.

Habitatge (de preu) lliure

Habitatge que no té cap limitació pel que fa al preu de venda i es regeix per les normes del mercat privat.

Habitatge de Protecció Oficial (HPO)

Habitatge de nova construcció, la tipologia, dimensions i preus del qual estan reglamentats per l'Administració, com a condició per poder acollir-se a determinats avantatges, tant econòmics com fiscals, per part dels compradors. Aquests han de reunir unes condicions establertes quant a titularitat d'immobles, ingressos familiars, etc.

Habitatges transitoris

Habitatges que tenen un caràcter provisional, bé perquè són el resultat d'estratègies residencials no definitives en el si del mercat lliure o perquè resulten d'un programa d'habitatge públic o privat destinat a la cessió d'habitatges per un temps determinat i fora del mercat de l'habitatge.

Inclusió

Vegeu *perspectiva inclusiva*.

Integralitat

En aquest cas, fa referència a l'actuació sobre totes les esferes i dimensions de la vida de les persones joves per tal de donar resposta completa a les problemàtiques o necessitats, ja que solen ser multicausals i estar interrelacionades. Cal entendre que l'individu és un i que, per bé que les lògiques administratives demanin divisions sectorials, cal actuar tenint en compte la globalitat.

Interculturalitat

El terme interculturalitat, a partir del prefix "inter", introdueix el concepte de reciprocitat en les complexes relacions entre cultures. En un model de societat intercultural, els diferents grups i persones de diversos orígens socials i culturals no sols han de compartir un espai, sinó que han d'establir relacions mútues i dialogants amb institucions, amb drets i deures compartits.

Interdepartamentalitat

Treball coordinat de les diverses àrees sectorials –departaments, regidories, serveis...– de les administracions públiques, especialment si aquestes àrees persegueixen objectius similars o treballen sobre un mateix col·lectiu.

Itineraris formatius

Trajectòria d'aprenentatge mitjançant un procés formatiu ordenat a partir de la dificultat progressiva, necessari per al desenvolupament d'una ocupació.

Model Andel

Model cooperatiu segons el qual la propietat dels habitatges sempre resideix en mans de la cooperativa d'habitatges i on els socis gaudeixen d'un dret d'ús indefinit amb un lloguer nou. Els socis no podran ser mai propietaris dels habitatges on viuen.

Masoveria urbana

Contracte en virtut del qual els propietaris d'un habitatge cedeixen el seu ús, pel termini que s'acordi, a canvi del qual els cessionaris assumeixin les obres de rehabilitació i manteniment.

Länder alemanys

Alemanya és una federació de setze estats anomenats *Länder* (singular *Land*, “país” o “estat” en alemany) o, de forma no oficial, *Bundesländer* (singular *Bundesland*, “estat federat”). Els *Länder* són subjectes originaris de dret internacional amb personalitat estatal pròpia, encara que només l'exerceixen entre si i són representats davant l'estranger per l'Estat federal. Cadascun dels setze estats federats té el seu propi govern i parlament (anomenat *Landtag*).

Mecanismes de democràcia directa

Vegeu *democràcia directa*.

Mercat lliure de l'habitatge

Vegeu *habitatge de preu lliure*.

Mercat protegit de l'habitatge HPO

Vegeu *HPO (habitatge de protecció oficial)*.

Missió

(*en termes de planificació estratègica*) Defineix a què es dedica l'organització / institució i, en aquest cas, a què es dedica el PNJCat (en tant que pla estratègic), les necessitats que pretén cobrir amb les seves polítiques i programes, alhora que els àmbits d'actuació en què es desenvolupa i sobre els quals actua. La missió del PNJCat és la resposta a la pregunta: Per a què existeix el PNJCat?

Mobilitat social

Desplaçament en la posició dins l'estructura social –classe social– d'un individu o col·lectiu. La mobilitat social pot ser ascendent (quan el canvi suposa passar a una millor posició en l'estructura social) o descendent (si suposa passar a una posició més desafavorida).

Mobilitat social intergeneracional

Desplaçament en la posició dins l'estructura social entre generacions diferents: els fills o filles tenen una posició diferent que els seus pares i mares.

Modalitat de tinença

Forma en la qual es disposa de l'habitatge. Existeixen tres modalitats o règims principals de tinença de l'habitatge: els habitatges en propietat d'algun dels membres de la llar, dels que es troben llogats i dels que facilita gratuïtament alguna institució o persona.

- Propietat: propietat per compra pagada. L'habitatge és propietat d'algun dels seus residents.
 - Propietat amb pagaments pendents: condicionada a un compromís, escrit o verbal, d'efectuar pagaments ajornats per l'adquisició de l'habitatge.
 - Propietat per herència o donació: aquesta forma d'accés a la propietat es preveu amb independència que l'habitatge pugui tenir qualsevol tipus de gravamen.
- Gratuïta: gratuïta per empresa o raó de treball; gratuïta per a altres persones o institucions.
- De lloguer: algun dels ocupants satisfà, per l'ús de l'habitatge, una quantitat anual o mensual, en metàl·lic o espècies, i independentment que tingui contracte o no.

Moviment juvenil organitzat

Conjunt de grups, col·lectius i entitats (des de l'associació juvenil al col·lectiu menys formalitzat) formats per joves que vehiculen la seva participació en l'àmbit col·lectiu.

Multicausals

Que té diverses causes: necessitem un espai multicausal i múltiples variables per explicar el fenomen.

Multidimensionals

Que té o fa referència a unes quantes dimensions.

Nínxols d'ocupació

Espais, sectors, àmbits que representen oportunitats per a l'ocupació.

Ocupabilitat

Valoració objectiva del mercat sobre el propi valor i desenvolupament personal i professional de l'individu per accedir a l'ocupació.

Perspectiva de gènere

Aquesta perspectiva proposa una modificació de les estructures de desigualtat de gènere en tots els nivells de vida i, per tant, una *deconstrucció* del paradigma androcèntric, el qual significa "una visió del món i de les coses des del punt de vista teòric i del coneixement, en què els homes són el centre i la mesura de totes elles, fan invisible tota la resta, com són les aportacions i les contribucions de les dones en la societat".

Perspectiva del cicle de vida

Entendre i analitzar la trajectòria de la persona com un pas per diverses etapes evolutives, des del naixement fins a la mort, on cada una d'elles té components, aprenentatges i característiques diferenciades.

* Bastardes, C. i Franco, L. *Estudi-Diagnòstic: la perspectiva de gènere en el treball de les ONGD catalanes*. Comissió de Gènere de la FCONGD, 2006.

Perspectiva generacional

La perspectiva generacional significa entendre i analitzar la trajectòria d'una cohort o generació, observant-ne els canvis, comportaments i característiques diferenciats en tant que grup o col·lectiu respecte d'altres grups o la població en general.

Perspectiva inclusiva

Forma d'entendre i dur a terme les polítiques socials atenent la diversitat de la societat (pel que fa a la classe, el gènere, l'origen, la cultura, l'ètnia, etc.) amb la intenció de corregir les desigualtats associades a aquesta diversitat i d'incidir sobre el propi model de societat.

Plans comarcals de joventut

Els plans comarcals de joventut són una eina de planificació estratègica de les polítiques de joventut al territori. Es tracta d'una planificació plurianual que ha de donar resposta clara a l'avaluació de les necessitats dels municipis de la comarca en matèria de joventut.

Plans comunitaris

Metodologia de treball que permet obrir espais de trobada per millorar el barri a través de la implicació del veïnat, entitats, equipaments i administració. La forma d'organitzar-se és a través de crear i dinamitzar espais de trobada (comissions, àrees, taules, jornades...) que poden servir com a punts de coordinació, de debat i reflexió i també per a la realització comuna de projectes. A les reunions hi participen el veïnat, les entitats i els tècnics de les administracions. La filosofia de treball és horitzontal, i les comissions i diferents grups de treball solen estar oberts a tothom que hi vulgui participar.

Plans locals de joventut

Eina de treball que ens ha de permetre fer polítiques integrals de joventut des de la proximitat municipal. Una eina de treball que ha de respondre a les circumstàncies pròpies de cada realitat, i en aquest sentit no són un instrument exclusiu dels grans ajuntaments. Els plans locals de joventut representen el marc estratègic que dona cobertura i sentit a les polítiques de joventut. Les polítiques de joventut han de respondre en tota circumstància a un diagnòstic de la situació, un disseny i una planificació estructurats i un model d'avaluació. A partir d'un marc metodològic comú, cada municipi ha de poder adaptar els procediments metodològics propis de cada etapa del pla a les seves possibilitats tècniques i econòmiques.

Polítiques perifèriques

Aquelles que es dirigeixen als aspectes menys estructurals de la vida dels joves com l'oci o el lleure. Durant molt de temps aquestes han estat les polítiques de joventut més desenvolupades.

Polítiques nuclears

Aquelles que es dirigeixen als aspectes més estructurals de la vida dels joves com l'educació, el treball, l'habitatge o les polítiques socials. Són aquelles polítiques que poden tenir un efecte sobre la posició dels joves en l'estructura social.

Polítiques transicionals

Aquelles que tenen per objecte incidir sobre les transicions juvenils (vegeu *transició domiciliària*, *transició educativa*, *transició formació-treball* i *transició familiar*). És a dir, que tenen la finalitat de facilitar i millorar les condicions amb què les persones joves acaben la seva etapa educativa i s'incorporen al mercat laboral, s'emancipen residencialment i/o formen noves famílies.

Polítiques afirmatives

Aquelles que tenen per objecte facilitar elements per a l'afirmació de la identitat de les persones joves. Es mouen sobretot en el terreny de les polítiques culturals i de lleure i, sovint s'han contraposat a les polítiques transicionals.

Posicions socials

Ens referim al concepte de posició social per referir-nos al "lloc" o estrat social d'una persona dins de la societat en què viu. Aquestes posicions deriven d'un context social concret o estan generades per ell, cosa que significa que les classificacions de les posicions socials varien entre societats amb diferents estructures industrials i econòmiques (treball, sexe, ètnia, religió, etc.).

Recerca-acció (IAP investigació-acció participativa)

Perspectiva d'investigació i aprenentatge col·lectiu de la realitat, basada en una anàlisi crítica amb la participació activa dels grups implicats, que s'orienta a estimular la pràctica transformadora i el canvi social.

La metodologia de la investigació-acció participació (IAP) combina dos processos, conèixer i actuar, implicant en tots dos la població la realitat de la qual s'aborda. Igual com altres enfocaments participatius, l'IAP proporciona a les comunitats i a les agències de desenvolupament un mètode per analitzar i comprendre millor la realitat de la població (problemes, necessitats, capacitats, recursos, etc.), i els permet planificar accions i mesures per transformar-la i millorar-la. És un procés que combina la teoria i la praxi, i que possibilita l'aprenentatge, la presa de consciència crítica de la població sobre la seva realitat, el seu apoderament, el reforç i ampliació de les seves xarxes socials, la seva mobilització col·lectiva i la seva acció transformadora.

Serveis de mediació i intermediació d'habitatges

Són serveis públics que tenen per objectiu final facilitar l'accés a l'habitatge de la ciutadania a través de la gestió de borses de compra i/o lloguer i dels programes d'ajuts per a l'accés a l'habitatge i l'emancipació.

Servei d'Educació de Catalunya

Descrit en el títol quart de la Llei d'educació de Catalunya (que el Parlament va aprovar l'1 de juliol de 2009 i que va entrar en vigor el 17 de juliol de 2009) on hi ha la concreció del que s'entén per Servei d'Educació de Catalunya (SEC), que la Generalitat ha de regular i sostenir. El SEC el formen els centres públics i aquells centres privats que s'hi incorporen mitjançant el concert educatiu. El títol fixa les condicions, en forma de drets i deures, per formar part del SEC, com es farà la programació de l'oferta educativa i la previsió de mesures per garantir una escolarització equilibrada.

Sobrequalificació

El nivell de qualificació de la persona és superior a les tasques requerides per al lloc de treball.

Sou mínim interprofessional

El salari mínim interprofessional fixa la quantia retributiva mínima que percebrà el treballador o la treballadora referida a la jornada legal de feina, sense distinció de sexe o edat i siguin fixos, eventuals o temporers.

El valor que pren es fixa cada any pel govern de l'Estat Espanyol, mitjançant la publicació d'un reial decret. Per a la seva determinació es tenen en compte factors com l'IPC, la productivitat mitjana nacional assolida o l'increment de la participació del treball en la renda nacional.

Taxa activitat

S'obté a partir de la proporció de la població activa (que treballen o busquen feina) respecte del total de la població.

Taxa d'idoneïtat a l'ESO

És un indicador de rendiment acadèmic a l'ESO. En concret, fa referència a la proporció d'alumnes de 15 anys a 4t d'ESO respecte del total d'alumnes de 4t d'ESO. Aquesta taxa ens indica l'edat que els correspondria si no haguessin repetit cap curs o sofert cap endarreriment al llarg de l'educació obligatòria.

Taxa d'ocupació

Proporció de persones ocupades respecte del total. En el cas de la taxa d'ocupació juvenil serveix d'indicador per mesurar la capacitat d'inserció de les persones joves al mercat laboral.

Taxes d'escolarització

Proporció de la població que està escolaritzada respecte del total de la població.

Taxes de graduació

Proporció dels alumnes que assoleixen la graduació respecte del total d'alumnes avaluats en un nivell educatiu determinat.

Trajectòria educativa

La trajectòria educativa és el camí que cada estudiant hauria de recórrer a través del sistema educatiu. És una trajectòria teòrica o "desitjable" que no necessàriament dóna compte del recorregut educatiu de cada persona.

Trajectòria laboral

El concepte de trajectòria laboral conjuga les biografies dels subjectes amb els condicionaments estructurals, incloent en l'anàlisi tant la presa de decisions subjectives dels treballadors, determinades per característiques individuals particulars, com els determinants socioeconòmics existents en un moment històric i un espai social determinat (Pries, 1999).

Trajectòries de mobilitat social

Vegeu *mobilitat social*.

Transició domiciliària

Procés pel qual una persona jove abandona la llar de la família d'origen per crear una llar pròpia.

Transició educativa

Procés pel qual una persona jove finalitza la seva etapa de formació.

Transició formació-treball

Procés pel qual una persona jove acaba la seva etapa educativa i s'insereix en el mercat laboral, on troba la primera feina o estableix la seva carrera laboral.

Transició familiar

Procés pel qual una persona jove passa a formar una nova família diferent a la seva d'origen. Anar a viure en parella, el matrimoni o tenir fills són moments clau d'aquesta transició.

Transversalitat

Aquest concepte neix a Suècia, al començament de la dècada dels noranta, de l'articulació de la política de promoció de la igualtat de gènere (*gender mainstreaming*). És una perspectiva de treball que pretén aportar a les organitzacions i a les institucions la capacitat d'actuació en determinades qüestions per a les quals la seva estructura clàssica no estava preparada. Proposa una acció que superi la divisió sectorial de l'acció pública, per tal de respondre a la necessitat de tenir una visió integrada d'alguns segments de població, treballant de manera coordinada des de les diverses àrees, sectors i institucions.

Treball interassociatiu

Col·laboració entre dues o més associacions ja sigui de forma puntual o en un òrgan estable com un consell o plataforma.

Treball multisectorial

Que fa referència a múltiples sectors.

Treball reproductiu

Treball desenvolupat en la llar per a la cura dels altres i la pròpia. Comprèn activitats com ara la neteja, la preparació d'aliments, la compra, la cura dels menors i els més grans, així com la dels malalts de la família o unitat de convivència. Més recentment també s'ha encunyat el concepte de treball "de cura dels altres". Aquesta darrera definició vol subratllar la realització d'algunes activitats necessàries per al manteniment de la família fora de la llar.

Universalisme inclusiu

En el marc del PNJCat és el que insisteix a tractar totes les persones joves com a iguals i que exigeix la difícil tasca d'adreçar tota la seva acció pública (i els serveis que se'n deriven) a totes les persones joves, però atenent la seva diversitat, treballant per la seva igualtat d'oportunitats i pretenent incidir sobre els factors que la dificulten.

Universalisme

En el marc del PNJCat és el que insisteix a tractar totes les persones joves com a iguals i que exigeix la difícil tasca d'adreçar tota la seva acció pública i els serveis que se'n deriven a totes les persones joves.

Visió

(*en termes de planificació estratègica*): Defineix i descriu la situació futura a què es desitja arribar. El propòsit de la visió és determinar l'horitzó per tal de guiar i encoratjar l'organització / institució (en aquest cas el PNJCat) en el seu conjunt per assolir l'estat desitjable.

Vivència educativa

Percepció subjectiva de la pròpia trajectòria educativa i del propi procés d'aprenentatge.

Wormproject

Experiències habitacionals comunitàries a Alemanya, on els usuaris dels habitatges gestionen l'administració dels immobles que habiten de forma cooperativa, abordant algunes d'elles solucions adreçades a noves tipologies d'unitats de convivència.

2. SIGLES

ACM	Associació Catalana de Municipis i Comarques	PAJ	Pla d'Actuació Juvenil en polítiques de joventut
AMOJ	Acord de Mesures d'Ocupació Juvenil	PAPJ	Pla d'Actuació en Polítiques de Joventut
CEESCAT	Centre d'Estudis Epistemològics sobre la Sida de Catalunya	PAT	Plans d'Actuació Territorial en polítiques de joventut
CFGM	Cicles Formatius de Grau Mig	PCJ	Plans Comarcals de Joventut
CFGS	Cicles Formatius de Grau Superior	PEE	Plans Educatius d'Entorn
CIPJ	Comissió Interdepartamental de Polítiques de Joventut	PJ	Polítiques de Joventut
CNJC	Consell Nacional de la Joventut de Catalunya	PLJ	Plans Locals de Joventut
ESCA	Enquesta de Salut de Catalunya	PMJ	Plans Mancomunats de Joventut
ESO	Educació Secundària Obligatòria	PNJCat	Pla Nacional de Joventut de Catalunya
FMC	Federació de Municipis de Catalunya	SJ	Secretaria de Joventut
GTI	Grup de Treball Interdepartamental	TIC	Tecnologies de la Informació i Comunicació
LPJC	Llei de Polítiques de Joventut de Catalunya		
OCJ	Observatori Català de la Joventut		
OMS	Organització Mundial de la Salut		

Pla Nacional de Joventut de Catalunya 2010-2020

Document de bases

Coordinació i redacció

Àngels Piédrola i Gómez

Saleta Fabra i Anton

Suport de redacció

Roger Soler i Martí

Jordi Barquineró i Caballol

Disseny i maquetació

Unitat d'Autoedició i Disseny de la Secretaria de Joventut

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria de Joventut

1a edició: setembre de 2010

PNjcat 20|20
10|20